

H. M. 204.

H.M. 204.

Lyko. # 344

找

CLARSACH NA COILLE.

Scots

Gael

CLARSACH NA COILLE;

A

COLLECTION OF GAELIC POETRY,

BY THE

REV. A. MACLEAN SINCLAIR,

SPRINGVILLE, NOVA SCOTIA.

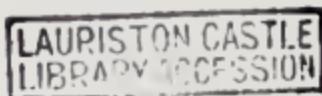
'Chlann nan Gàidheal, bithibh cuimhneach
Air 'ur cainnt a chur an cleachdadh ;
Cha 'n iarr i iasad air cànan
'S bheir i-féin do chàch am pailteas.
Gur maирg a leigeadh air diochuimhne
A' chainnt rioghaile, bhrigheile, bhlasda ;
'S mòr an onair anns gach àm
Do dh' aon a labhras i le ceartas.

AM BARD MAC-GILLEAIN.

GLASGOW:

ARCHIBALD SINCLAIR, 62 ARGYLE STREET.
R. M'GREGOR & CO., 45 BRIDGE STREET.

MDCCCLXXXI.

175

P R E F A C E.

JOHN MACLEAN, the poet, left in writing the greater part of the poems which he composed. He left also two large manuscripts containing poems by other persons. All his manuscripts were carefully preserved by his family, and are now in my possession.

One of the two large manuscripts is a collection of poems made by a DOCTOR MACLEAN in Mull about the year 1768. John MacLean got it from the Doctor's daughter, MAIRI NIGHEAN AN DOTAIR. She was an old woman when she gave it to him. It is a work of great value. It is older than RONALD M'DONALD'S Collection, the first collection of Gaelic Poems ever published. Ronald's collection was published in 1776. The greater part of the poems in Doctor M'Lean's Collection are not to be found anywhere else. Every line in it is worthy of publication. Even those poems in it which appear in other books should be published, as the Doctor's version is in all cases superior to the printed versions. It contains forty-eight poems of ordinary length, and several short pieces. There are poems in it by IAIN LOM, EACHUNN BACACH, IAIN MAC AILEIN, and other well-known Bards.

The other large manuscript left by John M'Lean is a collection of songs made by himself about the year 1815. It contains one hundred and ten songs. Of these only a few have been published.

I have prepared this work for the press, partly owing to a feeling of regard for the memory of John M'Lean, and partly owing to the deep interest which I take in Gaelic literature. I publish it wholly at my own expense.

Highlanders have reason to be proud of their poets and poetry. Their language contains thousands of the sweetest lyrics in the world. It must however be confessed that they do not take that interest in their poetry which they ought to take. Many are ready to borrow Gaelic books or to take them as gifts who are not ready to buy them. If books are to be published there must be purchasers.

It is generally supposed by unthinking people that the publisher of a book must necessarily make money by it. Such is not the case, especially with respect to Gaelic books. Instead of making money by this book, I expect to lose by it.

To prepare a collection of Gaelic poems for the press is by no means an easy work. The first difficulty is the fact that, with a very few exceptions, our Gaelic poets and song-makers were uneducated persons, and consequently frequently violated the rules of grammar and composition, and even the rules of prosody. The second difficulty is that in handing down songs from one person to another, words, lines and verses become lost. The third difficulty is that in the case of old poems one frequently meets with words which he does not understand, and which he cannot find in any dictionary.

I have given first of all John M'Lean's poems, then ten poems from Dr M'Lean's Collection, then thirty-four poems from John M'Lean's Collection, and lastly a few songs collected by myself. The first poem from Dr. M'Lean's Collection is, “'S ann Di-ciadaoin, a shàir.” The first from John M'Lean's

Collection is “Gur h-e mise tha pràmhail,” and the first of the poems collected by myself is “Thogainn fonn gun bhi trom.”

I have tried to make this Collection a work which may be read and sung by all persons, and in any company. I would rather burn all the songs in my possession than publish one which would have a tendency to do harm, or contain indelicate expressions.

Many Gaelic songs of great excellence have been published to which readers in general have at present no access. They lie buried in such old works as Ronald M'Donald's Collection, Gillies' Collection, A. and D. Stewart's Collection, Turner's Collection, Donald M'Leod's Collection, and M'Farlane's Collection. It is to be hoped that some of our Gaelic Societies will take an interest in them, and have them re-published. They are too good to be left in their present inaccessible state. In the meantime let us be thankful for the Dean of Lismore's book, Campbell's “Leabhar na Féinne,” Mackenzie's “Sàr-obair nam Bàrd,” Macpherson's “Duanaire,” and Archibald Sinclair's “Oranaiche.”

Gu ma fada beò a' Ghàidhlig.

A. MACLEAN SINCLAIR.

January 6, 1880.

AN CLAR-INNSE.

Memoir of John Maclean, xiii.

ORAIN LEIS A' BHARD MAC-GILLEAIN.

Orain a rinn e ann an Albainn.

1. 'S ann a cheud Di-Luain de 'n ràidhe,	...	1
2. Gur neònach dhomh 'bhi diomhanach,	...	7
3. Thàinig naigheachd á Dunéideann,	...	11
4. Cha dean mise 'n diugh failte,	...	15
5. An ceanna-bhaile na rioghachd so,	...	20
6. Thàinig naigheachd do 'n tìr,	...	23
7. An diugh chuala mi sgeula,	...	26
8. 'N diugh chuala mi sgeul,	...	30
9. Gu 'n robh mi treis a fuireach,	...	37
10. Thoir mo shoraidh le dùrachd,	...	40
11. Gur h-e mise tha fo phràmh,	...	42
12. Och, o, a rùin gur-a tu th' air m' aire	..	43
13. O seinnibh gu h-eutrom,	...	45
14. Balach na h-amhreite, ho, ro,	...	49
15. Thoir mo shoraidh le dùrachd,	...	51
16. 'S ann Di-Sathairne chualas,	...	58
17. Fhuair mi sealladh Di-luain,	...	62
18. Gur h-e mise th' air mo leònadh,	...	65
19. Thàinig naigheachd do 'n dùthaich,	...	69
20. 'Se 'n sgeul 'thàinig a Grianaig oirnn,	..	73
21. Thàinig sgeula bho Uibhist,	...	77
22. 'N diugh cha chluinnear ceòl theudan,	...	81
23. Latha dhomhs' air a' Chorpach,	..	85
24. 'N deoch s' air stàint' Alastair ghlinnich,	..	89
25. 'S tìm dhomh dùsgadh á suain,	...	90

Orain a rinn e's an duthaich so.

26. O gur mise th' air mo mhealladh,	96
= 27. Gu bheil mi 'm ònrachd 's a'choille ghrua-		
maich,	98
28. 'S mòr mo mhulad 's cha lugh 'm éislean	...	103
29. Ged is fada air chuairt mi,	111
30. An nochd 's luaineach mo chadal,	119
31. Thàinig sgeul thar nan cuantan,	125
32. Bithibh aotrom 's togaibh fonn,	134
33. Gur-a muladach 'tha mi,	137
34. Deoch-slàinte luchd nam breacanan,	...	142
35. Tha mi so 's a choille chruim,	146
36. Tha mi sgith bho 'n tìm so 'n dé,	...	149
37. Ho ro, ho ro gur h-éibhinn leam,	...	155
38. Deoch slàinte 'Chuairteir,	...	163
39. Gu bheil m' inntinn air dùsgadh,	...	167
40. Moch Di-luain an àm dhomh éiridh,	...	173
41. An nochd 's luaineach mo smaointinn,	...	180
= 42. An nochd 's luaineach mo chadal,	...	183
43. An nis tha toiseach tòiseachaidh,	190
44. 'S mise fhuair an rathad cam,	190

*Orain bho chomh-chruinneachadh an Dotair
Mhic-Gilleain.*

45. 'S ann Di-Ciadaoin, a shàir,	194
46. 'N àm dol sios, 'n àm dol sios,	196
47. Thug mise gaol nach failinneach,	200
48. Gur-a cràiteach an othail,	202
49. Gu 'n d' fhuair mi sgeul 's cha 'n àicheidh mi,	204
50. An tùs an t-sàmhraidh so bha,	207
51. 'N àm dùsgadh dhomh as mo chadal,	...	211
52. Creid dìreach an Rìgh nan dùl,	213
53. Caismeachd Ailein nan Sop,	215
54. 'S muladach 's gur fiabhrasach,	217

Orain bho chomh-chruinneachadh Iain Mhic-Gilleain.

55. Gur h-e mise tha pràmhail,	...	220
56. Soraidh gu Breacachadh bhuam,	...	223
57. Ann an toiseach an fhoghair,	...	227
58. 'S mise 'tha dheth tùrsach, cràiteach,	...	230
59. Mo rùn an t-Ailein a chaidh thairis,	...	233
60. Thoir mo shoraidh gu Fear-Ghrianail,	...	235
61. 'S bochd an creachal 's th'air m' inntinn,	...	237
62. Fhuair mi sgeula mo sgaraidh,	...	238
63. Am faic thu 'm bàta riomhach,	...	241
64. Mur bhi 'n abhainn air fàs oirnn,	...	244
65. Gu de mhusg ud air ealachuin,	...	246
66. Sud mar dh' iomair mi 'n t-each odhar,	...	250
67. Lion a ghloine gu stràic,	...	253
68. O ho ma dh' fhan thu bhuainn,	...	255
69. Gur h-e mise tha ga m' lathadh,	...	257
70. O soraidh slàn do 'n àilleagan,	...	258
71. Gur-a muladach sgìth mi,	...	260
72. Moch 's a mhaduinn Di-dòmhnaich,	...	262

Orain Ghaoil.

73. Chunna Righ Bhreatuinn 'na shuain,	...	263
74. Ged tha mi 'm ònrachd 's na gleannaibh,	...	265
75. Ann am chadal chunnacas again,	...	267
76. Gur bochd am bruadar,	...	269
77. Gur h-e mise tha fo mhulad,	...	273
78. Latha dhomh 'bhi 's taigh-òsda,	...	277
79. Fhir a bhàta, no ho ro éile,	...	280
80. Tha mi suarach umad an diugh,	...	282
81. 'Chailin donn a chuailein réidh,	...	284
82. Teann, teann, teann, a bhodaich,	...	285
83. An raoir bhruadair mi 'n aisling,	...	287
84. Gur mise tha dubhach pràmhail,	...	289
85. 'N aisling 'chunnaic mi 'm chadal,	...	291
86. Mo chridhe tha 'n diugh cianail,	...	293
87. Theap mise 'bhi bàite,	...	295

88. A Mhàiri mhiogach, mheall-shùileach, ... 296
 89. Gu 'n do choisich mi 'n oidhche, ... 298

— *Orain bho chomh-chruinneachadh an Fhirdheasachaidh.*

90. Thogainn fonn gun bhi trom, ... 299
 91. Is truagh a rìgh mo nighean donn, ... 301
 92. Ochain, ochain mar tha mi, ... 303
 93. 'S iad na Gàidheil féin na diù'laich, ... 305
 94. 'S an fheasgar cha do chuireadh mi, ... 307
 95. Gnr mise 'bheir gràdh gu brath do 'n
 chailin, ... 308
 96. Soraidh bhuanam thar chuain air astar, ... 314
 97. An enala sibh mu 'n bhargain, ... 317
 98. Eas Niagara, ... 323
 99. Ann an deireadh a' gheamhlraiddh, ... 331
 100. Feadh na dùthcha tha sgeula, ... 335
 101. Gur h-e mis' tha fo eislean, ... 337
 102. Thoir an t-soraidh so bhuanam, ... 339
 103. Aig Aonghas mac Sheumais, ... 341

MEMOIR OF JOHN MACLEAN.

JOHN MACLEAN, known in Scotland as Bàrd Thighearna Chola, but in this country as Am Bàrd Mac-Gilleain, was born at Caolas in the island of Tiree, Argyle-shire, January 8th, 1787. He was the third son of Allan Maclean and Margaret MacFadyen. He belonged to the Treisinnis branch of the Ardgour family. He readily traced himself back to Ewen 4th Maclean of Treisinnis, through him to Ewen, 2nd Maclean of Ardgour, and through Ewen of Ardgour to Lachlan Bronnach Maclean of Duart, son of Eachun Ruadh nan Cath who was killed at the battle of Harlaw. I have heard an old Tiree man speak of him as “Iain Mac Ailein mhic Iain mhic Theàrlaich mhic Lachainn mhic Dhòmhnuill òig mhic Iain mhic Eobhain mhic Lachainn Fhinn.” His forefathers lived in Heinish ; they occupied that place for nearly two hundred years. His grandfather, John Maclean, was drowned near Mull. His father, Allan Maclean, was born in Hodh, but left it when quite young, and went to live with Maclean of Cornaig in Coll. As he was a distiller of whiskey for some time, he was generally called Ailean Grùdair. From Coll he returned to Tiree, and settled down upon a croft in Caolas where he lived in very comfortable circumstances. He was an industrious, honest, and kind-hearted man. Five of his children, Donald, Charles, John, Neil, and Mary arrived at maturity, were married and left children. Mary was married to Rory MacDonald in Caolas, who is still living.

In the Poet's younger days the people of Tiree led merry lives, they did not trouble themselves with hard work; they had however plenty to eat and drink. The island was full of Distilleries, and whiskey-drinking was carried on to a very great extent. There were capital dancers in the place, and certainly these men did not allow their legs to become stiff through want of exercise upon the floor. There were several poets and song-makers. Archibald MacPhail, Archibald MacLean and Donald MacDonald composed poems of much merit. There were many persons who could repeat old stories. It was a common thing for the people of a neighbourhood to meet and enjoy themselves in song-singing and story-telling. Dr. M'Leod in his "Highland Parish" gives a true account of life among the Highlanders.

The people of Tiree at the time of which we speak were moral, honest, hospitable, and kind to one-another; it must be confessed however that vital godliness was at a very low ebb among them.

In his boyhood, John Maclean, was very fond of the society of old men, and listened with the greatest attention to their conversations. In the sports and amusements which are often so attractive to young persons he took no delight. He could learn very easily; he read all the books that came in his way; and he remembered whatever he heard or read. He delighted especially in history and poetry. He went several years to school, learning to read and spell both English and Gaelic, to cipher, and to write. He was an excellent reader and a good pen-man.

At the age of sixteen he was bound as an apprentice to Neil Sinclair, a Shoemaker in Goirtein Dhòmhnuill. Hugh MacFadyen, who in 1869 was an old man of 82, gave me the following account of him:—"John Maclean and I learned the shoemaking together, with

Neil Sinclair. We were three years learning, we slept together all that time. He used to compose verses frequently. He was not at all a good shoemaker, he was a poor eater, a great walker, and a splendid reader, he was very much given to reading."

Having learned his trade he went to Glasgow, and worked there as a journeyman about a year. He then returned to Tiree and took a stock of leather with him. He was home only about a year when he resolved to get married. He went to Glasgow and was married there by the Rev. John MacLaurin, July 19, 1808, to Isabella Black. His wife was a daughter of Duncan Black, Lismore, who being an elder in the church, was commonly known as Donnachadh Foirbheach. She was about the same age with himself. Immediately after their marriage the youthful pair went to Tiree.

In 1810 the poet was drafted into the Militia. His father offered to procure a substitute; he had however made up his mind to enter the King's service and would not listen to his father's proposal. In a short time he got tired of his new profession, and procuring a man to take his place for £40, he returned to Caolas. His discharge is dated, Glasgow, January 17, 1811, and is signed by Charles MacAlister, Major. It states that he had served six months in the Argyleshire Regiment of British Militia, of which Lord John Campbell was Colonel, and in Captain Alexander Maclean's company.

In addition to shoemaking the poet carried on merchandising upon a small scale. A day-book which he used in the year 1815 is still extant.

In 1818 he published a collection of poems. It was printed by R. Menzies, Edinburgh, and was dedicated to Alexander Maclean, Esq., of Coll. It contained twenty-two poems by himself, and thirty-four by

others. There are songs in it by Alexander M'Kinnon, the warrior bard, by Mairi nighean Alasdair Ruaidh, and Mairearad nighean Lachuinn, which are very excellent, and are not to be met with in any other book.

Nature gave the poet a mind of great capacity ; but evidently it did not intend that he should become a wealthy man. He never attended regularly to his work ; his mind was not upon it. Poetry occupied his thoughts when pegging sole-leather in Scotland, and cutting down trees in America ; it took complete possession of him. He was a good poet ; but a poor shoemaker, and a poor farmer. He was very fond of company. He would frequently be away from home. He was clannish, and took pleasure in visiting his friends and acquaintances.

Shortly after the publication of his collection of songs, the poet resolved to emigrate to America. All his friends resolutely opposed his purpose ; they could not however prevail upon him to desist from it. He had formed a very high opinion of the new world ; he expected to become in it, in a short time, if not as rich yet as independent as the Laird of Coll. In his vivid imagination he saw himself in America, not handling the last, but cultivating a farm which he could call his own ; his children not going off to the fishing, but living around him in good circumstances. Maclean of Coll was not at home when the poet had made up his mind to leave Scotland. His daughter, Mrs. Macleod, of Tallisker wrote him respecting the intentions of his Bard. He immediately wrote the poet urging upon him not to go to America. The poet had sailed before the arrival of Coll's letter ; but even if he had not, he would not have stayed. He was not a man that could easily be coaxed or advised ; he was very stiff in his own opinions. When he had

once resolved to do a thing, it was almost useless to try to persuade him not to do it.

The following is a copy of the agreement between the poet and Simon Fraser, the person by whom he was brought out to this country:—

“ Tobermory, July 29, 1819.

It is agreed between John Maclean, Bard to Maclean, of Coll, and S. Fraser of Picton as follows:—John Maclean will with his wife and three children be accommodated with a passage to North America, which amounts to Twenty-seven pounds, Six shillings, and in addition S. Fraser will endorse the said John Maclean's bill for Thirty-three pounds, Six shillings due to Mr. Robert Menzies, Printer, Edinburgh; for all which the said John Maclean will now pay Twenty-three pounds, Twelve shillings in cash and assign over to the said S. Fraser three hundred and eighty Gaelic song books in security of the balance.

S. FRASER.

JOHN MACLEAN.”

The poet with his wife and three children sailed with Fraser from Tobermory early in August, 1819.

“ Toiseach a' cheud mhios de'n Fhoghar
Sheòl sinn air adhart 'n ar cùrsa.”

He arrived in Picton, Nova Scotia, about the first of October.

He stayed about a week in Picton, and then went by boat with his family to Merigomish. He lived a week or two at Middle Barney's River in a small house owned by Joseph M'Donald. Thence he moved to a house on a farm adjoining a lot of woodland which he had purchased. This house belonged to William Gordon, a native of Sutherlandshire. He lived there all winter and attended to two or three cows belonging to Gordon. The following spring he cleared some of the woods off his own lot, and planted

potatoes. In the summer he built a small log-house. To his farm he gave the name of *Baile-Chnoic*. In the autumn, having dug his potatoes, and put them into the cellar he went to live at Middle Barney's River, in a house belonging to John Dewar, a native of Breadalbane. From Dewar's place his children were able to attend school during the winter.

Next spring, the spring of 1821, he returned with his wife and children to Baile-Chnoic, and found his potatoes all safe and sound. Sometime in the summer he bought a heifer which was the beginning of his stock. In the fall he got a neighbour. James Robertson, tailor, a native of Athole, lived several years in Piedmount valley, but having got into debt, he was obliged to part with his farm. William Gordon and himself exchanged places, Gordon allowing him between the two farms what paid his debts. Robertson was an honest man, and a good neighbour. His son, Angus, now occupies the farm he got from Gordon.

During his first years in Baile-Chnoic, the poet was in very poor circumstances. He himself says in his celebrated poem on America that he had nothing but bare potatoes, that he had neither cows nor sheep, that he was scarce of clothes, and that he had to haul home his firewood on a hand-sled. In his expectations of ease and comfort in the new world he was terribly disappointed. In Scotland he knew nothing of hard work or poverty, but now he had to work hard. He had to cut down the tall trees, to cut them up into junks about twelve feet long, to make piles of these logs and burn them; and to plant potatoes in his new ground with the hoe. In Argyleshire he enjoyed the society of several persons of distinction, but in Pictou there was no Laird of Coll, or Glengarry to ask him to sing his songs. In Tiree he saw the blue sea

every day, but in Barney's River he could see nothing but the huge mountains, the tall trees, and the blue sky. In Caolas there were scores of neighbours quite near him ; but in Baile-chnoie, his nearest neighbour, Kenneth Cameron, a native of Lochbroom, lived a distance of more than two miles from him.

During the years of his greatest hardships he experienced much kindness from Donald Maclean, Dòmhnull MacDhonnachaidh, on the Gulf. The Rev. Mr. Grant, Parish Priest, of Arisaig, was also very kind to him. Upon one occasion, Mr. Grant made him a present of a snuff-box, which contained together with the snuff five pounds in gold.

When the poet sent to Tiree his poem on America, his friends were greatly distressed about him. They offered to send money to him to bring him back. Maclean of Coll, his old friend, wrote him a kind letter asking him to return, and offering to give him a piece of land free of rent. A more truthful poem than his description of America was never penned ; yet it is almost a pity that he sent it home. It was no doubt the means of keeping many persons from emigrating. Though the poet was disappointed the first few years he was in this country, he afterwards saw reasons for thankfulness that he had come. He was in comfortable enough circumstances in his latter days ; and his children and grandchildren are every way better off than they would be in Scotland. The writer of this memoir was born and brought up in Nova Scotia, but travelled in the Highlands of Scotland in the summer of 1869, spending three weeks in Tiree. He knows that the children of those who emigrated from Scotland are a great deal better off than the children of those who remained in that country of landlords and rents. It is a pity that all

the crofters in the Highlands and Islands of Scotland could not be at once brought over to Manitoba.

In the spring of 1830, the poet left Baile-Chnoic. He settled on a new lot of land six miles to the east of it. In this place he lived during the remainder of his life. It is now occupied by his sons, Charles and John, and is known as Glenbárd. It is in the county of Antigonish, and about three miles beyond the Marshy Hope Railway Station as one goes from Picton to Cape Breton.

The poet never worked much after moving to Glenbárd. His children were now able to work. In fact he was never a good worker; he did not know how to work. He was naturally a healthy, strong and active man; he was one of the best walkers in the country. Shortly after coming to the country, through exposure whilst driving logs down the river, he was attacked by rheumatism. He was ever afterwards much troubled with it.

In the beginning of 1848 he was unwell for about three weeks. Having got better he thought he would go and see some of his acquaintances. On Tuesday evening, January the 25th he went to Hugh M'Donald's, Beaver Meadow, and stayed all night. He had with him the life of Joseph in Gaelic, and read aloud to Mr. M'Donald and his family the greater part of it. On the following day he went to see an old man, John Maclean, who lived about two miles below Addington Forks. On his way back in the evening he called to see Ranald Maclean, at Addington Forks. His son, Archibald, happened to be at Addington Forks at the same time. They both sat down to tea at 4 o'clock. The poet was talking about his age; suddenly he ceased talking, and fell backwards in his chair, his son taking hold of him. He never spoke; he died instantly; he had been

struck with apoplexy. He was immediately taken home, the distance to his house being about four miles. He was buried on the following Friday; there was a large gathering of people at his funeral.

John Maclean was born a poet. Nature gave him the talents and aspirations necessary for pouring out his soul in song. He composed with the greatest ease. He never called the pen to his aid. It was not until after he had composed and sung his songs that he wrote them down. This is to be regretted, as some of them cannot be recovered. He began composing verses when quite young. An old man in Tiree told me that one day whilst returning from school he addressed one of his school-mates, Hector M'Fadyen, in the following lines:—

“ Nach faic thu strothan nan spàg
 ‘Tigh’nn ga mo chàineadh le ’shoc;
 Crùbach, speireach, crotach, crom,
 ‘S gur-a h-ann na chom ’tha ’n t-olc.”

Turning round to another of his school-mates, Ewen M'Fadyen, he said

“ Eobhain mur fan thu sàmhach
 Bheir mi fasgadh air do chorp;
 Cuiridh mi fainne mu d’ bhial,
 ‘S cha leig mi riasladh le d’ shoc.”

He composed several short pieces, whilst learning his trade, but I have not heard any of them. He did not write them down. The first song which brought him into prominence as a poet was the one composed on Maclean of Coll upon his interfering in his behalf to get him out of the militia.

John Maclean wrote many spiritual poems. It was not till he had been several years in Barney's River that he turned his attention to this species of composition. His hard lot in this world no doubt tended

to direct his attention to a better world. He had always led a good moral life. A more truthful, or a more honest man could not be found. He had always observed the worship of God regularly in his family. He was well-versed in the Scriptures. Boston's Four-fold State, Bunyan's Pilgrim's Progress, Alleine's Alarm, Baxter's Call, and Doddridge's Rise and Progress of Religion in the Soul, were books which he carefully studied. Boston's Fourfold State was a work in which he especially delighted. He read in it very frequently.

A small edition of his hymns was published in Glasgow in 1835 by Maurice Ogle. They were very inaccurately printed. In a letter from his brother Donald, dated March 28th, 1838 I find the following poetical reference to his hymns:—

Mar aon de sméòraichibh coille
 'S binn leam do ghuth as an doire;
 Dhùisg sud fonn an taobh a staigh dhiom
 Fuaim do chiùil air cliù nan Sgriobtair.
 Buaidh is soirbheachadh do d' bhàrdachd
 'Chuir thu nall thugainn an Gàidhlig;
 Gu ma fada maireann, slàn, thu
 'Cogadh fo bhrataich an t-Slanuigheir.
 Cha 'n 'eil ceòl nan eun mu'n chladach
 Chòir cho binn ri eòin a' bhadain;
 'Samhuil sin mo chlàrsach mheirgeach s'
 An coimeas ri ceòl do sheirm-s'a.

The above was composed, and written in the letter, by Mr. D. M'Dougall, who was himself a writer of Gaelic hymns.

It seems that about the time of his death the poet contemplated publishing a second and larger edition of his hymns. The following letter to him on the subject of publishing, from Lachlan Maclean, Esq.

the distinguished author of the History of the Celtic Language, will be read with interest:—

Baile mòr Ghlascho,
O'che choinnle, 1847.

A Charaid,

Fhuair an Caimbeulach dubh 'ur dà litir;—'s duilich leam nach beò an diugh e. Theagamh nan deanadh sibh leabhar beag de 'ur Laoidhean Spioradail gu 'm pàigheadh e. Ma ni, geallaidh mise nach deach leabhar a chur a mach a bhios nis coilionta anns a Ghàelic. Thaig mi do 'n daorman nach mairean an leabhar mu dheireadh a chur ceart; ach thuirt e nach tainig airgiod gu leòir a nall air a shon sin, agus leig e'n t-earball leis an t-seichidh. Tha leabhar ùr Gàelic a nis aguinn a tighinn a mach uair 'sa' mhios; tha làmh agam s' ann, agus geallaidh mi gu'n craobh-sgaoil mi biuthas 'ur leabhair ma thig e 'mach.

Tha mòran de mhuintir Chola agus Thirithe a falbh a null am bliadhna. Dh' fhalbh Iain mo bhràthairsa agus mòran leis an uraiddh, agus tha iad fior-thoilichte ann ami Melbourne 60 mile os ceann *Chuibec*. Tha 'n dùthaich so air dol a chum an uile;—na marsantan as mò a briseadh gach latha; gort, 'us fiabhras, 'us plàigh, 'us saobh-chreidimh againn.

Mo bheannachd a chum nan uile.

'S mi an cafaig,
L. MAC ILLEAIN,
neo "Mactalla."

John Maclean was well-aequainted with the works of the other Highland Bards. "Birlinn Chloinn Raonuill," "Beinn Dorain," and many other Gaelic poems he had by heart. He had read Ronald M'Donald's Collection, Turner's Collection, A. & D. Stewart's Collection, Smith's Sean Dana, Mac-Mhaighstir Alastair's Poems, and Duncan Ban's Poems. Probably his acquaintance with English or Scottish poetry was extremely limited. He may have read

Allan Ramsay's Gentle Shepherd. At any rate I found a copy of that work among his books.

In 1856 a few of his poems were published in Antigonish, by John Boyd, Publisher of the *Antigonish Casket*. In 1863 an edition of about one thousand copies of Mackenzie's *Sàr-Obair nam Bard* was published by Norman M'Donald, a native of Moidart, and a School-master at Addington Forks, Antigonish. In this work a brief memoir of the poet was given, together with four or five of his poems. Mr. M'Donald did good work in the cause of Celtic Literature by circulating so many copies of M'Kenzie's work in Nova Scotia, P. E. Island, and Cape Breton.

John Maclean was a Presbyterian. He was a member of the Church of Scotland. At the Disruption in 1843, he joined the Free Church. He was at first a Conservative in politics; latterly his sympathies were wholly with Joseph Howe and the Liberal party.

The following account of the poet I copy from the memoir in Norman M'Donald's edition of *Sàr-Obair nam Bard*:

"The poet had a strong and penetrating intellect, a lofty imagination, and a clear and comprehensive judgment. His poem on America has been greatly admired. The description which he gives of the country, the state of society, the long dreary winters, and the sultry summers is exceedingly graphic and true. His elegy on Mrs. Noble is perhaps unsurpassed by anything of the kind in the Gaelic language. It abounds with similes of the greatest beauty. The Bard had a resolute will, a tender and benevolent heart, and a brave and manly spirit. He was always of a quiet and imperturbable disposition. His manners were altogether pleasing and winning. His conversational powers were of the highest order; the old and the young listened to him with delight. He

was fond of society. Like the generality of bards he was also fond of a cheerful glass, and sang the praises of “Fear na Tòiseachd.” His soul was free from malice and resentment; a satirical venomous poem he never wrote. His whole life was exemplary. He was an affectionate husband, a kind parent, a true friend, and a sincere Christian. He was an enthusiastic Highlander, and never forgot the land of his birth. He was liked and esteemed by all who knew him, and he died without an enemy. The poet was about five feet and nine inches in height, stout and well-built. He had dark hair and grey eyes, and a broad and massive forehead. His voice was soft and musical, and he was a good singer.”

All that I wish to add to the above account of the poet is that he had a very powerful memory, and that his stores of information connected with the Highland Clans and Highland Poets, were very great. He was a seanachie as well as a poet.

John Maclean had four sons and two daughters; Christy, Charles, and Archibald born in Scotland, and John, Allan and Elizabeth born in this country.

The poet’s wife, Isabella Black, died June 5th, 1877. She was ninety and one years of age. She retained the full possession of all her intellectual powers to the last. She was an active, healthy, and industrious woman. No woman could be better qualified to make a home for herself in the woods than she was. If she could not handle the lyre, she could handle the hoe, the sickle and the rake. She was kind and hospitable. Her house was ever open to the stranger. It would indeed be difficult to find a house which had freely lodged more travellers. She was devotedly attached to her husband. She was a good and pious woman. She is buried beside her husband.

A plain stone with the following inscription in Gaelic, marks the present resting-place of the mortal part of the bard and his faithful wife:—

A M B A R D M A C - G I L L E A I N ,
1787-1848.

'Fhir 's a' chladh s' 'tha 'dol mu'n cuairt
Stad is éisd ri guth bho 'n uaigh s':—
Cum a' Ghàidhlig suas ri d' bheò,
'S a cuid bàrdachd 's àirde glòir ;
Do gach nì tha math thoir gràdh
'S b i 'tigh'nn bed do Dhia gach là.

B E A N A' B H A I R D ,
1786-1877.

“ Earbh as an Tighearna le d' uile ehridhe.”

CLARSACH NA COILLE.

O R A N
DO DH' ALASTAIR MAC GILLEAIN,
TIGHEARNA CHOLA.

Thàirneadh am Bàrd leis a' chrann do 'n fheachd-dùthcha. Thaig athair pàigheadh air a shon, ach cha 'n aontaicheadh e ris a sin. Ann an tine ghoirid dh' fhàs e sgìth de 'n t-saighdeireachd. Thug Tighearna Chola dha litir a dh' ionnsuidh Còirneal an fheachda, 's fhuair e a shaorsa le duine eile a chur 'n a àite.

FOXX,—“ *Mile marbhpaisg ort a shaoghail.*”

'S ann a cheud Di-luain de 'n ràidhe
'Fhuair mi bhàrlinn 'bha dhomh searbh,
'S mise 'dh'fhaodadh sin a ràitinn ;
Dh'fhag i 'n càs mi nach robh soirbh ;
'Dh' iarr i ormsa dol do dh' Aros,
'S dh' fheumainn pàigheadh air neo falbh,
'S iad 'gam chur do dh' arm Righ Deòrsa
'Ghiùlan “ Seònaid ” 's còta dearg.

'N uair a fhuair mi fios an là sin
 Gu'n do thàirneadh mi fo 'n chramm,
 Chaith mi 'shealltainn air a' Bhàili
 'Dh'fheuch am b'fheàird' mi dol'n a chainnt :
 Thuirt e rium, " Cha ghabh mi bàigh riut,
 Cha 'n fhaigh thu fabhar o 'm làimh ;
 Cha 'n 'eil còir agam no càirdeas
 Dol 'n ad phàirt 's cha téid mi ann."

'S ann an sin bu mhath na càirdean,
 'N uair nach seasadh càch ar cùis :
 Rinn mi 'n smaoingtinn so, gu'm faodainn
 A dhol thar a' chaol a null,
 'Dhol a shealltainn an fhir ainmeil
 Nach cuir ri luchd-leanmhuinn cùl.—
 'S chuir e litir ann am phòca
 'Dh' ionnsaidh 'Chòirneil os mo chionn.

'S ann da fhéin bu chòir a dheanamh,
 Cridhe fialaidh 'dh' fhàs gun ghruaim ;
 Ceannard fearainn a dh' fhàs smearail,
 Làn de dh' fheارالاچد le buaidh.
 'S e cùl-taice 'mhuinntir uil' e,
 'S Righ nan gràs ga chumail 'suas,
 Ar sgiath dhìdein gu 'dhol foidhe
 'N uair 'bhios oirnne fòirneart cruaidh.

Gu'm b' e m' éibhneas agus m' aighear
 An sàr-Leathanach gu chùl
 Fhaicium dhachaidh slàn aig aitreibh
 Far 'n do chleachd e 'bhi le mùirn.

'S aobhar sòlais e d'a sheòrsa
 Gu 'bheil còir aig fear le iùl
 Air an oighreachd sin d'am buin e,
 Pàirt de Mhuile, Cola 's Rum.

C' àite 'n aithne dhomh ri 'ràitinn
 Anns a' Ghàidhealtachd mu 'n cuairt
 Aon cho ainmeil ris an ceart-uair
 Airson ceartais 'thoirt do thuath ?
 'S e nach sàraicheadh le mäl iad
 Ged 'bhiodh càch 'ga thogail suas :—
 'S ionnan sin 's mar 'dh' éireas dhasan,
 Gheibh e blàths an àite buan.

Tha e measail ann an Albainn ;
 'S iomadh dearbhadh air a chliù ;
 'Nuair a théid e bh' uainn do Lunnainn
 Gheibh e urram bho gach Diùc.
 'S lionmhòr feum air an Dunéideann,
 Cuid d'a euchd a bhi 's a chùirt ;
 'S breitheamh ceart e nach dean eucoir,
 'S tric a réiticheadh leis cùis.

Pearsa chumadail, dheas, dhìreach ;
 Aghaidh shiobhalta gun sgraing ;
 Beul na firinn 'labhras cinnteach,
 Bheir e 'nios gach neach le 'chainnt.
 'N àm 'bhi cruinn anns an taigh-sgrìobhaidh
 Gheibh e cìs de na bhios ann ;
 Toiseach bruidhne ri uchd binne,
 'S leis gach nì 's an cuir e ceann.

Cha 'n 'eil buaidh a bh' air duin'-uasal
 Nach 'eil fuaighe ris gu dlùth;
 Sgiobair fairge e ri la gailbheach,
 Gu 'm bu chalm' e aig an stiùir.
 Thog e'n àdrach a tha sàr-mhath,
 'M bàta 's àille 'chaidh fo shiùil;
 Air a ceangal suas le airgiod
 Nach gabh meirg, 'sa dh' fhanas ùr.

'S ro-mhath 'n giomanach air gunn' e,
 Bheirear fuil leis air na féidh;
 'S bidh an giadh gu luath gu talamh
 Ged is calamh e air sgéith.
 Marcaich sunndach air each siùbhlach,
 Leis an dùblaichte gach réis;
 Sàr-chomandair ann an camp e
 'Dh' iomain naimhdean air ratreut.

Tha e siobhalta r'a fhaicinn;
 Tha e tlachdmhor, fearail, suairc;
 Tha e cruadalach gun ghealtachd;
 Tha e sgairteil a thoirt buaidh.
 Tha e iochdmhor ris na càirdean
 Ma bhios iad an sàs no 'n cruas;
 'S beag an t-ioghnadh mar-a tha e,
 'S e 'rinn fàs a freumh nam buadh.

Gur-a math 'thig air an càradh
 An lann stàilinn ann an truaill;
 Gur neo-leanabail e fo àrmachd,
 'S curaiddh calm' e mar bu dual.

'S mairg le greann air airson aimhreit'
 'Thigeadh teann air an fhear ruadh;
 Bhiodh, gun dàil ann, fhuil na deann-ruith,
 Bheirte an ceann deth; b' e so 'dhuais.

Tha e ceannsgalach gun mhòrchuis,
 Tha e còrr 's a h-uile gnàth;
 'S farsuing eòlas 's an Roinn-Eòrpa,
 'S bha e 'fòghlum anns gach ceàrn.
 Fhad 's a dh' fhalbh e b' fhear co-ainm e
 Do na morairibh a b' àird'.
 'S e an fhirinn 'tha mi 'g innse;
 'S dh'fhaodte ruibh gu leòir dhi ràdh.

Na stuic rioghail as na chinn e
 Cha robh diobarach no fuar;
 Gur h-i 'n fhion-fhuil a bha prìseil
 A tha sioladh anns gach gruaidh.
 Lean e'n dùthchas a bha dùth dha,
 'S e mo dhurachd dha bhi buan:
 'S gàradh dion' e do na ni-ás,
 Gheibh iad dìleas e gach uair.

'S aobhar-misnich dhuinn gu léir
 An deadh-fhear treun a bhi ri 'r cùl;
 Bheir e 'nios sinn anns gach éiginn,
 'S cha 'n fhaigh eucoir tigh'nn oirnn dlùth.
 Tighearna Chola dha'n géill onair,
 'S àrd a sgoileireachd le iùl;
 Fuasgailidh fhacal binn gach ceartais,
 'S geur a bheachdaicheas e cùis.

Fhuair e fhéin a ragha céile,
 'Bhaintighearn' éibhin a b' fheàrr dealbh;
 Gníos na féile làn de cheutaibh,
 Gruaidhean réidhe mar ròs dearg
 Gu 'm bu reul i mar ghath gréine
 Bha gach treun-fhear air a lorg,
 Coltas ban-righ'nn flathail àlainn;
 'S iomadh àit 's an robh oirr' ainm.

'S i a dhùthraig a bha deurach
 'N uair a leughadh sgeul a chràidh
 Gu'n do dh' eug i, ceann na céille,
 'Gheug ùr cheutach 's i fo bhlàth.
 Thug e riarachadh d'a inntinn,
 'Toirt do'n tir 'an déigh a bàis.
 Dhearbh e'n gaol a bh' ac' araon,
 'S cha dean e caochladh ás gu bràth.

'Nam biodh m' fhiosrachadh gu m' dhùrachd
 Bhiodh a chliù a sios ni b' fheàrr;
 Bu toilinniinn leam 'bhi 'g innse
 Sgeula cinnteach air 'an dàn.
 Gu 'm bu mhiann leam, 's co nach iarradh,
 E bhi liath mu'n tig am bàs,
 'S Èòbhan 'bhi na dhéigh gu buadhmhor
 Mar cheann sluaigh a seasamh àit'.

Alexander, the 14th MacLean of Coll was a thorough Highlander. He was a man of a very independent spirit. He was naturally benevolent, and treated his tenants with great kindness. He studied law for some time. He was Lieutenant-Colonel of the Breadalbane Fencible Regiment.

His mother was a daughter of MacLeod of Talisker. He was married to a daughter of Cameron of Glendessary. She died February 10, 1802. She was 46 years of age. He died himself in the year 1835.

ORAN DO THIGHEARNA CHOLA.

Air do 'n Bhàrd litir-urrais fhaotuinn bhuaithe,
agus e a dol do Ghlaschu a dh' iarraidh stoc leathraich.

FONN.—“*A chomuin rioghail rùnaich.*”

Gur neònach dhomh 'bhi diòmhanach
Gun inntreachadh air dàn
Mu chliù an uasail phriseil ud
Tha 'm Breac-Achadh na fiachalachd ;
Am fear 'thug dhòmhsa 'n cuimhneachan
Nach diochuimhnich mi dha;
'S ann a ràinig mi dà uair e
A dh' fhuasgladh air mo chàs.

'Se féin an t-uachdran urramach,
Cha 'n urrainn duine 'ràdh
Gu 'n diobair e na leanmhainich
A thagras ris is earbs ' ac' ás.
'Nuair dh' fhirosraich e le seanachas diom,
'Sa thug mi dearbhadh dha
Gu dé mo reusan dol na dhéigh,
Bu ghrad a cheum nam phàirt.

Cha 'n neònach leam ged 'rinn e sud,
 Nan cuimhnicheadh e gnàths
 Nan uaislean bho na ghineadh e,
 'Bha fearail, daimheil, cinneadail,
 Bha calma 'n àm na h-iomairte
 'S neo-ghioragach gun sgàth :
 'S e 'n cruadal fèin an àm na h-éigin
 'Rinn dhaibh feum gu 'n geàrd,

Gur h-iomadh buaidh r'a h-innse
 'Bh' air an t-sinnsearachd o 'n d' fhàs
 Am fàillein maiseach finealta ;
 Bu choille 'bha gun chrònáich innt'
 Na Leathanaich shean rioghail ;
 'S iad nach strìochdadadh gun cheann-fàth' :
 Gun dad athaidh 'n aodann catha
 Bhiodh ri sgàth na sàir.

Bu tric a dh' fheuch an gaisgeach ud,
 Iain Garbh, a neart 's a chruas;
 Bu sheobhag luath gu reubadh e,
 Bu leoghann colgarr' creuchdach e,
 An Grisiboll nan euchdan
 Is e toirt le 'thréine buaidh :
 Sheas e àite, ghleidh e 'n làrach,
 'S ghabh Clann-Nèill an ruaig.

Gur h-iomadh curaidh neartmhor
 A bha 'm Breac-Achadh le buaidh;
 Gur lionmhor blàr 's na thaisbeanadh
 Le Lachainn a' chruaidh-sgairtealachd,

An saighdear sin bu bheachdaile
 De mhacaibh Eachainn Ruaidh ;
 Bhiodh e dàna ri uchd nàmhaid
 'S làn de bhàigh ri 'thuath.

'Se Tighearna Chola 'n diùlannach
 Tha fiùghantach 'na glhnàths;
 Tha fearalachd a còmhnuidh ann,
 Tha onair ann is mòralachd,
 Tha gliocas agus eòlas ann
 'S tha 'm fòghlum aige 's feàrr.
 Gnùis na fèile, com nam beusan,
 Fear nach geur mu 'n mhàl.

Bu mheasail aig Braid-Albainn
 Am fear ainmeil 'tha mi luaidh.
 A dhaoine treuna, colgarra,
 A bhuidheann chliùiteach, dh' earb e ris,
 'Thoirt facail dhaibh gun chearbaiche,
 Gu smachdail, calma, cruaidh :
 'Se 'bhiodh dìleas leis a mhile ud
 Na'm biodh strì mu 'n cuairt.

'S lionmhor gniomh 'us gaisge
 A tha 'n taice ris le cèill.
 Gur nàmhaid féidh is earba e
 Le 'ghunna caol neo-dhearmadach
 A siubhal ghleann is gharbhlaichean
 'S a choin a' falbh 'na dhéigh.
 Spòrs neo-ainneamh aig' 's na beannaibh
 Na chuid fearainn fhéin.

Gur sgiobair ri là gaillinn e
 Nach aineolach mu stiùir.
 Mar steud-each lùghar, astarach
 'S an réis, 's e dian luath, tartarach
 Bhiodh iùbhrach éibhinn, acfhuinneach
 A marceachd thar gach sùgh.
 Dh' fhàgadh Hobart bhàn gach bàta,
 'S i 'bhi làn na siùil.

'Nuair choinnich Mac-Mhic-Eòbhain e
 'S an Oban aig a' bhàl,
 'S a dh' fhalbh iad leis na bain-tighearnan
 A dh' fheuchainn bàta 'Chaimbeulaich,
 Gu 'n d' mhaslaich e ga h-anntoil i
 A' reubadh thonn gu dàn.
 Fhuair e suas oirr' air an fhuaradh
 'S chuir e cuairt gu sàil.

Slàn iomradh ré a làithean air,
 Is a chliù a ghnàth 'dol suas.
 Nam bithinn 'san taigh-thàirne
 Mar-ri cuideachd shunndaich mhànranaich
 Gu 'n òlainn a dheoch-slàinte
 'S gu 'm biodh i làn mu 'n cuairt.
 Am fiùbhaidh gasd aig' a bheil tlachd
 'S gach ni 'tha ceart 's bu dual.

ORAN DO THIGHEARNA CHOLA
'N UAIR A CHEANNAICH E EILEAN-NAM-MUC.

FONN.—“*Si deoch-slàinte 'n rìgh is feàrr leinn.*”

Thàinig naigheachd á Dunéideann,
Thug an sgeula dhomh tolinntinn,
Gu'n deach Alastair air chuairt,
An diugh a chuala mi le cinnt' e.
'N uair a chaidh e'm measg nan uaislean
Fhuair e buaidh air na bha cruinn ann,
Thug e dhachaidh còir an àite
Ged a b' fhada càch a strì ris.

Bha gach tighearn' air son fhaotuinn
'S iad 'ga dhaoradh ann am prìs air.
Cha robh 'n gnothach dhaibh na shùgradh
Bho na ghlachd e 'chùis na inntinn:
Bhiodh e dimeasach ri 'bheò leis,
Bho na bha e 'n còir a shinnisir,
Gu 'n leigeadh e bhuaithe an t-àite
Ged a dh' àrdaicheadh e mile air.

Rinn e gniomh a bha neo-clearbach,
'S math gu 'n d' fhalbh e air an t-saothair;
Bha mòran cruinn de luchd-airgid,
Thug e tairgse 'chuir mu sgaoil iad.
Aige féin tha 'n t-eilean bòidheach,
'S fad o 'n bha e 'n tòir air fhaotuinn;
'S iomadh aon aig an robh suil ann
Nan leigte g'an ionnsaidh saor e.

Tha chuid tuatha uile air sòlas
 Ris an dòigh 's a bheil e 'gluasad:
 'N oidhche 'thàinig fios g'an ionnsaidh
 Thaobh na h-ionndrainn a bha bhuatha
 Chìte deàrrsadadh ris na speuran
 Teinntean éibhneis air gach cruachan,
 'S iad ag òl air a dheoch-slàinte
 De'n dibh làidir 'bha gun truailleadh.

Bu bheag iognadh mar a bha iad
 'G òl deoch-slàinte an àrmuinn uasail;
 An cùl-taic' ri uair am failinn
 Nach faic càs orra gun fhuasgladh;
 Tha e iochdmhor làn de cheartas,
 Cha b' e chleachduinn a bhi cruidh' orr'.
 Uachdaran cho math 's a tha 'n Albainn,
 'S aobhar farmaid, a chuid tuatha.

Gur-a h-ainmeil am measg sluaigh e,
 'S aobhar uaill d'a chinneadh mòr e,
 Clann Ghilleain a bha lionmhor,
 Na fir rioghail dha 'n robh mhòrchuis.
 Cha do dh' ionnsaich iad, le giorag,
 Ann an iomairt no 'n tìus còmhraig,
 Gu 'n tàirneadh iad ceum an t-slinnein;
 'S grad a thilleadh iad an tòrachd.

Bha iad misneachail le cruadal
 'Dh' fhaotuinn buaidh 's a h-uile còmhdhail,
 'S fad' a chluinnte fuaim an claidhean
 'Gearradh chnàmh is ful 'ga dòrtadh.

'Se fear aca 'bhuail a bhuelle
 Fhuair an t-urram latha Lòchaidh.—
 'Se na thuit diubh 'n Inbherchéitein
 'Thug an dìth orra 's bu mhòr e.

Fhuair e 'nis a dh' ionnsaidh làimhe
 Mar-a b' àill leis o Chlann-Dòmhnuill;
 Bhuannaich e air ais le 'thapadh
 Na thug Lachainn dhaibh le góraich.
 Leanar tuilleadh ris an àite,
 'S ann a cheanglas an Tighearn òg e
 Ris a chrùn gu daingeann làidir,
 Gun dad fàilinn o Righ Deòrsa.

Ma bhios Eòbhan fearail, cliùiteach,
 Mar bu dùthchas da o sheòrsa,
 'Se a' leanachd an deadh-chleachduinn
 'Tha e 'faicinn, mar bu chòir dha,
 Bidh e 'meudachadh na h-oighreachd,
 Gun a cur an cuingid òirleach.—
 Ceum air adhart dha, mo dhùrachd,
 Biodh gach cùis a dol ri bheò leis.

'S lionmhor caraid ann an Albainn
 Aig fear ainmeil nan deadh-dhòighean,
 Nam biodh uireasbhuidh no feum air
 'Dheanadh éiridh leis gu chòmhgnadh.—
 Fineachan tha làidir treubhach,
 'S iad nach géilleadh anns a' chòmhrag;
 Bhiodh iad dian mar theine lasrach
 Roimh ghaoith bhras a' losgadh còmhlaich.

Tha ceann-feadhn' an Loch-a-Buidhe
 Thigeadh uidheamach na chòmhdbail,
 Le chuid daoine féin mu 'n cuairt da
 Air an tarruing suas an òrdugh.

Dh' éircadh á dùthaich shil Eachuinn
 Na fir bheachdail, neartmhòr chròdha,
 Daragan nach gabhadh lùbadh,
 'S cha bu chùram daibh cion eòlais.

Gu 'm bu luath leat Mac Mhic Eòbhain
 Le 'fhir theòma, ghuineach, dhàna,
 'Dheanadh euchdan anns a' chaonnaig
 'Gearradh smuais' le faobhar stàilinn;
 Mac-Leòid Dhun-Bheagain 's a dhaoine
 Nach bu tais ri aodann làmhaich;
 'S Mac Dhòmhnuill Duibh le Clann-Chamshroin,
 Buidheann cholgarra 's an àraich.

Gu ma slan do 'n àrmunn ainmeil
 A dh' ùraich seanachas an drast dhomh;
 Gu ma buan am fear a cheannaich
 Bho Mhac 'Ic Ailein an t-àite.—
 'S mi gu'n cosgadh i le sòlas,
 Ged-a chuirinn òr ga pàigheadh,
 Deoch-slàinte 'n Alastair euchdaich,
 Mo chùll-taic' 'n uair 'thréigeadh càch mi.

The name Maclean is of ecclesiastical origin. Gille-ain means Gille Eòin, or servant of John. The person from whom the Clan take their name is Gilleain na Tuaigne, a brave warrior who lived in Mull about the beginning of the thirteenth century. His

son Gillise fought with his followers at the battle of Largs in 1263. Gillise's son, Gillie Calum was with Robert Bruce at the battle of Bannockburn in 1314. Gillie Calum was succeeded in Duart by his son Iain Dubh ; Iain Dubh had two sons Lachainn Lubanach and Eachunn Reaganach, predecessor of the Macleans of Lochbuy. Lachainn Lubanach was married to Margaret daughter of John Lord of the Isles by Margaret daughter of Robert II., King of Scotland. Lachainn Lubanach's son Eachunn Ruadh nan Cath was married to a daughter of the Earl of Douglas, and had by her Lachainn Bronnach his successor. Eachunn Ruadh nan Cath was killed at the battle of Harlaw in 1411. Lachainn Bronnach was married twice, and had four sons. By his first wife, a daughter of the Earl of Mar he had Lachainn Og, his successor in Duart; and by his second wife, a daughter of Macleod of Harris he had Neil, predecessor of the Macleans of Lehire and Ross, Iain Garbh, the first Maclean of Coll, and Donald, progenitor of the Macleans of Ardgour. The possessions of the Macleans were Mull, Tiree, Coll, Ardgour, Kingerloch, and Morvern.

BATA THIGHEARNA CHOLA.

FONN.—“ *Num faighinn gille r'a cheannach.*”

Cha dean mise an diugh fàilte
 Ris a' bhàta so 'tighinn,
 'S gun i 'giùlan mo ghràidh oirre,
 Fear àrd a' chùil bhuidhe.
 Sin an tighearna dùthcha
 'Chuireadh sunnd air mo chridhe ;
 Gur-a flathail deas, suairc e,
 'Cha 'n e gruaim air a chithear.

Cha 'n e gruaim air a chithear,
 'S e na shuidhe na iùbhraich;—
 B' e sin sgiobair a' bhàta,
 'S i air bhàrr nan tonn dùbh-ghlas.
 'S e a b' urrainn a seòladh
 'Dh 'ionnsaidh còrsa na dùthcha,
 'S math a ghleidheadh i 'm fuaradh,
 'S i 'ruith 'suas air na sùghan.

A ruith suas air na sùghan
 Gu 'm bu shunndach a h-astar,
 S i gun chearb ann an òrdagh
 Le deadh-chòrcaich mar acfhuinn,
 Stadh is cupaill mhath làdir,
 Agus càball is acair ;
 'S air a bòrd na fir ghleusda
 'Dheanamh feum air ceann slaite.

Dheante feum air ceann slaite
 Leis na lasgairean aotrom
 A bhiodh aighearach eridheil
 'N àm cur rithe 'euid aodaich.
 'N uair a thogadh i 'sgiathan
 Bhiodh a cliathach ri saothair ;
 'S cha bhi 'n sgiobair fo chùram
 Ged a lùb a croinn chaola.

'S tric a lub e croinn chaola,
 'S bheirte aodach bho slatan.
 Bu leis urram an stiùiridh
 'Ghleidheadh cùrsa mar chaiptein.

'Nuair a théid e da cheabain
 Is a thàirneas e chait ann
 Tha e eòlach 's gach àite
 'S an tig bàta gu acair.

Cha 'n 'eil àit' an téid acair
 Ann am fasgath nach léir dha.—
 'S e a chleachdadadh a bhàta
 Dh' aindheoin ànnraidh 's cruaidh-éiginn,
 'Thoirt gu h-eòlach làn-shàbhailte
 Thar bhàrr nan tonn beuail.—
 'Nuair a thig a' mhuir ghàbhaidh
 Bidh a làmh 's a' chrann-céile.

Bidh a lamh 's a' chrann-céile,
 'S gur math 'fheum anns an àm sin,—
 'S grinn a dh' fhalbhadh an iùbhrach
 'S an ríof-chùil a bhi teann innt'.
 Bho a guallainn gu 'sliasaid,
 'Nuair a dh' iarras e 'n ceann i,
 'S deas a thig i mu 'n cuairt dha
 Anns na fuar-shruthaibh beanntach.

Anns na fuar-shruthaibh beanntach,
 Ged bhiodh greann air gach linne,
 Fhad 's a chumadh i 'dhaoine
 Cha bhiodh smaoin aig' air tilleadh.
 Ruith cuip air gach bòrd d' i,
 'S e 'toirt òrdagh d'a ghillean,
 'S i a' gluasad gu meanmnach
 'S a cur fairge fo slinnein.

A' cur fairge fo slinnein
 'S i 'bhiodh mireagach, bòidheach,
 'N uair a gheibheadh i 'h-aoduch
 Bhiodh i aotrom gun mhòrchuis.
 Bhiodh a toiseach 's a guallann
 A' sior-bhualadh nam bòe-thonu,
 'S i 'gan sgoltadh bho chéile :—
 'S tric a leum iad na còmhdhail.

'S tric a leum iad na còmhdhail,—
 'S bidh i 'n connsachadh cruaidh riuth',
 'S i 'bhios àrdanach, eutrom
 'N uair a dh' éireas i suas orr.
 Gu 'm bu bhinn leis an crònan
 Bhiodh mu bhòrdaibh a' fuaraidh
 'S i a' gearradh nam beuc-thonn,
 'S iad ag éiridh le nuallan.

Bhiodh ag èiridh le nuallan
 Tonnan buaireasach, iargalt'
 'N uair 'bhiodh gruaim air na speuran
 Agus sèideadh cruaidh, dian ann.—
 Tha i cumadail làidir
 'Dhol a shnàmh a' chuain fhiadhaich ;
 Gur a h-ealamh a dh' fhàgas i
 Gach bàt' 'théid ga feuchainn.

Cha 'n 'eil bàt' 'théid ga feuchainn
 Air nach dean ise buidhinn,
 'N uair a théid i le h-àlach
 'Sa cuid àsuig fo uidhim.—

'Nuair a sgaoileadh i cleòc
 'Sa bhiodh an sgòd ann an righeadh
 'S i a dh' iarradh an seòladh,
 'S gun i còmhnard 'na suidhe.

Gun i còmhnard 'na suidhe
 'S a làn-ghuidhe de ghaoith aic'
 Bhiodh i leum thar nan stuadhan
 Mar each luath-chasach, aotrom.—
 Aig ro-fheabhas a dlùthaidh
 'S aobhar cliù do na saoir i,
 'Rinn as ùr i cho ciatach
 Is nach liathar le aois i.

Cha tig liathadh le aois 'oirre
 Is cha chaochail i coltas :
 Tha am fiadh innt' is feàrr
 A bha 's an àrd-choille dhosraich.
 'S math a leagadh na fiùbhaidh
 'Tha na h-ìurlar cho socrach ;
 Cha 'n 'eil sgar dhi gun sùdh air,
 Chuireadh bùird thar a lotaibh.

Chuireadh bùird thar a lotaibh,
 'S cha dean postadh i ao-dion
 Anns na cuairteagan dùbh-ghlas
 'Thig le bùirein mu 'h-aodann.
 Ged a bhiodh i 'muigh ràithe
 A gleachd ri àrd thuinn 's ri gaoithibh
 Cha tig fàilinn an clàr dhi
 'S cha tèid làmh 'na piob-thaosgaidh.

Cha téid làmh 'na piob-thaosgaidh
 Bho 'n tha saorsainneachd ghasd' oirr':
 Cha 'n 'eil calp innt' gun lann air,
 'S e gu teann air a chalcadh;
 Tha gach reang 'tha na cliathaich
 Ris a bheul air a sgathadh ;
 'S 'shnaidh an tàl i gu sàr-mhath
 Ann an tàthadh a saidhean.

'S ro-mhath 'thàthadh a saidhean :—
 'S cha 'n 'eil athadh do chuan aic'.
 Tha deadh-ghreim air an t-sàil aic'
 Eadar shàil agus ghuallann.—
 Tha gach maide innt 'cho còmhnhard
 Is cho bòidheach mu 'n cuairt d'a
 'S ged-a bhiodhte 'gan tionndadh
 Greis de dh' ùine am beairt-tuairneir.

DO THIGHEARNA CHOLA.

Air do'n Bhàrd mòran de dh' òrain a chruinneachadh 'feadh na dùthcha chaidh e leotha do Dhun-Éideann, ann an dùil gu'm faigheadh e cuideachadh gu'n cur a mach, bho'n Chomunn Ghàidhealach. Cha tug a chuideachd fheumail sin mòran misnich dha. 'N uair adh' fhàg e 'n taigh bha dùil aige gu'n tachradh Tighearna Chola air an Dunéideann ; 'n uair a ràinig e, 's ann a bha esan an Sasunn.

FONN.—“*Tha tasguidh bhuam an diomhaireachd.*”

An ceanna-bhaile na rioghachd so
 Tha uaislean suairce siobhalta
 ’Tha ’n tòir air cainnt an sìnnsearachd
 A chumail suas, ’s nach diobair i.
 Ged leigeadh treis air dichuimhn’ i
 Gu bheil i ’nis air cinntinn
 Anns gach tìr ’san robh a h-eòlas.
 Gu bheil i nis &c.

Bha cuid de dhaoine ’g ìnnse dhomh
 Na’n cuirinn cruinn an sgriobhainnean
 Na h-òrain bhlasda phriseil sin
 A dh’ fhàg na bàird mar dhileab dhuinn,
 ’S a gheibhearr anns na crìochaibh so,
 Gu ’n tugteadh duais is fiachan dhomh
 Bho ’n Chomunn rioghail, chòir ud.

Ged sgriobh mi sios na h-ealaidhean
 Bho ’n ràinig mi ’s mi aineolach
 ’S nach robh fear-daimh no caraid ann
 A ghabh mo phàirt, no ’shealladh orm,
 Cha tug iad mòran geallaidh dhomh,
 ’S ann ’thuirt iad, “rinneadh mearachd oirnn
 ’G ar mealladh anns an t-seòl sin.”

Gur h-ann an sin a dh’ ionndraich mi
 Am fear ruadh dha ’n dual ’bhi ceannsgalach
 ’S a sheasadhbh ’n àm na teanntachd mi

Am measg nan uaislean Gallda sin
 'Bha 'g imeachd air na cabhsairean
 Ged 'bha mi tric a' sealltainn orr,'
 Cha 'n fhaicinn ann an Còirmeal,

'S e sud an laoch a chliùthraigheann
 'S an dàm le inntinn dhùrachdaich ;
 An sàr dhuin' uasal ionnsaichte.
 Gur caoimhneil, bàigheil, cùirteil e
 'Na thalla fialaidh fiughantach
 'S gur pait' gach nì fo 'stiùbhartaibh
 'Chur rùm na cuirm an òrdagh.

'N uair bhiodh na h-uaislean cruinn aige
 'Nan suidhe aig bòrd na dìnnearach
 Bu shiùbhlach meòir nam piobairean
 A' cluich air feadainn lionharra
 Gu fonninhor' sunndach, inntinneach,
 'S gach deoch bu bhlaisteadh brioghalachd
 A' dol an gnìomh nan òr-cheard.

Bhiodh òl mu 'n bhòrd gu toirbheairteach
 Gun airc, gun seòrsa 'teirgssinn ann,
 Gach aon bhiodh sunndach, seanachasach,
 Gun leòn, gun bhròn, gun dearmail orr'.
 Gach nì bhiodh mar-a b' iomchaidh dhaibh
 'S an teaghlaich ghreadhnach, shuilbhearra
 'S an caithte 'chuirm le sòlas.

A theaghlaich tha mar bhuineadh dhaibh,
 Le 'n tlachd 's a bheus a chunnaic iad ;
 Gur caoimhneil a toirt cuiridh iad,

Gur bàigheil a cur furain iad;
 Gur h-ainmeil aig luchd-turais iad,
 Gur tric daoin' uaisle urramach
 Air chuairt a fuireach còmhl' ris.

Gach nì tha 'gnàth gun uireasbhuidh
 'S an tòr 'an lionmhor uinneagan :—
 Dh' athnuadhaich e bho 'n uiridh e,
 Gur bòidheach mar-a chumadh e,
 Gu ceàrnach, stuadhach, turaideach :
 Air àirde chuir e tuilleadh ris
 'S gu 'n d' fhàg e 'mhulach còmhnr.

'N uair 'thilleas e do 'n rioghachd so
 Gu aitribh a chur dòn oirre,
 Gu àite-còmhnaidh inntinneach,
 Théid mi a null is chì mi e,
 Is gheibh mi caoimhneil dileas e ;
 Cha bhi mo shaothair diomhanach
 Théid i gu crìch le 'chòmhnad.

DO THIGHEARNA CHOLA.

Air do Thighearna Chola 'bhi air chuairt anns an eilein Sgiathanach, agus ag coiseachd ann air feadh na h-oidhche, thuit e leis na creagan, agus bha e ann an cunnart bàis.

FONN.—“*Gur h-e mise 'th 'air mo chràdh.*”

Thàinig naigheachd do 'n tìr
 Nach bu mhisd sinn 'g ar dìth,
 Ged nach biodh i cho fior

Bha i muladach dhuinn :
 'S ann a chualas le cinnt
 Gu bheil Alastair tinn fo éislein
 Gu bheil' &c.

'S mor mo chùram an dràst
 Gur h-e teachdair' o'n bhàs
 Thàinig calamh 'na dhàil
 'Us a leag e gu làr
 Leis na stallachan àrd,
 'Cur nan saighdean an sàs gu geur ann.
 'Cur nan saighdean, &c.

Tha e cruadalach leam
 A bhi 'smaointinn 's gach àm
 Gu'n do bhual iad 'na cheann
 'Us na ghuallainn 's na làimh
 'S gu'n do thuit e 's a' ghleann,
 'S e gun chlaisteachd, gun chainnt, gun léirsinn.
 'S e gun chlaisteachd, &c.

Gur-a soilleir a' bheàrn
 As ar cinneadh gu bràth
 Mur-a h-éirich e slàn
 Bho na h-acaiidean cràidh.—
 Co a ghabhas ar pàirt
 Ged-a chaithear gach là oirnn eucoir'.
 Ged-a chaithear, &c.

Ma 's e so a cheann-crìch'
 Bidh sinn tùrsach ga chaoiadh ;
 Ar cùl-taic bidh 'g ar dìth.

Cha robh duin' ann r'a linn.
 'Dh' fhabdadadh tamaitl 'thoirt duinn
 Bho 'n 'bha esan na dhion mar sgéith dhuinn.
 Bho 'n 'bha esan, &c

Gur h-e 'n turas gun bhuaidh
 A thug Alastair bhuainn,
 'N uair a chaidh e air chuairt
 Leis a bhàta, mu Thuath :—
 Cha 'n e cunnart nan stuadh
 'Dh' fhàg a chinneadh cho truagh mu dhéibhinn
 'Dh' fhàg a chinneadh &c.

'Struagh nach robh mi 'ga chòir
 'S a bhi sgileil gu leòir,
 Ann an ionnsachadh mòr
 Mar na Muilich nach beò : *
 Dheanainn leigheas d'a leòin.
 'S bheirinn fuasgladh da dhòruinn chreuchdaich.
 'S bheirinn fuasgladh, &c.

Tha mi smaointinn gun tèmh
 Thu 'bhi d' shìneadh 's a' chàrn,
 'Fhir a dh' fhuasgladh mo chàs.—
 Craobh de 'n abhall a b'fheàrr
 A rinn cinntinn fo bhlàth
 Anns a' choille a b' àirde geugan.
 Anns a' choille, &c.

* The Beatons of Mull were famous doctors.
 They wrote on medicine in Gaelic and Latin.

Tha do thuath anns gach àit'
 Fo throm mhulad an dràst ;
 'S goirt an gearan gach là
 'S cha bhi sunnd ac' air stà
 Gus an téid thu ni's feàrr :—
 'S beag an t-ioghnadh ged tha iad deurach.
 'S beag an t-iognadh, &c.

Bu tu 'n t-uachdaran gasd,
 'S mòr an uaisle bha 'd' bheachd :
 Bha thu reusonta, ceart ;
 Bha thu caoimhneil le tlachd ;
 Ris gach aon 'bhiodh 'an airc ;
 'S tu nach togadh na mairt an éirig.
 'S tu nach togadh na, &c.

Tha mo dhuil anns an Tì
 A tha riaghadh gach nì
 Gu 'n tig ath-sgeul 'bhios binn
 'Us gu 'm faic sinn a rìsd
 Ann an spionnadhl gun dìth,
 Mar bu mhiann leinn 'n ad thìr féin thu.
 Mar bu mhiann leinn, &c.

DO THIGHEARN' OG CHOLA,

Air do'n Bhard a chluinntinn gu 'n do phòs c.

FONN.—“ *Ged a dh' fhàg thu ri port mi.* ”

An diugh chuala mi sgeula.

A rinn m' inntinn a ghleusadh gu fonn,

Air an fhiùran òg chliùiteach

'Tha na oighre air an dùthaich ud thall.

Gur h-i naigheachd an éibhneis
 'Thàinig uime á Dunéideann a nall
 Gu'n do cheangladh e 'm pòsadh ann
 Ri té ga bheil stòras neo-ghann.

Saoghal fada le buaidh dha
 'S do na chéile sin 'fhuair e air làimh.
 Gu 'n robh 'n t-Ard Rìgh mar dhòn da
 'S a cur chomhairlean crionnta na cheann.
 Tha e 'n dràst ann an Lunnaid
 Is ma théid e gun fluireach do 'n Fhraing
 Gu ma sàbhailte 'thuras
 Ann an àirde 's an urram gun taing.

B'i mo chomhairle gràidh dha
 Ma 's-a duine e 'ni tàmh am measg Ghall
 E bhi fuathach air dòighean
 Cuid de dh' uachdarain òg 'tha 'dol ann.
 Bidh iad amaideach gòrach,
 A sior chluich an cuid òir 's a cur gheall,
 'S furasd stòras a ghleidheadh
 Seach a bhuannachd an deaghaidh a chall.

Fhir a dh' ùraich na facail so
 Bi cuimhneach le beachd air mo rann,
 'S air na daoine bha romhad
 A rinn feum anns gach gnothach a bh' ann.
 Chum iad aca 'n cuid fearainn,
 'S rinn iad fhuasgladh an carraid nan lann.—
 Biodh an shiochd ann gu buadhach
 Fhád's bhios duilleach a gluasad air crann.

Sin na h-uaislean bha beachdail,
 Bha iad cruadalach, sgaирteil, 's bu dual :
 Bha iad iriosal bàigheil
 'Chumail taic ri fear fàilinneach truagh,
 'S bha iad smachdail ro-dhàna
 'N uair a leumadh an t-àrdan riuth' suas ;
 Gu 'n do dh' aithnich Mac-Nèill sin,
 'N uair a thuit e 'san àraich le 'shluagh.

Chuala mise iad ag innse
 'N uair bha saoitheach an fhìona gun *chriù*,
 Gu 'n do dh' chruinnich gach bàili
 Gus a gleidheadh gu sàbhailt' do 'n diùc.
 Thàinig Eachunn na leum orr'
 'Se air tigh'nn á Dunéideann ás ùr
 Thug e gròcadh gu cruidh orr'
 'S dh' fheum iad tilleadh gun bhuanachd, gun
 chliù.

 'N uair thig Eòbhan bho thuras
 Do an àite ga'm buin e a nall,
 'Us a bhaintighearna mar ris
 Mar is miann leis gach caraid a th'ann,
 Cluinnear losgadh nan canan
 'S freagradh dlùth aig mactalla nam beann ;
 'S bratach lurach a thaighe
 Bidh a crathadh le aighear ri 'crann.

Ann am Breacachadh thall ud
 Bidh na h-uaislean aig Alastair cruinn ;
 Bidh gach ni ann an òrdagh
 Bidh gach uidheam a's coir air an cionn.

Bidh a bhranndaidh na galain
 Aig a ghillean ga tarruing 's ga roinn,
 Cha bhi duine fo smalan,
 'S chithear sùrd air luchd-ealaidh a' seinn.

Ann an talla na fialachd,
 'S gu 'm bu chleachduinn d'i riamh a bhi ann,
 Bidh gach ni tha r'a iarraidh,
 Cha bhi sòradh air fiontan na Fraing'.
 Gu 'm bi comunn na féille
 Sunndach aighealach éibhinn neo-throm,
 Chithear tuigs' agus géire,
 'S iad a freagairt a chéil' air gach làimh.

Aig àm laidhe na gréine
 Cluinnear fidhlean 'g an gleusad gu teann,
 'S gu 'm b'i sunnd air an òigridh
 'Chur nan car diubh le sòlas 'san damhs'.
 Anns a' mhaduinn ag éiridh
 Cluinnear piob nan dos réidh air an lom,
 'S a puirt ealanta, shiùbhlach
 A' cur aigheach air dhùsgadh 's gach com.

Gu ma h-éibhinn do 'n òigear
 Air an eireadh an t-òran le fonn,
 Ann ann labhairt mu 'dhéibhinn
 Bha gach facal gu réidh a dol leam.
 Gur-a sona 'n té fhuair e,
 Aice féin tha 'n duin' uasal gun mheang,
 Tha a bhuidhean cho lionmhor,
 'Us nach urrainn mi 'n inns' ann aìn rann.

DO THIGHEARN' OG CHOLA,

'N uair a cheannaich e 'Bheinn Mhor ann an Muile.

FONN.—“ *Air tuiteam am chadal dhomh.*”

'N diugh chuala mi sgeul
 Thug tolinntinn dhomh 's éibhneas
 Bho chùirtear na féille
 'Tha 'n Dunéideann an dràsta.
 'S e 'n sgeul tha mi cluinntinn
 Bho Thighearna Chuimhnis
 Gu 'n d' mheudaich e oighreachd ;
 Bho 'n roinn a bha làmh-ris
 Gur h-eibhinn 'bhi 'faicinn
 An fliùrain ùir ghasda
 A' gluasad 's gach cleachdad
 A's taitnich, gu h-àghmhor.
 Mo ghuidhe 's mo dhùrachd
 E dh 'fhaotuinn d'a ionnsaidh
 De dh' fhearrann an diùc
 Na bha 'n tùs aig a chàirdean.

Bha uair ann 'us b' ainmeil
 Na Leathanach chalma
 Le 'n eileanan gorma
 Nan seilbh a' toirt màil daibh.
 Bu laoich iad bha sgairteil
 Mar 'dhearbhar bho eachdraidh :
 Cha chualas riamh gealtachd

'Bhi 'n taic riuth' 'san àraich.
 'S e 'thug orr 'n caochladh
 An gòraiche sgaomach
 'Us innleachd na 'm feadhnaich
 Bha daonnan an sàs annt'.
 Mo thruaigh' chaidh iad thairis
 Do dhùchannaibh aineoil ;
 'S tha 'n còir aig Mac-Cailean
 Gun cheannach, gun phàigheadh.

'Nam faict' ar ceann-cinnidh
 Am mòrachd 's an spionnad
 Gu buadhach air tilleadh
 Do dh' innis nan àrd-bheann,
 Gu Dubhairt a' chaisteil
 'S an robh na fir ghasda
 'Bha uasal nan cleachdad
 'Us sgairteil le 'n claidhean ;
 A rùsgadh na brataich
 Os ceann nam fear-feachda
 Nach tionndadh le gealtachd
 Am baiteal bho nàmhaid ;
 Bu shùrdail a bhaile,
 Gu 'm b' éibhinn a shealladh :—
 Gu 'n ùraichteadh 'n t-sean-obair
 Glan air an làraich.

Chìeadh mar dhealanaich
 Boillsgeadh bho 'n ghearasdan :
 'S chluinnte mac-talla
 Nam beannaibh a b'airde

A' freagairt nan canan
 A' brùchdadhbh an analach
 'Null thar na mara
 Gu fearann Chinn-gheàrlaich.
 Bhiodh téintean nan ceudan
 A' dearrsadh bho shléibhteann ;
 'S a shluagh bhiodh le éibhneas
 Nan leum a' chur fàilt' air.
 Gur h-iomadh duin'-uasal
 'S gach àite mu 'n cuairt
 Bhiodh a' guidhe dha buaidh
 Agus suaimhneas 'us slàinte.

Do dh' Eòbhan mac Alastair
 Buaidh air gach bealach,
 An t-uachdaran fearail
 A's ceanalte nàdar
 'S e cridhe na féille
 'Tha ìriseal, spéiseil
 'Us cinneadal, ceutach ;
 Cha tréig e a chàirdean.
 Cùl-taice nam feumach,
 'Gan dion anns gach éiginn.
 Cha diobradh e 'n éis iad
 Le ceum 's am biodh fàilinn,
 Gur soilleir a léirsinn
 Gu ceartas a réiteach ;
 Cha 'n fhaigheadh fear-eucorach
 Eisdeachd na 'lathair.

Is Leathanach gasd' e
 'Tha siobhalta tlachdmhor ;
 De shiol nam fear smachdail
 Bha 'n caisteal na tràghad,
 A bhuanndich le 'n tapadh
 An dùthaich fo 'm facal,
 'S a ghleidh i gu sgairteil
 Bho neart an luchd-àicheidh.
 'Se féin an t-òg aoibheil
 'Tha flathasach caoimhneil,
 'S ro-smachdail mar shaighdear
 Cha 'n fhaodteadh tigh'nn ceàrr air,
 Lann thana, gheur, grinn air
 De 'n stàilinn bu ruighne
 'S neul fala gu 'roinn oirr'
 N' am faoighneachdteadh làmhainn.

Sàr-mhac an fhir aimmeil
 'Tha cruadalach calma,
 Mar 'rinn e a dhearbhadh
 'S na h-Earraghàidh'lich àghmhor ;
 Gu 'n gheàrr e bho 'n taileabart
 Fear dhiubhsan a dh 'fhalbh leis ;
 'N uair dh' éirich a mheanmna
 Cha 'n fharraideadh e fàbhar,
 A labhairt le feirg, thuirt
 Am maidsear Montgomri,
 Ma 's duin' thu mar d' aimm
 Dean mo choinneachadh-sa 'màireach.

Gu 'n sheas e mar dh' earbainn
 Le 'chlaidheimh chinn-airgid
 'S le cùram á eanchainn
 Air falbh theich am màidsear.

Tha mòrachd nach misde e ann
 Meanmnachd 'us misneach
 'Us tuigse agus gliocas
 'S tha meas air 's gach àite.
 Thug siubhal 'us fòghlum
 Dha fiosrachadh 's eòlas,
 'S tha géir' ann gu h-òirdheirc
 Mar lòchran a deàrrsadh.
 'S fear ionnsaichte deas e,
 'Thoirt òrdaigh d'a fhleasgaich,
 A's bòidhche 'ni seasamh
 Fo 'n deiseachan sgàrlaid' ;
 Thar fairge nan sirte iad
 Gu h-àrmaichte, crioslaicht',
 Gur h-earbsach tha mise
 Nach clisgeadh bu ghnàths daibh.

'S iad féin na fir ghasda
 Tha leòghanta sgairteil ;
 'S gu 'm b' fheàrr iad na 'n coltas
 Na 'n cuirte do 'n Spàinn iad.
 Bu chliùiteach an cosnadhl,
 Le 'n ceannardan rompa ;—
 Cha diùltadh iad nochdadhl
 Air cnocainbh ri nàmhaid.

Do 'n t-saoghal bhiodh dearbhte
 Gu 'n robh na fir chalma
 De threubhan na h-Alba,
 Dha 'n seanachas a' Ghàidhlig;
 Gu 'n robh iad dheth 'n t-sluagh sin,
 A's tric a thug buaidh
 Air na Ròmanaich uaibhreach
 Le 'n cruadal 's le 'n dànachd.

Sliochd rìoghail nan Garbh-chrioch,
 'S gach linn bha fior-ainmeil :
 Fo 'm brataichean balla-bhreac
 Bu doirbh anns na blàir iad.
 Gur saigdearan cruadalach,
 Acfhuinneach, fuasgailteach,
 Deas-fhaclach, luath-làmhach,
 Uasal gun sgàth iad.
 Tha neart annta 's tréine
 Tha spiorad nach géill annt' ;
 Gur guineach am beuman
 Bho 'n geur-lannan stàilinn,
 Ge tric iad a gluasad
 A null thar nan cuantan
 Aon tàmailt cha d' fhuair iad,
 Bidh buaidh leo 's an àraich.

'S beag ioghnadh an òg-bhean
 A fhuair e r'a phòsadh
 'Bhi inntinneach sòlasach
 'S bòichead an àrmuinn.

Tha ghruaidh mar an caorann
 'S a chneas mar an fhaoilinn,
 Sùil ghorm, chorragh, aobhach,
 'San aodann a's àille.

Sàr-cheannard na tuatha
 Nach teannaich gu cruaidh iad
 Nach toir an euid bhuatha,
 'S a dh' fhuasgladh nan cùs orr';
 'S e 'm fasan bu dual dha,
 'S e chunnaic 's a chual e,
 Bho 'n fhear a thog suas e
 Bhi truacanta bàigheil.

Hugh, 15th Maclean of Coll, was born in the year 1782. He served for some time in the Guards. He was married twice, first to Jennet Dennistoun of Colgrain, and secondly to a Miss Robertson of Edinburgh. He was a kind-hearted man. He left a large family of sons and daughters. He got deeply into debt. He was the last Maclean of Coll.

The reference in the 7th verse is to the following incident :—John M'Donald, of Hogh in Tiree, was in the Laird of Coll's regiment. He neglected the performance of some duty at a bridge, and Major Montgomery ordered him to be whipped. Maclean of Coll went twice to the Major, and humbly pled with him to forgive MacDonald, but the Major was inexorable. When the flogging was to begin Maclean went, and with his sword cut the cords with which MacDonald was tied to the whipping-post. Montgomery challenged Maclean : the challenge was at once accepted. As Maclean was quite young there was some fear among the soldiers that

he might possibly be killed ; so they sent word to Montgomery that if he killed Maclean he would be shot. The duel was not fought.

DO RAONULL DOMHNULLACH
TIGHEARNA STAFFA,

'N uair a bha e 'n lagh ris an Robastanach, airson eucoir a dheanamh air daoine bochda a bha e 'toirt do dh' America.

FONN.—“*Gur mise tha gu fastalach.*”

Gu 'n robh mi treis a fuireach
Dh' fheuch an cluinninn dad bho chàch,
Ach bho nach d' rinn iad ullamh e
Cha dean mi tuilleadh tàimh.
Bidh mi a nis a tòiseachadh
Gu seòl a chur air dàn.—
'S ann 'shaoileadh neach gu 'n d 'fhalbh
Na bha de sheanachas aig na bàird.

Is cinnteach mi nach d 'fhalbh e
Ged thug dearmad orra 'n dràst
Gun Raonull òg a chuimhneachadh
Dha 'bheil an inntinn àrd;
Am fear a tha cho saothrachail
Airson nan daoin' 'tha'n càs
Ri toirt a mach a cheartais daibh,
'S tha sin na bheachd a ghnàth.

'S e féin am fior dhuin' uasal
 Air nach faodar gluasad ceàrr,
 De Dhòmhnullaich a chruadail
 'S tric a bhuanach anns na blàir;
 Gur h-ann air Staffa 'staoillear e
 Ma dh' fhaighneachdas sibh e,
 'S tha 'n oighreachd sin am bann aig
 Fhad 's a bhuaileas tonn ri tràigh.

'S fear-lagha fiosrach ionnsaicht' e
 'Fhuair chiù 's bu dù sin da :
 Tha gliocas tuigse is riasantachd
 'Na chridhe fialaidh blàth.
 Gur glan a dhearbh e 'fhiachalachd
 'N uair 'sheas e dileas, dàn,
 Air taobh nan daoine 'chiosnaicheadh
 'S iad air an luing an sàs,

Bha 'n Robastanach eucorach
 'G an éigneachadh air bòrd ;
 Chuir e gu mòr an teanntachd iad,
 Gur gann a dh' fhan iad beò.
 B' i sin an naigheachd uamhasach,
 Bha 'n tuagh aige 'na dhòrn,
 'Se maoidheadh air a' cheann 'thoirt diubh
 Mar tionndadh iad 'gan dédin.

B' e òrdagh do an stiùramaiche
 An cùrsa 'chur mu 'n cuairt ;
 'Us b' éiginn daibh a sgrìobhadh dha
 Gu 'n thill iad ri an-uair.

Gu dalma bhrist e 'chumhnantan,
 'S an cuid ga spùinneadh bhuap'.—
 Cha tric a chunnacas aintighearna
 Cho gionach, aingidh, fuar.

'N uair chuala Raonull Dòmhnullach
 Mu olc 's mu sheòl na béist',
 'S mu flulangas nan Gàidheal
 Gu 'n do rinn a nàdar leum,
 Gu dian na aghaidh thòisich e
 Ri cònnsachadh gu geur,
 'S cha sguir e dheth 's am fògrar e
 Gu còrsa Bhot'ney Bay.

Nam biodh na h-uaislean eile
 Ann an eireachdas d'a réir,
 Bhiodh meas ac' air an iochdarain,
 'Us dh' iobradh iad an spréidh.
 Na'm biodh iad mar bu chòir dhaibh
 Ann an tròcair, iochd, is eud,
 Cha leigeadh iad an t-uallach so
 Mu 'ghuaillibh-san leis féin.

A dh' aindheòin eucoir 's aingidheachd
 Thig e ri àm an àird :
 Tha beannachdan nam miltean leis
 'S e toirt do 'n fhìrinn gràidh
 Na bochdan tha gu dùrachdach
 Ag ùrnaigh leis gach là ;
 'S tha ainni am beul gach dilleachdain
 Mar charaid dileas, blàth.

D U A N A G

Do Mhaighstir Iain Mac-Gilleain, ministear Cholla-FONN.—“*S iad mo rùn na fir gheala.*”

Thoir mo shoraidh le dùrachd
Thar an aiseig a null
Gu maighstir Iain tha 'n tòr Airileòid.
Thoir mo shoiridh &c.

'Sin an t-òganach siòbhalt
'Tha gun mhòr-chuis 'na inntinn ;
Tha e eireachdail, grinn air gach seòl.
Tha e eireachdail, &c.

Tha e uasal 'na thighinn
Agus suairce 'na bhruidhinn,
'S tha e fiùghantach, eridheil gu leòir.
'S tha e fiùghantach, &c.

'S furasd' aithneachadh bho 'nàdar
Gur a h-ann de 'n fluil àird e
'Thug do dh 'Alb' iomadh sàr bu mhòr glòir.
'Thug do dh 'Alb' &c.

Clann-Ghilleain a shinnsreadh,
Cinneadh àrdanach, rioghail,
Dha 'm biodh brataichean riomhach de 'n t-sròl.
Dha 'm biodh &c.

Sin an dream a bha cliùiteach,
'S nach bu tais gu toirt cùis diubh :
Gu 'n robh Dubhairt car ùin' ac' an eòir.
Gu 'n robh Dubhairt &c.

Tha e dùbailt' 'an càirdeas
 Ris na fir tha mi 'g ràitinn,
 A bhiodh cruadalach, dàna 's an tòir.
 A bhiodh cruadalach, &c.

'S tha e dìleas r'a sheanachas
 Do Loch-Iall 's do Chlann-Chamshroin
 Buidheann Abrach tha calm' air gach dòigh.
 Buidheann Abrach, &c.

'S gu 'n do rinn iad sinn fhiachainn
 'N uair 'bha 'n rioghachd s' ga riasladh ;
 Sheas iad Eòbhan trì bliadhna' agus còrr.
 Sheas iad Eòbhan, &c.

Tha e ionnsaichte, fiosrach,
 Tha e caoimhneil, làn misnich ;
 Cha 'n 'eil aon dad a's misd e ga chòir.
 Cha 'n 'eil aon &c.

Cha 'n 'eil gainne no crine ann,
 Cha do chleachd e 'bhi miodhair
 An àm suidhe no dìolaidh mu 'n bhòrd.
 An àm suidhe, &c.

'S e sin eridhe na féille ;
 Bha mi tacan an dé leis ;
 'S gur-a math leam deadh-sgeul air r'a bhed.
 'S gur-a math, &c.

Sgeula b' aite leam a chluinntinn
 E bhi socrach 's an tìr so
 Gus an rachadh a stìpinn ni's mò.
 Gus an rachadh, &c.

'S gu 'm bu mhath leam an déigh sin
 E bhi pòsda ri céile,
 'N té bu mhiannach leis fhéin ge b'i òigh.
 'N té bu mhiannach, &c.

DUANAG DO CHAILEIG BHIG.

Rinneadh an duanag so do Mhòir Nic-Gilleain, nighean Dhòmhnuill chùbair, bràthair a' Bhàird.

Cha robh innte ach caileag mu dheich bliadhna'dh' aois. Bha i 'fuireach an àite seanar, athair a' Bhàird.

Gur h-e mise tha fo phràmh,
 Tha mi muladach gach là,
 'S Ailean, mac a' chlachair bhàin
 An dràsd a tigh 'n ga d' phòsadh.

Gur h-i Mòr a' mhaighdean ghrinn ;
 Cas a's deise 'theid troimh 'n ruidhl' ;
 'S lionmhor fear a th'ort an tì
 Bho 'n rinn mi fhìn dhuit brògan,

'N uair théid Ailean ann ad dhàil
 Cha bhi easbhuidh ort, a ghràidh,
 Gheibh sibh craoit anns a' Phort-Bhàin,
 No àit ann an cùil-Bhòtai.

'N uair a rèiticheas tu, 'rùin
 Théid do sheanair leat do'n bhùth,
 'S cha bhi caomhn' aig air na crùin,
 Bheir e gùn 'us còt' dhuit.

Mor.—A cheud uair 'chunnaic mi e
 'S ann a bha sinn aig a bhàl ;
 'S mòr a thug mi dha de ghràdh,
 'S cha chluinneadh càch ar còmhradh.

Ailean.—Thug mi 'Mhòir an gaol tha buan,
 'S mi nach caochail rithe 'n gruaim ;
 'S binn r'a éisdeachd guth mo luaidh
 'N uair bhios i 'lu'adh nan clòithean.

AN GAIDHEAL AM MEASG NAN GALL.

Rinneadh an t-òran so do dh' Aonghas Mac-Néill, gille 'mhuinnitir Bharra. Bha e 'na sgalag aig Ailean Mac-Gilleain athair' a' Bhàird ré dha no trì de bhliadhnaichean. Dh 'fhàg e Ailean is chaidh e do 'n Ghalltachd a dh'ionnsaidh na buana. 'N uair a thill e air ais do Thireadh thòisich e air iarraidh air a' Bhàrd òran a sgrìobhadh dha air leannan a bh' aige ann an Cana. Chaith an t-òran a dheanamh, ach cha do phòs Aonghas Catriona NicLeòid. Thréig e i airson seann mhaighdinn leis an d' fhuair e beagan airgid.

L u i n n e a g .

Och, o, a rùin gur-a tu th 'air m' aire,
 Och, o, a ghaoil gur-a tu th 'aire m' aire
 Gur tu mo rùn 's gur-a tu th 'air m' aire,
 'S gur h-e do shùgradh tha tigh 'nn fainear
 dhomh.

Cha togar fonn leam ach trom air m' aineoil,
 Cha dean mi òran 's an dòigh bu mhath leam ;
 Gur mi bha gòrach 'n uair 'thug mi 'n gealladh
 Do 'n nionaig òig a tha 'chòmhnuidh 'n Cana.

Gur h-ann le àilgheas a dh' fhàg mi 'm fearann
 'S an deachaidh m' àrach 'n uair 'bha mi 'm
 leanabh,
 'S mi 'n dùil gu 'n deanainn am bliadhna 'dh
 'earras,
 Na cheannaicheadh lòn dhomh gu iasgach Ear-
 raich.

Gur mi 'bha stàtail m' an d'fhàg mi Ailean
 A togail ghàradh 's a càradh bhealach,
 Ach b' fheàrr 'bhi ann airneò 's meallt' mo
 bharail.
 Na 'bhi 's an àm s' ann an taing nan Gallaibh.

Cha ghabhainn tuarasdal bhuaithe 'm sgalag
 Ach tigh 'm do 'n Ghalltachd a shealltainn chail-
 eag.
 'N uair ni gach té dhiubh am Beurla m' fharraid
 Their mis' an Gàidhlig gu 'n d' fhàg mi Barra.

Cha 'n 'eil e còrdadh rium seòl an arain,
 'Bhi falbh Di-dòmhnaich 's a giùlan eallaich ;
 'S nach faighinn fàrdach no àite 'm fanainn
 Ach sabhal fàs air neo stàbull ghearran.

'N uair 'ni sinn gluasad Di-luain do 'n bhaile,
 Bidh bodaich Ghallt' ann an geall ar mealladh ;
 Cha tuig mi 'n nàdar le 'n càinain Ghallaich ;
 Tha mise dall 's gun an cainnt am theangaidh.

Thoir soraidh bhuamsa thar cuan gu m' leanman
 'Us innsibh fhéin dh' i gu bheil mi fallain ;
 Gu bheil mi 'n drast ann an *Ca' der parish*,
 'S gu 'n deachaidh 'Ghàidhlig á àite seallaidh.

Is tu, Chatriona, 'tha tigh 'nn air m 'aire,
 'S cha 'n e do stòras a rinn mo mhealladh ;
 Ach thu 'bhi bòidhèach gun bhòsd gun bhar-
 rachd,
 De 'n fhine mhòr, o Mhac-Leòid na h-Earadh.

IAIN 'S A BHANA-MHAIGHSTIR.

Chaidh am Bàrd uair a cheannach leathraich bho Iain Mac-Faidein, fear-cartaiddh-leathraich, an Tir-ithe, ach cha robh iad a còrdadh mu 'n phrìs le deanadas bean Iain. Bhiodh i sparradh a teanga far nach bu chòir d' i.

Luinneag.

O seinnibh gu h-eutrom, gu h-aighealach, éibhinn,
 Air cliù an fhir fhéille a's ceutaiche gnàths ;
 'S na fàgaibh a chéile gun innse mu déibhinn ;
 'S i féin a bhean bheusach, 's gur feumail i dha.

Chaidh mise o 'n bhaile a shealltainn mo charaid,
'S gu leathar a cheannach o 'n fhear tha mi 'g
ràdh.

'N uair 'chaidh mi 'na sheanachas a dheanamh ris
bargain

A mach thug mi 'n t-airgiot 'us thairg mi e dha.

A bhean thuirt le greann oirr', ged gheibheadh
tu bonn air

Cha phàigh e an call 'th'agad ann mar-a tha.

Sin craicionn a' ghamhna 'fhuair bàs anns an t-
sàmhradh

'S a chait thu le eubhuin* mu 'n d' thionndadh
am blàths.

Nach biodh e dhuit neònach a sheachnadh le
gòraich

'S do phiuthar gun bhrògan air reòtachd an làir,
Na toir e dha 'm bliadhna gun ochd-sgillin-diag
air;

Bheir esan as riaghailt, 's gu 'n dean e dha stà.

Ged 's tusa 'bhios daonnan a' cartadh 's ag aoladh
Gach craicinn is laoicinn 'bheir daoine do 'n àit,
Is mis' tha 'nam chléireach a sgriobhadh 's a
leughadh

'S a chunntadh ri chéile, 's gur feumail mi
'ghnàth

* Eubhuin is a root found on Kennavarra Hill in Tiree,
growing in long strings above ground, with a blue flower.
It is used for tanning fishing nets and lines, when oak
bark cannot be obtained.

'N uair fhuair e bho 'chéile, an t-ordagh 'bha feu-mail
 Thuirt Iain, cha bhreugan a dh' éisd thu bho 'm
 ghràdh,
 Ged 's ainmeil a bhuannachd cha 'n 'eil i ach
 suarach,
 Tha mòran 'dol bhuam di an tuarasdal chàich.

Cha 'n urrainn mi innse gach nì 'tha cur prìs air,
 Bu tric 'bha mi sgìth mu 'n do mhìnic mi e.
 Bu ghoirt bha mo dhriom deth ga cheangal le
 siomain
 'S ga tharruing le dichioll, a dìgibh dubh,
 grannd.

Bu draghail an ni dhomh 'bhi 'siubhal tràigh
 Chrionaig
 'Toirt shligean a nios aisid, le ìnean mo làmh
 'S bu chosdail gu cinnteach an losgadh gu grìos-
 aich
 'S an toirt gu aol brìoghmhor, geal, mìn air an
 làr.

A mhòin' anns an fhearann cha 'n fhaigh mi r'a
 ceannach,
 Tha againn ri tarruing, 's tha 'm faradh fior-àrd,
 'S a' chairt, tha i prìseil ge pailt i 'san rioghachd,
 'S tha cusbunn an rìgh oirre 'mhiodachadh màil.

Cha b' ann le bhi diomhain a dh' fhàg mi cho
mìn e :

Ga spionadh 's ga sgriobadh bu sgìth bha mo
làmh.

Nis chì thu le firinn gur fiach na tha dhìth ort
Gach bonn a chaidh innse le m' mhnaoi mar-a
tha.

Bho 'n bha mi nam éiginn gu 'm b' fheudar
dhomh géilleadh

Do dh' Iain 's da chléireach, bean bheusach an
àidh;

Cha cheannaich mi 'n còrr bhuap, cha bhi mi
cho górrach,

'S ann théid mi do 'n Oban, 's e moran a's feàrr.

O Iain 's tu 'n truaghan ; air thaod tha thu
'gluasad

An déigh na té buaireanta 'fhuair thu air làimh:
Do thriubhas mhath chlòtha thoir dh' ise mar
chòmhdaich

'S cuir umad a còta-s' mar 's còir dhuit gun dàil.

AIRIDH A' CHAOLAIS.

Rinneadh an t-òrain so do cheathrar bhuaachaill-ean anns a' Chaolas, an Tirithe a bha 'togail àiridh agus a deanamh dearmaid air an obair.

Luinneag.—Balach na h-aimhreite, ho ró,
 Mac an fhir Ghallta, ho ro éile
 'Thàinig le anntlachd, hu ru bhi ó
 'S 'chuireadh na glinn o riaghailt
 oirnn.

Le sunnd chuir an t-àrmunn
 A thàinig do'n bhaile
 A suas àite sùgraiddh
 Air chùlthaobh a' bharra,
 'S cha'n fhaicear air cùram
 'S a chùl ris an stalla:
 Bidh poit agus bùl aig'
 'S gur dlùth 'ni e 'gharadh.

'N uair 'shuidhich e 'm bonn
 Aig taigh fonnmhor na caithreim
 Gu'n ghlaodh e a nuas
 Air a bhuaachail' aig Ailean,
 'N uair thàinig e làmh-vis
 Gu blàth thuirt e, "Charaid,
 Ma gheibh thu na lànain
 Gur pàirt iad mu 'n talla."

A nuas thàinig Bloinigean
 Gu stoirmeil 'nan caramh,
 Is thubhairt e, 's àlainn
 An àiridh 'bhios agaibh.

Gu dearbh bidh i bonn
 Bidh i trom air 'ur sporain
 Mu 'n cuir sibh air dòigh i
 'S i stòiri fo 'n talamh.

Na dhéigh thàinig Iain,
 'S bu chridheil am fear e,
 'S thubhairt e, "S ceutach
 Tha 'n stéidh air a' gearradh :
 Bheir mise dhuibh còmhnadhl,
 B 'e 'n sòlas 'bhi mar-ribh ;
 'S bidh againn an àiridh
 A's feàrr tha 's an fhearrann."

'S na craoitean so shuas
 Tha na buachaillean ro-mhath ;
 'S ann aca tha 'n àiridh
 Tha 'n àite math seallaidh ;
 Tha chlachaireachd làidir
 'S gur h-àlainn a tarruing,
 Rinn Donnachadh an càrbhadh
 'S Iain Camshron an spalladh.

'S ann aca tha 'n eàrnais,
 Ni 's feàrr tha gle-ainneamh !
 Tha còrn airson càis' aca
 'Bhlàiteachadh baine ;
 Tha gloine mar sgàthan
 An càranh 's a' bhalla,
 'S tha cairteal a ghàraidh
 Gu h-àrd air na sparraigibh.

'S iad féin na fir éibhinn,
 Gun éislean, gun ghalair;
 Tha sgil aca air eubhach
 Air leum 's air cur char dhiubh,
 Gur tric a bhios uaislean
 Air chuairt leis na gallain,
 'S gur h-iomadh té bhòidheach
 'Tha 'n tòir air gach fear dhiubh.

Na creidibh gach nì
 A théid innse 's a' bhaile
 Mu dhéibhinn nam buachaillean
 Luath-chasach, meara,
 A pheasair cha spion iad
 A nios ás an talamh,
 'S cha leig iad an fheudail
 Aon cheum as an sealladh.

MOLADH DHOMHNUILL MHIC-UAL-RAIG.

Bha Dòmhnull Mac-Ualraig na thàillear agus na fhìdhleir. Bha e cruaidh agus mòr ás féin. Thach-air e air a' Bhàrd latha 'san taigh-òsda, agus thòisich e air iarraidh air òran molaidh a dheanamh dha, a gealltann duais dha air a shon. B' ann a mhuinn-tir Chola an tàillear. Cha robh e aon chuid cho beairteach no cho bochd 's a tha 'n t-òran ag ràdh.

B' ann a mhuinn-tir Thireadh Teàrlach Mac-Céoraidh. Cha robh ann ach fidhleir bochd. Chaochail e bho cheann còig bliadhna, an siorramachd Bhruce, an Ontario.

FONN.—“*Mo rùn geal, og.*”

Thoir mo shoraidh le dùrachd
 A null thar an t-sàile
 ’S dean a h-aiseag le cùram
 A dh’ ionnsaidh an tàillear.
 Gur h-e Dòmhnull Mac-Ualraig
 Am fleasgach suairec ’tha mi ’g ràitinn
 ’S mòr de cheanal ’s de dh’ uaisle
 Am fear do għluasad ’s do nàdair.
 Mo rùn geal, og.

Gu ’n do dh’ aithnich mi-fhin sud
 Mu ’n do thill mi Di-màirt bhuait ;
 Le làn-dearbhadh ’s le firinn
 Dh’ fhaodainn inns’ air fear d’ àbhuist
 Nach bu sgrubaire crion thu
 Ri dhol sgriob do ’n taigh-thàirne
 Ach gu fiughantach cosgail,
 ’S cha bu bhrosgal dhomh ’ghràitinn

Mur-a h-abair mi breugan
 B’ e do bheus anns gach àite,
 ’N uair a bhiodh tu ’s taigh-òsda
 ’S tu ri òl nan deoch-slàinte
 Nach bu ni leat an stòpan
 Air a’ bhòrd a bhi’ d’ làthair
 Ach na botail air sgòrnan,
 ’S dheantadh mòran diubh ’thràghadh.

Air a mheud 's ga 'm biodh comhl' riut
 De luchd-eòlais 's de chàirdean
 'S tu nach rachadh a dh 'fheòraich,
 An àm còrdaidh, mu 'n phàigheadh :
 Rachadh làmh ann ad phòca
 'S chuirte an t-òr air a' chlàr leat,
 Cha do dh' iarr thu riamh mùthadh,
 'S ann a chunntadh tu slàn e.

'S beag an t-ioghnadh a' mhòr-chuis
 A bhi 'd phòraibh a' gluasad ;
 Tha thu 'shliochd nam fear cliùiteach
 'Bheireadh cùis de 'n luchd-fuatha:
 Bha iad cruadalach sgairteil
 'N àm nan glas-lann a bhualadh,
 'S cha bu tais iad le 'n dòrnaibh
 'N uair a thòisicheadh tuasaid.

Tha thu 'shliochd nam fear mòra
 Ri àm feòraich nach suarach ;
 'Bheireadh creach as na cròithean,
 'S chuireadh tòir air na buailtean;
 Tha do shloinneadh r'a inns' leim
 De dh' fhior chlann Mhic-Ualraig :
 Bho Ghleann Garaidh 's bho Lòchaidh
 Thigeadh connspuinn a' chruadail.

C' àite 'bheil e r'a ìmse,
 Fear do ghnìomh ann an Albainn ;
 Tha thu teòm' air gach oilean,
 'S mòr do chomasan eanchainn :

'S iomadh nì 'tha 'toirt meas ort
 Nach bi mise toirt ainm air
 Mu 'n saoil cuid de m' luchd-éisdeachd
 Gur h-e breugan tha 'm sheanachas.

Tha thu d' dhamhsair air ìurlar
 'Choisinn cliù am measg Ghàidheal,
 'N uair a chaidh thu 'Dhunéideann,
 Bha luchd-Beurla fo thàmailt.
 Thàinig fios ort am bliadhna
 Dhol ga d' fhiachainn do 'n bhàl ann;
 Thug sin onair do 'n Diùchda
 Is do 'n dùthach a dh' fhàg thu.

Bu leat urram a rithist
 Air an fhiodhuill a ghleusadh.
 'N uair a ghlacadh tu d' làimh i
 Cha bhiodh càch ach mar bheus dhuit;
 Cha do dh' amais aon riamh ort
 A rinn d' fheuchainn 's a' cheum sin
 Ach Mac-Cèòraidh a' ghrinneis,
 'S e bu bhinne ceòl-éisdeachd.

Thuirt na h-uaislean 'bha làthàir
 Aig a bhàl ruibh ag éisdeachd,
 'S mòr am meas iad do 'n àite
 'N deach an àrach le chéile;
 Cha 'n 'eil coimeas do Theàrlach
 Fhad 's a bha sinn no théid sinn,
 Thug e barrachd air Hòmer
 Ged bu bhòsdail 's a' Ghréig e.

Ged fhuair Teàrlach an t-urrain
 Thar gach duin' air ceòl eisdeachd
 Cha bu choimeas e 'Dhòmhnull
 Ann am fòghlum 'na dhéigh sin;
 Tha gach grinneas ad inntinn,
 Tha thu finealta gleusda :
 Gur mi fhéin 'bha ort eòlach
 Bho na b' òg sinn le chéile.

Bu tu tìillear nan uaislean ;
 Gur tu dh' fhuaidheadh gu finealt',
 Is gu fasanta spòrsail,
 'S cha bu chlòithean bu nì leat;
 Gur h-e deiseachan Gallta,
 'S tu cur tholl leis an t-sioda
 A bhios agad fo d' mheuran ;
 'S bidh iad deante gu rìomhach.

Gu 'n robb tighearn na h-airde
 Dhomh gu h-àraidh ag innse
 Gur tu 'dheanadh dha 'n còta,
 'S ro-mhath 'chòrdadh r'a inntinn,
 Gun bhi cumhann no farsuinn
 Ach a phearsa ga lionadh ;
 'S 'mur a ruigeadh e'n cruachan,
 Rachadh cuairt ris gu h-iosal.

Bu tu sgiobair na mara
 Ri là greannach, 'g a fuairead !
 'S tu nach leughadh an giorag
 Is nach tilleadh gun fhuathas.

Cha do 'sheasamh e'm bàta
 'Bheireadh bàrr air a' chuan ort ;
 Eadar Eirinn is Albainn
 'S tric a dhearbh thu do chruadal.

'S tric a sheòl thu á Lunnain,
 Bhiodh long ghunnach o'n rìgh leat :
 'S lionmhòr turas air bhuannachd
 'Thug thu bhainn do na h-Innsean.
 Bu tu 'm marsanta cliùiteach
 Gheibhleadh cùnnradh 's gach nì bhuit :
 'S ann ad bhùthraig le chéile
 Bhiodh na cléirich a' sgriobhadh.

Bu tu 'n giomanach gunna
 'Bheireadh fuil air an ruadh-bhoc,
 'S iomadh fiadh fo do bhuille
 'Thuit air uilinn nam fuar-bheann.
 Bu tu nàmhaid a' choilich
 'S moch a ghoireadh 's na bruachan ;
 Is na cearcaige duinne
 'Bheireadh gur as an luachair.

Bu tu dròbhair nam mart
 A dheanadh ceartas is pàigheadh,
 'N uair a thigeadh tu 'n dùthraig
 Bheirteadh cùnnradh is dàil dhuit.
 'S iomadh uan 'thug thu 'Dhùini,
 'S iomadh crùn 'thug thu 'n àit' so :—
 'S ann air monadh Dhun-Breatuinn
 'Fhuair thu 'm bristeadh nach b' fheàird thu.

Gur-a mis' tha fo mhulad,
 'S mi nach urrainn sin àicheadh,
 'S iad ag innse mar sgial dhomh
 Gu 'n do liath thu, 's cha nár dhuit,
 Bho na striochd thu aig baile
 'Dheanamh arain le d' shnàthaid :—
 Tha nis crioch air gach gnothach
 A bha roimhe so 'd làmhan.

'S beag a shaoil leam gu 'm faicinn
 Fear cho beairteach 'sa bha thu
 Falbh le pochd' air a shlinnein
 Beagan mine is càis ann
 'Dol a dh' ionnsaidh na buana,
 Och mo thruaighe do chàradh.—
 Gu 'm bu trom ort bhi laidhe
 Ann an sabhall no 'n stàbull.

Tha mi cinnteach, a dhaoine
 Gu 'm bi 'n t-saothair so paighe
 'N uair a chi mi na h-uaislean
 Dòmhnull Mac-Ualraig is Teàrlach,
 Gheibh mi gloin' air muin gloine
 De dhibh shoilleir nan Gàidheal.—
 'S gu bheil fios aig na h-eòlaich
 Nach h-e sgleò 'bha mi 'g ràitinn.

CALL NA CAILIN.

Chaidh Niall Mac-Gilleain, "am maor Bàn;" Lachainn Dòmhnullach, mac Dhòmhnuill mhic Chaluim; agus Niall Dòmlinnullach, mac Sheumais mhic Chaluim, triùir dhaoine a mhuinntir Thirithe, air ghnothach do dh' Ile. 'N nair a bha iad a tighinn dachaidh chaidh an call aig na Suacain an Tirithe. B'e *A' Chailin* ainm a' bhàta aca.

'S ann Di-Sathairne 'chualas
 Sgeul bu chruaidh a bhi fior,
 Gu 'n do chailleadh na daoine
 Dh 'fhàg an Caolas bhuainn fhìn,
 Dh 'fhalbh 's a' mhaduinn Di-dòmhnaich
 Fo àrd-sheòl ás an tìr,—
 Ged-a thill sibh gu còrsa
 Gu 'm bu bhrònach sud dhuinn.

Ged-a thill sibh g' ar n-ionnsaidh
 Ann an ùine ro-gheàrr,
 Ann an àite toil-inntinn
 Bha sinn lionte le cràdh.
 Chaidh 'ur call aig na Suacain
 Anns na stuadhan gun bhàigh ;
 'S cha b'e gainnead 'ur n-eòlais
 'Chuir fo sheòl sibh do'n àit'.

Gur h-e 'n oidhche 'bhi dorcha
 Is an stoirm a bhi àrd
 'Chuir 'a' Chailin 'g an ionnsaidh
 Ann an tùs a' mhuir-tràigh',—

Gu 'm bu chruaidh leam 'ur glaodhaich
 'N uair a sgaoil i 'na clàir,
 'S nach robh duine 'g 'ur n-éisdeachd
 Dheanadh feum dhuibh 'n 'ur càs.

Och, a Sheumais 's a Dhòmhnuill,
 'S goirt leam dòruinn 'ur crìdh ;
 Fhuair sibh greadan am bliadhna
 'Rinn 'ur liathadh roimh 'n tìm.
 Thugadh bhuaibh na fir chalma
 Nach robh clearbach air gniomh,
 Bu deadh-sgiobairean fairg' iad
 'S tric a dhearbh iad gu 'm b' fhìor.

Tha do mhàthair trom, tùrsach,
 'S i 'g ad ionndrainn, a Nèill,
 'S beag an t-ioghnadh dhi fhéin sin,
 Chaill i h-éibhneas gu bràth.
 Com na ciataibh gun bhruaillean
 Anns gach gluasad a b' fheàrr.
 Cha robh coire ort r 'a faotuinn
 Ach do shaoghal 'bhi geàrr.

'S trom 'tha 'n sac s' oirre air drùghadh,
 Tha i brùite gu leòir,
 'S i ri smaointinn mar bha thu
 Ann an sàs 's gun i d' chòir,
 'S truagh leam d' athair 's do bhràithrean
 A cur aisig air seòl
 'Dhol g' ad iarraidh le sgriobain,
 'S tu 'n ad shìneadh 'san ròd. *

Tha do chéile na h-ònrachd,
 'S tric na deòir air a gruaidh,
 Gu 'm b' e 'm mi-flhortan mòr dhi
 Nach robh 'm pòsadh ud buan.
 Thug i gaol dhuit an toiseach
 'S cha do choisinn thu fuath,
 Na am faigheadh i h-òrdagh
 Bhiodh i còmhl' riut 's a chuan.

Gu bheil Fionghal nighean Iain
 Tric a snidheadh gu trom ;
 Cha 'n i cheud chreach a leòn i,
 Ged bu mhòr i 's an àm ;
 Ach 'bhi cuimhneachadh Lachainn
 'Bhi fo shlachdraich nan tonn,
 'S i gun mhac aic' na d' àite,
 'S bochd a làrach 's i lom.

Tha do pheathraighean deurach,
 'S iad fo éislean gach là ;
 Chaill iad ceannard na riaghait,
 Làmh a dheanadh dhaibh stàth.
 Bho nach tainig thu dhachaidh
 Bidh an aitreibh gun àird ;
 'S e do 'thàmh anns an fheamainn
 Cùis an gearain 's an cràidh.

Bho na rinneadh do mhilleadh,
 'S tu air iomain nan stuadh
 'S bochd am moch-éiridh mhaduinn
 Air a' chladach lom, fhuar,

'S iad 'g ad iarraidh gu d' chàradh
 Ann an sàmhchair na h-uaigh'.—
 'S aobhar bròin iad r' am faicinn,
 'S an cùl-taic' aca bhuaap'.

Leam is duilich r'a innse
 Nach do thill thu, 'Nèill Bhàin,
 Mar-a dh'iarraimaid d' fhaicinn,
 Bho Phort-Asgaig le d' bhàt'.
 Chaill an tuath am fear-comhairle
 Anns gach gnothach a b' fheàrr ;
 Fhuair iad clisgeadh gun fhios dhaibh
 'Thug am misneach gu lär.

'S math a ghleidh thu do phosda
 Cha do choisinn thu diumb ;
 Bha thu measail aig uaislean,
 'S chuir an tuath annad ùidh,
 Cha bhiodh d' fhacal 'g an dìteadh
 No cur 'sios air an cùl,
 Aig gach duine bha gaol ort,
 Bu tu 'm maor a b' fheàrr cliù.

Làmh bu ghrinn air an sgriobhadh,
 Bhiodh e cinnteach bho d' mheòir.
 Cha bhiodh mearachd ad chunntas,
 'S tu nach mùchadh a' chòir.
 Bha thu léirsinneach, fiosrach
 Bha thu tuigseach, gun phròis.—
 B' aobhar mulaid do 'n àite
 Thu bhi bàite 's an ròd.

Bu tu cridhe na fèile
 Nach tug spéis do bhi crion,
 'Fhir a b' àluinne cumachd
 Bho do mhullach gu d' bhuinn,
 'N uair a chruinnich do chàirdean
 'Dhol ga d' chàradh 's a' chill,
 'S iad a dh' fhaodadh a ghràitinn
 Gu 'm bu bheàrn thu 'g an dìth.

Taing do 'n Tì sin tha cumail
 Stiùir na cruinne 'na dhòrn,
 'S a thug leis ás an t-saoghal so
 Na daoine ud le còir,
 Gu 'n do thilg e gu cladach
 An cuirp gheal' as an ròd,—
 'Sguir an càirdean 'g an iasgach,
 Fhuair iad riarachadh mòr.

Neil M'Lean and those with him were drowned in March, 1809. Mr. M'Lean had gone to Islay for Macintosh, the receiver of wreck, a ship with a cargo of linseed having been cast ashore in Tiree.

BARDACHD ALASTAIR MHIC-ION-MHUINN.

Goirid an déigh bàis Mhic-Ionmhuinne fhuair am Bàrd sealladh bho 'bhantraich de na h-òrain a dh' fhàg e sgrìobhite. Chòrd iad ris gu h-anabar-rach math airson doimhneachd an cainnte, agus airson an t-snas leis a bheil iad air an cur r'a chéile.

Co an neach aig am biodh tuigse do bhàrdachd ris nach cordadh orain Mhic-Iommuinne? Tha e duilich a leithid de bhàrdachd fhaighinn. 'S gann gu bheil Oisean e féin air thoiseach air ann an toirt ionraidh air blàr. Chaochail e 's a' bliadhna 1814.

FONN.—“*Gur a muladach sgith mi.*”

Fhuair mi sealladh Di-luain
 A dhuisg mo spiorad gu gluasad ;—
 Leugh mi dàin a' bhàird luachmhoir nach beò.
 Fhuair mi sealladh &c.

Ged nach faca mi riamh thu
 Tha mi 'g ionndrainn gu'n thriall thu,
 Fhir bu chomasaich' briathran 'us glòir.

Ghabh mi beachd air do sheanachas
 Mar a chinn e bho d' eanachainn ;
 Dh 'fhàg thu sgriobht 'e gun dearmad bho d'
 mheòir.

Tha do shaothair mar dh' earbainn
 Ann an òrdagh gun iomrall ;
 Cha 'n fhaigh bàird oirre clearbaich no sgòd.

Thug a' cheòlraidh le spéis dhuit
 Gach buaidh inntinn 'bha feumail
 A chur ealaidh gu ceutach air dòigh.

Thug iad gibht dhuit an uaigneas
 Nach toir innleachd a nuas oirnn,
 'S nach dean fòghlum a lhuannachd ni 's mò.

'S mòr an tlachd a bh' aig uaislean
 Dhiot nan comunn air uairibh ;
 'S lionmhòr cuireadh a fhuair thu gu 'm bòrd.

Bhiodh na h-òrain bu ghrinne
 Sunndach, fonnmhòr, le binneas
 'Tigh'nn gu pongail bho bhilibh do bheòil.

'S tric a thug thu dhaibh sgeula
 Mu na blàir 'bha 's an Eiphit
 'S cha bhiodh mearachd no breug ann no sgleò.

Bu tu saighdear a' chruadail
 Ri uchd tein' agus luaidhe ;
 'S iomadh cath anns na bhuannaich thu leòn.

C' ait' an cualas ach ainmig
 Riamh 's na cearnaibh so dh' Albainn
 Aon thug bàrr ort 'chur seanachais air dòigh.

'S mòr an dileab a dh' fhàg thu
 Na do dhéigh aig na Gàidheil,—
 Dh' eug thu-féin ach do dhàin mairidh beò.

C U M H A

Do Dhonnachadh Mac-Aonghais, á Tireadh, a chaidh a mharbhadh anns an Olaint.

Tha 'n t-òran so air a dheanadh mar gu 'm b' ann le athair a' ghille.

FONN.—“*Gur h-e mise 'th 'air mo leónadh.*”

Gur h-e mise 'th 'air mo leónadh
 Fhuair mi naigheachd 's bu bhrònach dhomh i,
 Mar-a dh' éirich do'n òigear,
 Chuir i saighdean le dòruinn 'am chrìdh'.
 Thainig doille air mo lèirsinn
 'N uair a chuala mi'n sgeula le cinnt,
 Is cha dean mi car éibhinn,
 Bidh am mulad 'gam theumadh leam fhìn.

'S beag an t-ioghnadh sin dhòmhsha
 'Bhi fo mhulad an còmhnaidh 's mi sgìth.
 Tha mi nis an am ònrachd
 Mar bha Oisein, 's am bròn air mo chlaoidh;
 'Caoidh an àilleagain bhòidhich
 Dha 'n robh tuigse 'us eòlas le gniomh:—
 Ge bochd mise ga d' àireamh
 'S truaighe an té a rinn d' àrach air chìch.

Fhuair i reusan no dha
 Air bhi éisleineach, failinneach, tinn
 Cha 'n 'eil duine aice 'làthair
 De 'cuid cloinne 'thoirt gàirdeachais d' i;

'Se so 'm buille bu chràitich'
 'S i a' smaointinn mar bha thu gun chlì
 'Call na fala 'san àraich
 'S tu cho fada bho d' chàirdean 's bho d' thìr.

Mu 'n do thòisich am baiteal
 'S tu a' gluasad air astar bho 'n champ
 'Dhol a dh' ionnsaidh a' chaisteil,
 Cha robh smaointinnean gealtach ad cheann.
 Bha thu 'gluasad neo-sgàthach,
 Mar-a bhuiineadh do Ghàidheal gun mheang,
 A cur naimhdean fo shàiltean
 Gus na thuit thu 's a' bhlàr 's an robh 'n call.

'N uair a theann sibh ri séisdeadh
 'Thoirt a' bhaile gu géill d'ar comann
 Bha do spiorad ag éiridh,
 Cha ni mhisneach a thréig no do lann.
 'N uair a dhìrich thu 'm faradh
 Thàinig peileir bho d' nàmhaid na dheann,
 'Thug a dh' ionnsaidh an làir thu,
 'S gu 'm bu teachdaire bàis dhuit a bh' ann.

'S bochd an leagadh a fhuair thu
 Chuir e sinne ann an cruidh-chas nach gann ;
 'S truagh nach tainig thu bhuaithe
 Gun do ruighinn le luaidhe cho teann.
 'S ann is coltach ri uain sinn
 Bhiodh gun aodhair aig fuarain nam beann,
 No ri dilleachdain shuarach
 Aig am muime 'gam bualadh 's iad fann.

Tha sinn uireasbhach cràiteach
 Gun toilinntinn gun slàinte, gun neart ;
 Cha tig feobhas gu bràth oirnn
 Bho na bhuanndach am bàs ar cùl-taic'.
 Bho Dhi-dòmhnaich na càisge
 'S iomadh aon a tha cràiteach an airc ;
 'S iomadh bean gun fhearr-pòsda
 'S iomadh màthair ri bròn mu 'cuid mac.

Chaidh sibh uile gu tapadh
 Gus an nàmhaid a ghlacadh gun taing ;
 Chuir sibh roimhibh, le 'r cruadal
 Gu 'm biodh agaibh lan-bhuaidh air an Fhraing.
 Sin an latha thug dìth oirbh,
 Air dhuibh seasamh cho dileas fo 'n chrann,
 'Dh 'fhaotuinn onair do 'n rioghachd ;
 Gu 'n do rinneadh na míltean a chall.

'S daor a phàigh sinn an onair
 'Chaidh a bhuanndachd 's a' choinneirh ud thall ;
 'S e do bhàs 'bhi na comain
 'Rinn ar fàgail mar cholruinn gun cheann.
 Feachd Righ Deòrsa fhuair urram
 Mar-a b' àbhaist an cumasg nan lann,
 Ach tha sinne gun sòlas
 'S nach tig thusa bho 'n Olaint a nall.

Ged-a théid mi do 'n leaba
 Cha tig buaireadh a' chadail am chòir
 Ach a' smaointinn gu h-uaigneach
 Air a' bhuille bho 'n d' fhuair thu do leìn ;

Bha d' fhuil chraobhach a' sileadh
 'S i ri taosgadh air mhire 'feadh feòir,
 Bha do spiorad gad dhiobradh
 'S gun do leigheas an innleachd nam beò.

'N uair a chuala sinn iomradh
 Gu 'n robh sith air a' gairm 's an Roinn-Eòrp',
 Bha mi cinnteach gu 'n tilleadh
 Tu g' ar-n ionnsaidh gun mhilleadh, gun leòn.
 Nan do dh' fhuirich thu 'lathair,
 'S tigh'nn gam shealltain, ged tha mi gun treòir,
 Dh' fhàsainn aigeannach, aotrom,
 Chuirinn cùl ris an aois 's bhithinn òg.

M' aobhar gearain is m' ionndrainn
 Nach do thill thu gu d' dhùthaich a nall ;
 'S ann an làraich na dunaich'
 Bha thu d' shìneadh air d' uilinn gun chainnt.
 'S e cho tric 's tha mi t' iargainn
 'Chuir le cabhaig gu liathadh mo cheann,
 'Chuir mo shùilean an doillead
 'S a chuir m' astar am moillead gun fhonn.

So a' bhliadhna 'chuir às domh
 Tha mi éisleineach airsneulach trom;
 Dh' fhalbh mo shlainte 's mo mhisneach,
 Tha mo chridhe gu bristeadh am chom.
 'S e 'bhi brònach a's dù dhomh
 'S nach tig litir ga m' ionnsaidh o d' laimh.
 Gur tric smighe le m' shùilean
 'S tusa 'n leaba na h-ùrach gun srann.

C U M H A

Do Chailean Caimbeul, Tighearna Bhar-a'-mholaich
agus Fear Bhaile-Phetris' an Tireadh.

Chaidh an duin' uasal so air ghnothach do dh'
Inbhir-Aora. Anns a' bhaile sin bhual galair a
bhàis e, agus bha e marbh ann an tìne cheithir
làithean.

FONN :—“*Chunnaic mise thu Ailein.*”

Thàinig naigheachd do 'n dùthach
Nach bu shunndach r'a h-innse ;—
Tha mi smaointinn an còmhnaidh
Meud' a' bròin gun toilinntinn ;—
Sgeula bàis an duin' uasail
'Chaidh thar chuain bho cheann imios; ;
Leam is duilich e 'ghluasad
Air a' chuairt dheth nach till e.

'S iomadh aon a tha tòrsach
Bho na dhùineadh 's a' chill e,
Ann an ciste chaoil, chuijmte,
Air a dhùthadh gu dionach.
Bho na chàradh 's an uaigh e
Ann an suain far nach cluinn e,
Gu bheil beàrn ás na h-uaislean
'Tha mu 'n cuairt dhuinn 's an tìr so.

'S ann fo 'n fhòid ann am falach
Tha 'm fear ceanalta, cliùiteach,
Cridhe farsuinn na fialachd,
Làmh a riaraicheadh cùinneadh.

Bha e fiughantach, cosgail,
 Gun bhi gortach no cunntach,
 Bha e measail gun mhòrchuis,
 'S mòran eòlais 'na ghiùlan.

Cha do ghlac e 'na inntinn
 'Bhi 'eur cruinn le bhi sanntach
 'S gabhail brath air luchd-éiginn ;
 Cha b' fhearr geur-chuiseach teann e.
 Bha e iochdinhor ri truaghain
 'Thoirt dhoibh fuasglaidh à teanntachd
 Bha e aoibheil ro-thaitneach
 'S e nach altrumadh gamhlas.

Anns a' chüirt dheante gnìomh leis,
 'S iomadh ni 'bha cur tlachd air,
 Bha e faighidneach, eòlach,
 Glic, 'us teom', agus smachdail.
 Cha b' fhearr fabhair no fuath e
 Ach a' gluasad 's a' cheartas,
 Na fhior-nàmhaid do 'n eucoir
 'S e le céill a' cur casg oirr'.

'N Cill-a-Mhàrtuinn 'na laidhe
 Tha fear an taigh' air a chòmhach,
 Aig an taoghaileadh luchd-rathaid,
 'S dheanta am beatha le sòlas ;
 'S aobhar mulaid d'a chàirdean
 Gu 'n do chàireadh fo 'n fhòid e,
 'S do na tighearnan Gàidhealach
 Dha'm b' àbhaist 'bhi còmhla' ris.

Bha mi leis anns a' bhàta
 An là dh' fhàg e an tìr so,
 'S gu 'm bu phailt bha gach seòrs,
 Aig' air bòrd anns a ghnìomhaich.
 Cha bhiodh duine 'bhiodh làmh-ris
 Ann am fàilinn no 'n iotadh,
 'S e toirt seachad gu saibhir
 As an làimh bu għlan sīneadh.

Gu 'm b' e sgiobair na mar' e,
 'S a' ghaoth ghreannach a' séideadh.
 Cha bhiodh mearachd mu 'n stiùireadh
 'S eithir shiùbhlach gu gleusta
 Thar nan tonnan a' gluasad
 Mar each luath 's e cur réise :
 Bhiodh e furachail, cinn teach,
 'S bhiodh gach nì mar a dh' fheumadh.

Bha e measail an Albainn
 Agus ainmeil an Eirinn,
 'S e cur casg air luchd-mi-rùn
 Bha 's an tìr sin ag éiridh.
 Gu 'm bu għasda 'n ceann-armailt
 An t-ċċog meanmnach nach géilleadh,—
 Dha 'n robh phearsa dheas, dhealbhach,
 Bhòidheach, chruinne-bħallach, eutrom.

Thigeadh culaidh a' Ghàidheil
 Air an àrmunn mar éideadh ;
 Còta goirid de 'n sgàrlaid,
 Osan geàrr agus feile.

Lann thana gheur stàilinn
 Ain cùl àlainn a shléisde.—
 B'e sin coltas an t-saighdeir,
 'Chuireadh sgaoim fo gach reubal.

'S ann toiseach an t-sàmhraidh,
 'S be sin àm na toilinntinn,
 'Thàinig fios gu 'n do phòs e
 Ri mnaoi òig, mhaisich, fhìncalt',
 Nighean fir Chill-a-Mhàrtuinn,
 Bu cheum àrd e r'a dhireadh :
 Thagh e i 's cha bu chall da
 As an òream a bha fiachail.

Aige féin bha bhean uasal,
 'N uair a bhuanndach e Silis.
 Tha i suairce na gluasad,
 Tha i trucant' gun chrìne.
 Gu 'm b'e 'mi-fhortan cruidh dhi
 Cho ro-luath 's a chaidh crìoch air.
 Bho na chaidh e 'san anart
 Thàinig smal air a h-inntinn.

Cha 'n 'eil éibhneas 'an còmhradh,
 Cha 'n 'eil ceòl ann an teudan,
 Cha 'n 'eil àilleachd am blàth dhi,
 'S i gun mhàinran a céile.
 Gu 'm b'e 'n èas bhi 'ga fhaicinn,
 'S e gun chlaisteachd gun léirsinn,
 Air an eislinn na shìneadh
 Agus eis aig an eug air.

Bho na chaidh e 's an tulaich
 Dh' fhàg am mulad i claidhhte,
 'S nach robh aice de 'laithean
 'Suas air ráidh' agus miosa.—
 Nam biodh oighre na ionad
 Bhiodh a chinneadh 's a dhillsean
 Taingeil, aighearach, éibhinn;
 B'e sin sgeul na toilinntinn.

CUMHA DO DH' IAIN CAIMBEUL, AN SGAIRINNIS.

Bha 'n duine òg so na cheannaiche ann an Sgairinnis an Tìrithe. Chaidh e le dròbh gu margadh Dhùini. As a sin chaidh e do Ghlaschu a cheannach bathar. Dh' fhás e tinn ann an Grianaig 'se air an t-slighe dhachaidh. Bha e na chorp an ceann trì laithean.

'S ann 's a' bhliadhna 1817 a chaochail Iain òg Sgairinnis.

FONN :—“ *C'arson nach tòisichinn 'sa' champa* ”

'S e 'n sgeul 'thàinig á Grianaig oirnn
 Fàth m' iargainn 'us mo bhròin;
 Gur tric a tighinn fo shnim dhomh e
 Ga chuimhneachadh gach lò.
 An t-òigear uasal siobhalta
 Bh' air chuairt 's an talamh iosal so
 Tha 'n diùgh gu ùir a' crìonadh
 Ann an diomhaireachd fo 'n fhòid.

Di-dòmhnaich dh' fhàg e Glaschu
 Is e 'g astracadh gun leòn ;
 Bha e gun bhròn, gun airsnealachd,
 'S e làidir, bras 's gach dòigh.
 Di-luain ghrad bhual an acaid e,
 Di-màirt bha 'm bàs an taice ris,
 Di-ciadain chaidh a phasgadh
 'S e gun chlaisteachd air a' bhòrd.

Is ann gun fhios dà chàirdean
 A bha deuchainn ghàbhaidh 'n òig,
 Cha robh a h-aon diubh làmh-ris
 Gus a chàradh mar bu chòir,
 Bha 'n t-eug a streup gu làidir ris,
 Bha saighead gheur an sàs aig' ann,
 'S aig crìch bha thìm 's an fhàsach so
 Ri ùine gheàrr gu leòir.

Is muladach a mhàthair
 Air a sàrachadh le bròn,
 Is athair, cha 'n e 's feàrr tha dheth,
 'S an cràdh an déigh a leòn,
 A' smaointinn air an àilleagan
 A dh' imich leis na bàtaichean
 N uair 'ghluas e roimh Fhéill Màrtuinn
 As a Ghàidhealtachd le 'dhròbh.

B'e so an geomhradh deurach
 Thug sgrìob gheur orra bha lom,
 A h-uile latha 'dh' eireas iad
 Tha iad neo-éibhinn trom.

'Se dh' fhàg gun lùths gun léirsinn iad,
 Gu 'n robh am fear nach tréigeadh iad
 G'a phasgadh anns na léintean
 Is gun aon diubh féin air teann.

'S ann fo na bàird 'na shìneadh
 A tha 'm fear bu shiobhalt' cainnt,
 An eridhe glan bha firinneach
 Gun fhoill, gun ghianmh, gun mheang.
 Tha 'phàrantan mar dhìlleachdain
 'S am bròn an déigh an ciosnachadh
 Tha 'n deòir a' rnith gu dian fhrasach,
 Gach là nan eridh' tha toll.

Gur h-ann air tùs a' gheamhraidh
 An déigh shamhna teann air mìos'
 'Bha dùil aca 'bhi fàilteachadh
 An àilleagain do 'n tìr.
 Bu chruaidh am fios a ràinig iad
 'S a' chiste chaoil gu'n d' chàradh e ;
 Bha bròn an ionad gàirdeachais;
 Bu chràiteach a bha 'n erìdh.

Bidh enimhn' ac' air a' bhliadhna so
 'S iad iargainneach, gun fheum
 Gu 'n d'fhuair iad mòran riasain
 A bhi cianail ás a dhéigh.
 Ged bhiodh iad òg gu'n liathadh iad
 Ri caoidh an fir a riaraich iad :
 Gu 'n deach gach cùis bho riaghailt
 Bho na thriall e gus an fhéill.

Tha 'bhùth an déigh a għlasadh
 Far 'm br chleachduinn leis a bhi,
 'S a leabhbraighean an tasgaidh ann
 Bho làimh bu għasda 'sgriobh.
 Bu għrinn e-féin 'gan ceartachadħ
 'S bu shiobħal ta r'a fhaicinn e :
 Bu bhòidheach cuma pearsa
 Do n'fhear dħeas bu sgairteil gniomh.

Bu tħurail, eħlach, tapaidh e,
 Bu bheachdail air għach nì ;
 Bu chiallach, fialaidħ, faicleach e
 Le aoidh le 'tlachd 's le sħiħ
 Nan deanadh daoine ceertas ris
 Cha bhiodh e cruaidħi nan airc orra
 Bu mhath do thuath nam bailtean e,
 Cha n' fhaic' e 'gan eur sios.

Ach cha 'n 'eil stà bhi cuimhneachadħ
 'S a' caoidh na thugadħ bħuainn ;
 Cha 'n 'eil neach ārd no iosal ann
 Nach téid ri tħim do 'n uaigh.
 Dean deas, a Righ nan rīgħrean sinn,
 Gu dhol a stigh do n' t-siorruidheachd,
 Air sgħaq na beatha phriseil sin
 Mar iobairt 'thugadħ suas.

C U M H A

Do Mhr. Eamunn Mac-Cuinn, ministear Bharra.

FONN :—“*Gaoir nam ban Muileach*,”

Thàinig sgeula bho Uibhist

’Mheudaich bròn do bhean chuibhir,

Chuir e ’sùilean gu snighe,

’S goirt a ràinig e ’eridhe ;

Bha a céile gun bhruidhinn

Air a’ chàradh na uidhim ;

Ged nach b’ann airson tighinn ’na shláinte.

Tha i muladach deurach

A sior-chumha mu dhéibhinn :

Dh’ fhalbh a h-aighear ’s a h-éibhneas,

’S fear na misnich ’s na céille

Air a phasgadh ’s na léintean,

’S a làmh fhuar aig an eug air,

’S fir ’ga ghiùlan air spéicean gu ’bhàta.

Ann an ciste chaoil, chuimte,

’S i gu teann air a dlùthadh

Bha ’n duin’ eireachdail, cliùiteach

’Dol ’na bhàta gu ’dhùthraig

’Chum a leigeal ’s an tunga,

’Se an suain ás nach dùisg e

Gus an gairmear gu cunntas sliochd Adhaimh.

B’e ’n cead muladach cianail

’Ghabh a bhean dheth Di-ciadainr.

Chaill i ’companach ciatach,

Am fear fiughantach, fialaidh.

’S beag an t-ioghnadh i ’liathadh

’S i gu brònach ’ga iargainn

Bho na chuireadh ’s an lion-eudach bhàis e.

Ann an leaba na h-ùrach
 Fo na clàir air an dùmadh
 Dh' fhàg i aobhar a h-ionndrainn,
 'S i mar luing 'bhiodh gun chùrsa
 Ruith air cladach gun *chriù* oirr',
 Gun fhear-eòlais no stiùridh,
 'Chaill a combaist, a siùil 's a croinn àrda ;

No mar chraoibh air a rùsgadh
 Bhiodh gun dnuilleach gun ùbhlann,
 Ach gn glan air a spùineadh
 'Us an stoc mar bn dù dha
 A sior-chrionadh 'sa sùghadh
 Ann an toiseach na dùbhlachd,
 'S cha chuir Earrach no Lunasdal blàth oirr'.

'S ann mu thràthaibh na Bealltainn,
 'N uair bha 'n saoghal a' sealltuinn
 Maiseach, éibhinn neo-fhallsail,
 Fhuair i 'n deuchainn 'bha teann oirr,
 A dh' fhàg éisleanach fann i,
 'Dh 'fhàg mar choluinn gun cheann i ;
 Chaill gach lus agus crann dhi an àilleachd.

Tha i brònach ro-uaigneach,
 Gun toilinntinn ri uaislean,
 'S i gun chéile ri 'guallainn.
 'Stric na deòir air a gruaidhean
 'Caoidh an fhir nach robh gruamach.—
 'S goirt an t-saighead a bhual i
 'N uair a thog iad air għluasad bho thràigh e.

'S iomadh sùil a bha galach
 'Se 'ga ghiùlan aig fearaibh
 'Dhol 's a' chrùisle am falach.—
 Be 'n duin' uasal r'a fharraid
 Maighstir Eamunn á Barra,
 Cha robh 'leithid ach ainneamh
 Bho na dh' eug Maighstir Ailean a bhràthair.

Bha e taitneach 'na sheanachas,
 Bha e measail ro-ainmeil,
 Bha e foghainteach calma.—
 'S gu 'm bu sgiobair air fairg e
 Nach robh gealtach no leanabail
 Mar is tric rinn e 'dhearbhadh,
 'S e cho math 's a bha 'n Albainn mar shnàmh-aich'.

Bha e misneachail meannnach,
 Bha e cumadail 'dealbhach,
 Gu 'm bu churaidh gun chearb e
 Dheanadh ceannard air armait,
 Ann an spionnad 's an anfhadh,
 Nan do chleachd e'n tùs aimsir
 'Bhi ri sgathadh 'us marbhadh 's na blàraibh.

'S ann a shocraich e inntinn
 'Dhol a leughadh a' Bhìobuill
 'Us a liubhairt na firinn
 Mar theachdaire cinnteach.—
 'S iomadh comhairle dhileas
 'Thugadh seachad ri thím leis
 'Se ag innse mu 'n Ti sin 'thug gràdh dhuinn.

'S maith a dh' aithnich e'n saoghal
 Fhad 's a bha e air faotuinn,
 Bha e truacanta daonnach,
 'Dheanamh feum 'bha e saoithreach,
 Bha e iriosal aoidheil,
 Aig gach duine bha gaol air
 Gus na chuireadh 's a' chaol-leaba chlàr e.

Cha 'n 'eil stà dhuinn 'bhi tuireadh
 'N fhir 'chaidh null air a thuras,
 Thig am bàs air gach duine,
 Cha dean fòglum no urram
 Neach a theàrnadh bho 'bhuille,—
 Guidheam Teàrlach a dh' fhuireach
 'Thoirt toilinntinn 'na mulad d'a mhàthair ;

'Se bhi cruadalach, fearail,
 Mar bu dual d'a o sheanair
 'Choisinn buaidh air na Gallaibh,
 A thug cùis dhinbh a dh' aindeoin,
 'S a fhuair cliù do Mhac-Cailean
 'N uair a thilg e chlach-eallaich :—
 Chuir e suas air an fhearrann thar chàich i.

Faiceam àrd e an urram
 Mar 'bha Còirneal na Sgurra
 'Tha 'n diugh, aobhar mo mhulaid,
 'Se na shineadh air uilinn
 Ann an seòmar nan uinneag,
 'S ann a dh' fhàlbh 'uainn gu buileach,
 Sliochd Néill Bhàin a bha curanta dàicheil.

The Rev. Edmund MacQueen was married to Isabella, daughter of Charles Maclean of Scour, and sister of Gilleaspuig na Scurra. The Macleans of Scour were descended from Neil Bàn the founder of the house of Borreraig, the first branch of the family of Ardgour.

C U M H A

Do Ghilleasbuig Mac-Gilleain, Fear na Sgurra.

FONN:—“*Ged tha 'Cheapach na fàsach.*”

'N diugh cha chluinnear ceòl-theudan
 No gaire éibhinn 's an Sgùr ;
 Laidh dubh-bhròn air na criochan
 A cheud mhìos de 'n bhliadh'n' ùir.
 Shéid an stoirm de na beannaibh
 'S thuit an darag gun lùb ;
 Tha 'n laoch ainmeil bu tlachdmhoire
 'N déigh a thasgaidh 's an ùir.

'N uair a leagadh 's a chill e,
 'S gun do dhion air ach bùird,
 'S iomadh aon 'bha 'ga acain
 Agus fras air an sùil.
 Bha e measail 's gach àite,
 Bha e àrd ann an cliù ;
 Bha e uasal 'na nàdar,
 Caoimhneil, bàigheil, gun tnù.

Tha na saighdearan calma
 'S tric 'bha 'g earbsa na iùl
 A sior-smaointinn mu chaoimhneas
 'S iad gun aoibhneas, gun sunnd.
 Tha na bochdan am Muile
 'S fiamh a' mhulaid 'nan gnùis ;
 Tha na dilleachdain duilich
 'S Fear na Sgurra 's an ùir.

B'e sin curaidh cho ainmeil
 'S a bha 'n Albainn r'a linn ;
 'S òg a chaidh e thar fairge
 'Dheanamh seirbhis do 'n Rìgh
 Ged-a thill e gun mharbhadh
 Dh' fhàgadh anmhunn e 's claoidht'
 Le 'bhi daonna an cunnart
 'Bualadh bhuillean cho dian.

Ma thig cogadh as ùr oirnn
 'S gu 'm bi 'n crùn ann an eis,
 'S mòr an call e do 'n rioghachd
 Gu 'n do strìochd e do 'n eug.
 Bha e ceannsgalach, smachdail,
 Bha e sgairteil gu feum ;
 Laoch gun tioma, gun athadh,
 Ursann-chatha nan euchd.

C' àit' am fac' e air astar
 Aon da 'm paisgeadh e 'lann ?
 Co a sheasadh roimh 'n spionnad
 'Bha na shlinnein 's na làimh ?

Far am biodh e 's an iomairt
 Cha 'n e mire 'bhiodh ann ;
 Thigeadh trom-bhuiilean basmhor
 Bho na ghàirdean nach b' fhann.

Cha do dh' ionnsaich e gealtachd,
 Cha bu chleachdadadh d'a riamh
 A bhi leughadh a ghioraig,
 'S e nach tilleadh le fiamh.
 A dol sios do na bhaiteal
 Bhiodh a thaince deich ciad
 De dh' fhir fhoghainteach, ionnsaichte
 De luchd-dùthcha, 's b' e 'mhiann.

An àm gluasad bho 'n champa
 Bhiodh iad sauntach gu gniomh ;
 Dhùisgeadh spiorad na h-Alb' ann'
 'N uair a sheirmeadh a' phìob
 Bhiodh an Còirneal air thoiseach
 'S e 'g am brosnachadh 'sios ;
 Ceum air adhart a b' ait leis
 Ann an slachdraich na stri.

Chite deàrsadh an teine
 'Cur am peileirean cian,
 'S iad mar chuileanan òga,
 No mar leòghainn gun bhiadh
 Gus an cluinneadh iad facal
 'Tigh'nn le spraic as a bhial
 'Toirt dhaibh cead dol a shracadh
 Leis na glas-lannan giar'.

Mar shruth doirbh leis na beannaibh
 Do na gleannaibh a sios
 Bhiodh an réis gu dlùth-chòmhrag,
 Guineach, mòrail, gun fhiamh.
 Chìte solus an stàilinn
 'S iad a sàthadh gu dian ;
 Bhiodh an nàimhdean air iomain,
 Gun chead tilleadh, le 'n gnìomh.

Cha 'n 'eil beò air a chinneadh,
 Ged tha iomad fear treun,
 Leithid Coirneal na Sgurra
 Ann an cumachd 's am meud ;
 Bha e àrd ann an spiorad
 'S ann an spionnadhl d'a réir ;
 Beachdail, misneachail, dàn,
 'Us e 'toirt bárr ann an céill.

Co ni 'n claidheamh a ghiùlan
 Leis nach diùltadh e beum,
 'Thoirt do dh' aon 'thigeadh dlùth air
 Ann an cùisibh neo-réidh ?
 Cha bhiodh cruadal air chall air
 Ann an aimhreit no 'n streup
 Cha do thachair gin thall ris
 Air 'n do sheall e na dhéigh.

Co a b' urrainn làn-eachdraidh
 'Thoirt mu thapadh an tréin,
 Ach na fir a bha còmhl' ris
 Anns na còmhragan geur ?

Dh' innseadh iadsan bho 'n eòlas
 Nach 'eil sgleò ann am sgeul
 Fear a choltais cha 'n fhac' iad
 Air an astar gu léir.

Charles Maclean, a son of Maclean of Boreraig, a branch of the Ardgour family, settled in Tiree, and had several sons. Archibald became minister of Kilfinchan in Mull. Donald settled in Kilmoluaig. The Rev Archibald Maclean was married to a daughter of Campbell of Scamadale and had a large family. His eldest son, Charles, was married to Catherine, daughter of Maclean of Muck, and had by her the subject of the above elegy.

Gilleaspug na Scurra was a mild and benevolent man. He was an officer of the most undaunted courage. He was noted for his immense strength. He was for some time in the 71st regiment. He was appointed Lieutenant Colonel of the 79th or Cameron Highlanders in 1801. He served in America, the West Indies, Holland, and Egypt. He retired from the army in 1807. He died in 1817. He was never married.

M A R B H - R A N N

Do Chòirneal Iain Camshron an Fhàsaidh Fheàrna.

Latha dhomhs' air a' Chorpaich,
 'S mi ri astar mu 'n cuairt ann,
 Fhuair mi sealladh de sgriobhadh
 A chuir 'm inntinn gu gluasad ;
 Cliù a' Chòirneleir phriseil
 'Tha na shineadh fo 'n fhuar-lic,
 B' aobhar uaill e do 'n rioghachd,
 'S fhad 'bhios cuimhn' air a chruadal.

'S iomadh eridhe bha brònach
 An strath-Lòchaidh 's mu 'n cuairt da
 'N uair a chàireadh 's a' chill e
 Anns an tìr bho 'n do għluais e.
 Ursann-chatha nam baiteal
 'Fhuair a chleachdadli ri cruadal,
 Fear na léirsinn 's an àraich
 Bha fo 'n chlār ann an uaigneas.

Anns na blàir cha do chleachd e
 A bhi gealtach no luaineach,
 'S e air ceann nam fear cròdha,
 Feachd a' Ghòrdanaich uasail.
 Chìte fonn air ag éiridh
 'S fuaim nan geur-lann mu 'n cuairt da
 Fead nam peileirean millteach
 Bhiodh mar bhinn-cheòl d'a chluasan.

Bha e àrdanach, beachdail,
 Rioghail, reachdmhor, ro-niheanninnach.
 'N aghaidh *Ney us* flir bhrasa
 Rinn e 'ghaisge a dhearbhadh.
 Cha do dh' aom 's cha do lùb e,
 Ged-a bhrùchd air an t-anabarr,
 Sheas e daingeann, mar charraig
 Roimh thuinn ghreannach na fairge.

Spiorad àrd an fhòr-Ghàidheil
 Bha 's an àrmunn dheas fhearail.
 Thàinig sin air mar dhileib
 Le còir chinntich gun cheannach.

Mar dhian-theine 'feadh asbhuan
 Bhiodh e bras anns a' charraig,
 'S tric a thugadh àrd-chliù dha
 Leis an Diùchda mhòr, allail.

B'e an laoch e r'a fhaicinn
 'Dol a ghleachd ris an nàmhaid
 Air each aigeannach, fiadhaich
 Roinmh dheich ciad de na Gàidheil.—
 Luchd nam féileachan cuaiche
 Bho na fuar-bheannaibh àrda ;
 Luchd nam brataichean buadhmhòr
 'S am biodh cluaran an fhàsaich.

'S iad a ghluaiseadh gu h-òrdail
 'Sios do chòmhhdhail nan sàr laoch ;
 Bhiodh iad calma mar leòghainn,
 'S iad làn fhòghluimt' ri lámhach.
 Ann a' bhlàr bhiodh iad euchdach
 Leis na geur-lannan sàthach ;
 Bhiodh an nàimhdean a tuiteam,
 Cha bhiodh furtachd o'n bhàs daibh

Ann am *Brussels* chaidh innseadh
 Gu 'n robh 'n t-Iompaire mòrail
 'Tigh'nn air aghaidh le miltean
 'Chur fo chìs na Roinn-Eòrpa :
 Leum an gaisgeach 'na éideadh
 'Chur a threun-laoich an òrdagh,
 'S anam uile na lasair
 Gu bhi mach anns a' chòmhhdhail.

'N uair a sgaoil e a shloda
 Gu 'dhol sios mar-a b' àbhaist,
 'S piob nam feadannan siùbhlach
 A' cur sunnd air a' phàirtidh,
 Chuir e roimhe 'na inntinn
 Gu 'm biodh sìth ac' an là sin ;
 'S ged nach fac' e aig crìch i,
 'S ann na ghniomh nach robh fàilinn.

Bha na Frangaich na'n éigin,
 'S iad a' géilleadh 's gach àite,
 Bha na Gàidheil le iolach
 'Dol 'g an iomain o'n àraich,
 'N uair a thuit e o' dhiollaид,
 'S a lann liobharra làmh-ris :
 Bhrùchd a bheatha tròimh 'chreuchdan,
 Chaidh a reubadh gu gàbhaidh.

Leughaibh eachdraidh nam Breat'nach,
 Mar a ghleachd iad gun fhàilinn
 Ann an Eiphit nan caragh,
 'S thall am fearann nan Spàinneach,
 'S gus na choisinn iad siochaint,
 'N uair a chiosnaich iad *Paris*,
 'S chi 'ur sùil gur h-i 'n fhìrinne
 Bha mi 'g innse nam dhàin dhuibh.

DEOCH-SLAINTE

Mhic 'Ic Alastair, Tighearna Ghlinne-Gairidh.

'N deoch s' air slàint' Alastair ghlinnich,
 Siol nan connspunn a bha fuileach,
 Fuasgailteach, cruadalach, smiorail
 'S nach gabhadh roimh nàmhaid iomain ;
 Chuireadh ruaig le buaidh 's a leanadh,
 Cha b' e dhùthchas ceum an t-slinnein
 'S lann thana na làimh an tarruing
 D'a luchd-mi-rùin 'b aobhar gioraig
 Ge b'e spionadh calg fo mhala,
 Dhùisgeadh fhearg le meanmn na spiorad
 'S bhiodh a cheann na dheann ri talamh
 'S fhuil ga call mar allt a' sileadh.
 'N uair a chàireas an laoch loinneil
 'Suas am fraoch 's an t-aodach cuimir,
 Cha 'n 'eil aogas dha no coimeas ;
 'S as gach taobh tha 'dhaoine 'tional.
 Faodaidh mi ghràitinn 's cha bharail,
 Gur h-e rìgh nan Gàidheal uil'
 'N t-uasal sìobhalt' bho Ghleann-Gairidh,
 Cliùiteach, rioghail, lìonte 'dh' urram.
 Na'n dùisgeadh e'n strì no 'n carraig
 Bhiodh maid dileas dha gu h-uile,
 Fo bhrataichean balla-bhreac soilleir,—
 Gàidheal Alba bu shearbh buillean.
 'Nis bho 'n tha ar ceannard smachdail
 Reachdmhor, làidir,
 Mar bu dualchas da bho shinnseadh
 'S mar a b' abhaist,

Cha 'n 'eil coimeas do Ghleann-Gairidh
 'S da chuid Ghàidheal,
 Bho na chaochail Fionn Mac Cumhail,
 'S a laoich àghmhor.

ORAN MOLAI DH

Do dh' Alastair Mac-Dhomhnuill, Tighearna
 Ghlinne-Gairidh.

'S tìm dhomh dùsgadh á suain
 Agus sealltainn mu 'n cuairt.
 Tha mo dhi-chuimhne buan
 Air na dhioladh dhomh 'n duais.—
 'S c laoch cliùiteach nam buadh,
 Gleanna-Gairidh bho Thuath,
 Tha 'n diùgh 'g ùrachadh suas càilleachd dhomh.
 N'am biodh m' inntinn air ghleus
 Agus m' eòlas d'a réir,
 Ann am briathran deas réidh
 Bhiodh gu siùbhlach mo bheul
 A' seinn cliù an fhir fhéil'
 Dha 'n dùthchas mar bheus
 A bhi ceannsgalach, treun, tàbhachdach.
 'S iomadh ni 'tha 'cur tlachd
 Air an uachdaran ghasd',
 'S a bheil cruadal le smachd
 "Thoirt gu ùmhlachd d'a reachd,
 Tha e uasal 'na bheachd ;
 Cha 'n 'eil crìneachd air faisg :
 'S gur-a rioghail am mac Gàidheil e.

An t-òg uasal gun chearb,
 Cha bu shùgradh a chalg,
 Ge b'e 'dhùisgeadh dha fearg
 Bhiodh a dhànanachd dha searbh ;
 Chuirte 'e'n cunntas nam marbh,—
 'S iomadh àit' 's a bheil ainm
 Air an laoch ghuineach chalm' àrdanach.

Gur-a sunndach a ghleus
 'S e na dhiollaид le 'shréin,
 Bhiodh each seang nan dlùth-cheum
 Ealamh, fuaimear, 'na leum,
 'S uile neart ann am feum
 Mar chu luath a' ruith féidh :
 'S e 'bhi 'buadhach 's an réis 's àbhaist da.

Leis bu mhiann a bhi sealg
 Ann am frith nan damh dearg,
 'N uair a chìt' iad air falbh
 Bhiodh a luaidhe nan calg,
 Bhiodh a mhial-choin 'nan lorg,
 'S bhiodh na stùchd-bheannan gorm
 'Freagairt dlùth dha mar thoirm tàirneanaich.

'N uair a chruinnicheadh a dhaoine
 Mu 'thuimchioll air raon,
 B'e a shuaicheantas daor
 Long, us leòghann, us fraoch,
 Bradal tarrgheal us craobh,
 'S an làmh-dhearg nach robh faoin
 Leis an éireadh na laoich nàmhaideach.

Gur h-e 'n dùthchas bu dual
 Do cheann-feadhna nam buadh
 Gun 'bhi gamhl拉斯ach fuar
 Ach àrd, mòralach, cruaidh,
 'S a dhol sanntach 's an ruaig :—
 'S maирg a dhùisgeadh dha gruaim
 'S dusan mile de shluagh Gàidhealach leis.

B'iad sin gaisgich nan lann
 Nach biodh gealtach no fann
 'N uair a chluinneadh iad srann
 Aig a bhrataich ri crann.
 Mar ghaoith stoirmeil nam beann
 Bhiodh an gluasad bho 'n champ,
 'S iad nach tilleadh 'us call làraich air.

Sliochd nan garbh-chrioch nach géill
 Tha 'toirt dearbhaidh 's gach streup
 A bhi 'shiol nam fear treun
 A bha cliuïteach 's an Fhéinn,
 Tha iad meanmnach gu feum
 Mar fheachd leoghann a leum
 Am measg chaorach air réidh fàsachail.

Ann am blàr Waterloo
 Chaidh am feuchainn gu'n cùl.
 'Dol an làthair air thùs
 Cha robh gealtachd nan gnùis,
 'S sheas iad dileas an grunnd
 Ann am bràithreachas dlùth ;
 Na fir-chogaidh nach lùb sàrachadh,

Cha robh fàilinn r'a chunntas
 'S na h-àrmuinn nach diùlt
 Air an cruadal 's an tòrn
 Thugadh sgeul leis an Diùchd,*
 Chuir iad Frangaich an cùil
 'S ghléidh iad sìochaint do 'n chrùn :—
 Thug sin urram 'us cliù 's càirdeas dhaibh.

Anns a' bhlàr dheante gniomh
 Leis an treun-laoch gun fhiamh.
 Bhiodh e colgarra dian
 Mar shean-tigeir o 'n t-sliabh.—
 C'ait' am faicear measg chiad
 Fear cho direach, deas, briagh'
 'S e air éideadh mar thriath Gàidhealach.

Boineid dhùghorm air fhalt ;
 Breacan guaille 's e paisgt'
 Os ceann féileadh nam pleat
 Nach téid sios air a bhac :
 Osan geàrr nam ball-breac
 Air a chalpannan gasd' ;
 'S sporan fial as 'm bu phailt pàirteachadh.

* In his letter giving an account of the battle of Waterloo the Duke of Wellington says :—“ I must particularly mention the 28th, 42nd, 76th and 92nd regiments, and the battalion of Hanoverians.” These are the only corps he notices by name.

Biodag gheur air a chrios
 'Dheanadh reubadh 'us sgrios.
 Claidheamh caol 'n a làimh dheis
 'Se lan-fhòghluimte leis.—
 Cha bu smaointinn ro-ghlic
 Dol a chonnsachadh ris
 Air an lom agus teas àrdain air.

Bidh Clann-Dòmhnuill gu léir,
 Gineal chuinn nam mor-euchd
 Mar an triath 'toirt dha géill
 'S iad am fasgath fo sgéith.—
 Ann an connsachadh geur,
 Le luchd-seanachais gu réidh
 Rinn e 'mach gur e-féin 's àirde dhiubh.

'S am gu greadhnach 'na chuit
 Chluinnteadh fuaim an luchd-ciùil
 'Cur nan uaislean gu sunnd
 'S deoch gun truailleadh 's 'na cùirn
 'Dol mu 'n cuairt aig a bhùird ;
 Chìeadh fonn air gach gnùis,—
 Sud an taigh 's am bi mhùirn àbhachdach.

Chìt' aig Aonghas air ghleus
 Mach aig dorus na feile
 Piob mhòr nan dos réidh,
 'S 'n uair a thàirneadh e ceum
 Bhiodh a feadain d'a réir,
 A guth sgalanta geur
 'Thogadh inntinn gach treun Gàidhealach.

Bho na dh' fhalbh na fir ghleusda,
 Nan dàin a thug sgeul,
 Air na suinn 'bha 's an Fhéinn,
 C'ait an d' imich e feur
 Neach a chuireadh an céill
 Uile-bhuadhan an tréin?—
 Bidh mi sgur bho na ghéill pàirt diubh leam.

Lion gun sòradh a' chuach.
 'S aisig còmhnaid mu 'n cuairt
 Slàinte Chòirneil a's uaisl'
 Dha 'bheil Cnòideart an dual
 'S Gleann-a-Gairidh an t-sluaigh
 Ann còraichean cruidh,—
 Mac Mhic Alastair, buan shlàinte dha.

'S 'n uair a chaoch'leas e féin,—
 Oir is dù dhuinn gu léir
 Ann an cùrsa dol eug,—
 Gu 'n robh oighre 'na dhéigh
 Bhios mar cheann air an treud
 'S e na dhion daibh ri 'm feum,
 'N Inbher-Ghàiridh gun cheum fàilinneach

The Macdonalds are descended from Somhairle Mor Mac Gille-Bride, a brave warrior who ruled over the greater part of Argyle-shire, and the Western Coast of Inverness-shire. The statement that Somhairle was descended from Conn Ceud-Chathach, a king of Ireland who is said to have reigned about the year 125 is an unfounded fable.

He was slain in battle at Renfrew in the year 1164. His eldest son, Dougall was the progenitor of the Macdougalls of Lorn. His fourth son, Ronald, had a son named Donald, who became a very distinguished person, and from whom the surname of Macdonald was adopted. Donald's grandson, Angus òg, fought under Bruce at the battle of Bannockburn in 1314. Angus òg's successor, John, had four sons :—Ranald, ancestor of the Clan-Ranald ; Donald, ancestor of the Macdonalds of Sleat ; John Mor, ancestor of the Macdonalds of Islay and of the Earls of Antrim ; and Alexander, ancestor of the Macdonnells of Keppoch. Angus òg had an illegitimate son, named John Fraoch, from whom the Macdonalds of Glencoe are descended. Ranald, ancestor of the Clan-Ranald, was succeeded by his eldest son, Allan. His second son whose name was Donald had two sons, and from Alexander, the youngest, the Macdonnells of Glengarry are descended.

A M M E A L L A D H .

Fhuair mi rann no dhà de 'n duanaig so ann an Tireadh 'sa' bhliadhna 1869. Fhuair mi 'chuid eile bho Dhonnachadh Camshron an Caledonia, an Nobha Scotia.

FONN :—“ *Hugaibh air nigh 'n donn nam meall-shùl.*

L u i n n e a g .

O, gur mise 'th 'air mo mhealladh,
 'S fad' o'n dh' fhàg mi gràdh gach caraid,
 O, gur mise 'th 'air mo mhealladh.

Latha grianach, ciatach, àghmhòr,
 Chaidh mi mach a ghabhail sràide
 'Dh 'fhaotuinn seallaiddh air an àite,—
 Tir nan craobhan àrd, 's nan gleannan.
 Cha b' fhada 'chaidh mi air m' eòlas
 'N uair a thachair duine còir rium,
 A thuirt rium, a fhleasgaich òig
 Dean suidhe còmhla' rium us leig d'anail.
 Thuirt e rium us fiamh a ghàir' air
 C' uin a thàinig thu do 'n àite ?
 Am buin thu 'chuideachd a' Mhàidseir
 A thàinig Di-màirt do 'n chala ?
 Thug e leis gu cùlthaobh fàil * mi
 'Shealltuinn coille nach robh geàrrta :
 'S mise 'm fear nach dean a h-àiteach,
 Cha tugadh an Fhéinn aisdearan.
 A cheud Di-dòmhnaich a b' fhaisge
 Chaidh mi do 'n t-searmon g'am faicinn :—
 Bha na moccaisean gu pailt ann ;
 Brògan cairte bha glé ainneamh.
 Na mo chrìdh' thuirt mi gu cianail
 'S bochd gu 'n d' fhàg mi tir na ciatachd
 'Thigh'nn a thàmh do 'n àird an Iar so,
 Ged bu mhiadhail mi air fearann.
 'S ann shaoil leamsa leis a' ghòraich'
 'N uair a dh' fhalbh mi leis a' Chòirneal,
 A bhi ann am spuir 's am bhòtuinn
 'Trusadh òir air bhàrr gach meangain.

* Fàl, a hedge.

Fhuair mi mach nach 'eil na cluaintean
 Tha fad' ás cho gorm 's a chualas.—
 'Saoil sibh féin nach cùis ro-chruaidh
 'Bhi call nan cluas le fuachd an Eafraich !

A' CHOILLE GHRUAMACH.
 ORAN DO DH' AMERICA.

Cha robh am Bàrd ach air ùr thighinn do 'n dùth-aich 'n uair a rinn e 'n t-òran so. Tha e soilleir nach robh e ro-thoilichte 'na inntinn Tha e na òran cho firinneach 's a rinmeadh riabh. Bha a' cheud fheabhairinn a thàinig do 'n dùthach so glé bhochd na n crannchur, gidheadh bu mhath dhaibh féin agus gu sòrnraichte dha 'n sliochd gu 'n tòinig iad. 'S math 'tha sluagh na tire so dheth seach muimntir na Gàidhealtachd.

FONN :—“ *Coire Cheathaich.*”

Gu bheil mi 'm ònrachd 's a' choille ghruamaich,
 Mo smaointinn luaineach, cha tog mi form :
 Fhuair mi 'n t-àite so 'n aghaidh nàdair
 Gu 'n thréig gach tálanta 'bha nam cheann :
 Cha dean mi òran a chur air dòigh ann,
 'N uair 'ni mi tòiseachadh bidh mi trom :
 Chaill mi 'Ghàidhlig seach mar-a b' àbhaist dhomh
 'N uair a bha mi 's an dùthach thall
 Cha 'n fhaigh mi m' inntinn leam ann an òrdagh,
 Ged bha mi eòlach air deanamh rann ;
 'S e 'mheudaich bròn dhomh 's a lughdaich sòlas
 Gun duine còmhl' rium a ni rium cainnt.

Gach latha 's oidhche 's gach car a ni mi
 Gu 'm bi mi cuimhneachadh anns gach àm
 An tìr a dh' fhàg mi tha 'n taic an t-sàile,
 Ged tha mi 'n dràst ann am bràighe ghleann.

Cha 'n ioghnadh dhomhsa ged 'tha mi brònach,
 'S ann tha mo chòmhnuidh air cùl nam beann,
 Am meadhon fàsaich air Abhainn Bhàrnaidh
 Gu 'n dad a's feàrr na buntàta lom.
 Mu 'n dean mi àiteach 's mu 'n tog mi bàrr ann
 'S a' choille ghàbhaidh 'chur ás a bonn
 Le neart mo ghàirdein, gu 'm bi mi sàraichte
 Is treis air fàilinn mu 'm fàs a' chlann.

'Si so an dùthaich 's a bheil an cruadal
 Gun fhios do 'n t-sluagh a tha tigh 'nn a nall,
 Gur h-olc a fhuaras oirnn luchd a bhuaireadh
 A rinn le 'n tuairisgeul ar toirt ann.
 Ma ni iad buannachd cha mhair i buan dhaibh,
 Cha dean i suas iad 's cha 'n ioghnadh leam,
 'S gach mallachd truaghain a bhios 'g an ruagadh
 Bho 'n chaidh am fuadach a chur fo 'n ceann.

Bidh gealladh làidir 'ga thoirt an tràth sin,
 Bidh cliù an àite 'g a chur am meud ;
 Bidh iad a gràitinn gu bheil 'ur càirdean
 Gu sona saibhir gun dad a dh' éis :
 Gach naigheachd mheallta 'g a toirt gu 'r n-ionn-
 saidh-se
 Feuch an sanntaich sibh dol nan déigh ;
 Ma thig sibh sàbhailt 'n uair 'chi sibh iadsan
 Cha 'n fheàrr na stàtachan na sibh féin.

'N uair théid na dròbhairean 'sin 'gur u-iarraidh,
 'S ann leis na briagan a ni iad feum,
 Gun fhacal firinn a bhi 'g a innse
 'S an eridhe 'diteadh na their am beul :
 Ri cur am fiachaibh gu bheil 's an tìr so
 Gach ni a's prìseile tha fo'n ghréin :
 'N uair thig sibh innte gur beag a chi sibh
 Ach coille dhìreach 'toirt dhibh an speur.

'N uair thig an geamhradh is àm na dùblachd
 Bidh sneachda 'dlùthadh ri cùl nan geug,
 'S gu domhain dùmhail dol thar na glùine,
 'S ge maith an triùbhsair cha dean i feum,
 Gun stocain dhùbhailt' s a' mhocais chlùdaich
 'Bhios air a dùnadh gu dlùth le éill ;
 B'e 'm fasan ùr dhuinn a cosg le fionntach
 Mar chaidh a rùsgadh de 'n bhrùid an dé.

Mur bi mi eòlach airson mo chòmhdaich
 Gu 'm faigh mi reòta mo shròn 's mo bheul ;
 Le gaoth a tuath a bhios neamhail fuaraidh
 Gu 'm bi mo chluasan an cunnart geur.
 Tha 'n reothadh fuath'sach, cha seas an tuagh ris,
 Gu 'm mill e chrnaidh ged a bha i geur ;
 Mur toir mi blàths d'i gu 'm brist an stàilinn,
 'S gun dol do 'n cheàrdaich cha gheàrr i beum.

'N uair thig an sàmhradh 's a miosa céitean
 Bidh teas na gréine 'g am fhàgail fann ;
 Gu 'n cuir i spéirid 's a h-uile creutair
 A bhios fo éislean air feadh nan toll :

Na mathain bhéisteil gu 'n dean iad éiridh
 'Dhol feadh an treud 's gur-a mòr an call ;
 'S a' chuileag inneach gu socach, puinsionta'
 'Gam lot gu llonmhòr le roinn a lainn.

Gu 'n dean i m' aodann gu h-ole a chaobadh,
 Cha 'n fhaic mi 'n saoghal 's ann 'bhos mi dall ;
 Gu 'n at mo shùilean le neart a cunngaidh,
 Ro-ghuineach druidteach tha sùgh a teang',
 Cha 'n fhaigh mi àireamh dhuibh ann an dànochd
 Gach beathach gràineil a thogas ceann,
 'S cho liugha plàigh ann 's a bh' air rìgh Phàraoh
 Airson nan tràillean 'n uair 'bhàth e'n camp'.

Gur h-iomadh caochladh 'tigh 'nn air an t-saoghal
 'S ro-bheag a shaoil mi 'n uair bha mi thall ;
 Bu bheachd dhomh 'n uair sin mu 'n d'rinn mi
 gluasad

Gu 'm fàsainn nasal 'n uair 'thiginn ann.
 An car a fhuair mi cha b' ann gu m' bhuanachd,
 Tigh 'nn thar a' chuain air a' chuairt bha meallt'
 Gu tir nan eraobh anns nach 'eil an t-saorsainn
 Gun mhart gun chaora 's mi dh' aodach gann.

Gur h-iomadh ceum anns am bi mi 'n déis làimh
 Mu 'n dean mi saibhir mo theachd-an-tir ;
 Bidh m' obair éigneach mu 'n toir mi feum aisd'
 'S mu 'n dean mi réiteach airson a' chroinn :
 Cur sgonn nan teintean air muin a chéile
 Gu 'n d' lasaich féithean a bha nam dhruim,
 'S a h-uile ball diom cho dubh a sealltainn,
 Bidh mi 'gam shamhlachadh ris an t-suip

Ge mòr an seanachas a bh' aca 'n Albainn
 Tha 'chùis a dearbhadh nach robh e fior :
 Na dollair ghorma cha 'n fhaic mi falbh iad
 Ged bha iad ainmeil a bhi 's an tir.
 Ma nìtear bargain cha 'n fhaighear airgiod,
 Ged 's éigin ainmneachadh anns a' phrìs,
 Ma gheibhearr ciùnnradh air feadh nam bùithean
 Gu 'm páighear null e le flùr no im.

Cha 'n fhaic mi margadh no latha féille
 No iomaina feudalach ann an dròbh,
 No nì 'ni féum dhuinn a measg a chéile,
 Tha 'n sluagh nan éigin 's a h-uile dòigh,
 Cha chulaidh pharmaid iad leis an ainbhfhiach
 A reic na shealbhaicheas iad an còir ;
 Bidh fear nam fiachan is cromadh cinn air
 'Ga chur do 'n phrìosan mur diol e'n stòr.

Mu 'n tig na cùisean á taigh na cùrtach
 Gu 'n téid an dùbhlachadh aig a' mhòd,
 Tha 'n lagh a giùlan o làimh na *jury*
 Gu 'n téid a spùinneadh 's nach fiù e'n còrr,
 Bidh earraid siùbhlach air feadh na dùthcha
 'G an ruith le cunntasaibh air an tòir ;
 Gur mòr mo chùram gu 'n tig e 'm ionnsaidh,
 Cha ghabh e diùltadh 's bidh diùbhaile oirnn.

Cha 'n fhaigh mi innse dhuibh anns an dàn so
 Cha dean mo nàdar a chur air dòigh
 Gach fios a b' àill leam 'thoirt do na cùairdean
 'S an tir a dh' fhàg mi 'rinn m' àrach òg.

Gach aon a leughas e tuigibh reusan
 'S na tugaibh eisdeachd do luchd a' bhòsd,
 Na fàidhean bréige a bhios 'gur teumadh,
 Gun aca 'spéis dhibh ach déigh 'ur n-bìr.
 Ged bhithinn dichiollach ann an sgriobhadh
 Gu 'n gabhainn miosa ris agus còrr
 Mu 'n cuirinn crìoch air na bheil air m' inntinn
 'S mu 'n tugainn dhuibh e le cainnt mo bheòil.
 Tha mulad diomhair an déigh mo lionadh
 Bho 'n 's éigin strìochdadadh an so ri m' bheò,
 Air bheag thoilinntinn 's a' choille chruinn so
 Gun duine faighneachd an seinn mi ceòl.
 Cha b'e sin m' àbhaist an tùs mo làithean
 'S ann bhithinn ràbhartach aig gach bòrd,
 Gu cridheil sunndach an comunn cùirteil
 A ruith ar n-ùine gun chùram oirnn,
 'N uair thug mi cùl ruibh bha mi 'gur n-ionnn-
 drainn
 Gu 'n shil mo shùilean gu dlùth le deòir,
 Air moch Diar-daoin a dol seach an caolas
 'S an long fo h-aodach 's a' ghaoth o'n chòrs'.

SEANN ALBAINN AGUS ALBAINN UR.

Còmhradh eadar am Bàrd agus an Còirneal
Friseal.

FONN.—“*Miosa deireannach an Fhoghair.*”

AM B A R D .

'S mòr mo mhulad 's cha lugh' m' eislean,
 Cha 'n 'eil éibhneas a tigh'nn dlùth dhomh ;
 Bho 'n a thàinig mi do 'n tìr so
 Gu bheil m' inntinn air a mùchadh ;

Chaill mi mo shugradh 's mo sheanachas
 Bho 'n a dh' fhalbh mi as mo dhùthach :—
 Toiseach a cheud mhios' de'n Fhoghar
 Sheòl sinn air adhart 'n ar cursa.

Gur-a diombach mi de 'n Chòirneal
 'Rinn mo threòrachadh do 'n dùthach s'
 Le mòran brosgail is bòilich
 'S e 'cur sgleò dheth gu luath-shiùbhlach,
 'G innse dhuinn gu 'n robh ar cairdean
 Innt' na b' fheàrr na bh' air a chunntas,
 'S nach biadh uireasbhuidh gu bràth oirnn
 Nan tigeamaid sàbhailt aon uair.

Gu 'n do dh' aithnich mi o'n uair sin
 Gu 'm bu chruadalach a chùis dhomh
 Teannadh ri réiteach na coille
 'S gun mi goireasach g'a ionnsaidh.
 'M fear nach dean obair le tuaigh
 Is nach urrainn an uaisle 'ghiùlan
 B' fheàrr dha fuireach ann an Albainn;
 'S gun an fhairge gharbh a stiùireadh.

AN COIRNEAL.

Ged tha uireasbhuidh an dràst ort
 Gheibh thu ceann an aird ri tini air,
 'N uair a bhios an crodh 's na caoraich
 Air na raointean dhuit a cinntinn ;
 Bidh tu pait am biadh 's an aodach,
 'S théid leagadh nan craobh air dìochuimhn' ;
 Bidh tu sona, saibhir, socrach,
 Cha 'bhi bhochduinn 'cur ort mì-ghean.

AM BARD.

Chuala mi an tùs, mo làithean
 Sean-fhacal tha làn de fhìrinn :—
 'Chaora bhios 'dol bàs le gorta
 'Réir gach coltais ni i crìonadh
 Mu 'n tig am feur ùr 's an t-sàmhradh ;
 Cuiridh an geamhradh gu crìch i :—
 'S ann mar sin a dh' éireas dhomhsa,—
 Na bi 'cur do sgleò dhomh 'm fiachaibh.

AN COIRNEAL.

Cha sgleò a th' agam ga sheanachas
 Ach cùis a dhearbas mi fior dhuit ;
 Na fir a chi thu 's an àite
 B' aithne dhaibh do chàs 'n uair shìn iad.
 'N uair a réitich iad am fearann
 Thug iad aire dha le crìonnachd ;
 Rinn iad beairteas air a thàileamh
 Ged-a thàinig iad 's e dhith orr'.

AM BARD.

Cha 'n 'eil ach beagan diubh beairteach
 Ged tha pailteas dinbh fo fhiachan ;
 Tha bhochduinn an déigh an leònadh,
 'S tric iad fo chòmhlaidh a' phriosain.
 Bidh am siorram air an tòrachd,
 'S 'n uair a ni e'm pòca 'sgriobadh,
 Bheir e leis an cuij mar dhròbhair,
 'S cha 'n fheòraich e ciod is pris dhaibh.

AN COIRNEAL.

Tha cuid dhiu mar tha thu 'gràitinn,
 Cha 'n fhaod mi àicheadh nach fior e ;
 Daoine 'bha tuilleadh a's spòrsail
 'S a bha mòr-chuiseach nan inntinn,
 'Thuit gun fhios dhaibh ann an ainbhfhiach,
 'S cha 'n 'eil e cho soirbh dhaibh dìreadh
 Bho na dh' atharraich an saoghal
 'S thàinig caochladh air na prìsean.

AM BARD.

'S mòr a dh' atharraich an saoghal,
 'S mise 'dh 'fhaodadh sinn a ràitinn ;
 Thug e car dhomh nach do shaoil mi :
 Chuir e 'n aois mi na bu tràithe
 Tigh'nn do 'n choille fad o dhaoinibh
 'Leagadh nan eraobh as an làraich,
 Ged a fhuair mi fearann saor
 Is goirt a shaoithreachadh gu àiteach.

AN COIRNEAL.

Cha chunnt mi gur obair chruaidh e
 'S nach bi uachdaran gu bràth ort
 A mhaoidheas do chur air fògradh
 Mur-a dean thu 'n còrr 'thoirt dhasan :
 Cha bhi 'n comas neach do dhaoradh,
 Cha 'n fhaic thu 'm maor leis a' bhàirlinn,—
 Gu de 'nis a bhiodh tu 'g ionndrainn
 Bho 'n thàinig thu 'n dùthaich àghmhoir.

AM BARD.

'S iomadh rud a tha mi 'g ionndrainn
 Nach dean 's an àm so bonn stàth' dhomh
 'N am bithinn ann an tìr mo dhùthchais,
 Far an robh mi 'n tus mo làithean,
 Gheibhinn meas am measg nan uaislean,
 Bha mu 'n cuairt dhomh 'n Earraghàidheal.—
 B'fheàrr gu'n d' fhuirich mi ri m' bheò innt,
 'S nach tàinig mi chòmhnaidh 'n bhràighe s'.

AN COIRNEAL.

Ged bu mhath 'bhi 'measg nan uaislean,
 'S e-bhi fada bhuath' is feàrr dhuit ;
 An luchd muinntir 'tha nan seirbhis,
 Cha'n àird 'an ainm no na tràillean.
 'S sleamhainn an leachd aig an dorsaibh
 Dh'fheumadh tu 'coiseachd gu fàilidh ;
 Nan tuiteadh tu uair gun fhios dhuit,
 Rachadh bristeadh air a' chàirdeas.

AM BARD.

'S iomad fear stòrasach, stochdail,
 Tha gle-shocrach a toirt màil daibh ;
 'S iad inntinneach fad' an t-samhraidh
 Le 'n cuid anns na gleanntan fàsaich.
 'N uair a théid iad 'dh ionnsaidh 'mhargaidh,
 Gheibh iad airgiod 's cha bhi dàil ann ;
 'S nam faiceadh tus' iad air tilleadh
 Chunntadh iad gini ri d'fhàirdein.

AN COIRNEAL.

Ged tha toileachadh 's na glinn sin,
 Tha cuspunn an rìgh r'a phàigheadh :
 Cha 'n fhaod iad iasg thoirt a linne
 No fiadh o'n fhireach a's àirde.
 Ma mharbhas iad eun 's an doire
 Théid an coireachadh mar mhéirlich,
 Is tàirnear a staigh gu binn iad,
 Théid an diteadh 's cuirear càin orr'.

AM BARD.

'S furasda dhaibh sin a phàigheadh,
 Seach mar 'tha mi anns an tìr so ;
 Cia liuth' latha bho Fheill-Màrtuinn
 'Fhuair mi sàrachadh is mi-mhodh !
 Gur tric a' chuing air mo mhuiteal
 'Tarruinn a' chonnaidh le dìchioll,
 'S a sneachda dhomh mu na cruachain,
 'S cuid de dh'uairean bidh mi 'n iosal.

AN COIRNEAL.

Tog do mhisneach 's na biodh bròn ort,
 Ged tha sin an còmhnaidh sgìth leat,
 Bidh tu fhathast, ma 's a beò thu,
 Cho dòigheil 's is math le d' inntinn.
 Gu de dh' iarradh tu ach fhaotuinn,
 Fearann saor is còir bho 'n rìgh air,
 'Bhios an déigh do bhàis mar oighreachd
 Aig do chloinn ma bhios iad crìonnta.

AM BARD.

'N uair a chunntas mi mo shaothair,
 Bidh e ni 's daoire na fhiach domh,
 'S tric nam fhallas mi 'ga réiteach,
 'Cur mhaidean r'a chéil' nan teintean,
 Gur coltaiche mi 's an uair sin
 Ri fear á toll-guail a dìreadh ;
 Bidh mi cho dubh ris na tràillean
 'Tha aig stàtachan nan Innsean.

AN COIRNEAL.

Ged-a shiùbhladh tu 'n Roinn-Eòrpa
 'S a bhi feòraich anns gach rìoghachd
 Cha 'n fhaiceadh tu fear gun stòras
 A tigh'nn beò innt' le 'bhi diomhain,
 Tha e gòrach dhuit bhi càineadh
 Tir an àigh so is ga dìteadh ;
 'S iomadh aon dha 'n d'rinn i fuasgladh
 Bha na thruaghan a tigh'nn innte.

AM BARD.

Cia mar 'dh' fhaodas mi a moladh
 'S gun mi toilicht' ann am inntiun,
 Bho na thig toiseach na dùlachd
 Bidh a' chùis na h-aobhar claoiadh dhomh.
 Ag éiridh 's na mad'nean reòta
 Gu 'm bi erith air m' fheòil 's air m'fhiacan.
 'S gaoth a tuath le fuachd gam leònadh
 Mar-a bi mo chòmhach cinnteach.

AN COIRNEAL.

Airson toileachadh do nàdair
 Cha 'n 'eil stàth dhuit a bhi 'strìth ris;
 Sin an ceum nach téid thu dh' àicheadh,
 Bho na dh'fhàilinnich ar sinnsreadh.
 Ged-a bha pailteas aig Adhamh,
 Bha craobh 's a' ghàradh a dhìth air ;
 Dh'fhàg am meas fo iochd a' bhàis e,
 'N uair a ghabh e pàirt o'n mhnaoi dheth.

AM BARD.

'S e ni mi tuilleadh mar roghainn
 Gun chur ad aghaidh na 's dìne,
 Tha an duine ag iarraidh àilgheis
 Eadar e 'bhi àrd is iosal :
 Cluinnidh mi gearann o'n Diùca
 Cho math riusan 'tha toirt cìs' dha,
 'S o'n bhaigeir 'tha cosg na lùirich
 'S bho 'n fhear a tha crùn an rìgh air.
 Cha lean mi na's fhaide 'n seanachas
 Mu 'n cinn iad searbh dheth le chluinntinn
 Mu 'm faigh iad coire do m' Ghàidhlig,
 Cha bhi mi 'gràitinn no 'g innse.
 Olc air mhath 's mar bhios mo chàradh
 'S an àite so, 's eigin striochdadadh.—
 Soraidh bhuam gu tir nan Gàidheal
 Nach leig mi gu bràth air diochuimhn.

The above poem was composed after the poet had come to be somewhat satisfied with this country. It does not contain a word of exaggeration. The first settlers in Nova Scotia endured much hardship.

Simon Fraser, sometimes called Major Fraser and sometimes Colonel Fraser was a son of Captain John Fraser of the 82nd regiment. He was for sometime engaged in bringing out passengers to this country. It was with him the poet came.

O R A N

Do dh' Alastair Mac-Dhòmhnuill, Tighearna
Ghlinne-Garaidh, an déigh a bhàis.

FONN.—“*Oidhche dhomh 's an taigh-dhibhe.*”

Ged is fada air chuairt mi,
An America Thuathaich
Chuir an naigheachd a fhuair mi
M' inntinn uile gu gluasad.—
'S iomadh aon tha fo ghruaman
Feadh gach dùthcha 's an cualas
Gu 'n robh 'n t-Alastair uasal gun deò.

Dh' fhalbh an Gàidheal bu ghloinne,
An sàr-Dhòmhnuillach loinneil,
'Bha mar leòghann an coille
N'am biodh fòirneart dha goirid.—
'S goirt tha gàir do chuid cloinne.
Thàinig cràdh orr, tha soilleir
Bho 'n là 'smàladh an coinneal le bròn.

Tha do chéile fo mhulad,
 'S trom a creuchdadh o'n bhuille
 'Chuir thu 'd' shìneadh air d' uilinn :
 Tha i éisleineach duilich
 'S tric gu deurach i 'tuireadh
 Bho 'n là chàirich i 'n ulaidh
 An Cill-Ionain 's an tullaich fo 'n fhòid.

Tha do dhaoine gu tùrsach-
 Bho 'n là 'dh' fhalaich an ùir thu :
 Chaill iad taice ri 'n cùlthaobh,
 Laoch gun athadh gun chùram ;
 Cha bu ghealtair e 'lùbadh ;
 Ceannard feachda nach diùltadh
 Eiridh smachdail air thùs a chuid slòigh.

B'e do shuaicheantas taitneach
 Mathain fhiadhaich a chasgraiddh,
 Saighead chinnteach nan achlais,
 Iolair inneach an astair,
 Fitheach fior-dhubh na h-ealtainn
 Air creig dhionaich do chaisteil ;
 An àm gluasaid fo bhrataich le d' sheòid

Leat a dh' éireadh na fearaibh
 A bhiodh treun anns a' charraig
 Bho dha thaobh uisge Gharaidh
 'Us bho Chnòideart a' bharraich ;
 Bha do chòir air na fearainn ;
 B'e do staoileadh an Gleannach :
 'S aig seachd-deug gu 'n robh ceannas de'n t-seòrs'.

Bu tu 'n Garranach prisail :—
 Gur-a h-iomadh fuil rioghail
 A bha d' chuislean a sioladh.
 Bho Iar' Rois agus Ile
 'S ann a fhriamhaich do shinnsreabh :
 Cha b' i choille 'n robh 'n crionach
 'S an d'rinn Alastair cinntinn an tòs.

Tha Clann-Dòmhnuill nam buillean
 Air an lionadh le mulad ;
 Chaidh an leònadh o'n uiridh,
 Chaill iad leòghunn nan curaidh ;
 Thuit am fiubhaidh deas, cuimir,
 Bu mhòr fòghlum 'us urram :
 Gu 'm b' e bhens a bhi duineil 's bu chòir.

Gàidheil Alba fhuair uile
 Buille 'tha cràiteach r'a fhulang ;
 Bhiodh tu daimheil 'g an cuireadh
 Air do shràidean le furan :
 Fear do nàdair cha 'n urrainn
 Tigh'nn 'na d' àite dhaibh tuilleadh
 Mur lean Aonghas na chunnaic e 'd' sheòl.

Ma tha bàird no luchd-facail
 Thall nam measg mar a chleachd iad
 Aobhar dùsgaidh tha aca,
 'S cha 'n ann sunndach le aiteas
 Ach a chaoidh an t-sàr ghaisgich
 'Chaidh a dhùnadh an tasgaidh
 Ann an caol-chiste ghlaiste nam bòrd.

Tha mi cinnteach 's cha bharail
 Ma tha beò ann an Ailean *
 Gur h-e 'm bròn a th' air aire ;
 Chaidh an ceòl as a charaibh,
 Dh' fhalbh a shòlas ri mhaireann ;
 Cha 'n 'eil sunnd air gu ealaidh
 Bho na chaochail Gleann-Garaidh nan sròl.
 Thuit gu lèò an crann mullaich,
 Craobh a b' àluinne duilleach ;
 Fear neo-sgàthach 's a chunnart
 'Sheasadh dàn anns gach cumasg ;
 Bha thu làidir mar churaidh
 'Chur na stàilinn gu 'fulang :
 Bu tu 'n t-àrmunn d'am buineadh 'bhi mòr.
 'S aobhar acain do cheudan
 Gu 'n do bhuanndach an t-eug
 An t-nasal Garanach euchdach
 Dha 'n robh misneach nach tréigeadh,
 'S a b'ha measail d'a réir sin.—
 Cha b'e fasan luchd-Beurla
 'Chuir thu 'n cleachdad bho 'n dh'éirich thu òg.
 Fhuair thu 'mach a Dun-éideann
 Do na Gàidheil 'bha 'n déigh air
 Cluich na pìob' air an réidhlean
 'Bhi nan dùthchannan féin ac'
 'S iad a feuchainn a chéile ;
 'S ge b'e 'bhuidhneadh 's an deuchainn
 Bheirte 'dhuais dha gun éis le làn-chòir.

* Ailean Dall. Rinn Ailean marbhrann do Mhac
 'Ic Alastair. Chaochail e mu bhliadhna gu leth 'na
 dhéigh.

Cha do dh' fhàg thu fear d' fhasain
 Ann an Albainn no 'n Sasunn,
 Bha thu d' Ghàidheal fior-reachdmhor;
 Do chainnt dhùthchasach chleachd thu
 Bha i agad gun mheasgadh ;
 Air ceann dhaoine cha 'n fhaicht' thu,
 'S tu a giùlan na casaig' no 'n cleòc.

B' fheàrr leat féileadh de 'n bhreacan
 Osan geàrr agus gartan,
 Còt' air fhiaradh de 'n tartan :
 Sin an còmhdaich a chleachd thu
 Ghabh thu mòran de thlachd ann.—
 Bu tu aogasg a' ghaisgich
 'S claidheamh caol a' chinn-aisnich a'd' dhòrn.

Paidhear dhagachan gleusta ort
 'S gu 'm bu ghasd thu gu feum leo ;
 Biodag ghuineach gu reubadh
 Anns an làimh a bha treubhach ;
 Sporan iallach gun eur' * ort ;
 Bu tu eridhe na féile
 'S tric a riaraich na feumaich le d' òr.

Bu tu marcaich' na réise,
 Sunndach, aigeannach, eutrom
 Air each cruitheach a leumadh
 Siùbhlach, astarach, gleusta :
 Co a chasadh ort eucoir,
 'S tu fo d' aim ann ad éideadh
 Bha thu d' shaighdear nach géilleadh 's tu beò.

° Eura, refusal.

Bu tu 'n giomanach gunna ;
 Cas a dhìreadh a mhunaidh ;
 Cha bu sgith leat do thuras
 Ann am frìth nan damh donna ;
 Làmh bu chinntiche buille thu
 'N uair a chìte iad air mullach,
 'S bhiodh do mhial-choin nam muineal ri spòrs.

Ann ad bhaile mòr eibhinn
 Chìte mach air an réidhlean
 Feadainn ghrinne gan gleusadh ;
 'S leat bu mhiann 'bhi 'gan eisdeachd
 'S iad a freagairt a chéile :
 'S an àm cromadh na gréine
 Chluinnte caithream nan teudan ri ceòl.

Bhiodh na bàird is na filean
 Ann ad sheòmraichean grinne
 'Gabhail òranan binne
 'S tu ro-eòlach 'gan sìreadh.--
 'S iomadh uasal dheth d' chinneadh
 Bhiodh an làthair 'n am iomairt :
 Bha mi còmhl' ruibh aig tional bha mòr.

'N uair a chruinnicheadh na fearaibh
 Ann an tòr Inbher-Gharaidh
 Gu 'm biodh sùrd ann ad thalla ;
 Cha bhiodh cùis ann ri 'gearan :
 'S i do chìirt nach biodh falamh,
 Ruma, 's branndaidh mhath, fhallain.
 Agus fion bhiodh gun ghainne ri 'n òl.

Bu tu féin an ceann-uidhe
 A bha fial :idh 'n àm suidhe :
 Làmh a riachadh dibhe
 Ann an seòmar na h-uidhim :—
 'N diugh is cianail am bruidhinn,
 'N creagan grianach an fhithich ;
 Tha, bho 'n thriall thu, gach cridhe fo bhròn.

Thàinig smal air an teaghlaich
 A bha aighealach, greadhnach ;
 Thàinig aithgheàrr orr, caochladh,
 Thuit ceann-taighe nach aomadh.—
 Nam bu chlaidheamh le daoine
 'Rinn do shnaidheadh bho 'n t-saoghal
 Dhùisgeadh bras an ad aobhar gu leòir.

Dh' éireadh Dòmhnullach Shléite
 Gus an togadh e t' éirig ;
 Mac-'Ic-Ailein nan geur-lann,
 Iarla Anntruiim á Eirinn,
 Triath nam Foirbeiseach gleusta
 Bho 'n thug iadsan dhuit céile,
 Agus iomadach treun fhear a chòr.

Bhiodh Strath-Ghlais le 'chuid daoine
 'Tigh'nn ad thagar 's cha b' ioghnadh :
 Na fir aigeannach aotrom
 'Dheanadh fuil anns a' chaonnaig
 'N uair a thàirneadh iad faobhar
 'S mire-chatha nan aodann :
 Bhiodh an nàimhdean 's na raointean gun deò.

'Nis o'n dh' fhalbh an ceann-fine,
 'S aobhar sòlais do 'n chinheadh
 Gu bheil oighre na ionad
 'Tha na òganach innidh :
 'S air tigh'nn dhasan gu spionadh
 Cluinnear làmhach 's an fhireach,
 'S b' ann do dh' abhaist a' Ghlinnich nach beò.

Gu 'm bi sùrd orr' 'na bhaile
 'S e tigh'nn dh' ionnsaidh 'chuid fearainn ;
 Bidh 's a bhuirich na canain
 'S freagradh dlùth aig mac-talla ;
 Teinntean éibhneis mar dhealain
 Bidh 'cur sunnd de na beannaibh :
 Gheibh e' dhùthchannan thairis fo 'sgòd.

Ged-a tha mi 's an tìr so
 Gu 'm bu mhaith leam a chluinntinn
 Thu 'bhi macanta, cuimhneach
 Air na cleachduinnean caoimhneil
 'Bh 'aig an fhear bho na chinn thu,
 'S tu mar thaice dha d' mhuinntir :
 'S luchd nam breacan na diobair an còir.

Colonel Alexander Ranaldson Macdonnel of Glen-garry was a genuine specimen of a Highland chief. He claimed to be the chief of the whole Macdonald clan. He was married to Rebecca, a daughter of Sir William Forbes of Pitsligo. He was killed, January 1828, in jumping from a steamer which had gone ashore. He always treated the poet with great kindness.

Colonel Macdonnel left the estate very much in debt, and his son, Angus was obliged to sell it. It was purchased by the Marquis of Huntly, who in 1840 sold it for £91,000.

General Sir James Macdonnell, G.C.B., was a brother to Glengarry. He distinguished himself highly at Waterloo. He died in May, 1857.

O R A N

Do dh' Alastair Mac-Gilleain, Tighcarna Chola,
 'n uair a thàinig fios do dh' America-a dh' ionnsaidh
 a' Bhàird gu 'n tug e 'chuid fearainn a suas do dh'
 Eòghan a mhac.

FONN.—“*Cha 'n e cumha fear Ile a tha mi a sior-acain.*

An nochd 's Iuaineach mo chadal
 'S mi nam leabaidh a tionndadh ;
 'S beag an t-ioghnadh sin dhòmhsa,
 'S goirt 'tha 'm bròn orm air drùghadh
 Fhuair mi litir á Albainn
 'S naigheachd shearbh innt' 'gam ionnsaidh,
 Rinn am mulad mo lionadh,
 'S trom air m' inntinn a ghiùlan,
 Tighearna Chola thug suas fhearrann,
 An triath ceanalta, cliuiteach,
 Leag an aois a trom-làmh air,
 'S thréig a shlainte 'sa lugh e.
 Ged a tha mi thar fairge,
 'S treis o'n dh' fhalbh mi á m' dhùthraig,
 Bidh mi glacadh mo chlàrsaich
 'Sa seinn dàin mu 'n t-sàr-dhiùmhach.

Na am bithinn gun d' fhàgail,
 Bu cheann-fàth dhomh 'bhi d' ionndrainn,
 'S mi gu 'm faodadh 'bhi dàn ort,
 'S cha b' e d' àbhaist mo dhiùltadh.
 Fhir a sheasadh le càirdeas
 Anns gach càs air mo chùlthaobh.
 Leam is duilich r'a eisdeachd
 Gu 'n do thréig thu do dhùthraig.

Gu 'm bu bhoichd do chuid daoine
 'Nàm an glaodhaich gu d' fhaicinn,
 'N uair a bha thu ri falbh bh'up,
 Ged-a dh' earb thu ri d' mbae iad,
 Ghabh sibh beannachd le chéile,
 Cha sgeul éibhneach a bh' aca ;
 Cha b'ni shubhach an fhéisde
 Bha mu réidhleanaibh t' aitreibh.

'S math do mbae a bhi 'lathair,
 Roimh 'luchd-daimh mar chùl-taice
 Ann an ionad an àrmuinn
 Nach do ghnàthaich ach ceartas.
 Gur-a h-ainbhfhiach r'a bheò air
 'Dhol fo d' chleðc-sa na ghlacaibh,
 B' fheàrr gu 'n seasadh e d' àite
 Ann an nàdar 's an cleachdad.

B' e do chleachdad 's do għluasad,
 A bhi cruadalach, smachdail,
 A bhi misneachail dàna
 Gun 'bhi sgàthach no gealtach.

Bha thu iriosal, uasal,
 Bha gach buaidh agus tlachd ort ;
 Far an tionndadh tu d' aghaidh,
 Bu tu roghainn a' ghaisgich.

Bu tu ceannard na tuatha,
 Nach bhiodh cruaidh gu cur as daibh ;
 'S tu nach diobradh gu bràth iad
 Ged bhiodh fàilinn no aire orr'.
 An àm togail a' mhàil diubh
 Ghabhte 'phàirt a bhiodh aca ;
 'S a chuid eile bhiodh dàil ac'
 Gus am fàsadh iad beairteach.

'N uair a chruinnicheadh do dhaoine
 An àm sgaoileadh do bhrataich
 'S piob gu fonnmhòr 'g a gleusadh
 Aig a céile fo achlais,
 Bhiodh tu eòlach gu 'n stiùireadh,
 'S tu gun chìram roimh lasair ;
 Mar ghaoith ghuinich air fairge
 Bhiodh tu 'garg anns a' bhaiteal.

Bha do shuaicheantas cliùiteach
 'G innse biùthais do sheòrsa :—
 Craobh, long, bradan is mial-chu
 'S an t-ian fiadhaich bu bhòidhche.
 An làmh-dhearg 's an tuagh Abrach
 Air an tarruing le seòltachd ;
 Agus " Ceannsaich no bàsaich "
 Sgriobht' gu dàn' ann an òrdagh.

Lean thu dùthchas do shinnsre,
 'S gu 'm bu rioghail an seòrs' iad :
 Cha b' i choille 'n robh 'n erionach
 As na fhriamhaicheadh òg thu,
 Ach na daragan àrda
 'Bhiodh air nàmhaid nam bòcain ;
 Clann-Ghilleain nan geur lann
 'Bhuaileadh beum anns a' chòmhail.

Bu tu 'n t-Alastair cliuiteach
 Riamh nach lùbadh le gòraich
 Is nach leigeadh le clearbaich
 Aon ni 'shealbhaich thu 'n còir bhuit.
 Bha thu slobhalta, caoimhneil,
 'S tu gun fhoill, gun fhiamh fòtuis
 Bha thu smachdail mar shaighdear,
 'S tu nach fulaingeadh fear bòsdail.

'N uair a bha thu 's a' champa
 'S tu 's an àm sin ad chòirneal
 Thug an Seanailear Gallda
 A bha sealltuinn do chòmhlainn
 Mòran urraim do d' dhaoine
 Ann an aogasg 's am fòghlum ;
 'S math a b' airidh iad fhaotuinn
 'S tu 'bhi daonnan 'g an seòladh.

'N uair a chruinnich iad còmhlath
 Is a thoisich an iomairt
 'S ann a theann e ri tàmailt
 'Thoirt do Ghàidheil 's gach fine ;

Dh' éirich fearg ann ad aodann
 Cha do dh' aom thu le giorag ;
 Chuir thu comharradh clao'n air
 'S bha fhuil chraobhach a' sileadh.

Co bho 'n gabhadh tu tàmailt ?
 Bha thu àrd ann an spiorad ;
 'N uair a ghlacadh tu 'n stàilinn
 Bhiodh do nàmhaid air iomain ;
 'S tu gu 'n cluicheadh gu sàr-mhath
 Leis a' ghàirdean 'n robh spionnad ;
 Laoch thu sheasadh do làrach
 Is nach tàirneadh gu d' shlinnean.

'S iomadh gaisgeach a dh' éireadh,
 Nam biodh feum orr, ga d' chòmhlnadh ;
 Bhiodh do chinneadh mòr féin leat
 Builleach, beumannach, stròiceadh,
 Neartmhòr cruadalach, gleusda,
 Beachdail, treun anns an tòrachd ;—
 Chìte mar dhealan an t-sléibhe
 'N lannan geur anns a' chòmhrag.

Bhiodh Mac-Coinnich á Tuath leat,
 Sin an dualchas bu chòir dha ;
 'S gu 'm bu dileas ri d' ghualainn
 'Thigeadh uaislean nan Leòdach.
 Bu leat càirdeas chloinn-Chamshroin,
 Na fir mheanmnach o Lòchaidh,
 Is a' Mhorair á Sléibhte
 Leis an éibhte Clann-Dòmhnuill.

'N uair a bhiodh tu 'n Dun-éideann
 Cha bu bheus leat 'bhi d' ònrachd :
 Gu 'm biodh tathaich nan uaislean
 Tric mu 'n cuairt air do bhòrdaibh.
 Gheibhte ceòl 'us òl fion'
 Ad theaghlaich phrìseil gun sòradh ;
 'S tu a chaitheadh 's a dhìolad
 Fhir a b' fhialaidh le d' stòras.

Bu tu 'n t-uachdaran fearainn
 Dha 'n robh ceannas is fòghlum
 Bha thu d' dhuine cho ainmeil
 'S a bha 'n Albainn fad m' eòlais
 De dh' fhear urrad ri d' oighreachd,
 'S gu 'n robh roinn ni bu leòir ann ;
 Rinn thu tuilleadh a bhuannachd
 Chuir thu suas na bu mhò i.

'N àm bhi tarruing a dh' ionnsaidh
 Ionad dùthchais do chòmhnaidh
 Bhiodh do bhàta na h-uidhim
 Troiñh na sruthaibh a'd' chòmhdhail
 'S 'n uair a chìt' i air sàile
 A tigh'nn an àird ri ceann Shòaidh
 Chluinnte losgadh nan canan
 Ann ad bhaile le sòlas.

'N uair a ghlacteadh an stiùir leat
 Chìteadh d' iùbhrach ghrinn bhòidheach
 Mar an eala gheal cheutach,
 'Dol gu réidh thar nam bochd-thonn,

Bu tu marcaich nan steud-each
 Le d' spuir gheur air do bhòtuinn,
 'S bu tu 'n giomanach sealbhach
 'Dhol a shealg nan damh cròcach.

Dhomhsa ghabhadh e aimsir
 'Chur mo sheanachais an òrdagh
 Mu an labhrainn gu h-iomlan
 Air gach fear-ghleus bu nòs duit.—
 A nis sguiream gan iomradh,
 Is cha 'n ainmich mi 'n còrr diubh
 Gus an seinn mi do mharbh-rann
 'N déigh dhuit falbh ma 's-a beò mi.

M A R B H R A N N

Do dh' ALASTAIR MAC-GILLEAIN, Tighearna Chola.

Until the night of January 1st, 1880, I did not know that there was one line of this poem in existence. On that night, Archibald M'Lean, one of the Poet's sons told me that his father sent the poem by him, over forty years ago, to Hugh M'Lean, Eobhan Og, in Cape Breton. He also gave me a verse of it which he remembered, the sixth verse. I wrote to Mr Stephen M'Lean, Eobhan Og's son, about the poem. He replied that the manuscript was lost but that his aunt, Mary M'Lean, and his niece, Catherine M'Lean, knew the poem by heart. Mr M'Lean took the poem down and sent it to me. To him, and especially to the ladies who preserved it from oblivion, I am greatly obliged.

Thàinig sgeul thar nan cuantan,
 Mheudaich mulad is gruaim domh le bron,
 Chuir e m' inntinn gu gluasad ;
 'S iomadh aon dha 'n do dh' fhuasgail e deòir ;
 Gu 'n robh 'n t-Alastair prìseil
 Air a chàradh gu h-iosal fo 'n fhòid,
 Ann an leaba na h-ùrach ;
 Ann an suain ás nach dùisg e le ceòl.

'N t-ochd ceud deug so 'rinn imeachd.
 'S an còig deug thar a fichead na déigh ;
 Ann an toiseach an t-samhraidh,
 Chaill do dhùthchannan ceannard 'bha treun ;
 Dha 'n robh misneach is cruadal,
 Agus eòlas is suairceas da 'n réir.
 Bha thu iochdmhor ri truaghain ,
 Gun 'bhi tais ann an cruidh-chas no 'n streup.

'N uair a chunnacas do bhàta
 'Tigh'nn gu rudha na h-àirde fo sheòl,
 'S iomadh aon a bha cràiteach
 Thu 'bhi d' shineadh fo chlàraibh air bòrd.
 Cha bu shunndach an fhàilte
 'Bh' aig do mhuinntir a' fàsgadh nan dòrn :
 'S iomadh cuimhneachan cairdeil
 'Bh' aca 'n oidhch' ud mu 'n àrmunn nach beò.

Chaill iad ceannard na tuatha ;
 'S tu nach teannaicheadh cruidh iad mu 'n inhàl.
 Cha do dh' fhògair thu bhuait iad ;
 Cha do chuir thu air cuan iad thar sàil.

B' e tolinntinn an uasail
 A chuid daoine 'thigh'nn suas air a sgàth
 Ann an cothrom, gun għluasad ;
 'S nam biodh éis orr' 's ann 'dh' fħuasgladħ tu 'n
 càs.

'N uair a dh' iarrte gu feachd iad,
 Bhiodh do chòmhlan am Breac-Achadh tràth.
 Bhiodh do phiob a' toirt caismeachd ;
 'S fir a cruinneachadh mu chaisteal na tràgh'.
 'N uair a rùisgte do bhratach,
 Dha 'm bu dùchasach tapachd 's na blàir,
 Gu 'm biodh geur-lann 'chinn aisnich
 Air do chruachan gu easgairt do nàmh.

B' e do shuaicheantas cliuīteach,
 'S e air thoiseach os ceann do chuid sluaigh,
 An làmh dhearg mar bu dùthchas,
 'S an tuagh Abrach 'thoirt cùis dhe d' luchd-fuath' ;
 Craobh, long, bradan is mial-chu
 'Chuireadh stad air an fhiadh aig a luaths ;
 'S an t-ian iteagach fiadhaich,
 Nach robh leithid 's an ianlaith 'dol suas.

Dhuit bu dual a bhi beachdail,
 'S gu 'n do chinn thu bho ghaisgich nach b' fħann :
 Clann-Għilleain nan caisteal,
 Nach biodh iosal fo mħasladh do chainnt ;
 Fir a dh' fheuchadh an stàilinn.
 Faobhar fulangach, läidir, gun mheang,
 An déigh fhadhairt, bho 'n cheàrdaich ;—
 'S cha bu lapach do làmhsa na cheann.

Do shliochd mhìlidh na féile,
 'Dheanamh gniomh anns na teugbhailean garg';
 Is Ghatheluis, an treun-fhear,
 'Bu mhòr urram 's an Eiphit is sealbh ;
 Bha na curaidhnean gleusda,
 Mar-a b' eòl do luchd-sgeula gun chearb,—
 'S gur h-e 'ghniomharan euchdach
 'Choisinn Muile do 'n cheud fhear de 'n ainm.

Gu 'm bu rioghaile do shloinmeadh ;
 Bha iad dìleas an-fhoilleil do 'n chrùn.
 Cha do mhùth iad an cleòca ;
 'S cha d' rinn giorag no còmhrag 'thoirt diu.
 Sheas iad là Sliabh-an-t-Siorra,
 Ged chaidh iomadh sàr-chinneadh air chùl,
 A toirt àir le 'n cruidh-bhuiilean
 Air na laoich a bha 'n cuideachd an Diùc.

'S iomadh call daibh a dh' éirich,
 Eadar cogadh is eucoir, ri 'n àm ;
 Air tràigh Ghruinneirt an Ile
 Thuit Sir Lachann, am mìlidh gun mheang ;
 Ann am blàr Inbher-chéiteinn
 Thuit Sir Eachunn le 'cheudan mu chrann ;
 'S fhuair Mac-Cailean am fearann
 Bho Rìgh Uilleam, gun cheannach, am bann.

'S math gu 'n d' chum na fir smearail
 A bh' air Cola 'n euid fearainn le buaidh,
 Bho na choisinn Iain Garbh e
 Cha d' rinn aon bha fo arm a thoirt bhuath'.

Thàinig Niallaich thar sàile
 'Ghabhail seilbh air gu dàna nan uaill ;
 Ach chuir lannan nan sàr-laoch
 Gu ceann-érich' iad 's an àraich gun truas.

Gur-a mòr an luchd-leanmuinn
 A bh' aig Alastair ainmeil so dh' eug ;
 Tighearna Chola agus Chuimhnis ;
 'S e do bhàs 'chuir am chuimhne mo sgeul.
 Bha thu smachdail mar shaighdear ;
 Bha thu macanta, caoimhneil am beus.
 Cridhe soilleir gun fhoill thu,
 Da'n robh ceartas a' boillsgeadh mar ghréin.

'S iomadh buaidh bha riut sìnte
 Nach téid agams' air innse 'n am rann.
 Bha thu fòghluimte, fior-ghlic ;
 Bha thu daimheil, gun chrìne dhuit teann.
 Cha robh beairteas 'g ad lionadh,
 No 'cur eallaich air d' inntinn le sannt.
 Bha thu cleachdadadh na firinn,
 Is bha d' fhacal cho cinnteach ri d' pheann,

Na 'm b 'e claidheamh le eu-ceart
 'Chuir fo chumhachd an éig thu 's a' chill,
 Bhiodh do chinneadh mòr fhéin
 A dòrtadh fala ann ad éirig gu dian
 Bhiodh Loch-Buidhe nan treun-fhear,
 'S e air thoiseach nan ceud a dol sios ;
 'S Mac Mhic Eòbhainn bho 'n Airde,
 'S e gun athadh do nàmhaid 's an stri.

Dh' éireadh cinneadh de mhàthar,
 'S cha bhiodh cruadal mar chàs air na seòid.
 Mu Dhun-Bheagain, mar b' àbhaist,
 Bhiodh 'g an tional crois-tàra Mhic-Leòid.
 Bratach shìth' nan trì sealladh
 'N uair a chit' i air bealach roimh 'shlògh,
 B' aobhar giorag do d' àmhaid ;
 Gu 'm biodh euid diu 's an àraich gun deò.

Bhiodh Loch-Iall 'dol 'na éideadh
 Le clann Chamshron bu treun anns an tòir,
 Is cha b' ioghnadh dha féin sud,
 'S gu 'm bu dileas e 'n té 'bha riut pòsd'.
 Leis na buillean 'bhiodh creuchdach
 Le neart churaidh bhiodh reubadh air feòil.
 Ge b'e bhcireadh daibh riasan
 Bhiodh an alachd * air sliabh aig na h-eòin.

Bhiodh Mac-Coinnich air għluasad
 Ann ad aobhar, 's bu dual d'a 'bhi ann ;
 Is gu 'n robh sibh 'shliochd bħrġaithrean
 A bha ainmeil ri 'n là anns a' champ.
 'N uair a sgaoileadh e 'shioda
 Ri cròic chabrainch fear friithe nam beann,
 Os ceann lasgairean Shi-Phort,
 Biodh a nàimhdean nan simeadħ gun cheann.

Cia mar sguireas mi 'dh' innse
 Cliu 'n fhir eireachdail fhior a chaidh bħuainn'.
 Bha thu ceanalta, siobhalt',
 Fhir a b' aille 's a b' fhinealta snuadh ;

° Alachd, a mangled carcass.

'S bha thu àrdanach, rioghail,
 Gus gach tàmailt a dhioladh le duais.—
 'S tu nach tréigeadh na'm chàs mi,
 Gheibhinn caoimhneas is bàigh bhuit gach uair.

Nis o'n dh' fhalbh an triath calma,
 A bha cliùiteach an Albainn ri là ;
 Guidheam buaidh leis an treun-fhear
 'Tha mar dhion do luchd-feuma na àit :
 Tha mo dhòchas 's an Fhreasdal
 Nach tig fàilinn am feasda 'na dhàil.—
 Eobhann òg, am fear fiachail
 A tha cinneadail, dileas, làn bàigh.

Fhuair thu baintighearna chliùiteach
 Bho Chlann-Donnachaidh á Strùthan, fo d' sgéith ;
 D' am bheil creidimh le cùram,
 Agus eòlas is giùlan d'a réir
 Bhiodh i sgaileadh a' Bhiobuil
 Air na bochdan a chitheadh i na fheum,
 Mar a dh' fhaodas mi innse ;
 Gu bheil cuid diù 's na crìochan so fhéin.

'Nis bho 'n tha thu 'd cheann-uidhe,
 Is gu'n d'fhuair thu 'bhi d' shuidh' air an stiùir,
 Cum ad chuimhne gach latha
 Beus an fhir 'tha na laidhe 's an ùir.—
 'S 'n uair a ghlacas an t-eug thu,
 Biodh do mhac ann ad dhéigh mar cheann iùil,
 Na fhear foghainteach, smachdail,
 Le toilinntinn an caisteal Druim-Fionn.

Mur bhiodh gainnead mo stòrais,
 Phillinn fhathast air m' eòlas a null,
 Gus an ruiginn an t-àite
 Far 'n do shuidhich thu làrach as ùr.
 Cha bhiodh eagal gu bràth dhomh,
 Fhad 's a bhithheadh tu làidir ri m' chùl.
 B' fheàrr gu 'n robh mi gun d' fhàgail ;
 Gheibhinn fasgath fo sgaile do chùirt'.

John MacLean was the last of the family bards. This poem may therefore be looked upon as the last of its kind ; the last lamentation over a chieftain by his bard. There is thus a peculiar feeling of sadness connected with it. The poet was deeply attached to the old laird. He felt it his duty to sing his “marbhrann.” He was thoroughly in earnest. He speaks of the deceased as he knew him. He ascribes no quality to him except what he believed him to possess. He lauds his ancestors and exhorts his successor as he considered his bard should do. That Alexander Maclean of Coll deserved the poet's praise we have no reason to doubt. He really possessed many qualities of the greatest excellence.

The poet had good reasons for regretting that he left the old country. It is a blessing however for his descendants that he left it. Better have a farm which one can call his own and be independent, than be under the best landlord.

According to the legendary history of Ireland, as recorded in Dr Keating's interesting work, the Gael are descended from Gathelus, or Gaidheal Glas, son of Niul, son of Fenius Farsa, son of Baath, son of Magog, son of Japhet, son of Noah ! Niul, who was a man of great learning and wisdom, was married to Scota, a daughter of Pharaoh. It was by her he

had Gathelus. Gathelus was intimately acquainted with Moses. He was just in his eightieth year when the children of Israel left Egypt. The descendants of Gathelus, after various wanderings, arrived in Spain, and in course of time obtained the mastery of the greater part of that country. Milidh, the most eminent of their kings in Spain distinguished himself as a warrior in Scythia, and in Egypt in a war against the Ethiopians. He was married first, to Seng, a daughter of the king of Scythia, and next to Scota, a daughter of Pharaoh, king of Egypt. He had eight sons by his two wives. Milidh's sons sailed to Ireland with a fleet of thirty vessels, in the year 500 before Christ. They conquered the Tuatha De Dannan, notwithstanding their knowledge of the black art, and became masters of the whole country. They divided Ireland into two parts Eber became king of the southern part, and Eremon, King of the northern part.

According to authentic history, the Celts are descended from Gomer. They came from Western Asia to Western Europe long before the time of Christ. In the course of their migrations they became divided into two great branches ; the Gael and the Cymry. The Gael pressed on as far as Scotland and Ireland. The Welsh represent the Cymry. Authentic history knows nothing of Niul or Scota, or Gaidheal Glas, or Milidh, or Eber, or Heremon, or even of Conn Ceud-Chathach, or Aonghas Turmhaidh Teamhrach. The Macleans cannot trace themselves back futher than Gilleain na Tuaigne ; nor the Macdonalds further than Somhairle Mor Mac Gillebride Mhic Adomnain. But we are all, whites, blacks, and Indians, descended from Noah and Adam, men who owned the whole world.

AM BAL GAIDHEALACH.

Beagan bhliadhnaichean an déigh do 'n Bhàrd tighinn do dh' America bha bàl aig na Gàidheil a'n taigh Dhaibhidh Mhurraidh am Merigomish. Cha'n fhaodadh duine 'bhi aig a bhàl ach feadhainn a labhradh Gàidhlig. Thugadh eunireadh do 'n Bhàrd. Phàidh e a luchd cuiridh leis an òran so a sheinn aig a' bhàl.

Fhuair mi an t-òran so bho Ghilleaspuig Mac-Gilleain 's an Eilean Mhòr. 'Sann toiseach an Earraich 'sa' bhliadhna 1826 a bha 'm bàl ann.

L u i n n e a g .

Bithibh aotrom 's togabh fonn,
Cridheil, sunndach gun bhi trom,
'G òl deoch-slàinte na bheil thall
Ann an tìr nam beann 's nan gleannaibh.

Fhuair mi sgeul a tha leam biunn
'Dh' ùraich gleus air teud mo chinn,
'S bidh mi nis a dol 'g a sheinn
Ged tha mi 's a' choill am falach.

Bithibh aotrom &c.

Gur h-e 'n sgeul a fhuair mi 'n dràst
'S a dhùisg m' inntinn 'suas gu dàn
'Bhi gam iarraidh 'dh' ionnsaidh 'bhàil
'Th' aig na Gàidheil tùs an Earraich.

'N uair a théid an comunn cruinn
Bidh iad siobhalta le loinn,
Cliùiteach, ciallach, fialaidh grinn,
'S bheir iad caoimhneas do dh 'fhear aineoil.

'N uair a shuidheas iad mu 'n bhèrd
 Bheir iad tacan air an òl,
 'S fiodhall théud bho 'n gleusar ceòl
 'Cur nan òganach nan deannaibh.

Cha bhi sgrùbaireachd mu 'n chlàr
 Ann an cuideachda mo ghraidh,
 Aig a bheil an inntinn àrd
 'S nach gabb tàmait bho na Gallaibh.

'N uair a théid an fhiodh'l na tàmh
 Bheir iad treis air cainnt nam bàrd,
 'Dhuisgeas fonn neo-throm 'nan cail
 Anns a' Ghàidhlig a's glan gearradh.

'Chànan ghasda, bhlasda, bhinn !
 'Si bha 'n cleachdadhl aig na suinn
 'Dhearrb an gaisge 'm feachd an rìgh :
 'S iomadh tìr 's an tug iad deannal.

Luchd nam breacan bha 's gach àm
 Fuasgalteach an strì nan lann :
 'N uair a ghluaiseadh iad bho 'n chàmp
 Chuirte 'n ruaig 's bu teann an leanachd.

'S ann ac' féin 'tha 'n t-éideadh grinn !
 Breacan guaille, féile cuim,
 Osan geàrr mu 'n chalpa chruinn
 'S boineid ghorm os ceann na mala.

Stàilinn għlas, mar ealtuinn giar,
 Chleachdadhl anns na baiteil riamh
 Leis na gaisgich nach tais fiamh
 'S nach biodh riamalach a tarruing.

Bha iad firinneach gun fhoill
 'Nàm dol sios 'us piob 'ga seinn :
 Rùisgte brataichean ri croinn
 Aig na saighdeiribh nach mealladh.
 'S bho na chinn sibh féin o'n dream
 'Dh' àraicheadh fo sgéith nam beann,
 'Bhuannaich anns an Eiphit geall
 'S a chuir Frangaich as an t-sealladh ;
 Ged tha sibh an tìr nan craobh
 Cuimhnichibh air beus nan laoch !
 Leòghainn bhorb bu ghainge fraoch ;
 'S iad nach aomadh as a' charraid.
 Ged tha sibh an Albainn Uir *
 Caithibh an oidhche le sunid :
 'S an deoch-slàinte 'thig air tùs
 Olaidh sinn gu grunnd, gach fear i.
 Olaibh air na Gàidheil threun
 'Rachadh acfhuinneach air ghleus,
 'S a tha fuasgailteach gu feum ;
 Sealgairean air féidh 's na beannaibh.
 Soraidh bhuam do 'n t-sluagh a null
 'Tha 's an tìr 's an robh nii 'n tùs.—
 'S tric a dh' fheuch iad bàt' fo shiùil
 'S iad 'g a stiùireadh 'dh' ionnsaidh cala.
 Bho nach ruig sinn orra 'n dràst,
 Lion a' chuach a suas fo stràic,
 'S cuir mu 'n cuairt i nuas gun dàil
 Ann an onair àrd nam fearaibh.

There are no better soldiers in the world than the Highlanders. At the battle of Bannockburn where they formed the reserve under the immediate command of Bruce himself, they greatly distinguished themselves. In the wars of Montrose, under Dundee at Killecrankie, and in the Rebellion of 1745 they proved their valour. Europe was ringing with the praises of the 42nd after the battle of Fontenoy. In America, Egypt, Spain, Holland, the Crimea, India, Ashantee and Afghanistan, the Highlanders have been the foremost in the fight and have won renown for their country.

AN ADHARC.

Mu 'n bhliadhna 1827 thug Uilleam Foirbeis, aig àite lionadh nan saoithichean am Pictou, do 'n bhàrd adharc mhòr bhriadha, 's i lan de bhranndaidh. Cha do chum am bàrd i ro fhada. Thug e i d'a charaид dileas Maighstir Cailean Grannda, Sagairt Arisaig. Cha 'n eil fios gu de 'dh' eirich d' i.

Sgriobhadh an t-òran so o bheul aithris Mhàiri Fhoirbeis ann am Magh-an-Leas-leathain, 's a' bhliadhna 1873. Tha cuid mhath dheth air chall.

AN ADHARC.

Gur-a muladach tha mi
 Ann am fàsach nam beann,
 Anns an tìr so air m' aineoil ;
 Cha 'n 'eil caraid orm teann
 Gur-a neònach leam Uilleam
 'Chur an turais fo m' cheann ;
 Thug e dhuit mi mar leannan,
 'S tha mi falamh 's an àm.

AM BARD.

Na bi gearan cho tràthail
 Mu 'm bi càch oirnn a' cainnt ;
 Gur-a h-ionadach fàilinn
 'Thig air làimh a bhios gann.
 Gabh mo leisgeul ged 'tha thu
 Greis an dràst gun an dram ;
 Gheibh sìan fathast gach goireas,
 Théid a' choill' as a bonn,

AN ADHARC.

B' fhearr leam fhaicinn na chluinntinn,
 'S gur h-e 'mheudaich mò bhròn
 'Thu 'bhi 'g innse cho daor 's tha
 Stuth mo ghaoil, aig Mac-Leòid,
 'N uair bha mise aig mo chiad fhear
 Bha e fialaidh 's gach dòigh,
 Cha do chaomhainn e riamh orm
 'Mheud 's gan iarrainn r'a òl.

AM BARD.

Bheirinn comhairl' nach misd'e
 Air an fhleasgach dheas òg,
 Gun e 'phòsadhbh ri banntraig
 'S e an geall air a h-òr ;
 Gheibh i cleachdadhbh bho ciad fhear
 'Bhios i 'g iarraidh r'a bed,
 Ged-a bhiodh i na caillich
 'S aogasg sean air a sròin.

AN ADHARC.

Cha 'n 'eil mise nam chaillich,
 Uist, a bhalaich gun tûr !—
 Cha 'n ann falamh a bha mi
 'N latha 'dh' fhàg mi mo rùn ;
 Gheibh thu tuilleadh bho Uilleam,
 Fear an fhurain 's na mùirn,,
 'S thoir dha gealladh teann làidir.
 Nach téid m' fhàgail an cùil.

AM BARD.

Ciamar 'bheirinn thu 'm folais
 Ann an comunn an dràst ?
 'S duilich dhomhsa 'bhi d' chomain,
 'S nach h-'eil boine air do chlàr.
 Théid mi dhachaidh gun fhios leat,
 Cha bhi misé fo d' stràic ;
 Na bi maoidheadh do thochraidih,
 Airson botail no dhà.

AN ADHARC.

'S math an tochradh a fhuair thu
 Ceangailt' suas air do thaobh
 Bho 'n duin' onarach ghasda,
 'S riunn thu 'sgapadh gu faoin.
 Dhomhsa dh' éirich a' bhochduinn,
 Thug thu leat mi o m' ghaol ;
 Gur h-e fhàgail a liath mi
 Am bliadhna 's cha 'n aois.

AM BARD.

Cha 'n iad boirinnich bheusach
 'Bhios an déidh air an òl ;
 Ma thug thusa do spéis dha,
 Gu 'm bi éis air do lòn.
 Ciamar 'chumas sinn teaghlaich
 'S tusa 'glaodhach nan stòp ?
 'Sguir de 'n òl agus chi thu
 Nach bi dìth oirnn ri 'r beò.

AN ADHARC.

Tha a' bhraimdaidh leam taitneach.
 'S i a's blaisde na m' fion ;
 Tha i fallain do m' bhroilleach,
 'S ni i sona mo chrìdh :
 Ach ged bhithinn air phadhadh
 Deoch cha ghabhainn leam fhìn ;
 'S riamh cha d' iarr mi tombac' ort,
 'S cha do chleachd mi an ti.

AM BARD.

'S maith tha fios aig gach neach
 Nach 'eil do chleachdadadh aig céill ;
 'S tha e dhomhsa na mhasladh
 'Bhi gad fhaicinn nam dhéigh.—
 'S iomadh fear 'chaidh a mhealladh
 'Fhuair a leannan aig féill,
 'S e 'ga taghadh air àilleachd
 'S gun a nàdar 'ga réir.

AN ADHARC.

B'e mo mhiann 'bhi aig Uilleam,
 Sin an duine tha grinn ;
 Bha mi fada na theaghach
 'S bha rud daonnan fo m' làimh.
 'N uair a thigeadh luchd-eòlais
 Bheirte á seòmar mi 'nall ;
 'S ionadh conaltradh ciatach
 Anns an d' iarradh mo chainnt.

AM BARD.

'S éigin dhomhsa 'bhi sàmhach
 Ged is nàr e r'a luaidh ;
 Tha an sean fhacal 'gràitinn
 Nach bi dànachd gun duais.
 Mar faigh fear an deadh-nàdair
 Air mnaoi àrdanaich buaidh
 Ni i burraidh 'us tràill dheth,
 'Us cuis-ghàire do 'n t-sluagh.

AN ADHARC.

Bha mi féin agus Uilleam
 Riamh, mar bhuiineadh dhuinn, réidh ;
 'S mi nach faiceadh air gruaman,
 'S i an uaisle dha 's beus.—
 Tha e 'chinneadh nan sàr-laoch
 Anns na blàir a bhiodh treun ;
 Air na Foirbeisich uallach,
 'S tric a chualas deadh-sgeul.

AM BARD.

Bho na chaidh thu gu eachdraidh
 'S gu cinn-fheachd' nach robh cli
 Bha mo chinneadhs' cho beachdail
 Ri dream 'chleachd a bhi strì,
 Ged-a chaill iad le 'n gòraiche
 An còir air an tìr
 Ann an aobhar righ Seumas :
 'S bochd a dh' éirich sud duinn.

BROSNACHADH ROGNACHAIDH.

*L u i n * n e a g .*

Deoch-slàinte luchd nam breacanan,
 'S e 'cur mu 'n cuairt a b' aite leinn ;
 'S gu 'n òlamaid gu sgairteil i
 Air lasgairean a' chruadail
 Tha naigheachd ùr an dràst againn,
 A chùirt a th' aig a' Phàrlamaid ;
 Gach taobh tha cruinneachadh chàirdean
 Dh' fheuch co 's fheàrr aca 'n i buannachd.
 Deoch-slàinte luchd nam breacanan.

'S a Ghàidheil bithibh ceannsgalach
 'Us cuimhnichibh 'ur ceannardan
 A's tric thug buaidh 's 'na campaichean
 Ag iomairt lann le cruadal.
 Gur mòr an t-aobhar nàire dhuibh
 Ma ghéilleas sibh do'n Lasonach
 Do Dheòrsa no do dh' Archibald,
 'S an tàir a thug na h-uaislean.

'S ann thubhairt iad gu mi-chiatach
 Gur pronnasg a bha dhìth orra,
 'S gu 'n glanadh iad an sgrìobach
 De na Gàidheil mhiodhair shuarach.

Ma dhearbh sibh riamh 'ur duinealas,
 'S e so an t-àm dhuibh cruinneachadh
 'Us fheuchainn dhaibh gur h-urrainn sibh
 An t-urram a thoirt bhuatha.

Cha chualas riamh aon tàmailt
 Aig an t-sinnsearachd bho 'n tainig sibh ;
 An àm dol sios 's na blàraibh
 Bu neo-sgàthach gu cur ruaig iad.

'N uair rùisgeadh iad am brataichean
 'S a sheinnte 'phìob gu tartarach ;
 Bhiodh cliù air luchd nam breacan
 Anns gach baiteal, mar-a chualas.

B'e sud an còmhdach cleachdte dhaibh,
 An t-osan grinn 's na gartanan,
 An còta geàrr 's am breacan
 Air a phasgadh thar an guala.

Le 'n claidhean dhion na sàr-fhearaibh,
 Gach beinn 'us gleann a dh' àitich iad
 Bho fheachd na Ròimhe àilleasaich
 Gu calma, dàna, buadhach.

Aig Allt-a'-Bhonnaich b' fheumail iad,
 Bu ghuineach, fuileach, treubhach iad,
 'Cur as gu bras le 'n geur-lannan
 Da 'n naimhdean féineil uaibhreach.

'S an là bha Fontenòi ann
 Gu 'n d' rinn iad gnìomh mar leòghannan ;
 Chuir sin an gorm ri 'n còtaichean
 'S tha còir ac' air o'n uair sin.

Bu lasgarra 's an Eiphit iad ;
 Bu sgairtail, neartmhòr, creuchdach iad :
 Thuig Bonipart an tréinead
 A tha 'n luchd nam féileadh cuaiche.

'S aig Waterloo gu 'm b' ainmeil iad ;
 Rinn iad an gaisge 'dhearbhadh ann :
 'S gu bheil e sgriobhte an airgiod
 Air an ceanna-bheirt mar-a għluais iad.

Cha robh na Gàidheil failinneach ;
 B'e 'm beus 'bhi seasmhach tàbhachdach ;
 'Bhi beachdail, reachdmhor, àrdanach
 'Bhi dàn a dol 's an tuasaid.

Bu teom air gnìomh na fairge iad ;
 Cha mhiosa 'shiubhal garbhlàich iad ;
 Bu mhiann leotha 'bhi sealgaireachd
 Air earbachan 's na bruachan.

Ged 's iomadh tìr a dh' astaraich iad,
 Cha chualas riabh fo mhasladh iad ;
 Gach beus a b' fheàrr bha 'n taice riubh' ;
 Bha 'n cleachdadadh daonnan uasal.

A shliochd nan laoch a b' ainmeile,
 Na leigibh dhibh le dearmadachd
 Na daoin' tha 'n diugh ag earbs' asaibh
 Gu'n dearbh sibh mar bu dual duibh !

A mhuinnitir ud 'bha 'gràitinn riubb
 Nach b' fhiach sibh féin no Ghàidhealtachd
 Biodh cuimhn' agaibh an dràst orra,
 'Us àrdaicheabh an cluaran.

Ma ni sibh gniomh gu h-eireachdail
 'S gu 'n toir sibh eùis mu dheireadh dhiubh
 Gu 'n dean mi òran eile dhuibh
 'S cha cheil mi air an t-sluagh e.
 Bi'bh dileas ann am bràithreachas,
 'S gach eridh' gun lùb, gun fhàilinn ann ; -
 Ho ró airson nan Gàidheal,
 'S an deoch-slàinte cuir mu 'n cuairt i !

In the year 1830, "the Big Election" was held in Pictou. At that time Halifax, Colchester, and Pictou constituted but one county. The Conservative Candidates were Hartshorne, Blackadar, Barry, and Starr; the Liberal Candidates were Archibald, Blanchard, Lawson, and George Smith. The election, in Pictou alone, lasted about a week. Both parties kept open houses, and liquor flowed freely. In a riot which took place a man named Irving was killed. The Liberals won the election.

The poet was a Conservative. He went up from Merigomish to Pictou in a schooner. He took no special interest in the election, until he was told that one of the Liberal candidates had made some insulting reference to the Highlanders. He then went to work and composed this song. He spent the greater part of the night at it. He sang it next day. Thousands were present. It had a most exciting effect. It is a real "brosnachadh-catha."

The poet, some years after the Big Election, became a Liberal in politics.

RAFFAIL DHOMHNUILL IAIN
BHAIN.*L u i n n e a g .*

Tha mi so 'sa' choille chruim
 Teannaidh mi ri togail fuinn,
 Tha na gilean òga cruinn
 'S b' fheàrr leam féin gu 'n robh mi ann.

Gur a h-inntinneach an dràst
 'Chuideachd a tha 'n taigh Iain Bhàin
 'Cluich nan disnean air a' chlàr,
 Ged a tha mi gun dol ann.

Tha mi so 'sa' choille chruim.

Saoil thu, 'bhean, an téid mi sìos,
 Dh' fheuch an coisinn mi 's an strì ;
 Suarach leth-dollar 'g am dhìth
 Seach uaireadair grinn am làimh.

Labhair a' bhean rium le gruaim,
 Saoil nach tusa 'n duine truagh,
 Dùil agad gu 'n toir thu buaidh ;
 Ciod am buaireadh tha 'n ad cheann.

Thuirt am Frisealach rium fhìn
 Gu 'n robh esan air a tì,
 'S chuir e cabhag air a mhaoi
 'S gu 'm biodh ruidhl' aca roimh 'n àm.

Thuirt Iain Camshron rium Di-luain
 Gu 'm b' fheàrr leis aig i na luach
 Ged a chosdadh i 'bhò chruaidh
 Thug e bho Iain Ruadh 's a' Ghleann.

Tha Gleann-a-Comhann ag ràdh
 Nach leig esan i le càch
 Ged a chosdadadh i 'n t-each bànn,
 'S gur-a làidir e 'sa' chrann.

Tha fear eil' ann 'th 'air a tòir
 'S ni e a ceannach le chuid òir,
 Tha e 'm bliadh'n' air dol gu spòrs,—
 Seumas Dòmhnullach ud thall.

Bha, ars' Eòbhann mòr, ann uair,
 'N uair bha mi 's an dùthach shuas,
 Is bha té agam le uaill,
 Chuir mi bhuam i, dh'fhàs i mall.

Uaireadairean 's ni gun stà,
 Bidh iad tric a dol gu ceàrd
 'S iad le fuachd no stùr nan tàmh,
 Tha iad fàilinneach 's gach ball.

Thuirt Murachadh, 's e 'g éiridh suas,
 Ged-a thilginn 's a dà uair
 Cha bhi 'n t-uaireadair so bhuam,
 'S ann bha 'n uaisl' air dol 'na cheann.

Bha Uilleam am misnich mhòir
 'N uair a thilg e air a' bhòrd,
 Shaoil leis gu 'n robh i na dhòrn,
 Cha robh 'n sud ach dòchas meallt'.

Bha Alastair donn 'na leum
 Coltach ri duin' as a chéill
 'S dùil aige gu 'n d' rinn e feum
 Gus na leughadh dha na bh' ann.

An sin labhair Uilleam Shè,
 Cuir a nall i, chaill thu 'n réis,
 Na biodh sùil agad na déigh
 Bho na tha do Bheurla gann.

Thuirt Alastair òg gu fòil,
 Cha leig mise i leat le m' dhéòin ;
 'S ann dhomh 's freagarraiche an spòrs,
 Bho 'n fhuair mi air dòigh an dam.

Ma théid na bodaich gu feirg
 'S eagal leam gu 'm bi iad searbh
 Bho na rinn am misneach falbh
 'S gu bheil am fear dearg cho meallt'.

B'e sin trod nam ban mu 'n sgarbh
 Chaidh air iteig leis an stoirm ;
 'S ann bu choltach iad ri arm
 'Dheanadh marbhadh le 'n cuid lann.

'S e tha toilicht' an gille òg
 A thug dhachaidh i na phòc' ;
 Dh' fhàg e na bodaich fo bhròn,
 'S cha dean ceòl an cur a dhamns'.

About the year 1831 Donald MacDonald, Beaver Meadow, Dòmhnull Iain Bhàin, had a raffle on a watch in his father's house. Every person who attended had to pay half a dollar. The young people in the neighbourhood were present. Those mentioned in the song are the old and middle-aged men who lived near. Some of them were not at the raffle. The poet himself was not there. All the men referred to are now dead.

DITEADH MHIC-AN-TOISICH.

Anns a' bhliadhna 1841 chuir an t-Easpuig Friseal nach maireann Comunn Stuamachd air chois 'an *Antigonish*. Thàinig a chuid mhòr de na bha 's na sgìreachdan a bha fo a chùram fo ghealladh sgur de 'n òl fad thrì bliadhna. Tha duine no dha an lìthair nach d' òl boinne bho 'n nair sin. 'S ann air latha na bliadhna ùire a chuir daoine an ainm ris a ghealladh ann am baile *Antigonish*.

Tha an t-òran so air a dheanadh ann an ainm Dhòmhnuill Mhic-Gille-bhràth ris an abairteadh gn coitchionn "Dòmhnull Mhamaidh." 'Se mar sin oran Dhòmhnuill Mhamaidh an t-ainm fo 'bheil e 'dol.

L u i n n e a g .

Tha mi sgìth bho 'n tim so 'n dé ;
 Cha 'n 'eil m' inntinn leam air ghleus ;
 'S beag an t-ioghnadh sin dhomh féin
 'S gu 'n d' fhuair mi sgeul 'tha muladach.

Cha tig dhomhsa bhi nam thàmh
 'S Mac-an-Tòisich, fear mo ghràidh,
 Aig a' nàimhdean ann an càs ;
 Am fleasgach àluinn urramach.

Ged-a fhuair iad e fo chìs
 Cha robh leithid anns an tìr ;
 Bu chompanach e do 'n rìgh
 Do dh' uaislean grinn 's do chumantan.
 Gur-a diombach mi de 'n chléir
 'Chuir an tòrachd ás a dhéigh ;
 Gu 'm bu dileas e dhaibh féin
 Ged thug iad beum na dunach dha.

A chiad latha de 'n bhliadh'n' ùir
 'S ann a shuidhich iad a chùirt
 'S iad ag iarraidh fear mo rùin
 A chur an cùil 's a chumail ann.

Chaidh mi-féin a staigh nam dheann ;
 Bha mo bhoineid ann am làimh ;
 Bha mi siobhalt ann am chainnt
 'S cha tugainn taing do dhuin' aca.

Thuirt a nàimhdean 's fearg nan gnùis
 Gu 'n robh e gun mheas, gun chliù ;
 Gu 'n goideadh e an cuid 's a chùil
 Ged bhiodh an sùil air furachail.

Thuirt mi féin, gur cruaidh an càs
 Mac-an-Tòisich chur gu bàs
 'S gun chòir' aca 'dh 'fhear mo ghràidh
 Ach e 'bhi fàilteach, furanach.

Dh' iarr mi orra 'chur mu sgaoil,
 'Leigeadh ás duinn air an raon ;—
 Cha ghlachdte e a ris le maoir ;
 Cha bhiodh e faoin a chuireadh ris.

Gu 'n robh fianuisean gu leòir
 Gus a shaoradh aig a mhòd,
 Fear na misnich, Uilleam òg,
 Bha deònach dol an urras air.

Tòmas air a chnoc ud shuas
 Thàinig oirnn le 'lagh a nuas
 Dh' fheuch an dionadh e'm fear ruadh
 'S e' ruith cho luath 's a b' urrainn da.

Thàinig Pàdruig ás a dhéigh
 Ged bha bacaille 'na cheum ;
 Gu 'n robh bat' aige fo 'sgéith
 'S mur biodh iad réidh bhiodh fuil aige.

Dh' éirich Somhairle 's a chùirt
 'S labhair e le sgairt mu 'n chùis ;
 Thuirt e chogainn ris a chrùn
 Mu 'n cuirinn diom b a churaidh rium.

Chreid am breitheamh a luchd-fuath'
 'S thuirt e, 's 'fhuil a leam gu 'ghruaidh,
 'S fad o'n thoill e 'chroich mar dhuais,
 Is gheibh e bhuam-s' na bhuineas dha.

'N uair a fhuaradh e fo shreing,
 Bha na ceudan 'dol nan deann
 'S iad a bòideachadh gu teamn
 A bhi nan nàimhdean tuilleadh dha.

'S iomadh aon 'bha 'chridhe fann
 'Sa bh' air chrith gu dlùth 's gach ball,
 'Cur a lainhe ris a pheann
 'S e dol 's a' bhann 'bha cunnartach.

'S fad o'n chuala mi 'bhi 'g ràdh
 Gu 'n téid neart thar ceart an àird ;
 'S ann mar sin tha 'chùis an dràst ;
 Bha bhinn ud ceàrr, 's bu ghuineach i.

Bha lagh Chill-ma-cheallaig cam,
 'N uair a chroch e'n t-each ri crann ;
 Ach ni 's caime tha 'n lagh teamn
 'Chuir slabhraidih mu 'n fhear churanta.

Dheanainn iasgach leis an tâbh
 Air a' charaig mar-ri càch,
 'S ged nach biodh mo lòpan làn
 Bhiodh euid an tràth' no tuilleadh ann.

Gur-a tric a thug mi sgriob
 Gu rudha Arasaig ud shios,
 'S an taigh Ealasaíd gu 'm bith'm
 'N uair 'bhiodeh na linn an cur agam.

'Mhic-an-Tòisich bha thu riamh
 Fearail, fiúghantach, 'us fial ;
 Cha bhiodh tlachd ach far an iarrte
 Thu, 'dh' aindeoin briag a chuireadh ort.

Raoghal cùbair tha fo leòn
 Bho na chuala e mu 'n mhòd ;
 'S tric 'na mheòir a chuir thu ceòl
 A dh' fhògradh bròn gu buileach bhuainn.

Màla 'phioba chrup e 'suas,
 'Ga fhliuchadh le uisge fuar,
 Bho 'n theirig iocshlàinte nam buadh
 A bheireadh fuasgladh muineil da.

'Siu an iocshlàint' 's an robh 'm feum
 'Dh' fhògradh aiceidean bho chléibh :
 'S b' ainmeil i air leigheas chreuchd ;
 Gu 'm b' fheàrr na léigh nam Muileach i.

Thuirt Mac-Mhuirich rium Di-màirt
 Gu 'n d' fheuch e cuislean do làmh,
 'S gu 'n éireadh tu fhathast slàn ;
 Do chur gu bàs nach b' urrainn daibh.

B' fheàrr gu 'm biodh an sgeul sin fior ;
 'S iomadh aon dha 'm biodh e binn ;
 Ged bhiodh 'bhranndaidh gini 'phinnt
 Gu 'n cosdainn trì le sulas riut.

Ged-a bhithinn 's an taigh bliàن
 Gun dùil ri tigh'nn ás gu bràth,
 Nam faicinn thu air an t-sràid
 Gu 'n leumainn àrd troimh' uinneagan.

Cha bhiodh banais 's cha bhiodh bàl,
 Cha bhiodh Nollaig 's cha bhiodh càisg
 Nach biodh tus' air ceann a' chlàir
 'S do chàirdean a' cur furain ort.

'S ann àd chomunn nach biodh sgraing
 'N uair a theannadh daoin' ri cainnt ;
 Cha bhiodh òr ad phòca gamm
 'S gu 'n tugte *dram* do 'n' h-uile fear.

Greis air iomairt 's greis air òl,
 Greis air aighear 's greis air ceòl,
 Greis eile air bualach nan dòrn
 'S gun chòmhdaich air am mullaichean.

Chuireadh tu 'n daorach nan ceann,
 Thuiteadh iad a bhos 'us thall ;
 'N uair ghlacadh iad thu air làimh
 Cha cheannsaicheadh Cochullain iad.

Dh' fhàgadh tu 'm fear glie gun chiall ;
 Dheanadh tu 'n spòcaire fial ;
 Dh' fhuasgladh tu sporan nan iall
 'S cha bhiodh an gnìomh sin furasda.

Co a chunntadh e 'na chall
 'Bhi sgapadh airgid 'n ad gheall,
 Ged-a bhiodh e'n ath-là fann
 'S a làmh mu cheann 'se 'turamian.

'S misd' na mnathan thu 'g an dìth,
 B' fheàird' iad ac thu 'g òl na *ti*
 Dh' fhiosraicheadh tu dhaibh le cinnt
 A' bhrìgh a bhiodh 's na duilleagan.

'S mòr am beud thu 'bhi air chall ;
 Bu tu ceann-cinnidh gach dream :
 Chiosnaicheadh tu feachd na Fraing'
 Gun deann a chur á gunn' orra.

Dheanadh tu cogadh 'us sìth ;
 'S e do spiorad nach robh clì ;
 Cha 'n fhacas tu air do dhriom,
 Ge tric an strì nam buillean thu.

'S lionmhor mais' ort, fhir mo ghràidh,
 Nach h-urrainn domh 'luaidh am dhàn :
 Ma théid d' fhògradh null thar sàil'
 Bidh sinn ri 'r là dheth uireasach.

Ach ma thig thu slàn 'n ar ceann
 Le d' shuaicheantas àrd ri crann,
 Gur curaideach a bhios do chlann
 A dannsadh Ruidhle-Thulaichean.

Bidh sinn éibhinn thu bhi beò ;
 Cha bhi duine sean no òg
 Nach tionndaidh fo d' bhrataich shròil,
 'S gu mòd cha toirear tuilleadh thu.

Sud ort féin, a charaid ghràidh ;
 'S mi nach tréigeadh thu gu bràth ;
 Cha téid m' ainm s' air paipeir bàn
 Am measg na gràisg nach buineadh dhuit.

The friends of Ferintosh, referred to in this and the following song were all well-known, and were by no means strong advocates of total abstinence. "Dòmhnull Mhamaidh" was a Mac-Gillivray. "Uilleam òg," William Gillies, kept a tavern in Antigonish. He was a native of Moidart. "Tòmas," John Thomas Hill was a lawyer. "Pàdrraig," Paddy Byrne, an Irishman was a noted tavern-keeper. "Somhairle," Samuel Symonds, was for a time jail-keeper in Antigonish. "Eala-said" kept a tavern in Arisaig. "Raoghal Cùbair" was a piper. "Mac-Mhuirich," Dr Curry was a gentleman of very good talents. He studied medicine in Edinburgh.

The judge referred to in the 13th verse was of course Bishop Fraser, a genuine Highlander, and a gentleman for whom all entertained the highest respect.

AISEIRIGH MHIC-AN TOISICH

Cha b' fhada chum a chuid mhòr de na sguir de 'n òl aig àm "Diteadh Mhic-an-Toisich" ri 'n gealladh. Thòisich iad air òl mar-a b' àbhaist daibh. B' e sin aobhar an òrain so. Tha e air a dheanamh mar gu'm b' ann le "Raoghal Cùbair, plobaire Mhic-an-Tòisich."

L u i n n e a g .

“ Ho ro, ho ro gur h-éibhin leam
 A chluinntinn gu 'n do dh' éirich thu ;
 'S ann leam is ait an sgeula sin
 Bho 'n chaidh an t-eug cho teann ort.”

'S a' mhaduinn an àm éiridh dhomh
 Gu 'n d' fhuair mi naigheachd éibhinneach ;
 'S gur lionmhor fear a leughas i
 Nach tugadh beum d' ar ceannard ;
 Gu 'n tàinig Mac-an-Tòisich oirnn
 Gu dhùthchas, mar bu deònach leinn ;
 Ged thug iad ionnsaidh ghòrach ort
 Gu bheil thu beò gun taing dhaibh.
 Gu 'n cuir mi 'phìob an òrdugh dhuit,
 'S gu 'n seinn mi binn an t-òran so ;
 Gu 'n tàinig lùths am mhèòirean
 Bho na thòisich mi ri cainnt ort.
 'N uair' tharruing mi 'g am ionnsaidh i
 Cha robh a cliabh ach tùchanach :
 Cha b' ioghnadh dh' i, bu tùrsach i
 Ri ionndrainn na bh' air chall oirnn.
 Bha 'n gaothaire 's droch fhàileadh dheth ;
 'S an siunnsair thàinig sgàineadh ann ;
 Cha robh na duis ach càrsanach,
 'S a màla 's e air crampadh.
 Na ribheidean air tiormachadh.
 Gach gleus a bh' innt' is meirg orra.—
 'N uair fhuair i'n ioeshlàint iomraideach,
 Gu 'm freagradh gairm nam beann d'i.

Gu 'n cuir mi suas gu riomhach i
 Le ribeinean de 'n t-siod' oirre.
 'Si féin mo chéile siobhalta
 Cho finealta ri baintighearn'.

Thoir fios gu Dòmhnull Mhamaidh bhuam
 Mo chòmhlichadh an Arisaig :
 Gu 'n téid mi 'sios am màireach ann
 'S gu 'n tàmh sin ann gu Bealtuinn.

Bidh càirdean Mhic-an-Tòisich ann
 Nan comunn sunndach, sòlasach,
 Gu toirt a mach a chòraichean
 Ma thòiseachas an aimhreit.

Bidh Dòmhnull, mar is taitneach leis,
 A' cumail suas do bhrataich dhaibh ;
 Bidh ruaig air sluagh 'bheir masladh dhuit
 Mu 'm paisgear ris a chrann i.

Bho 'n tha gach dream air tilleadh riut
 'S ann chruinnicheas sinn na fineachan ;
 Bidh Uilleam Og na shinealair
 'S na gillean fo 'chomannda.

Bidh Somhairle na chléireach ann,
 'S do 'n chòirneil bheirear réiseamaid :—
 Gur maирg a thairgeadh eucoir dhuit
 'S gach treun-fhear a bhios teann ort.

Gu 'n tig am Maidseir Alastair
 Le 'gheàrd o'n Tobar Shalainn ann ;
 'S gu 'n ordaich e na searragan
 'Bhi 'n tarruing air a' chabhsair.

Bidh Tomas agus Padruig ann,
 Cho dileas dhuit 's a b' àbhaist dhaibh,
 'S a dh' aindeoin cléir no cràbhaichean
 Cha 'n àicheidh iad na gheall iad.

Bidh Uisdean is Niall Camshron ann ;
 Bu chùirteil leat 's an anamoch iad
 Aig ceann do bhùird a seanachas riut
 Gun dearmad air a' blaranndaidh.

Le fonn thig Raoghal tuairnear oirnn
 'S gu 'm faigh e post' o'n uachdaran :
 'S ann chuir a' bheairt, droch thuainealaich
 Na 'chluasan le 'cuid sranntraighe

Air eagal 's gu 'm bi cunnart ann
 Le tinneas 's buillean fuileachdach,
 Gu 'n tig an léigh Mac-Mhuirich ann,
 'S gur h-urramach le 'lann e.

Tha Aonghas Gobha làmh ruinn,
 'Us gur fòghainteach 'na cheàrdaich e
 Tha mòran għlasan làmh aig'
 Gu d' luchd càinidh chur air slabhraidi.

Thig Lachuinn saor a chlisgeadh oirnn,
 'S gu bheil mi 'n dùil nach misd 'sinn e
 Gu càradh chorp 's na cisteachan
 Ma thàrlas bristeadh cheann ann.

'Us ma bhios mairbh r'an tiodhlacadh
 Gur feàird' sinn Iain Mac-Isaac ann ;
 Gu 'm fuagh e dhaibh an lion eudach
 Gu grinn 's an fhasan Ghallda.

'N uair chruinnicheas na h-àrmuinn sin
 Mu 'n cuairt do 'n bhòrd mar b' àbhaist dhaibh,
 Gur cinnteach gu 'm bi 'm Bàrd againn,
 'S gu 'n dean e 'n Gàidhlig rann duinn.

Gu 'n loisgear teintean éibhneis dhuit
 'Feadh bheann 'us ghleann 'us réidhleanan,
 Gu 'n lasar coinnlean céire dhuit,
 Bidh deàrrsadadh bho gach lanntair.

Bidh fion an gnìomh nan òr-cheàrdan
 Gu fial ga dhìol gu 'n sòradh air,
 Gun iotadh air son seòrs' orra
 Bha d' stòraichean gun ghanntar.

Ach spiocairean cha 'n fharaid sinn,
 Cha 'n fhaod iad tigh'nn an sealladh dhuinn :
 Gur tric a thug thu 'n car asda
 'N uair 'mhealladh tu le dram iad.

'N uair dhiùsgeadh tu gu mòrchuis iad
 Gu 'n rùraicheadh tu 'm pòcanan :
 Na 'n cunntadh iad de 'n stòras dhuit
 Bhiodh bròn orr' fad a'gheamhraidh,

Bhiodh airsneal agus eislean orr,'
 Fo sprochd cho bochd 's a dh' eirich dhaibh :
 Ach 's tusa 'm fear a léigh'seadh iad
 'S a bheireadh réit á aimhreit.

Gach aon a bh' ann am miothlachd riut
 Ga d' fhuadach ás na criochan so
 Gu 'm feum iad a bhi sìobhalta
 Mu 'n ciosnaichear fo shreiling iad.

Ma thiomndas iad am baiteal ruinn
 Gu 'n smùidear leis na slachdain iad,
 Le buillean dhòrn 's le bataichean
 De għlas-darach 's de challtuinn.

'S ma thachras le neart pheileirean
 Gu 'm fàgar cuid dhinn deireasach
 Gu 'n sònraichear taigh-eiridinn
 'S gur h-eireachdail do chlann ann.

Bidh bruidhinn àrd gu dian aca,
 Bidh sgròbadh leis na h-ìnean ac',
 'S tu féin le d' bheusan siobhalta
 G an eur gu sìth 'g an an-toil.

Nan leapaichean gu 'n suaineadh tu
 Nan cadal air àn cluasaig iad ;
 Bhiodh breisleach agus bruadar orra
 'S iad fo għruaim a' dranndan.

'N uair dhùisgeas iad am màireach
 Gu 'm bi goirteas cinn 'g an sàrachadh,
 'Ag innse gu bheil tamaitl orr'
 Mar dh' fhàg thu iad nan amtlachd.

'N uair thig thu. Jlùth chur fàilt' orra
 Bheir d' aghaidh mhùirneach slàinte dhaibh ;
 'S ann phògas iad le càirdeas thu
 Bidh crathadh làmh gu teamn ann.

Bha mòran dhaoine 'gràitinn rium
 Gu 'n robh do ghealladh fàilinmeach,
 'S gu 'n rùisgeadh tu na paisdean
 Aig na párantan 'bha 'n geall ort.

Cha robh thu riamh cho eucorach
 'S gu 'n rùisgeadh tu gun éideadh iad ;
 Gu 'm falbhainn as mo léine leat
 Gun éisdeachd ri d' luchd-gamhlais.

Gur lìonmhòr buaidh ri àireamh ort,
 Nach innseadh fear le 'thàlantan ;
 Bha 'n t-sinnsearachd bho 'n tainig thu
 'S an àirc air na h-àrd-bheanntan.

'N uair fhuair thu aisde sàbhailte
 Chaidh Noah 'thogail gàraidh dhuit ;
 'S gu h-uasal thug thu phàidheadh dha ;
 Bha càrt agaibh 's an àm sin.

Ged chaidh a chléir gu 'n dùbhlàn oirnn
 'Ga d' fhuadach ás na dùchannan
 Bu tric iad féin a sùgradh riut
 'S tu 'g ionnsachadh dhaibh dannsa.

'N uair 'dh'éireadh iad air ùrlar leat
 Bu lapach mu na glùinean iad ;
 Gu 'n càineadh iad 's a chùbaid thu
 'S gu 'n rachta 'n chùil 'g ad shealltainn.

Bu tric an cùirt nan righrean thu
 Ga d' iarraidh 'dh 'ionnsaidh dinneireach ;
 Bu chompanach do dh' Iompaire thu
 Gu briodalach a' cainnt ris.

Gu bheil do nàdar iriosal
 'Us bàigheil, càirdeil, mireagach :
 Gur h-àlainn an ceann-cinnidh thu
 'N uair 'thionalas do champa.

Bu ghaisgeach mòr rìgh Alastair,
 Bhiodh buaidh 's a' bhlàr a dh' aindeoin aig',
 Ach cheannsaich thus' gu h-ealamh e,
 Gur fearail dh' iomairt lainn thu.

Deoch-slàinte Mhic-an-Tòisich
 Cuir mu 'n cuairt oirnn ; co nach h-òladh i ?
 Bho 'n thill thu ruinn b'e 'n sòlas e
 Seach d' fhògradh bhuainn le ainneart.

Bu bhlasda le d' chuid uaislean i.
 Gu 'm b' fhallain teth no fuar dhaibh i :--
 'N uair thòiseachadh na tuasaidean
 Cha bhiodh fear suarach ann diu.

Air 'chùmhnnant' thu thigh'nn sàbhailte
 Gu 'n òlainn féin 's gu 'm páidhinn i :
 Ach teisteanas 'bheir tàmaitl ort
 Gu bràth cha chuir mi peann ris.

“ An Còirneal,” Munro, was a Scotsman. He at one time owned nearly all the lands on which the village of Antigonish now stands. He was Colonel of the Militia. His uncle, the Rev. James Munro, who was born at Orbiston, near Elgin, was the first minister of Antigonish. He was settled there in the summer of 1807. He visited Antigonish and preached there in 1797. He died in 1819.

“ Am Maidseir Alasdair,” Alexander Cameron, was a native of Lochaber, and was a good-hearted sort of man. “ Uisdean” Hugh MacLennan, was a merchant in Antigonish. “ Niall Camashron,” a native of Lochaber, kept a tavern in Antigonish. “ Raonull Tuairnear,” Ranald MacLean, lived at Addington Forks. It was in his house the poet died. “ Aonghus Gobha,” Angus Smith, is still

living. "Lachunn Saor," Lachlan MacLean was a native of Coll. He died, July 3rd, 1855. "Iain Mac Isaac," a native of Moidart is still living.

ORAN DO'N "CHUAIRTEAR."

DEOCU slainte CHUAIRTEIR a ghluais á Albainn,
Bho thìr nam mòr-bheann 's a sheòl an fhairge
Do'n dùthaich choilltich s' 'thoirt dhuinn a
sheanchais;

'S am fear nach òl i, biodh mòran feirg ris.

'N uair thig an CUAIRTEAR ud uair 's a' mhìosa,

Gu 'm bi na h-òganaich le toilinnntinn

A' tional eòlais bho chòmhradh siobhalt,

'S bidh naidheachd ùr aig' air cliù an sinnreibh.

Gur lionmhòr maighdean tha ann an déigh air,

'S a bhios le caoimhneas a' faighneachd sgeul
dheth,

Le solus choimilean a bhios ga léughadh,

'S bidh eachdraidh ghaoil aige do gach té dhiubh.

Cha 'n ioghnadh òigridh thoirt mòran speis dha

'N uair 'tha na seann daoin' 'tha 'call an léirsùn.

'S an einn air liathadh cho dian an déigh air,

'S nach dean iad fhaicinn mar cleachd iad speuc-
lair.

'S e 'n CUAIRTEAR GAIDH'LACH an t-àrmunn
dealbhach

Le 'phearsa bhòidhich an còmhdaich ballaibhreac
Mar chleachd a shinnsreabh gu direadh gnarrbh-
lach,

'S e fearail, gleusda gu feum le armaibh.

'N uair thig e 'n tìr so mu thìm na samhna,
 Bidh féileadh euaiche mu chruachainn theannta,
 'S a bhreacan guaille gu h-uallach, greannar,
 'S cha lagaich fuachd e no gruaim a' gheamhraidh.

Bidh boineid ghorm agus gearra-chot ùr air,
 Bidh osain dhealbhach mu 'chalpaibh dùmhail,
 Bidh gartan stiallach thar fiar-bhreid cùil air,
 'S a bhrògan éille, 's b'e 'n t-éideadh dùthchais.

Bidh lann gheur stàillinn 'n crios 'bhraiste airgid
 air

'S biodag dhuallach de chruaidh na Gearmailt,
 Is dag air ghleusadh nach leum le clearbaich,
 Le sporan iallach de bhian an t-sheana-bhruic.

'S e sin an t-éideadh tha eutrom uallach
 Gu siubhal bheann agus ghleann is chruachan,
 'S gu seassamh làraich an làthair cruadail ;
 Bu tric an nàmhaid an càs air ruaig leis.

'N uair chi mi 'n CUAIRTEAR tha uasal, rioghail,
 Bidh mi ga shàmhachadh ri Iain Muilleir ;
 Tha fichead geamhradh bho 'n tha e 's tìr so
 'S cha d' chuir e riamh air a shliasaid cuibhreach.

Tha còrr is ciad bho 'n tha eiall is cuimhn' aig' ;
 Is tric a shealg e 'n damh dearg 's na frìthean,
 Air slios Beinn Armuin a b' ard r' a dìreadh,
 'S an déigh an t-seors' ud b'e 'n còmhlan fiachail.

'S a' CHUAIRTEIR àluinn tha 'tambah 's na gleanntan,
 Ga bheil a' Ghàidhlig, 's a 's feàrr a labhras i,
 'S nach gabh tàmailt ge be ni sealltainn riut,
 'S mòr de chàirdean tha 'n dràst an geall ort.

Gu 'n ghabh iad tlachd dhiot le beachd nach tréig iad,

Bho 'n 's Gàidheal gasd' thu tha sgairteil gleusda ;
'S tu oighr' an TEACHDAIRE 'chleachd bhi beusach,
'S cha d' fhàgadh masl' air a' mhac 'na dhéigh leis.

'S a' CHUAIRTEIR ghràdhaich cha d' thugainn fuath dhuit ;

Gu'n robh do chàirdeas ri sàr-dhaoin' uasal,
Ged-a rinn pàirt dhiubh do chàradh suarach,
A chaill an Gàidhlig 's na b' fheàrr cha d'fhuair iad.

'S i Ghàidhlig bhrioghmhor 'bh' aig suinn na Féinne,

'S bu daoine calma nan aimsir féin iad,
'S rinn Oisean dànochd dhaibh air a réir sin ;
'S gur h-i bh' aig Pàdruig a bheannaich Eirinn.

Gur mòr na fiachan fo bheil na Gàidheil
Do 'n fhear a dh' inntrich air leabhar nàdair,
'S a dhearbh le firinn gur h-i bh' aig Adhamh,
'S e bainne 'ciche a lòn gach cànan !

Bu lus 'bha prìseil i chinn 's a' ghàradh,
Bha 'n stochd gun chrònadh am brìgh 's an àill-eachd,

'S cha robh ann siantan a mhill a blàithean ;
Bu ghlan gun truailleadh a fuaim an là sin.

A CHUAIRTEIR éibhinn na tréig gu bràth i,
'S na leig air dìochuimhn' ri linn an àil s' i :
Bidh sinn ga seinn anns na coilltibh fàsaich,
Mar sheinn na h-Eabhrach an cainnt 'am Bàb'lòn.

'S a CHUAIRTEIR shiobhalt ma ni thu m' iarrtas,
 'S gu 'n cuir thu 'n t-òran so 'n clò nan iarunn,
 A' d' chaoimhneas giùlain do 'n chùrsa 'n iar e,
 Do'n eilean iosal, 'an tìr o'n thriall mi.

Am baile gaolach a' Chaolais àillidh
 'S an robh mi 'còmhnaidh 'n am òige, fàg e,
 Aig enoc Mhic-Dhùgh'll far an dlù mo chàirdean;
 'S thoir fios gu'n ionnsaidh gu bheil mi m' shlàinte.

'N uair bhios mi còmhla ri comunn cairdeil,
 'N ar suidhe còmhnaidh mu bhòrd taigh-thàirne,
 Gu 'n gabh mi 'n t-òran, gu 'n òl, 's gu 'm páidh
 mi
 Deoch-slàinte 'CHUAIRTEIR le buaidh do'n
 Ghaidhlig.

“Oran do 'n Chuairtear” was written about the year 1842. The “Iain Muilleir” referred to was a native of Sutherlandshire. His name was John Sutherland; and he was commonly known as “Bodach an Fhèilidh.” He was driven to this country when an old man by the Sutherland clearings. He wore the kilt in winter and summer; probably he never had a pair of trousers on. He was like his countryman, Rob Donn, a noted deer-hunter. He lived to the patriarchal age of one hundred and seven years.

The person referred to in the 16th verse, as proving that the Gaelic was the language of Eden, is Lachlan MacLean, author of the “History of the Celtic Language.”

O R A N

Do mhaighstir Cailean Grannda, sagairt Arisaig.

FONN.—“*Ged a dh' fhàg thu ri port mi.*”

Gu bheil m' inntinn air dùsgadh
 'S i ga m' bhrosnachadh sunndach gu dàn
 N'am biodh fiosrachadh réidh dhomh
 No gu 'n ùiricheadh géire ann am chàil.—
 Tha mi 'n comain an uasail,
 Ni nach urrainn mi 'luaidh air an dràst,
 Air na bhuanndach mi eòlas
 'N uair a bha mi 'na chòmhradh Di-màirt,

'S e e-féin am fear fiachail ;
 'Chaoídh cha leig mi air diochuimhn' mar bha ;
 'S bidh mi 'còmhradh mu bheusan
 Ri m' luchd eòlais le éibhneas 's gach àit'.
 Ma 's-a maireann an neart mi
 Théid mi sunndach ga fhaicinn gun dàil,
 An duine-uasal a's grinne
 'S am fear suairce a's ceanalta gnàs.

Fear do choltais 's do nàdair-sa
 Cha 'n eòl dhomh 's an àite mu 'n cuairt :—
 Gníùs a's aoibhеile sealladh,
 Sùil a's blaithe fo mhala gun ghruaim :
 Pearsa chumadail, dhìreach
 Aigne fior-ghlan, gun chrìne, gun clruas ;
 Bòidheach uile air a bhallaibh,
 Agus fòghlum cur barrachd air 'suas.

Cha 'n 'eil mòrchuis 'na ghiùlan
 'S gur-a lionmhor ri chunntas air buaidh ;
 Sàr-phears'-eaglais na sgìreachd
 Agus comhairliche dìleas da 'shluagh
 Maighstir Cailean an Granndach
 Tha de 'n chinneadh bha ceannsgalach cruaidh ;
 Cha b' e fotos na fala
 A rinn sioladh cho fallan 'na ghruaidh.

Gur h-iad sruthanan rìomhach
 As na tobraichean fior-uisge 'b 'fheàrr
 'Rinn do chuislean a lionadh :
 Cha chraobh mheanbh thu bho chrònach a dh'
 fhàs.
 Fhuair mi teisteanas cinnteach
 Bho d' luchd-eòlais 's an tìr anns gach àit
 Thu 'bhi teom' air gach fear-ghleus,
 'S cuim nach deanainn-sa 'sheanachas diubh pàirt !

Bu tu sgiobair na mara
 Air chuan duthar, glas, greannach, nan stuadh ;
 Ann ad bhàta 's glan sealladh
 'N àm dhi gluasad o'n chala gu cuan,
 'S i na siubhal gu h-eutrom,
 'Gearradh thonnan gun éislean le fuaim,
 'S gillean gleust' air a darach
 Leis am b' éibhinn gaoth sgalanta, chruaidh.
 'N uair a rachadh do mhaighdean
 Fo shiùil gheala ri croinn air an t-snàmh
 Bu leat urram an stiùiridh,
 'S tu gun ghealtachd, gun ghiùlan ro-àrd.

'S tu gu 'm feuchadh a fiùbhaidh,
 'S i 'ruith cinnteach na cùrsa gu tràigh
 Mar luath-iolair nan sléibhteann
 Leum air uan gus a reubadh d'a h-àl.

Bu tu 'n giomanach gunna
 'Shiubhal frithe le d' chuileanan seang ;
 An damh donn bhiodh an cunnart
 Ged bu luaineach air mullach an eang.
 Bhiodh do luaidhe na chulaidh,
 'S cha bu bhuannachd dha 'thuras do'n ghleann ;
 'S tric fo chuimse do bhuille
 Thilgeadh fiadh air àrd-uilinn nam beann.

Bu tu 'm marcaiche ceutach,—
 Tha mi 'n dùil nach do dh' fheuch thu na b'
 fheàrr,
 Air each diolaideach, srianach,
 Cruitheach, ceumanta, briagh a chinn àird,
 'S e ruith dìreach gun fhiaradh,
 Air dhuit beannachd ri chliathaich le d' shàil,
 Siùblach, aigeannach, fiadhaich,
 Srannach, farumach, dian air an lär. *

Gur tu 'n Gàidheal glan, ciatach
 Bho 'bheil eòlas r'a iarraidh 's gach àm ;
 Cridhe farsuinn na fialachd,
 Làmh a' phailteis nach riaraicheadh gann.

* The last two lines, when properly read, sound very much like a horse going at full speed. Virgil's well-known line of the same character is as follows :—“Quadrupedante putrem soniter quatit ungula campum,”—Æneid, Book viii, line 596.

'S beag an t-ioghnadh an uaisle
 'Bhi ri dìreadh mu d' ghuaillean 's mu d' cheann,
 'S gu 'n do bhuaineadh do shinnsreabh
 Bho chaisteal 's bho thìr Thighearna Ghrannnd.

Mach bho theaghlaich Mhic Phàdruig
 'S ann a lionsgair do chàirdean gun fheall,
 De na meòir ud a b' àird'
 De 'n chraoibh a fhreumhaich fo bhlàth auns a
 ghleam.

Tha i fhathast 's an àit' sin
 Ann am prìseileachd stàtail gun chall
 Ri sior-bhuanmachd gu lathail,
 'S gur-a daingeann na làraich a bonn.

Ann an cinneadh do mhàthar
 Cha bhiodh taise 'n uair 'thàirntheadh gu stri,
 Bhiodh na Siosalaich dhàna
 Guineach calma do 'n bhlàr a dol sios,
 'N uair a dhùisgear an àrdan
 'S iad nach giùlain le tòmailt no spìd,
 Chluinnteadh farum an làmhaich
 'Cur an nàimhdean 's an àraich gu dìth.

'S beag an t-ioghnadh thu bhi beachdail
 'S gu 'm bu liomhior fear-feachda nach fam
 A bha dlùth dhuit an càirdeas
 Ann an dùthchannaibh àrda nam beann.
 Bha thu 'n daimh ris na treun-laoich
 Thig bho Bhrathuinn nan steud is nan lann,
 'S ris na Leathanaich rioghail
 'Sheasadh onair na rioghachd gun chall,

Tha do chàirdeas air fhilleadh
 Ri luchd leamhluinn Mhic-Shimi bho 'n Aird ;
 Nach bu shuarach r'an sireadh
 An àm cruadail an ionairst na spàiru :
 Na fir ghleusda gun tioma,
 'S iad nach géilleadh le giorag 's a' bhlàr ;
 Bhiodh na Friseilich ainmeil
 Calma, ceannsgalach, earbsach 's gach càs.

Tha Gleann-Garaidh dhuit dileas,
 Leòghann fulangach rioghail gun sgàth,
 Le 'chuid daoine nach diobradh
 'N uair a sgaoileadh e 'shìoda 's a' bhlàr.
 Bhiodh am fitheach 's am fireun,
 'S bradan tarragheal an fhìor-uisge 'n àird.
 'S an dà mhàthan le 'n saighdean ;—
 Sin a shuaicheantas roinnte bho chàch.

Tha Clann Chamshroin bho Lòchaidh,
 Bhuidheann Abrach bu mhòralach triall,
 Dlùth gu leòir dhuit an cùirdeas
 'S gu 'm bu mheasail na h-àrmuinn sin riabh :
 Cha bu shùgradh an còmhstòri,
 'S iad a chumadh a' chòmh-dhail gun fhiamh :
 Bhiodh an nàimhdean air fògar
 'S iad 'g an iomain le òrdan Loch-Iall.

Thoir mo dhùirachd gu Cailean,
 Am fear fiughantach, fearail, le gràdh ;
 Gu ma fada na sgire e
 Ann an sonas, 's an sìth, is an slàint'.

Na thaigh greadhnach gun ainnis
 'S tric a thaoghaileadh luchd-aineoil gu tàmh,
 'S aig an uasal bu ghlaine
 Cha bhiodh caomhn' air aon ghoireas fo làimh.

An àm suidhe mu d' bhòrdaibh
 Gu 'm bu chliùiteach do sheòl ris na dàimh ;
 Bhiodh a' bhranndaidh gun ghainne,
 'S le fion blasda bhiodh gloineachan làn :
 Bhiodh leann làidir nan searrag
 Anns na cuachan 'eur thairis fo bhàrr ;
 'S bhiodh gach duine làn sòlais
 Sunndach, bruidhneach ag òl nan deoch-slàint.'

Rinn mi 'm beagan so 'ràitinn
 Mu 'n duin'-uasal tha 'n Arisaig thall ;
 'S tha mi 'n dùil gur-a firinn
 Tha 's gach ni chuir mi sios ann am chainnt.
 Dh' fhaotainn tuilleadh dhuibh innse
 Ach bidh mi tarruing gu crìch le mo rann ;
 Olam 'nis a dheoch-slàinte
 Bho na fhuair mi an dàn so gu ceann.

The Rev. Mr Grant was a man of many excellent qualities. The poet was deeply attached to him. His father was a Presbyterian and his mother a Roman Catholic. He was educated in Lismore. His brother Peter was an officer in the army. Peter belonged to the same church as his father. His sister was married to Alexander Chisholm an uncle of the present Chisholm of Strath-Glas. Duncan Chisholm, merchant, Antigonish was their son.

M A R B H - R A N N

Do Mhaighstir Cailean Grannda, Sagairt Arisaig,
a chaochail 's a' bhliadhna 1839.

FONN.—“*Mile marbh phaisg ort a shaoghal.*”

Moch Di-luain an àm dhomh éiridh
Fhuair mi sgeul nach b' éibhinn leam,
Sgeul tha fior ri 'bhi ga éisdeachd
Mheudaich éislean dhomh nach gann.
Air a phasgadh anns na léintean
'S a shùil bhlàth gun léirsinn dall
Tha 'n duin'-uasal thug mi spèis da,
'S trom mo cheum 's nach 'eil e ann.

'N uair a bha e beò 'na shláinte
Bu deas dàicheil cumadh bhall
Do 'n duin'-uasal 'tha mi 'graitinn,
'S tric a dh' fhàiltich mi air làimh :—
Pearsa ghrinn gun fhoill, gun fhàilinn
Bho d' mhullach gu d' shàil gun mheang ;
Gnùis a b' àille 's fiamh a' ghàire oirr',
'S eridhe blàth bu chàirdeil cainnt.

'S iomadh aon a tha 'gad ionndrainn
Bho na dhùineadh thu fo 'n chlàr,
Ann an cadal far nach dùisg thu
'N leabaidh chaoil 's a' chruisle làir.
Ged nach robh mi 'n càirdeas dlùth dhuit,
'S mòr an diùbhail leam do bhàs ;
Bha thu dileas air mo chùlthobh
'Sheasamh cùis dhomh 's mi bhi 'n cas.

'S aobhar bròin dhomh a bhi 'g innse
 Gu bheil thu 's a' chill ud thall
 Air do thasgadh glaiste, dionach
 'S gur a h-iosal leam do cheann.
 Bidh tu 'm chuimhlme 'là 's a dh' oidhche,
 'S tric a tigh'mn fo m' shuim do chall ;
 Chuir e mulad mòr air m' imntimm,
 'S tu bhi dhìth oirnn brigh mo raunn.

C' àit' am faic mi fear do choltais
 Ged-a chruinnichinn pailteas sluaigh',
 Bho mhullach do chinn gu d' shàiltean
 Cha robh fàilim dhuit mu 'n cnairt,
 Bha thu cairdeil, fialaidh, pàirteach,
 Ciallach nàrach làn de stuaim ;
 'S tu nach euradh càs an fheumaich,
 Gu 'in bu għlan do bheus r'a luaidh.

Bha do bheus 's do chliù gun mhìearachd,
 Bha thu ceanalt' air gach dòigh :
 Bha thu spracail, bha thu smachdail,
 Bha thu tlachdmhor, bha thu còir.
 Bha thu siobhalta gun mhiothlachd,
 'S tu gun mhiorùn do neach beò ;
 Spiorad Gàidheil bha co-fhàs riut
 Bho na dh' àraicheadh thu òg.

Bu tu 'm fear spioradail meanmnach,
 Cha robh thu clearbach no fann,
 Bu tu 'm fear cruadalach, calma,
 'S eòlas àrd neo-leanabaidh ad cheann.

Fhreagradh tu air thùs na h-armait,
 'S ann ad làimh a b' earbsach lann ;
 Bhiodh tu gaisgeil mar bu dual dhuit
 A' thoirt buaidh a mach gun taing.

Mu gach fear-ghleus bha thu teoma
 Cha robh fòghlum ort a dhìth :
 Bu tu stiùramaiche 'bhàta,
 Cha bhiodh failinn ann ad ghnìomh,
 'S i a leum gu siùbhlach aotrom
 Thar nan tonnan craosach dian;
 'S bu duin'-uasal thu ri d' fhaicinn
 'Nàm dhuit aerachadh aig tìr.

Bu tu giomanach a' ghunna
 'S tric a rinn fuil anns a' bheinn ;
 'N uair a dhìreadh tu ri mullach
 Gu 'm biodh cunnart air na féidh;
 Bhiodh do luaidhe dlùth nan culaidh,
 Bhiodh iad uireasbhach ad dhéigh ;
 Bhiodh do mhial-choin sheang nam muineal
 Ged bu churaideach an ceum.

Bu tu 'm marcaich' air each sréine ;
 Co 'bhuidh' neadh ort réis no geall
 'N uair a rachadh tu 'n ad dhiolaid
 Le d' spuir ghéir ri 'chliathaich teann ?
 Bhiodh e lùthmhòr, eutrom, siùbhlach,
 'Gearradh shùrdagan le srann ;
 'S gu 'm bu phàirt dhe d' chulaidh-shùgraiddh
 Bhi 'ga chur gu dlùth na dheann.

Bu tu ceann-uidhe na fialachd,
 'S tric a riaraich aig do bhòrd
 Searragan làn de stuth làidir,
 'S 'n uair a thràight' iad gheibht' an còrr.
 Bha do bheus gun bheum a chosnad
 Cuirmeil, cosgail mar bu chòir ;
 Com na glaine, inntinn shoilleir ;
 Bha thu d' chliù dha d' shloinneadh mòr.

Gach fuil a b' uaile bha 'd chuislean,
 Gun cheum tuislidh 'bhi ga d' chòir
 Bho na Gàidheil, 's c' ait' an cuirte iad
 Nach biodh ùr-sgeul air na seòid ;
 'S ann fo làmhaich an cuid musgaid
 'Chite chuspaireachd air feòil,
 'S fuil an nàmh le bàs gun fhurtachd
 'Falbh na tuiltean air feadh feòir.

Chaidh do shinnsearachd a bhuan
 Bho 'n chinneadh uasal a bha thall
 An Srath-Spé nan gaisgeach buadh-mhor
 'Rachadh fuasgailteach do 'n champ.
 'N uair a sheinnte piob roimh 'n t-sluagh sin
 Fo shuaicheantas Tighearna Ghraund'
 Bhiodh Creag-eileachaidh ga bualadh
 Fo mheòir bhinn bu luath air crann.

Chinn thu á teaghlaich Mhic-Phàdruig
 Aig a bheil an támh 's a' Ghleann
 Am bun Mhoireastan mar b' ábhaist,
 Ann an dùthaich àird nam beann.

Gu 'n robh rioghalachd nan àrmunn sin
 A tàrmachadh gu teann
 Ann ad inntinn a thaobh nàdair
 'S maирg a bheireadh tàir do 'n dream.

Fuil nan Siosalach bho d' mhàthair
 Bha a deàrrsadhbh ann ad ghruaidh ;—
 Na fir dhàna luthor, làidir
 Nach biodh sgàthach ri uchd sluaigh.
 'Nuair a għluaiseadh iad fo 'n airm
 Bho chaisteal Eirichealais nan stuadh
 Le 'n tore fiadhaich agus colg air
 Chuirt' le searbh bhuillean an ruaig.

Gu 'm bn lionsgarach do chàirdean
 Nam b' urrainn mi 'n àireamh sios :—
 Mac-Coinnich mòrail o Birrathainn,
 Ursann-chatha dhol 's an strì
 Le laoich threun gun fhiamh, gun athadh
 Dheanadh sgathadh gun bhi sgith ;
 Cròic an fhéidh bhiodh àrd an crathadh
 Tùs an latha 'gan cur cruinn.

Mac-Shimi bho Chaisteal Duini
 A fhuair ionnsachadh ri blàir,—
 B' fhaoin aig fhiùrain losgadh fùdair,
 Cha bu shùgradh dol nan dàil ;
 'S ann an déigh an lann 's an lùth-chleas
 'Chite 'n cunntas air an lär
 De na nàimhdean air an sgiùrsadh
 Reubhте, ciùrrte, gun bhi slàn.

Mac-Dhòmhnuill-duibh bho Shrath-Lòchaidh,—
 Triath a chòmhdaicheadh le 'shàir
 A bhi calma garbh 's a' chòmhrag
 'S fuil ga dòrtadh ris an làr.

Mac-Mhic Alastair 's Clànn-Dòmhnuill
 Aig am biodh an ro-sheòl àrd,
 'S a bhiodh guineach mar na leòghainn
 'Chur luchd-cònnachsachaidh fo'n sàit.

Mac-Mhic-Eòbhain bho Aird-Ghobhar,—
 Ceannard foghainteach gu leòir ;
 Bhiodh na Leathanaich mu'n cuairt dha
 Rachadh cruadalach 's an tòir.
 Bha iad dileas do na righrean
 Ged a dhiobrabb iad bho 'n còir :
 Lean iad Stiùbhartaich a' chrùin
 Gun a bhi giùlan an da chleòc.

Caimbeulaich o 'n Bharra-challtuinn,
 Sliochd Dhiarmaid nan lann 's nan sròl,
 Cinneadh ainmeil 's tric a dhearbh iad
 Le 'n Diùc Earraghàidhealach 'bhi mòr.—
 Mac-na-Ceàrda, morair Ghallaibh
 Fiùbhaidh allail air gach dòigh.—
 'S beag an t-ioghnadh thu bhi fearail
 'S gach fuil cheannasach 'bha d' phòr.

Ged tha mòran dhe d' luchd-eòlais
 Fo mhulad mu d' chòmhnaidh bhuan,
 'S i do phinthur a's ro-bhrònaich',
 'S tric na deòir a ruith le 'gruaidh,

'Caoidh nam bràithrean 'rinn a fàgail
 Nach robh 'n àicheadh 's an taobh tuath,
 Cailean àluinn agus Pàdruig,
 B' iad na h-àilleagain gun ghruaim

Chuala mise daoine 'gràitinn
 Bha le Pàdruig anns a' champ,
 'N uair a bha e thar an t-sàile
 Gu 'm bu treun a làmh 's a lann.
 Bu cheann-feadhna sgariteil teom e
 'Thàirneadh faobhar gun bhi mall ;
 'Nàm dhol sios am blàr nam miltean
 Dhearbh e 'gnìomh 's na h-Innsean thall.

'S ann Di-màirt mu'n chàisg a fhuaire i
 'Bhuille chruaidh a rinn a leòn ;
 Dh' fhalbh air sgéith a h-éibhneas bhuaipe,
 'S thuit mu 'n cuairt d' i neòil a' bhròin.
 Maighstir Cailean bha gun anail
 'S a shùil cheanalta fo sgleò.—
 B' ionndrainn thu á tir 's á cinneadh
 Nam dhaibh tional 's gun thu beò.

'S beag an t-ioghnadh mar-a tha i,
 Chaidh an sàs innt' saighdean cruaidh
 An là chunnaic i 'bhi 'd chàradh
 'N deise bhàin, gun chàil 's tu fuar ;
 Gun smid chainnte ad chulaidh-aifrionn
 Ged-a rinn iad a cur suas :—
 'S gur-a tric a leubh thu 'n fhìrinn,
 'S ann o d' bheul bu bhinn a fuaim.

Bidh mi 'nis a tigh'nn gu dùnad, 'S aobhar cùraim-dhuinn an t-eug ! Bha e sealg ort greis mu'n d' fhalbh thu, 'S cràiteach garbh a thug e'm beum ; Bhrist do shlàinte, ghéill thu dhasan, 'S gur-a beàrn thu ás a' chléir, Chuir e thu gu cadal bhliadhnan, 'S bidh sinn uile triall ad dhéigh.

TUIREADH AIRSON LEINIBH-GILLE.

Rinneadh an tuireadh so do leanabh-gille le Iain Siosal, a chaidh a bhàthadh 's e 'tighinn dhachaidh ás an sgoil. Tha e air a dheanadh mar gu 'm b' ann le 'athair. 'S ann air iarrtas athar a rinneadh e.

FONN.—“'S trom 's gur h-éisleanach m' aigneadh.”

An nochd 's luaineach mo smaointinn,
'S mi fo bhruaidhlean 's cha 'n ioghnadh,
Fhuair mi buille 'chuir gaoir ann am fheòil.

An nochd 's luaineach, &c.

Fhuair mi sgeula Di-haoine
Rinn mo lot anns gach taobh dhiom ;
Cha 'n 'eil m' aiceid gun aobhar gu leòir ;—

Sgeula bàis mo cheud leinibh
Tha mi cràiteach 'gad ghearan,
Bha thu bàite 's e 'n aineolas oirnn.

Thàinig iosal mo mhisneach,
Bha mo shuilean dluth-shilteach,
'S mi 'gad chàradh an ciste nam bòrd.

'S e chuir gaoir ann am bhallaibh
 Nach toir léigh ás mo charaibh
 Gu'n do dh' fhàg mi thu 'm falach fo 'n bhòrd ;

Ann an leaba na h-ùrach
 Fo na clàir air an dùnadh ;
 'N déigh an sparradh 's an dlùthadh le òrd.

Tha mo chridhe air a mhùchadh ;
 'S trom an t-eallach a dhrùidh air ;
 'S tric a sileadh gu siùbhlach mo dheòir.

Ann am chadal 's am dhùsgadh
 Thig thu m' aire, 's mi t'-ionndrainn
 Bho na dhalladh do shùilean fo sgleò.

Fhuair do mhàthair a diachainn,
 Mar gu'n saithte i le iarunn ;
 Thug an t-earrach so 'ciad laogh bho 'n chrò.

Chaill i 'h-àilleagan ciatach
 'S gun e' dh' aois ach ochd bliadhna ;
 Thuit a' gheug mu 'n do chrion i 's na meòir.

Na 'm bu ghibht a bhiodh buan thu
 Gu 'm bu taic thu ri m' ghuallainn ;
 'S geàrr am faileas a fhuair sin de 'n òg,

Na 'm bu bhàs air a' chluasaig,
 Gun bhi 'd 'shlainte 'thug bhuainn thu,
 Cha bhiodh m' inntinn fo smuairean cho mòr.

Chaidh do bhualadh 's an anamoch
 Mar am peileir bho 'n t-sealgair ;
 'S goirt a dh' fhairich mi cuimse do leòin.

'Dol a null air a' chraoibh ud,
 Thilg am bàs ort a shaighdean,
 'S thuit thu 'n iochdar na h-aibhne gun deò.

Sud a' chraobh 'rinn mo dhiùbhail ;
 Ged nach téid mi ga h-ionnsaidh
 Gheibh mi sealladh as ùr dhi gach lò.

Le bhi smaointinn mu d' dhéibhinn
 'N uair a bha thu 'n ad éigin
 Anns na sruithean leat féin 's gun mi d' chòir.

Bha thu d' shìneadh an oidhch' ud
 Fo na bruachan 's an draoighmich,
 Dh' fhàg sin againne cuimhneachan bròin.

'S daor a phàidh sinn am bliadhna
 Sgoil nach feàird sinn a chiad ghreis,
 Lion do bhàs sinn le iargain ro-mhòr.

Ach a Righ tha 'g ar riaghlaadh
 'S a thug gealach 'us grian dhuinn,
 Thoir dhuinn gliocas gu d' iarraigheal r' ar beò ;

Gu bhi 'g éisdeachd ri d' fhacal
 'S gu bhi dileas fo d' bhrataich,
 Ged tha innleachd ar peacannan mòr ;

Gu bhi creidsinn gun fhàilinn
 Nach tig sgorradh no bàs oirnn,
 Ach le d' thoil-s', ann am fàsach a' bhròin s'.

Dean sinn taingeal 's an uair so
 Fo 'n t-slain smachdaich a bhual sinn ;
 Faodaidh buille ni 's cruidhe teachd oirnn.

Thoir dhuinn neart gu bhi 'g earbsa
 Anns gach càs riut gun dearmad,
 'S ann leat féin bha mo leanaban le còir.

Thug thu seachad e 'n iasad,
 'S thug thu leat mar an ciadn' e ;
 Dean a mhaitheadh, 's e m' iarrtas, ar bròn.

MARBH-RANN

Do bhean-uasail òig chliùitich a bha pòsda aig
 Dotair Iain Noble ann an Hogomah an Cape-Breat-
 unn.

Rinn am Bàrd am marbh-rann so air dian-iarrtas
 an Dotair, agus mar gu 'm b' ann leis féin.

FONN.—“*Gur h-e mise 'th' air mo leònadh
 'S mi ri amharc nan seòl air chuan sgìth.*”

An nochd 's luaineach mo chiadal
 'S mi ri gluasad am leabaidh gun tàmh
 Leis a' blruaillean s' th' air m' aigneadh,
 O, cha dualach dhomh fada bhi slàn.
 Chuir mi céile mo leapa
 Ann an ciste chaoil, ghlaisiste nan clàr ;
 'S trom a' chìs thug an t-eug dhiom
 Bidh mi cumha mu d' dhéibhinn gu bràth.

Bi so bliadhna mo chlisgidh,
 'N ochd ceud deug 's an da fhichead 's a trì,
 'N dara miosa de 'n t-sàmhradh
 'S a cheud là dheth thug teann orm sgrìob :

'N uair a chàirich mi, 'ghaoil, thu,
 Ann an léine de 'n chaol-anart ghrinn,
 'S tu gun chlaisteachd gun léirsinn
 'S goirt an t-saighead bha reubadh mo chrìdh'.

'S beag an t-ioghnadh sin dhòmhsha
 'Bhi fo mhulad 's am bròn air mo chlaooidh ;
 Tha mi nis ann am ònrachd
 'S bean mo thaighe an còmhnaidh 'gam dhìth.
 Chaill mi céile glan m' òige,
 'S c' àite 'm faic mi cho bòidheach 's an tìr ;
 Bha do nàdar 's do bheusan
 A co-fhreagradh dha chéil' anns gach nì.

'S i do ghnùis a bha àluinn
 'S gu 'm b' e teisteanas chàich ort gu 'm b' fhìor ;
 Bha do phearsa gun fhàilinn
 Bho do mhullach gu sàiltean do bhuinn :
 Bha do ghruaidh mar na ròsan,
 Slios mar eala nan lòn air na tuinn ;
 'S e bhi d' chumha mo chòmhradh,
 Is cha téid thu ri m' bheò ás mo chuimhn'.

'S e 'bhi brònach is gnàths dhomhl
 Bho na rinn mi do chàradh 's an ùir,
 Bheir gach aon rud a dh' fhàg thu
 Ann am shealladh gach là thu ás ùr,
 Bheir e laigse air mo nàdar
 Agus sileadh gu lär air mo shùil :
 Chaidh mo mhisneach gu fàilinn
 Bho na chuir mi thu 'n càradh 's na buird.

An àm laidhe agus éiridh,
 'S tu mo leabhar 'g a leughadh 's mi sgìth ;
 Chuir a' bhliadhna 'so 'n éis mi,
 'S cha 'n e beairteas no spréidh 'tha 'gam dhìth.
 'S e ar sgaradh o chéile
 Dh 'fhàg mi airsnealach, éisleineach, tinn ;
 Dh 'fhalbh mo lathaichean éibhinn,
 Cha 'n 'eil leigheas aig léigh dhomh ri tìm.

'S goirt an leagadh a fhuair mi
 Bho na rinn mi 'bhean-uasal a chall
 Leis an teachdaire ghruamach
 Aig gach dorus tha bualadh na àm :
 Thilg e saighdean a lot thu,
 'S cha robh feum ann am dhotaireachd ann ;
 Is bho 'n dh' fhàg mi 's a' chnoc thu
 Gur-a dilleachdainn bhochda do chlann.

Leam is duilich do phàisdean,
 Gur-a lag iad 's gun mhàthair ri 'n cùl ;
 'S sinn mar luing air a fuadach
 Ann an ànnradh a' chuain thar a curs' ;
 Tha i 'n cunnart gach stuaidhe,
 Bhrist na ceanglaichean, dh' fhuasgail an stiùir ;
 Tha chaitriùil air a srachadh
 Dh' fhalbh a' chombaist, na slatan, 's na siùil.

Thàinig dìth air an àrdraich
 'N uair a dh' éirich muir-bàite fo chròic ;
 Thuit craobh ubhal mo ghàraidh
 'S gu 'n do fhroiseadh am blàth feadh an fheòir ;

Chaidh mo choinneal a' smàladh
 Bu ghlan solus a' deàrrsadhbh mu 'n bhòrd ;
 Bhrist an gloine 'bha 'm sgàthan
 Dh 'fhalbh an daoimean am fhàinne glan òir."

Tha mo chridh' air a mhùchadh
 'S mi gun mhànnran, gun sùgradh, gun cheòl ;
 'S trom an t-eallach a dhrùidh air
 Ged is éigin domh 'ghiùlan le bròn.
 Bha mi roimhe so sunnndach
 'N uair a fhuair mi le cùmhnantr ort còir ;
 Rinn a' chuibhle orm tionndadh
 Bho na dhalladh do shùilean fo sgleò.

'S i do shùil bu ghlan sealladh,
 Cha robh gruaim air do mhala no sgraing,
 Bha thu fiughantach fialaidh,
 'S tu bu shiobhalta briathran 'us cainnt.
 'S i do làmh nach biodh diomhain
 'S bu ghlan obair bho d' mhiaran gun mheang :
 'S ann an nochd tha mi cianail,
 'S e 'bhi d' ionndrainn a liath mi gun taing.

Theirig sàmhradh mo làithean,
 Tha mi uireasach, cràiteach gu leòir ;
 Thàinig geamhradh 'na àite,
 Dhòirt na tuiltean gu lär bho na neòil ;
 'S mi mar dhuine ann am fiabhras,
 No fear-seachrain air sliabh ann an ceò ;
 Chuir mi iuchair mo riaghailt
 Ann an tasgaidh 's a' bhliadhna 'bha còrr

Bha thu gleusda, làn gliocais
 Bha thu cùramach, tuigseach gun phròis ;
 Fhad 's a bha thu air faotuinn
 'S tu gu 'n cumadh an teaghlaich air dòigh ;
 Ach a nis, bho na chaochail thu
 Théid sgapadh 's gach aon de na meòir :
 'S mise an truaghan ri 'm shaoghal
 'S nach 'eil leigheas ri 'fhaotuinn do m' leòn.

Ged-a théid mi 's an leabaidh
 Cha tig buaireadh a' chadail 'am cheann ;
 'S ann tha m' inntinn cho luaineach
 Ris na duilleagan uaine air a' chrann ;
 Bidh tu 'm bhruadar an comhl' rium,
 'S bidh mi dùsgadh gu deòir 's gun thu ann ;
 'S iad mo smaointinnean uaigneach
 Thu bhi d' shìneadh fo 'n fhuar-lic ud thall.

Tha do mhàthair fo eislean,
 'S beag an t-ioghnadh a ceum a bhi mall
 'S i mar chraoibh dheth 'n do ghearradh
 A meòir àrda, ghrinn, fhallain gun mheang.
 'S tric a nead air a spùinneadh
 Bho na thàinig i 'n dùthach so nall ;
 Chneadh a's ùire 's i 's géire,
 'S goirt an lot tha fo 'sgéith aig an àm s'.

Thàinig creach a bha geur oirr'
 Mar gu 'n tuiteadh beum-sléibhe le gleann ;
 Fear-a-taighe 's a mac
 Bha còmhla sinte fo shlachdraich nan tonn.

'S bu duine uasal deas tlachdmhor
 'Dheanadh ceannard air feachd ann an camp,
 'Sàr-Mhac-Cnuimhean a bh' aice,
 Bha e suairce na chleachdadadh 's gach àm.

B' e sin sgiobair a' bhàta
 'N uair a thogte siùil àrda ri crann,
 'S e gu 'm feuchadh a h-asaig,
 'S i ri astar air sàile 'na deann.
 Fhad 's a bha e an làthair
 Gu 'n robh misneach gun dànachd na cheann ;—
 Inntinn shoilleir na léirsinn
 Agus eridhe na féile neo-ghann.

Ach 's e aobhar mo ghearin s'
 Bean mo ghaoil a bhi 'm falach 's a' chill :—
 'G éisdeachd gàirich do leinibh
 'N uair a bha thu 's an anart gun chlìth,
 'S fuaim an ùird ris an tarraing
 Aig na saoir ga do sparradh fo dhion ;
 Thàinig gaoir ann am bhallaibh,
 'S dh'érich cràdh a bhios maireann am chrìdh'.

B'e so sàmhradh a' chruadail
 Dh 'fhàg mo leaba 's mo chluasagan lom ;
 Tha mo chòmhnaidh cho uaigneach
 'S ged-a bhithinn an uamha nan toll ;
 Gun 'bhi d' fhaicinn ri m' ghuallainn
 'S e 'chuir 'n aiceid tha buan ann am chom ;
 Tha mo chridhe fo smuairean
 'S e mar chudthrom na luaidhe 's gach àm.

Gu de 'n stà dhomh 'bhi 'g iomradh
 Air do bheus bho na dh' fhàlbh thu 's nach till !
 'S ann tha 'n sean-fhacal dearbhte,—
 Dh' fhiosraich pairt e 'bhi searbh anns gach
 linn,—
 Gu 'm bi sùil ri beul fairge
 'S nach bi sùil ri beul reidh-lice 'chaoïdh ;
 Dh' fhàg sin mise mar bhalbhan,
 'S bidh mi tarruing le m' sheanachas gu crìch.

Bidh mi 'nis a co-dhùnadh,
 Cha 'n 'eil feum dhomh 'bhi d' ionndrainn, a
 ghràidh ;
 Ged-a leanainn as ùr thu
 Gheibhinn cuimhneachain thùrsach mu d' bhàs.
 Tha ar beatha neochinnteach,
 Air a coimeas 's an fhìrinn ri sgàil ;
 'S coigrich sinn anns an tìr so,
 'S théid sinn uile gu sìorruidheachd gun dàil.

In the summer of 1873 I visited Mrs Noble's grave, in Whycocomagh, Cape Breton. The following is the inscription on her tombstone :—“ Sacred to the memory of the lamented, Julian Mac Niven, wife of John Noble, surgeon. She was born in Tyree, Argyleshire, Scotland, and died 1st June, 1843, in the 38th year of her age.”

R A N N .

The following lines were a postscript to the last letter which the poet wrote his brother Donald. I got them in Tyree in 1869.

A nis tha toiseach tòiseachaidh,
 Tha maduinn reòta gheamhraidh ann.
 Tha beagan sneachd' air lär againn
 'S cha tig am blàths gu bealltainn oirnn.
 Bidh moguisean is meatagan
 Mar chleachdadadh an déigh shamhn' againn,
 'S gach neach is neul an fhuachd orra,
 'S air chrith cho luath 's gu 'n dannsadh iad.

R A N N A N .

The poet went occasionally to see Dugald MacEachern who was keeping school at the Gulf. MacEachern's mother and the poet's father were second cousins. MacEachern possessed some poetic talent. On the last occasion on which the poet was seeing MacEachern, MacEachern who saw him coming, stood at the door refusing to let him in until he should give his "duan." The poet instantly said:—

'S mise 'fhuair an rathad cam
 A 'tigh 'nn a shealltainn Dhùgh'll bhric,
 B' fheàrr dhomh gu mòr na tigh'nn ann
 'Bhi le m' chlann aig taobh mo lic.
 Cha tig mi tuilleadh a nall
 Ga d' shealltainn, ainneamh, no tric ;
 Ma gheibh mi dhachaidh an dràst,
 Tha mi 'n dùil gu 'm fàs mi glic.

When the poet was going away, Dugald, whose arm at the time, in consequence of a hurt, happened to be in a sling, said to him :—

Tha thu 'nis a' falbh a' Bhàird
 'S cuimhnich gu 'n tainig thu gun fhios,
 Ma thig thu 'n rathad so gu bràth,
 Biodh d' fhàilte le modh is meas.
 Thuirt thu rium le barrachd tair
 Gu 'n robli m' aodann làn de 'n bhric :
 Tha e mathte agad an dràst
 Bho na tha mo làmh-sa brist.

LOST SONGS.

1. Marbhrann do dh' IAIN MACGILLEAIN mac Dhòmhnull mhic Dhonnachaidh air Allt a' Bhaili.

2. Rann a rinneadh an taigh an t-sagairt Ghrann-da air do 'n t-sagairt botail agus glaineachan, 's ainm air gach glaine fo leth, a chur air beulthaobh a' Bhàird.

3. Oran mu reic nithean a bhuiineadh do 'n t-Sagairt Ghrannida.

'S an t-each donn bha ga d' ghiùlan
 Feadh na dùthch' iomadh mìle,
 'N uair a chunnaic ni 'bhruid-ud
 Thug e ùr ann am chuimhn' thu,
 Ge b'e aon a ni cheannach
 Bidh an sean-fhacal fior dha :
 Theid an t-srathair a chàradh
 Ann an àite na diolaid.

4. Oran do Dheòrsa Mac-Leòid air dha cunngaidh-leighis do 'n lòinidh a thoirt a dh' ionnsaidh a' Bhàird á Halifacs.

Mo bheannachd thoir gu Deòrsa,
 Gur h-e Mac-Leòid an ceannaiche.
 Cha d' rinn e ormsa diochuimhn'
 'N uair 'chaidh e 'm bliadhna 'Halifacs.
 'S e iar-ogh' Eòin mhic Thormaid,
 'S bu mhorghalach 's na Hearadh e.
 Bu mhath air iomairt lainn e,
 Bha cuimhn' aig Hider Ali air.

5. A poem on the launching of Mac-Leod's ship in New Glasgow.

ORAN NAM PORTAIREAN.

Deoch-slàinte nan gillean,
 Gu 'n òlainn gu milis ;
 'S mo chàileachd air mhire
 'G a' sìreadh 's an àm
 Cha ghaol airson pòite
 A chuireadh gu òl mi ;
 Ach cliù nam fear òga
 Nach sòradh an dram.

Na Dòmhnullaich ghasda ;
 'S iad féin na fir thapaidh
 Gu feum air ceann slaite,
 'S a cheartachadh bhall.
 Fhuair mise 'n 'ur bàta,
 Gu calachan sàbhailt ;
 'S cha ghabhadh sibh pàidheadh
 'N uair 'thàinig mi 'nall.

BHO CHOMH-CHRUINNEACHADH
AN DOTAIR MHIC-GILLEAIN.

O R A N

Do SHIR LACHUNN MAC-GILLEAIN, LE
EACHUNN BACACH.

Hector M'Lean, commonly called Eachunn Bacach was born about the beginning of the 17th century. He was poet to Sir Lachlan Maclean of Duart. It is said that he had eight brothers who were killed in the battle of Inverkeithing, July 20, 1651. He himself received a wound in that battle, from the effects of which he was ever afterwards lame. He was a poet of great ability. Three of his poems are published in the 4th edition of SAR OBAIR NAM BARD " *Thriall ar bunadh gu Pharras*," " *A Lachuinnoig gu 'n innsinn ort*," and " *Gur h-oil leam an sgeul sin.*" The last of these is given as an anonymous poem. It is in the appendix, at page 386. Another of his poems is published in Turner's Collection, " *Biodh an uidheam so triall.*" page 111. I have eight of his poems in my possession.

Sir Lachlan Maclean was the son of Eachunn òg who was the son of Lachann Mór who fell at Tràigh Ghruinneirt, in 1598. He succeeded his brother Eachunn Mór in 1624. He was made Baronet of Morvern by Charles I. in 1631. He joined Montrose, with his followers the day before the battle of Inverlochy. He was with that able General in almost all his battles. He died April 16, 1649.

'S ann Diciadaoin a shàir,
 Ghabh mi cead dhiot air tràigh ;
 Righ, gu 'm faiceam thu slàn neo-air-snealach.

A Shir Lachainn nam bàrc,
 'Chuireadh luingeas air sàil',
 Leis an togar an cabhlach acfhuinneach.

Gur tu oighre Eachuinn òig
 Leis an éireadh na slòigh ;
 'N uair a leumadh do shròn cha b' aircleach *
 thu.

Clann-Ghilleain cha tlàth
 'Dhol an cogadh nan arm ;
 'S tric a bhuanach sibh blàr, 's e b' fhasan
 dhuibh.

'S fada 'chluinnteadh 'ur fòirm
 Agus farum 'ur gleòis
 Togail chreach o na chrò 's a għlasanach.

'N uair a spreigeadh sibh piob,
 'S fuaim 'ur creich ga cur sios
 Gu 'm biodh crith air an tìr 's an tachradh sibh.

'N uair a nochdadh sibh sròl
 Ris na caol-chrannaibh stòir,
 'S maирg a thachradh ga dheòin roimh 'r las-
 raichean.

* Aircleach, a cripple, or useless, slovenly person.

An duirn laochraidh gun leòn
 Bhiodh caol-chuilibheirean gorm
 Agus sradag nan òrd 'toirt lasain dhaibh.

Fhad 's a bhitheas tu beò
 Cum an stiùir ann ad dhòrn,
 Is na mealladh fear-sgòid no beairte thu.

Chluinnt' ad thalla fuaim theud
 An àm luidhe do 'n ghréin,
 'S mnathan grinne 'cur gréis air fasanan.

'S mi bhiodh cinnteach ad fheum
 Ann am beanntaibh na seilg
 'S do choin earbsach air éill roimh 'n chamhan-aich.

Nàmhaid eilid nan gleann
 Agus bradain nan allt ;
 Sgiobair fairg' thu 's muir àrd 's an langanaich.

Slàn gu 'n till thu a rithisd,
 Air reothart an lionaidh,
 Gu Dubhaint bu rioghail aigeannach.

Ochain, ochain, mo chràdh,
 'Chloinn-'Illeain nam bàrc,
 'S e mo chreach mar 'tha 'n tràghadh seachad oirbh.

COILLE-CHRAGAIDH.

LE IAIN MAC AILEIN AM MUILE.

John M'Lean, commonly called Iain Mac Ailein, was a native of Mull. He was born about the year 1670. In Dr M'Lean's manuscript he is called "Iain Mac Gilleain, ann am Muile, mac Ailein, mhic Iain, mhic Ailein." He was highly esteemed, and lived in very comfortable circumstances. He was evidently a man of some education. He was intimately acquainted with the affairs of his day. He was a celebrated bard. His elegy on Sir John Maclean is a poem of great beauty. His poems abound in lamentations over the downfall of the Macleans ; we never however find him utter imprecations against the Campbells. Three of his poems are published in SAR-OBAIR NAM BARD, "Iomchair mo bheannachd," which is incorrectly ascribed to John M'Donald, at page 70, "Dh' fhalbh air thuras fir Alb'uile," at page 388, and "Thuirt Mairearad nigh'n Dòmhnuill," at page 393. Two of his poems are published in Turner's collection ; one at page 108, and another at page 114. Another of his songs, "Oran do Mhac-Lucais" appears in Ronald M'Donald's collection, page 265. I have twenty-eight of his poems.

Sir Lachlan Maclean, the brave follower of Montrose, had two sons, Sir Hector Roy who was killed at the battle of Inverkeithing, July 20, 1651, in the 27th year of his age, and Sir Allan who died in 1674, in his 28th year. Sir Allan was succeeded by his only child Sir John, who was born in the year 1670. Sir John fought under Viscount Dundee at the battle of Killiecrankie, July 27, 1689. He commanded the right wing of Dundee's army and though a mere youth acted with great bravery. He fought at the unfortunate battle of Sheriffmuir in 1715.

He died at Gordon Castle, March 12, 1716. He was a kind, honourable and brave man, but destitute of prudence and foresight. His attachment to the Stuarts brought ruin upon himself and his house.

'N àm 'dhol 'sios, 'n àm dhol 'sios,
 'N àm 'dhol 'sios bu deònach,
 Luchd-nam-breacan, luchd-nam-breacan
 A leathad le mòintich ;
 A falbh gu dian, a falbh gu dian,
 Gun stad ri prìs an òrdaigh ;
 An deadh għunna, 'n claidheamh ullamh,
 Gun dad tuilleadh *motion*.

Mhaighstir Cailein ta mi deimhinn
 Gu 'n d' fhuair thu barrachd fòghluim :
 'S fior gun bheum do neach fo 'n għréin
 A dh' fhàg do bheul an t-ðran.
 - Cha b' fheàrr do bheus na tràill no béisd
 Mar b' oil leat Seumas fhògar
 'S a thricead 'dh' òrdaich e guin dearmad
 Airgiod agus òr dhuit.

'S iomadh neach dha 'n robh e ceart
 Nach d' rinn a' bheairt bu chòir dhaibh :
 Ri àm fheuma Sasunn thréig e,*
 Albainn 's Eirinn còmhla.
 Armailt rioghail, làidir, lionmhòr
 Dha 'n robh na cisean mòra
 Cho luath 's a chunnaic iad Rìgh Uilleam
 Cha d' rinn iad tuilleadh còmhraig.

* Sasunn thréig e, *for* Thréig Sasunn e.

Cha b' e' ghealltachd 'thug dhaibh snasadhl,
 'S cha b' e neart Phrionns' *Orange*,
 Ach dearmad dìreach thigh'nn nan inntinn
 O'n do chinn iad deònach
 An Righ dùthcha fhéin a dhiuchreadh
 Airson Prionns' na h-Olaind.—
 Ach facal soitheamh 'thuirt neach roimhe,
 Gu 'm bi gach nodha ro-gheal.

Ma théid an *Act* s' an leud no 'm farsuinn,
 Cha 'n fheàrr gach neach na òglach :
 Còir aig lag cha diong i dad
 Mur faigh e neart ga chòmlinadh.
 Am mac 'bhi 'gabhall brath air athair
 Leis a' chlaidheamh chòmhraig,
 Chualas riamh gu 'm b' ann de 'n ghniomh sin
 Nach robh Dia ag òrd'chadh.

Ge b' e aca nighean no mac
 Leugh gu 'm bu cheart an seòl dhaibh
 Crùn an athar fhéin 's a chathair
 A ghabhail le fòirneart,
 Is sgainneal bhreug a chur an géill
 A chaoidh nach feudte 'chòmhdach
 Tha Ti ga 'n léir ; ma 's i so 'n eucoir
 Soirbh dha fhéin a töireachd.

Gu 'm bharail fhéin ge beag mo reusan
 Gheibh mi ceud ga chòmhdach
 Ge b' e ti dhe 'n dean Dia rìgh
 Gur còir 'bhi striochd-te dhosan ;

'S ged 'théid e ceum de làn-toil fhéin
 'S gun e 'cur éiginn òirnne
 'N saoil sibh fhéin an lagh no reusan
 Dol a' leum 'na sgròban!

Sgeula bhuamsa mu Raon-Ruairidh*
 An robh na sluaigh a còmhrag;
 Chuid bu luaithe ghabh an ruaig dhiubh,
 'S bu daoin' uaisle còir iad :
 Nan cuinte suas riuth' teine is luaidhe
 Ris an d' fhuair iad fògħluin,
 'S tearc a chruinnich riamh an urrad
 'Gheibheadh urram beò dhiubh.

Ach luchd a' chunnairt' chleachd na buillean
 'S nach d' fhuair tuilleadh fògħluim,
 Cha d' leubh air achd mar dhion do 'm pearsa
 Gu 'm be stad bu chòir dhaibh,
 Gach ti nach tuit bhi shios nan uchd
 An còmhrag uile bu nòs dhaibh.—
 Mu'n d' thill na gillean 's iomadh pinne
 'Thug sgeanan biorach Thòmais.

Air each gle-mhòr, cruidheach, ceumach,
 Fuaimneach, steudmhòr, mòdhar,
 Cha bu lapach an aois macaibh
 Ceannard feachd na Dreòllainn.
 Le bhuidhinn threunfhear nach tais éiridh
 Ga 'n robh eridh' treun mar leòghann :—
 'S iad a dh' eubh an ciad ratreut
 An déigh luchd-Béurla 's cleòca.

* The battle of Killiecrankie is commonly called in Gaelic, " Blàr Raon-Ruairidh."

Bha ri 'n sgéith-san buidheann éiginn
 'Dh 'fhalbh á Eirinn còmhla
 Ri mionaid eile phàigh an éirig
 Fhéin le gleusdachd còmhraig :
 Bu bhinn an sgeul 'bhi seal 'g an éisdeachd
 Is iad ri eubhach crònain,
 'S a liughad fear air bheagan ceannaich
 A fhuair malairt còta.

Cha bu ghealtachd 'bhi 'g an seachnadh,
 Cha robh 'm faicinn bòidheach,
 An léintean paisgte fo 'n da achlais
 'S an casan gun bhrògan ;
 Boineid dhathte 'dion an clraiginn
 'S an gruag na pasgan fòithe,
 Bu chosmuile 'n gleus ri trotan bhéisteann
 Na ri luchd-céille còire.

O R A N G A O I L .

Rinneadh an t-òran so do BHARBARA nighean an
 EASBUIG FULLARTON le ANNDRA MAC-AN-EASBUIG,
 mu 'n bliadhna 1698.

Captain Andrew M'Lean of Knock in Morvern
 was the eldest son of Hector M'Lean, Bishop of
 Argyle. He was married to Florence, daughter of
 Maclean of Ard-na-Cross.

Thug mise gaol nach fàilinneach
 Do ribhinn na cuaiach 'fainneagaich ;
 Gur bòidheach, dualach árbhuidh e,
 Mar aiteal deàrrsaidh theud.

A ghruaidh a chruthaich nàdar dhuit
 'S tuis ràtha 's ragha dealbha sin,
 'S gach aona bhuaidh mar-a b' fheàrr a' bh' air
 Diana-sa 'chaidh eug.

Gu maiseach, mìn-gheal, tàbhachdach
 'S tu anns gach gné neo-àileasach,
 Tha d' aigneadh sèimh neo-àrdanach,
 Gun fhàilinn 'tha fo 'n ghréin.

Is sùgach an àm mànrain thu,
 Is cuirteil thu mar b' ábhaist dhuit,
 Is math 'thig fàite ghàire dhuit
 Bho chlàragaibh do bhéil.

Gur milse 'pòg na mealainean,
 'S i 's cinntich' glòir gun amaideachd,
 Bheir brìgh a beòil 's a h-analach
 Neach an-shocrach bho 'n eug.

Air uchd nach crion r'a thaisbeanadh
 Tha an dà chìch is tlachdmhoire,
 Bhuin i gach cridh' le 'taitneasaibh
 Fo għlasaibh aice féin.

Is caoin fo 'gùn a seang-chorpan
 'S i 's maoile glùn 'us calpannan ;
 Troidh chuimir bheag gun għarachdalachd
 Nach saltair garbh air feur.

Chaidh cliù na té s' á Albainn bhuainn
 Aig gloinnead bheus 's aig leanabachd ;
 Cha d' fhan e anns a Għemailte
 Gun dol gu dearbh do 'n Għréig.

B' fheàrr gur mise 'bhuadhaicheadh
 Fàil le 'n cuirte cruidh-shnaim ort ;
 Cha b'fhear gun àdh 's an uair sin mi,
 'N uair buannaichinn thu féin
 Ach 's cruidh an càs ma 's fuatharachd
 Gheibh mi an àite truacantachd,
 B' fheàrr dhomh mar-a buannaich mi
 A bhi 's an uaigh á péin.
 Co chuala riamh no chunnaic e
 Na fhuair ad nàdar tuinneachadh ;
 Gach uaisle tha 'm Babi Fullarton
 Air cruinneachadh 'na cré.
 Ge b' e do thoil-sa diùltadh rium,
 Cha 'n onair dhomh bhi dioghaltach :
 Mo shoraidh-sa gu dùrachdach
 Do d' bhroilleach cùbhraidh féin.

I O R R A M

Le ANNDRA MAC-AN-EASBUIG an uair a shiubhail
 a bhean agus a fhuair e naigheachd bàis a dhithisd
 bhràithrean, Sir Alastair a chaochail ann am Aix la
 Chapell, agus Caiptein Iain a mharbhadh ann an
 Reyzerwerts.

Sir Alexander M'Lean of Otter was a man of much
 prominence in his day. He fought at the battle of
 Sherriffmuir.

Gur a cràiteach an othail
 Tha an dràst a tigh'nn fotham
 Ann an damhair an fhoghair 's na buana.

Gur-a tùrsach mi 'g éiridh
 'S mi gun fhuran o m' chéile,
 'S cha 'n e 'cumha gu léir tha gam bhuaireadh.

Gur h-i 'n naigheachd so leugh mi
 Tha gam chaitheadh fo m' léine,
 'S a chuir snaidheadh gu geur orm mu 'n cuairt
 dhomh.

Dhòirt tonn orm mu mo mhullach
 Dh' fhàs 'na throm-bhuelle muineil,
 'S a dh' fhàg lom mi gun lunnaich, gun suanach.*

Cha b' i lochdair an t-saoir
 A rinn mo lot air gach taobh dhiom ;
 Ach a chros-tuagh bu daoire gu 'n d' fhuaras

Bidh m' fhearr-fuatha 'sior-thàir orm,
 'S gur beairt bhuan dha mo thàmailt
 'S e a bagradh gu dàna mo bhualadh.

'N àile chunnaic mi maduinn
 Nach bu chunnarach cladaich
 Do dh' fhearr eile 'bhi bagradh mo chluaise.

Fhad 's bu bheò iad le chéile
 Na ghabh fògradh le Seumas,
 Na fir òga bu tréine ri 'm 'ghuallainn.

B' iad mo ghràdh na fir chridhe
 'Bha dha 'n cairdean gun slighe, †
 'S nach robh tàireil air dlighe dhaoin'-uaisle.

* Suanach, a coarse covering.

† Slighe, craft.

Gu 'm bu tais ris na daimh sibh,
 Gu 'm bu mhacant' ri mnaoi sibh,
 'S gu 'm bu sgaiteach le 'r naimhdean 'ur cruadal.
 Gu am b' airidh luchd-theud sibh
 Ann an a rgiod no 'n éideadh ;
 Is aois-dàna cha 'n euradh † sibh duais dhaibh.
 'S mi craobh choimheach na coire
 A bha roimhe so 'n coille,
 'S cha bu doimhtheamh an doire as na 'bhuain-eadh.
 'S truagh duine mar tha mi
 'Sior-ghiùlan gach sàraich ;
 Mo chruas duilich, gun bhràthair gun ghualfhearr.
 Ach ma rinn sibh bhuam imeachd
 'S gun 'ur n-oighre 'n 'ur n-ionad,
 'S e mo roinn-sa de 'n iomairt a's cruidhe.

O R A N

DO SHIR IAIN MAC-GILLEAIN, LE MAIREARAD NIGHEAN LACHAINN.

Mairearad nighean Lachainn mhic Iain mhic Lachainn, was a Macdonald. She was born in Mull and lived there. Her mother was a Maclean. She was married and had a large family. All her children died before herself. She lived to an extreme old age. She nursed several of the Macleans of Duart. She composed a great many songs. A few of them are published in Turner's collection. She is not inferior to any of the Highland poetesses. I have seven of her songs.

† Cha 'n euradh, would not refuse.

Gu'n d' fhuair mi sgeul 's cha 'n àicheidh mi
 Gu bheil e dhomh 'toirt gàirdeachais ;
 Gur binne leam na clàrsaichean
 'Bhi 'g innse mar-a thàinig sibh :—
 Gu bheil Sir Iain sàbhailte
 'S gu'n tug a' Bhanrain-cùirt dha.

Nam b' fhiosrach banrainn Anna
 Mar-a dh' fhògradh ann a'd' leanabh thu
 Is mar-a thugadh d' fhearrann bhuaite
 Gu 'm biodh i aoidheil geanail riut :
 Is nach robh crón r'a aithris ort
 Ach leantuinn do righ dùthchais.

Gur truagh gun mi cho beachdail
 Is gu 'm faighinn éisdeachd facail dhi :
 Nan labhainn Beurla Shassunach
 No Fraingis mhìn gu fasanta
 Gu 'n innsinn gun dol seachad dhi
 Mar rinneadh ort do dhiùchradh.

Na Leathanaich bu phrìseil iad,
 Bu mhòralach nan inntinn iad ;
 'N diugh crom-cheannach 's ann chìtear iad
 'S e teann-lagh a thug strìochdadhl asd'
 Is mairg a bha cho dìleas riubha
 Riamh do righ no prionnsa.

Gu 'm b' fheàrr bhi cealgach, innleachdach
 Mar bha an nàimhdean miorùinach ;
 'S e dh' fhàgadh làidir, lionmhor iad,
 'S e 'dheanadh gnothach cinnteach dhaibh.
 A bhi cho tuigseach crionnta
 Is gu 'm b' fhiach leotha bhi tionndadh !

Chuala mi 's mi 'm phàisteachan
 Mu'n ghlacadh tuigse nàdair leam,
 Na bha fo fhuath, ge làidir iad
 Gur h-iad a ghnàth bu bhadhan dhaibh ;
 'S beag ioghnadh mar-a tha iad
 Anns a' Ghàidhealtachd 'g an ionndrainn.

B' iad féin am fine àrdanach,
 Bha urram is buaidh làraich leo ;
 Bu sgairteil leis na claidhean iad
 Cha mheirgeadh iad nan sgàbhartan ;
 Is cha bu gheilt no sgàthachas
 A leughadh iad 'an cùnnart.

Gur h-iomadh lùireach mhàileach
 Bhiodh air ealchainnean 'n ur fàrdaichean ;
 Cha togadh sibh na ràpairean
 Gu 'm b' fheàrr an claidheamh Spàinneach leibh
 A dh' fheuchadh spionnadh ghàirdeanan
 'S am bogha b' fheàrr a lùbadh.

'N àm togail dhuibh le gàirdeachas
 A chaiseamachd bu ghnàthach leibh
 Bhiodh sluagh gu leòir a màrsail leibh,
 Fir sgairteil throm neo-fhàilinneach,
 'S bhiodh brataichean 'gan sàthadh
 Aig sliochd Mhanuis òig 'gan rùsgadh.

Cuid eile de bhur n-àbhaistean
 Mu 'n d' chuireadh ás bhur n-àiteachan sibh
 Puirt, is stuichd, is stàndachan,
 Is bualadh bhròg air dheàrnachan,
 'S gach aon neach mar-a dh' fhàsad
 A bhi faoghlum dha gach lùth-chleas.

A rìgh gur dubhach, cianail mi
 A caoidh nan treun a b' fhiachaile ;
 Gu 'n d' eirich cleas Mhaol-Ciaran daibh.
 'S nach h-eil ra inns' ach sgial orra ;
 Mo thruaighe gu 'n do thriall iad bhuainn,
 Fir threun nan sgiath 's nan lùireach.

O R A N

DO DHOMHNULL MAC-GILLEAIN, FEAR BHROLAIS,
 LE DOMHNULL BAN MAC-GILLEAIN AM MUILE.

Donald, the 3rd Maclean of Brolas was Lieutenant-Colonel of the Macleans, under his chief, Sir John Maclean, at the battle of Sheriffmuir in 1715. His son Allan, after the death of Sir Hector Maclean at Rome in 1750, became chief of the Macleans.

An tùs an t-samhraidh so 'bha
 Dhuinn mar gheamhradh gun bhlàths
 Chaidh ar ceannard fo chlàraibh dùinte ;
 Ann an ciste nam bòrd
 Air a sparradh le òrd
 'S sinn ga sealadh le bròn dùbailt'.

Sliamh-an-t-Siorraim gun stà
 Chòmhdaich sinne 'measg chàich
 Le lan-togar gun sgàth, gun chùram.
 Mar bu chubhaidh 's bu dual
 Bha thu 'n toiseach an t-sluaigh
 'N déigh an t-òrdagh thoirt bhuit do d'mhuinntir.

Mar leòghann garg, guineach, mòr
 Bha 'n treun curanta, òg,
 Le lainn shòluis 'na dhòrn gu dioghailt.
 'S math a thigeadh dhuit cleòc
 Agus at a bhil' òir;
 Fear do choltais cha bheò mar timchioll.
 Do cheann-cinnidh 's tu féin
 Anns an iomairt gu treun
 Bha ri milleadh air treud an Diùca.
 Cha robh gaisgich oirnn gann
 'Bhualadh bhuillean gu teann;
 'S cha bu bhochd leinn mar cheannard duinn thu.
 A ghnùis sheirceil an àidh
 Dha 'n robh freasdal do chàch,
 Cha bu bheagan bu làn ad shùilean.
 Ge b'e thogadh ort strì
 Cha b' i 'n obair gun bhrìgh
 'Fhir bu togarrach sìth 's nach diùltadh.
 'S ann an toiteal nan each
 Bha do chosmhalas bras,
 'Fhir gam buineadh a mhaise ùrla;*
 Ann an caithream nan arm
 Bha thu farumach calm,
 Cha bu shuarrachas d' fhearg r'a dùsgadh.
 'N uair a thigeadh tu 'mach
 Air do chois no air each
 'Dhol 'an coinnimh ri luchd do dhiomba
 Is a chaoch'leadh tu snuadh
 Gu 'm b' fhàth cùraim d' an cluais;
 An làmh a b' iomadach buaidh 's bu chliùiteach.

* Ùrla, the face, or countenance.

Och nan och a ta buan

'S ann a nis tha sinn truagh,

O'n là chunnaic sinn d' uaigh ga bùrach ;

'N darna h-oighre 'bha beò

De shliochd ceart Eachuinn òig ;

Creach nan creach thàinig oirnn ri aon uair.

'S e bàs Caiptein nam buadh

A dh' fhàg sinne 'n diugh truagh ;

'S càirdeach Pàdruig 's an uair so dhuinne ;

Bàs an duine so 'dh' fhalbh

A dh' fhàg cuimir ar stoirm ;

Fàth ar duilichinn soirbh ri 'dhùsgadh.

Fàth ar caoinidh tha goirt,

Cha chaoin-shuarach ar lot

Ach cneidh shic a ta goirt r'a giùlan ;

Chaidh a' chuibhle mu 'n cuairt

A dh' fhàg dubhach ar gruaidh,

Cha 'n 'eil éibhneas 'san uair so dhuinne.

Thuit am flùran le beum,

Oirnne 's soilleir an leus,

Ceann ar cinnidh cha 'n fheud e dùsgadh.

'Thi bha labharach àrd,

Bha thu mìn 's bha thu garbh,

'Righ, bu smachdail do ghnàths ri d' dhùthaich.

Oirnne thàinig an fhras

A mhill snodhach ař slat

'Chunnacas roimhe so pailte ùrail.

Gur bochd mise air aon,

Cha lot drise 'ta 'm thaobh

Ach sàthadh biodaig le faobhar dùbailt',

Gus 'n do ghearradh an cnaimh,
 Thuit an smear as *gu lär*
 Is léigh idir cha slànaich dhuinn e
 Ach an léigh a ta shuas
 D'an léir laigsinn an t-sluaigh
 Is da 'n deanar 'san uaigh leinn lùbadh.
 Esan 'dh' amharc le iochd
 Air a' gnothach 'ta brist
 'S a bha roimhe fo mheas 'us cùram,
 Ann an statalachd beachd
 Gun aon fhàilin, gun airc,
 'S cha d' fhuair càch le an neart riamh puic
 dhinn.
 Oirnne thainig i cas
 Fhroiseadh snodhach ar slat
 'N uair a shaoil sinn bhi pailte ùrail,
 'Chraobh de 'n abhall a b' àird'
 Thuit a snodhach *gu lär*
 Gus 'n do theirinn a blàth 's a h-ùbhlann.
 'S ann 'san innis fo lic
 A ta 'n urra bha glic,
 D' an robh misneach, is meas o'n Diùca ;
 Bha thu macanta blàth
 Bha thu pailt ri d' luchd-daimh,
 'S bu mhòr smachdalachd gnàths do ghiùlain.
 Thuit am fiùran bha treun,
 Oirnne 's soilleir an leus,
 Ceann ar cinnidh cha 'n fheud e dùsgadh.
 'S e an eiste nam bòrd
 Air a dubhadh fo shròl ;
 Dh' fhàg sud sinne fo bhròn 'gad ionndrainn.

M A R B H - R A N N

D'a MHNAOI, ISEABAL NIC-GILLEAIN, le IAIN MAC-GILLEAIN.

The Rev. John Maclean, the author of this elegy, was 4th son of Ewan, the 9th Maclean of Treisinnis. He was minister of Kilninian in Mull. He was married to Isabell, daughter of Charles MacLean in Tiree. Three of his poems are in Dr M'Lean's MS. One of these, a poem composed upon the publication of Lluyd's *Archaeologia Britannia* in 1704, appears in Pattison's *Gaelic Bards*, page 199. Mr MacLean was succeeded as minister of Kilninian by his only son, Alexander.

'N àm dùsgadh dhomh as mo chadal
 Tha smaointeachadh m' aignidh goirt,
 'S mi aig ionndrainn nach h-eil agam
 Bean chaomh a' chaidreimh nach b' olc.

Fhuair mise 'n coingheall o Dhia thu
 Da fhichead bliadhna 's a h-ochd ;
 'S chaith sinn an àine gun chànan,
 'S cha chuala cùch sinn a' trod.

Ach 'chionn nach ann agam-sa fhuaradh,
 'S nach robh 'm aont' dhi buan gun chrìch,
 'N uair 'thagair an Ti a thug bhuaithe i,
 Leig mise bhuaam i gun strì.

'S uaigneach leam-sa 'bhi leam féin,
 Ach 's éigin dhomh fuireach am thosd ;
 Ordagh Rìgh nan sluagh gu léir
 Gu de 'm feum 'bhi ris a trod.

Tha do leaba leam cumhann fuar
 Ach bhlàitich Criod an uaigh le blàths,
 Is ás a' Bhàs gu 'n tug E 'n gath,
 Sgeula math 's cùis aigheir e.

Gu de 'm feum dhomh 'bhi gad chaoidh,
 'S nach faigh mi a chaoidh thu air ais !
 Théid mise ri ùine nad dhéigh,
 'S cinnteach mi gu 'n téid an cais.

Tha do chadal sàmhach buan
 Gu aiseirigh an t-sluaigh o'n bhàs :
 'S àdhmhòr a' chobhair a rug ort
 O anshocair ghoirt 's o chràdh.

Tha mo dhòchas ann an Criod
 'N Ti 'dhiol airson peacaidh chàich,
 'Thé 's tric a riaraich am bochd
 Gu bheil d' anam an nochd na bhlàths.

Cuid eile 'chùis m' aoibhnis mhòir,
 'S nach d' fhaod gu 'm b'e bhi beò do chàs,
 Thu 'bhi fairfi an naomhachd gun spot,
 Gun pheacadh gun lochd, gu bràth.

Còmhdhail shòlasach le chéile,
 Tha mi guidhe Dhé, de 'ghràs,
 'Bhi agamsa 's agad féin
 An talla 'n éibhnis 's an àidh.

An creideamh na puinc so féin,
 An dùil éisdeachd anns a' chàs,
 Tha mo rùn-sa fuireach ri m' ré,
 Gun mhonmhòr, gun éis, gun chràdh.

Cha robh do theanga-sa luath,
 Có de 'n t-sluagh do 'n tug i beum ?
 B' fhurasda dhomh cliù 'thoirt ort
 Nach coisneadh a h-uile té.

Ach o nach h-eil m' uidh s' ann an sgleòd,
 'S nach mo tha agad s' air feum,
 Fanaidh mi tuilleadh am thàmh ;
 Ach mo bheannachd gu bràth ad dhéigh.

NA DEICH AITHEANTAN.

Le EACHUNN MAC IAIN, Triath Chola.

IAIN GARBH, 1st Maclean of Coll, was the second son of Lachainn Bronnach, chief of the Macleans. He was a strong and brave man. He was married to a daughter of Fraser of Lovat. His son, Iain Abraich, was killed in a quarrel with the Camerons of Lochiel. He was married to a daughter of Maclean of Urquhart, and had two sons, John and Hector. As John died without issue Hector succeeded him as Laird of Coll.

Hector, the 4th Maclean of Coll, was a highly accomplished scholar. He was a man of piety. He was a devoted student and took great pleasure in poetry. He composed poems in Latin and in Gaelic. He was married to a daughter of Alastair mac Iain Chathanaich of Islay.

1. Creid dìreach an Rìgh nan dùl,
2. 'S cuir air cùl ùmhlachd do dhealbh :

3. Na tabhair ainm Righ nan rìgh
'N diomhanas, oir bidh sin searbh.
4. Dòmlhnuch Rìgh nèimh nan nial
Dean le d' chridhe, chumail saor
5. D' athair 's do mhàthair gach uair
Fo onair bhuit biodh araon.
6. Na dean marbhadh 's cum bho thnù,
7. Aodhaltrannas na cuir an gniomh,
8. Gaduigheachd no goid na dean,
9. 'S na tog fianais ach gu fior.
10. Na sanntaich thusa dhuit féin.
Taigh fir eile no 'bhean,
No nì de eairneis gu léir ;
A stigh bi-sa direach glan.

Sin deich àitheantan Dé dhuit,
 Tuig iad gu fior agus creid ;
 Ma ni thu uile d' an réir
 Cha 'n eagal dhuit féin no dha d' thaigh.
 Arsa 'n cléireach beag, 'Triath Chola

CAISMEACHD AILEIN NAN SOP,

Le Eachunn Mac Iain, Triath Chola, mu 'n bhliadh-na 1537.

Bu mhac an creachadair ainmeil, Ailean nan Sop, do Lachann Catanach, Triath Dhubhaint. Thogadh e ann an Cairnaburg, caisteal làidir air eilean beag cùl-thaobh Mhuite. Fhuair e long fo smachd, agus chaidh e leatha bho àite gu àite a creachadh 'sa losgadh. Mharbh e Tighearna 'n Leithir 's chum e 'oighreachd gu latha 'bhàis. Thog e iomadh creach ann an Eirinn agus anns a' Ghalldachd. Dh' éirich e gu cumhachd mòr. Cheannaich Mac-Dhòmhnuill a chàirdeas le eilean Ghiogha agus caisteal aig ceann Loch Tairbeirt a thoirt da. Fhuair e Cille-Charmaic ann an Cnapadal bho Mhac-Cailean. Cha robh creachadair riabh sa Ghàidhealtachd coltach ris. Ràinig e gu aois mhòir. Chaochail e mu 'n bhliadhna 1555. Tha e 'n tiadh-lacadh an Reilig Orain an I Chaluim-Chille.

Bu duine math Tighearna Chola, 's bha giùlan Ailein a' cur duilichinn air. Chual Ailean nach robh e toilichte leis 's chuir e roimbe aicheadhail a bhi aige. Sheòl e gu Cola ; ghlac e 'fhear-cinnidh, 's thug e leis e gu Loch Tairbeirt. Bha Tighearna Chola 'n a dheadh-bhàrd, agus air dha òran a dheanamh air Ailean fhuair e as. Tha e gle choltach gur h-e so a cheart òran leis an d' fhuair e a shaorsa.

'S mithich dhuinne mar bhun ùmhachd
Dàn bùrdain a chasgairt dhuit,
A fhleasgaich bhrioghmhior 'fhluchas piosan
Le d' dhibh spiosair, neartmhoraich.

Nochd niòr chéileadh fion na Frainge
 'Nad theach meanmnach, masgulach,
 A shìl uaibhhrich nach biodh uaigneach
 'S o 'm biodh sluagh gu cadaltach.

'S iomadh geòcach ann ad chosan
 Agus deòraidh aigeantach
 'N uair leigeadh iad a mach am bàrca
 Thar an cabull ro-ghasda.

Ceanglar uimpe mar bhur n-àbhaist,
 Cuan a b' àird' do chasgairt leo,
 'S nitear sin a réir a chéile
 Gun fheum 'bhi air ath-dheanamh,

Beairt chaol righinn, lionmhor, chainbe,
 Gun aon snoaimh marcachd oirr',
 'N ceangal ri failbheagaibh iarruinn,
 Droinip nach iarr acarachd.

Sin air deanamh lùthach, làidir,
 Le spionnadhlàrd 'sa' cheart uair sin,
 Gus an tugadh air a crannaibh clàonadh
 Taobh na gaoith a cheart-eiginn.

'N uair 'shuidheadh iad air a crann-céille
 Gach fear féin ri dreapaireachd,
 A liuthad sodar muir onfhaidh,
 'S e gu ceannagheal, gorm, caiteanach,
 A bristeadh gach taobh de brannradh
 'Se 'n coimh-ruith ri baidealaibh,
 Fad ur fad-fhradhaire 's na neullaibh,
 Slat o beul a dh' fhaicinn-sa.

A dol timechioll sruth no sàilean,
 'S i gu leanabhall tartarrach,
 'S iomadh lùireach an ceangal ri h-earraich,
 'S bogha dearg Sasunnach.

Croinn air an locradh bho ruinn gu dosaibh
 Le 'n cinn dhodach fhad-ghainneach.—
 'N uair a chunnacadar am fad bhuit
 Na crìochan ris an robh fuath acasan,

Glacadar na fuirbi righne
 Nan doidibh min ladarna ;
 Rinn iad an t-iomram teann, teth
 Toghba láidir, eòlach, acfhuinneach.

Thug iad cudthrom air na liadhaibh,
 'S raimh 'gam pianadh acasan ;
 Chuir iad a beòil mhòr ri chéile,
 'S a da chléith gu 'n shrac iad sin.

O R A N

Do LACHANN MAC-GILLEAIN Triath Chola,
 Le CATRIONA NIC-GILLEAIN.

Catherine Maclean, Catriona nighean Eòbhain Mhic Lachainn was born in the Island of Coll, and passed her life there. She was a very excellent poetess. Her poems shew much tenderness of feeling. She composed many songs. She was born probably about the year 1650.

The subject of this poem is Lachlan, 8th Maclean of Coll, who was drowned in the river Lochy in the year 1687.

'S muladach 's gur fiabhrasach
 A' bhliadhna-sa de ghnàth,
 Bho 'n dh' fhàg ceann nan cliaran sinn
 Gus an trialladh bàird.
 Gu 'm bu cheann aos-ealain thu
 'S gu 'm b' ath'reil dhuit do ghnàths ;
 Bu dùthchas dhuit bho d' sheanair e,
 Lùb allail a thug bàrr.

Tha mise dheth trom éisleineach
 'S mi 'g éiridh, gach aon là,
 'Bhi 'g amharc do réidhleanan
 Gun neach fo 'n ghréin ach bàrd.
 Cha 'n 'eil mnai no marcaich ann,
 No gaisgich air an tràigh ;
 'S cha 'n 'eil òl air chuachaibh
 Ann an talla buan mo ghràidh.

'S e mo rùn an gaisgeach ud
 A's smachdaile roimh shluagh,
 An àm nochdadhbh dhuit do bhrataich
 Is neo-airsneulach a snuadh.
 Cha b' e triall gun taice dhaibh
 Is d' fhaicinn rompa 'suas ;
 Bhiodh iad fallan dachaidh leat,
 Cia fhad 's g' an tugteadh ruaig.

'Se mo rùn an curaidh
 Leis 'm bu toil 'bhi 'n cumasg lann ;
 Bu mhian leat arm sgaiteach,
 Agus clogaid glas mu d' cheann.

Ann an àm an rùsgaidh
 'S ann fo d' shùil a bhiodh an sgraing :
 Mo làmh gun deanteadh pùdhar
 Le glaic lùthaidh fir gun taing.

'S ionmhuinn leam an Lachrinn sin
 A's foimidh, dreachmhòr gnùis.
 Dh' aithnichinn air an fhaiche thu
 Air maise taobb do chùil.
 Tha blàth rathar, buadhach ort
 Nach ciùrradh fuachd 'g a dhlùths.
 Air mo làimh bu shar-ghasd' thu,
 'S tu 'n t-àilleagan 's a' chùirt.

'N uair 'thigeadh Mac-Gilleain ort
 Le chathan is le 'rann,
 'S gach toiseach mar bu chubhaidh dhaibh
 Do mhaithibh Innse-Gall,
 Bhiodh farum air na tùraibh ud,
 Bhiodh fùdar gorm 'na dheann ;
 Bhiodh clàrsaichean gan spreigeadh
 Is luchd-leadanan ri 'danns'.

'N àm 'bhi triall gu d' àrdaich
 Gu 'm b' e d' àbhaist, mar bu dual,
 'Bhi tarruing ort aìn bràithreachas
 'Cur shlàinteachan mu 'n cuairt.
 Is searragan is tunnachan
 Gun chunnart air an luach ;
 'S sior-òl nan còrnaibh sinnscireach
 A dhìobradh fir gu suain.

BHO CHOMH-CHRUIINNEACHADH
 A' BHAIRD MHIC-GILLEAIN.

C U M H I A

Do SHEUMAS MAC-GILLEAIN, a fear, le CATHIONA
 NIC-GILLEAIN, an Cola.

Gur h-e mise 'tha pràmhail
 'S fhuair mi fàth air 'bhi dubhach.
 Tha mi feitheamh an àite
 Far 'm bu ghnàs dhuit 'bhi d' shuidhe,
 'S gun do ghunn' an air ealachainn
 'Chuireadh earba bho shiubhal.—
 Mo chreach dhuilich gu 'n d' dh' eug thu,
 Nàmhaid féidh anns a' bhruthach.

'N uair a bha mi 'g ad chàradh
 Ged bu shàr-mhath mo mhisneach
 Gu 'n robh saighead am àirmean,
 'S i 'gam shàthadh gu 'h-itich,
 Mu 'n fhear churanta, làidir,
 Nach robh failinn na ghliocas.
 Cha robh 'n saoghal mar chàs ort
 Nam biodh d' àilleas fo d' iochd dheth.

Cha do rinn mi riut fàilte
 Ged-a thàinig thu, Sheumais.
 Gur h-e mise 'tha cràiteach
 Is cha slànaich an léigh mi

Bho nach 'eil thusa maireann
 'Fhir bu cheanalt' 's bu bheusaich ;
 Gur h-e mise nach sòradh
 Ni bu deònach le d' bheul-sa.

Ormsa thàinig am fuathas
 On Di-luain so 'chaidh tharam ;
 Bho na chunnaic mo shùilean
 Thu 'gad' 'ghiùlan aig fearaibh.
 Gu 'n robh mnai air bheag céille
 'S fir gu deurach gad' ghearan.—
 O na dh' fhàg iad 'sa' chill thu
 Och, mo dhìobhal, 's trom 'm eallach.

'N uair a thug iad gu tilleadh
 Gu 'n robh 'n iomairt ud cruaidh leam,
 'S tusa 'rùin air do chàradh
 Ann an càrnaich na fuarachd.
 Com cho geal ris a' chanach
 Fo chùl clannach, cas, dualach.
 'S truagh nach robh mise mar-riut,
 'S mi gun anam, 's an fhuar-leab'.

'N uair a ràinig mi 'n clachan,
 Chaidh am braisead mo dheuraibh.
 Bho nach d' ligeadh a steach mi
 Dh' ionns' na leapa 'n robh m' eudail.
 Na am bitheadh tu maireann
 Cha dhealaicheadh tu fhéin sinn ;
 Ochain, ochain, mo sgaradh
 Gur h-i mo bharail a thréig mi.

Air Di-dòmhnaich 'sa' chlachan
 Cha an 'fhaic mi mo ghràdh ann ;
 Bidh gach aon té gu h-éibhinn
 Is a céile fhéin làmh-r'i,
 Ach bidh mise gad' ghearan s',
 'Fhir bu cheanalta nàdar ;
 Mo theinn thruagh bhi 'gad chumhadh
 'S tu 'n leab chumhainn nan clàran.

Tha mi 'm ònrachd 's an fheasgar,
 'Ghaoil, cha deasaich mi t'-àite,
 'S gun mo dhùil ri thu 'thighinn,
 'S e, 'fhir-eridhe, so chràidh mi.
 Do chorp glé-ghlan th' air dubhadh,
 'S do chùl buidh' th' air dbroch-càradh.
 Ged a dh' fhàg mi thu 'm dheoghainn
 B'e mo roghainn 'bhi làmh-riut

N' am biodh fios air mo smaointinn
 Aig gach aon dha bheil céile
 'S fad' mu 'n deanadh iad gearan
 Fhad 's a dh fhanadh iad-féin daibh.
 Ged-a gheibhinn de dh' òige
 Air achd 's gu 'm pòsadh dha dheug mi,
 Cha an fhaicinn bho thoisearch
 Aon bu doch a na'n ceud fhear.

Na 'n do ghabhadh leat fògar
 'S barail bheò 'bhi aig càch ort,
 Gu an rachainn-sa 'n tòir ort,
 B'e sin sòlas mo shláinte,

'N dùil gu 'n deanadh tu tilleadh
 'Dh' ionns' an ionaid a dh' fhàg thu.—
 'S feudar fhulang mar thachair,
 'S ann a ghais iad fo 'n chlàr thu.

Och a Righ, gléidh mo chiall domh
 'S mi ga d' iargainn-sa ghràidh-ein :
 Fhir bu tuigsich' 's bu chiallaich',
 'S mor 'bha chiatabh 'co-fhàs riut.—
 Tha mi 'nis mar Mhaol-Ciaran,
 'Gad ghna-iarraidh 's mi cràiteach.
 Math mo laigsinn, a Righ, dhomh,
 Gur h-e d' iasad a chràidh mi.

O R A N

Do DHOMHNULL MAC EACHUINN RUAIDH, Tighearna
 Chola,
 Leis an AIGEANNAICH.

Donald, the 10th Maclean of Coll died in April, 1729,
 aged 73.

There is a song by the Aigeannach in Gillies' collection at page 128. She is there called Nighean Dhòmhnuill Ghuir. The same song is in the "ORANAICHE."

Soraidh gu Breacachadh bhuam,
 Gu baile nan stuadh àrda
 Far a bheil ceannard an t-sluaigh
 'Tha measail, buadhmhor, àdhdmhor ;

Gu mac gasda Eachuinn Ruaidh,
 Guidheam-sa le's buaidh làraich ;
 Duine smachdail, reachdmhor, ciùin
 A bhuidhinneadh cùis dhe 'nàmhaid.

Rinn mi diochuimhn 's cha bu ghann i
 'S teann nach bi i páidhte ;
 Tha bràthair Iarla nan sròl
 'N dràst ga fhògar as àite.
 'Righ, gur h-iomadh sruthan mòr
 Bha 'n òrdagh mu bhràghad ;
 Bha fuil dhìreach Mhic-Gilleain ann
 Eachuinn òig 's a bhràthar.

Chuir thu do long fhada dharaich
 Le 'ballaibh air sàile
 Le stiùir, le croinn, 's le buill bheairte,
 'S le aedraichean làidir.
 C' àite an robh coimeas do 'n iùbhraich
 Gu stiùireadh air sàile ?
 Bha triùir phiobairean 'na toiseach
 A steach gu port na tràghad.

Dh' fhalbh thu an coinnimh na cuideachd
 Le furan 's le failte ;
 Rug thu air làimh Mhic-Gilleain
 Le beatha 's le slàinte.
 Cha do shalaich iad an casan
 'Tighinn a steach do d' bhaghan ;
 'N uair a ràinig iad an caisteal,
 Righ, bu tearc an t-àit' e.

Gach ni 'smaointicheadh a i eridhe
 Bha 'tighinn gu saibhir,
 Bu chùis-teirbheirt dha do ghillean
 Bhi 'toirt dibhe air làraich ;
 'S ann an sud bha'n gean 's an sòlas
 'S ceòl a' tigh'nn bho 'n chlàrsaich ;
 Coinnlean céire laiste 'n lainntear
 'S òl air branndaidh Spàinnteach.

Ge b' e thàrladh ann ad rùm
 Nach tugadh cliù dha d' fhàrdaich
 Bu neach gun eòlas air tùir e,
 No air lùchairtean àrda.
 'S ann ad sheòmraichean cùbhraidh
 'Bhios an sunnd 's an àbhachd ;
 Chit' annt iomairt air an òr
 Is òl air branndaidh làidir.

Ge b' e thalaicheadh air do bhuidleir
 'S glutair e gun nàire ;
 Cha 'n 'eil e 'n Albainn no 'n Eirinn
 Fear a's ceutaich' gnàthan.
 Gach seòrsa fion' tha na d' thalla,
 An stuth fallan bàigheil ;
 'S bheirear seachad e gun ghainne
 'S na searragan làn dheth.

Gheibhteadh do bhannal a furaigheal,
 Do ghruagaichean àraid
 Aig nighean Thormaid mhic Ruairidh
 Dha 'm bu dualchas àrdan.

Bhiodh ac' sunnd air deanamh léinteann
'S tarruing gréis le snàthaid ;
Iomairt air còtaichean tric ac',
'S mise bh' ann 's an làthair.

Gu 'm biodh na cùirteinnean dathte
Air na leapanan clàraidh ;
Agus cluasagan 'g a réir sin,
'S gach ni dh' fheunte làmh riu ;
Bhiodh orr' brailinnean is bratan,
Culaidh 'chadail shàmhlaich,
Far am biodh blàths aig na h-uaislean,
Cha tig fuachd nan dàil annt.

A dheadh mhic Iain na féile,
'S làmh nach euradh dàimh thu ;
'S tu làn de mhòralachd 's de għlioca
'S de għibteanan saibhir.
Dhuit a bħuineadh a bhi cruadalach
'Thoirt buaidh 's an àraich :
A righ gu 'm meal thu do stoileadh
'S do mhac oighre ad àite.

A ghaoil, nan éireadh ort cruadal
Bhiodh leat uaislean àrda ;
Do charaid, Morair Chlann-Dòmhnuill,
Bu deònach na d' phàirt e
Dh' éireadh Mac-Leòid á Dun-Bheagán
Gu seasamh do làraich,
'S gu 'n éireadh gu grad leat á Müideart
Na fiùrain neo-sgàthach.

Dh' éireadh leat Colla bho 'n Cheapaich
 Gu h-acfhuinneach làdir ;
 'S Mac-Dhòmhnuill Duibh á Lochabar
 Le 'ghaisgichibh sàr-mhath.
 Dh' éireadh Mac-Ionmhuiinn o 'n Chrëich ;
 'S bu treun anns a' bhlàr e.—
 Soraidh gu Breacachadh bhuam,
 Gu baile nan stuadh àrda.

AIR CUAIRT DO DH' AMERICA.

Le ALASDAIR MAC-GILLEAIN.

Alexander Maclean, an Cùbair Colach, was a native of Coll. He was an expert seaman. About forty years ago he emigrated with his family to Australia, where he died. He was a cheerful companion, and was highly respected.

Ann an toiseach an fhoghair
 Ris a' chuan thug mi m' aghaidh le sunnd,
 'Dhol a shealltainn an àit'
 'S a bheil na measan a fàs a's feàrr sùgh ;
 'Dhol a shealltainn nan gillean
 A ghabh toiseach na linne a null,
 'S a thoirt naigheachd gu 'n cairdean ;—
 'S mar-a till mi bidh pàirt diubh ga m' thùrs'.

'Fhir a chruthaich an saoghal
 Is a dh' òrdaich na daoin' os a cheann,
 Thoir dhuinn soirbheachadh feasgair'
 'S sinn a gluasad o'n fheasdraich fo shiùil :
 Bi 'gar stiuradh gu cala.
 Na leig dhuinn dol a mearachd 'n ar cùrs' ;
 'N uair a shéideas a ghaoth oirnn,
 Dhuits' tha comasach faochadh 'thoirt dhuinn.

Bi mu 'r croinn 's mu 'r buill-bheairte
 Bi mu 'r cùl-stadh mu 'r rachdaibh 's mu 'r sgòd,
 'S gach aon bhall 'tha 's an àrdraich
 A toirt iomrachadh sàbhailt do 'n t-slògh
 'Dhol a dh' ionnsaidh an fhearainn
 Anns na dh' ullaich thu cheana dhaibh lòn.—
 Bi gach là ad sgéith-dhion' orra
 Dean am faicinn air tìr is air dòigh.

'N uair a chunnaic Thu 'n rioghachd so
 Gun dòigh aig daoin' isle air 'bhi beò
 Gu 'n do bhrosnaich thu 'n spiorad
 'Dhol a dh'imeachd na linne fo sheòl,
 'Dhol a shealltainn na dùthcha
 'Chum thu 'm falach ré iùine ro-mhòir,
 'S nach bi bochdainn no ganntar
 Ged-a ruigeadh na th' ann 's an Roinn-Eòrp'.

'Nis tha 'n fhàidheadaireachd soilleir
 Bha' measg dhaoin', o cheann iomadach bliadhna'
 Gu 'm biodh ciobhlan a mheanbh-chruidh
 Ri bristeadh nan galla-chrann 's nan cliath.

Chinn na h-uachdarain cosgail
 'S tha an tuath air fàs bochd leis a' mhàl ;
 'S ann mu 'n caill e 'chuid itich
 'Théid gach ian a bhios glic air an t-snàmh.

'Thi a chruthaich gach creutair,
 Cha 'n 'eil ni nach bu léir dhuit o thus ;
 Tha thu riaghlaigh an ceartas,
 Tha gach uachd'ran fo d' smachd is gach Prionns' ;
 Is sàr-bhuachaille treud' thu,
 'S e do ghealladh nach tréig air an cùl ;
 'S do gach neach 'tha na éiginn
 Gu bheil bealach Ian-réidh 's dol a null.

'N uair a dh' fhalbhas na daoine
 Is a chruinnicheas na caoraich mu 'n chrò'
 Bidh gach tighearna tire
 Giùlan cromag a' chìobair 's a chleòc ;
 Cha bhi 'm fonn orra b' àbhaist
 'S iad a cunntas a' mhàil air a' bhòrd,—
 'S ma thig strì air righ Shasuinn
 Bheir gach ciobair dha bragsaigh gu leòir.

Ma thig cogadh do 'n rioghachd s'
 Thig na Frangaich na 'm miltean a nall
 Is bidh amhach righ Deòrsa
 Ann an cunnart gu leòir bho 'n cuid lann.
 'N uair a dh' fhalbhas na Gàidheil
 Le cion aodaich, is earrais, is lòin
 'S olc an dion dha na Sas'naich
 Ged robh 'm bronnaichean pacte le feòil.

O R A N

Do Bhàta d' am b' ainm *Struilleag*; Ieis a' CHUBAIR CHOLACH.

FONN.—“*Gur h-i bean mo ghaoil an Spàinnteach.*”

STRUILLEAG.

‘S mise ’tha dheth tìursach, cràiteach ;
 ‘S fada ’n so ’s a bhàgh leam fhin mi.
 Cha ’n ’eil duine nach tug cùl rium,
 Dh’ fhàg an Cùbair mi air di-chuimhn’.
 Seadh, ged ’s iomadh là de m’ shaoghal
 ’Sheòl e mi fo aodach iosal.—
 Och mo chreach : gur truagh r’ a smaointinn
 Nach h’eil suim de m’ shaothair dhileas.

AN CUBAIR.

‘S gòrach dhuit a bhi ri tuireadh,
 Cha ’n ’eil culaidh ’s an Roinn-Eòrpa
 A gheibh cliù no meas bho dhuine
 ’N uair a sguireas i de sheòladh.
 Tàirnidh mise suas gu tràigh thu
 ’Dh’ fhaighinn bàis, am bàgh na smèòraich.
 Tha mi ’n dùil gu bheil thu páidhте
 Airson gach là a shnàmh thu dhòmhса.

STRUILLEAG.

Cha ’n i ’n aois a rinn mo lagadh,
 Ach thus’ Alastair, ’bhi spòrsail ;
 ’S a bki ’dol an déigh té eile,
 Gus an deireadh a thoirt dòmlhsa.

B' fheàrr dhuit na teannadh ri cailich
 A bhi leanachd ri d' shean-eòlas.—
 Till rium 's bheir sinn sgriob am bliadhna
 Do 'n chuan shiar a dh' iarraidh 'n Tòisich.

AN CUBAIR.

Fuirich gus an tig an t-earrach
 Agus fallaineachd na h-aims'reach,
 'S bheir sinn turas eile fhathast
 'Dh' iarraidh bathair air na seann-Ghaill.
 Mur-a dùblaich thu 'n Roinn-Ileach
 Air bheag sgios le aiseag sàbhailt',
 Tàirnidh mi air chreig air tir thu,
 'S cha toir mi gu dilinn làmh ort.

STRUILLEAG.

Cha 'n 'eil cùram orm an t-slighe
 'Tha thu bruidhinn oirre 'sheòladh.
 'N cuimhne leat an latha dh' fhàg sinn
 An tràigh bhàn an Innis-Eòbainn.
 Tha mi 'n dùil nach gnothach amaid,
 No gniomh caile nach d' fhuair eòlas,
 'Rinn mi 'n latha sin.—A chlisgeadh
 Chuir mi 'n Dubh-Iortach fo m' sgòdaibh

AN CUBAIR.

Faire, faire 'n cluinn sibh Struilleag ?
 Tha i uile air dol gu bòilich ;
 Tha i toirt d' i féin gach urrain,
 Gun ghuth air duine 'bha còmhl' rith'.

Nach mi fhin a bha 'g ad stiùradh,
 'S tu air chùl nan tonnan mòra.
 Ged is tusa 'bha 'g an reubadh
 'S ann bhuamsa, 's gach ceum, bha d' eòlas.

STRUILLEAG.

Ged is tus' 'thug mi á Eirinn,
 Bu mhath 'thillinn féin air m' eòlas.
 'S math a dh' aithnich mi 'n Roinn-Ileach,
 'S rinn mi dìreach air Muldònach.
 'N uair a chrom an ceò gu dùmhail,
 Leag mi mo chùrs' air ceann Shòaidh.
 Thug mi 'm mach mo chala gnàthaitch',
 'S dh' acharaich mi aig bàgh na smèòraich.

AN CUBAIR.

Na creidibh facal de 'seanachas ;
 'S ann tha boil-mhearaichinn na h-aois' oirr'.
 Cha 'n fhaca mi latha riamh i
 Nach feumadh i mias 'g a taomadh.
 Cha ghabhadh i 'n rathad dìreach.
 Mar-a ciosnaichinn le taod i.
 'S co-dhiu 'bhiodh ann fiath no séideadh,
 Cha deanadh i feum le aodach.

STRUILLEAG.

'N cuimhne leat an latha duaichnidh
 'Dh 'fhàg thu Loch-a-Tuath le spòrs leam ?
 Cha robh bàta 'bha 's an tional
 Nach robh gearanach gu leòir air.

Theap thu mo chur ann am blreiblich
 Eadar Freasalan 's ceann Shòaidh
 Tha mi 'n dùil nach robh mi leisg dhuit
 'S tu 'g am ghreasad thar nam bòchd-thonn.

AN CUBAIR.

Tha mi cuimhneachadh mar bha e :—
 'N tusa bàta bàn a' Chùbair ?
 'S iomadh turas math a rinn thu ;
 'S cha d' fhuair mi riamh foill ad ghiùlan.
 Ged leig mi thu greis air di-chuimhn'
 Tillidh mi le m' chridh' as ùr riut,
 Cha leig mi sgreathadh air tìr
 Le té do ghniomh : bu mhòr an diùbhail.

O R A N

Do Shir Ailean Mac-Gilleain agus do dh' Eachunn
 Chola, athair-céile.

Le NIALL MAC-LAOMUINN.

Sir Allan Maclean was a captain in the Montgomery Highlanders. He was married to Una daughter of Hector, 11th Maclean of Coll. He resided during the latter part of his life on the island of Inch-Kenneth in Mull. He was visited there by Doctor Johnson, who speaks very highly of him. He died in 1783.

Neil Lamont, the author of the following poem, was a native of Tiree. One of his daughters married a Mac-Fadyen, and had a daughter who was married to

Allan Maclean, the poet's father. Neil Lamont was thus the great-grandfather of John Maclean, the poet. The Montgomery Highlanders went to America in 1757. The poem was composed at that time.

Mo rùn an t-Ailean a chaidh thairis.
Air luing chrannag, air cuan aineoil
Leis na fearaibh 'dh 'ionnsaidh 'n fhearainn
dhlùth-choillich.

'S bochd a dh' fhàg thu na dearbh-chàirdean ;
Bean is màthair dubhach sàraicht'
Gun fliamh gàire 's iad a ghnàth gad ionndraich-
inn.

'N t-aon eun peucaig 'bh' aca féin
Chaidh thoirt air éigin thar nam beuc-thonn,
Cùl na gréine ;—sgeul tha deurach dhuinne sud.

Guidheadh iadsan air an Ard-rìgh
Na shaor-ghràs E 'bhi mar gheàrd air,
Na sgéith làidir, anns gach àite cunnartach.

Biodh e ga d' dhion air muir 's air tìr,
'S gach àit am bi thu 'm blàr nan rìghrean,
Bho d' luchd miorùin ; 's thig a nios gu cliùiteach
oirnn.

Le nighinn Eachuim, ged is meat i,
Bhiodh e taitneach 'dhol air astar
Leis a chairein thar nam bras-thonn dubh-
cheannach.

C' àit an faic mi coltas Eachuinn
 'N cuma pearsa 's an gnùis-mhaise ;
 Bha gach tlachd air ; mo cheud creach nach
 dùisg mi e.

An tall' àdhmhòr an triath shàr-mhath
 Gheibh' gun fhàiling piob is clàrsach,
 Ol is dàin, is bhiodh e làn de chùirt-fhearaibh.

Sin an taigh 's am biodh a mheadhail mhòr
 'S bhiodh gleadhar anns gach seileir
 Aig luchd-feitheimh 's gloine 'n làimh gach aon
 duine.

B' e 'n laoch mòrail 'chaisgeadh tòir e ;
 Fàth mo bhròin an diugh nach beò e ;
 Sint' fo 'n fhòid tha mo sgiath mhòr 's mo chùl-
 anach.

O R A N

Do Chailein Mac-Cnuimhein. Fear-Ghrianail, an
 Tirithe, le Gilleasbuig Mac-Phail.

Archibald MacPhail was a native of Tyree. He was a very good poet. His failing was a proneness to go to extremes. When he praised he praised too much, and when he condemned he condemned with unnecessary severity. He lived in Baile-Phuil. He died about the year 1830. There are eight of his songs in John MacLean's manuscript.

Mrs Noble of Cape Breton, the subject of John MacLean's finest elegy, was a daughter of Colin MacNiven.

Thoir mo shoraidh gu Fear-Ghrianail,
 Fear flathail, foghainteach, fialaidh,
 Iochdmhor, caoimhneil, dleas'nach, diadhaidh.
 Ceanalta, ciatach, ro-spéiseil.

Duin' uasal, urramach, cliùiteach,
 Measail, cosgail, le deadh-ghiùlan,
 Faighid'neach, aighearach, sunndach ;—
 Sonas leat 's gach cùis mu 'n téid thu.

'N uair a shuidheadh tu 's taigh-thàirne,
 Cha 'n e 'm botal bochd a b' àill leat,
 Ach am buideal 'bhi ga thràghadh
 Gus an cailleadh pairt an léirsinn.

Bu bheag an t-ioghnadh leam fhin sud ;
 B' ùr a' choill 's an d'rinn thu ciuntinn,
 Cha 'n fhaiceadh maid innte crònach :—
 Measan grinn air bhàrr gach géige.

Gu 'n robh do chàirdean, a Chailein,
 Urramach 's gach taobh r' an leanachd,
 O Dhun-da-Ràmh 's Loch nan eala,
 'S o thùr Mhic Cailean nan ceudan.

'S math leam mar-a rinn thu chùis so,
 An sgriob air 'n do leag thu do chùrsa ;
 Bhuannaich thu 'n déideag a's cliùitiche ;
 'S gorm an t-sùil tha 'n gnùis na féile.

Beul a's grinne, deud a's bòidhche,
 Gruaidh a's deirge na na ròsan ;
 'S gile 'cneas na 'n sneachd air inòintich ;
 'S taitneach anns gach dòigh a beusan.

Pearsa thlachdmhor ghasda chuimir
 An deise shioda air a deadh-chumadh ;
 Cruinneachd nam baintighearnan uile,
 'S tu gràine mullaich a cheutaidh.

O R A N G A O I L

Le GILLEASBUG MAC PHAIL, an Tirithe.

'S bochd an creachal 'th' air m' inntinn
 Is cha 'n urrainn mi 'dhiobradh,
 Ma tha 'n sgeula cho fior 's tha iad 'gràitinn
 'S bochd an creachal, &c.

Gu 'n do thioundaidh thu 'm fuath riuni,
 'N déigh do ghaol 'bhi cho buan domh,
 'S gu 'n do thagh thu fear fuadainn am àite.

Gur h-e mheudaich mo ghaol ort,
 Do ghruaiddh dhearg 'bhi mar chaoran,
 Is do ghnùis bhi ciùin aobhach, glan, nàrach,
 Thu bhi siobhalta caoimhneil,
 Banail, baintighearnal, aoibheil,
 Suairce, ceanalt', gun fhoill ann ad nàdar.

Do chùl bòidheach, mìn, liomharr
 Tha 'na chamagan sniomhain ;
 Tha gach mais' ort, a ribhinn na h-ailleachd.

Gur h-i 'n naigheachd a fhuair mi
 'Dhùisg an anshocair bhuan dhomt ;
 Dh' fhàg i aiceadach truagh mi gun slàinte.

Ge b' e fear ni do bhuannachd,
 Gur leis déideag na h-uaisle,—
 Guidheam piseach is suaimhneas ri d' là dhuit.

O R A N

DO GHILLEASBUG MAC-GILLEAIN, FEAR CHILL-MOLUBHAIG, AN TIRITHE, LE GILLEASPUIG MAC-GILLEAIN.

Archibald M'Lean. Gilleaspuig Làidir, was a native of Tyree. His father and the grandfather of John M'Lean, the poet, were brothers. He was a high-spirited and passionate man, and frequently got into troubles. He had however influential friends who always came to his rescue. Though rash, he was respected. He died about the year 1830. There are three of his poems in John M'Lean's MS.

Archibald M'Lean of Kilmoluaig was married to Catherine, daughter of Donald Campbell of Scamdale. He had three sons, Donald, Charles, and John,

and two daughters Annabella and Mary. Donald and Charles died in the West Indies. John succeeded his father in Tyree, and was the father of the late Sir Donald M'Lean of New Zealand.

FONN :—“ *Gaoir nam ban Muileach.*”

Fhuair mi sgeula mo sgaraidh
 Mu 'n do mhiosach an t-earrach,
 Gu 'n robh m' eudail ga bhannadh
 An eisteachaoil air a sparradh,
 'S e air ghiulain aig fearaibh
 'S mnathan tòrsach dheth galach.—
 Dh' fhàg a bhàs fo throm-eallach na cairdean.
 Dh' fhàg a bhàs &c.

Na'm bu bhàrd mi cho fasant'
 'S a tha 'n taobh so de Shasunn
 Dh' innsinn sios dhuibh an eachdraidh
 Mar-a thàinig na gaisgich,
 Na fir òga, dheas, dhreachdmhor,
 'Choisinn cliù 's cha bu mhasladh,
 'S tha 'nis sgaoilte mar ghainimh na tràighe.

Mo theinn chruaidh mar-a thachair
 Gu bheil Teàrlach an tasgaidh,
 'S fear 's na h-Innsibh de d' mhacaibh ;
 'S òg a ghabh e bhuainn astar ;
 'S iomadh aon a ghabh beachd air;
 Gu 'n robh spionnadh 'na ghlacaibh ;
 Bha e cruadalach, sgairteil, fior-àlainn.

Latha 'Nollaig so chaïdh
 Bha na h-uaislean gun aighear
 Mu dheadh-Cheannard an rathaid
 Ga 'n robh leigeadh is gabhail.
 Gur-a cruaidh leam an t-saighead
 'Chuir 's an iir thu 'n ad laidhe :—
 Ach de 'm fàth dhuinn 'bhi 'gearan na dh' fhàg
 sinn.

Bu tu coltas a' ghaisgich
 'Dheanadh gniomh anns a' bhaiteal.—
 Taobh do chùil gu 'n robh tlachd ort,
 Ceum bu rioghail air faiche,
 Gruaidhean min-dhearg, daithte,
 Beul na firinn 's a' cheartais ;
 Cha b' i 'n fhoill' bhiodh ad bheachd 'n uair
 bhiodh mòd ann.

'S ann ad cheann a bha 'n riaghailt,
 'S mòr an tuigse 'bha riamh ann.—
 Ged-a ruigeadh na ciadan
 Gu ceann-uidhe na fialachd
 Cha bu doicheall a dheante,
 Bhiodh gach ni mar-a dh' iarrte,
 'S bheirte deoch mar bu mhiam agus ceòl dhaibh.

Bha thu 'theaghlaich nan curaidh
 'Choisinn cliù 's a fhuair urrain,
 Leibh a dh' éireadh gach duine
 'Nàm 'bhi 'tràghadh nam buideal.
 Bhiodh ur gillean air stuidear
 Ag òl fiona le furan,—
 Ochain, thriall sibh nis uile air falbh bhuainn

Taing do Dhia mar a tha sinn
 Gu bheil mac ann ad àite,
 Slat de 'n iubhar a's àille,
 Fiùran foghainteach làidir.
 C' àit' am faicear fear àilleachd
 No fear spionnadhl a ghàirdean ?
 Cha 'n e breug tha mi gràitinn 's cha bhòsd e.

'S iomadh baintighearn' òg éibhinn
 Ann an Sasunn 's an Eirinn
 'S ann am baile Dhuneideann
 'Chunntadh miltean gun déigh orr'
 Airson fhaotuinn mar chéile,
 Am flath eireachdail ceutach
 A ghrad-thilleadh leis féin an luchd-tòrachd.

Sguiridh mise 's gun tàmh mi ;
 Tha mo chridhe gu sgàineadh
 'S mi a' smaoinnntinn mar tha mi
 Gun cheann-cinnidh, gun chàirdean
 A ni feum ann am chàs dhomh.
 Chaidh mo chuideachd a sgànradh
 'S luchd na foille tha nan àiteachan còmhnaidh.

O R A N

Do dh' AILEAN MAC-AONGHAIS, tìillear ann
 Tirithe : le DOMHNULL DOMHNULLACH.

Bha 'n tìillear ag iasgach air carraig agus thuit e
 a mach anns a mhuiir. Shìn fear de na bha 'sa

chuideachd an tàbh 'ga ionnsaidh, agus air dha
breith air thàirneadh gu tìr e. A réir a' Bhàird 's
ann le bàta a theàrnadh an tàillear.

Am faic thu 'm bàta riomhach
A shiubhlas cinnteach cuan ?
Le coignear ghillean dileas oirre
A dh' iomaireas i gu finealta,
'S a sheòlas i le innleachdan,
'Si 's cinntich' sgriob a nuas:
A sgiobair Lachainn òg tha flor mhaith,
Làmh a dhiobradh stuadh !

Tha cliù 's gach àit 's an dùthaich
Air an àrdraich, ùr o 'n tuaigh ;
A taobh tha sliosar liobharra,
Gun mheang, gun ghaoid, ach firinneach
De dh' fhiubhaidh daingeann dileas,
Is gur dionach i mu 'n cuairt :
Ged dh' éireadh tonn mar bheinn gu h-àrd
Le gàirich thig i 'nuas.

'N uair 'theannas tu ri 'seòladh
Le do sgioba còir gun ghruaim,
Tagh òigear làidir, taiceil
Bhios gun mheang, gun ghiamh, ach faicilleach,
Ro-chùramach gun ghealtachd ann,
'S biodh e fo d' smachd mar 's dual ;
A chumas i mar 's còir dhi 'bhi
'N uair 'bhios ann sìde cruaidh.

Co e 'm fear-sgòid théid làmh-riùt,
 Ach an tàillear ri an-uair.
 'Se-féin am fiùran furachail,
 'S e teoma air a h-uile rud.
 Cha tric a chi sinn duine
 A tha cho ullamh, ealamh, luath :
 Bheir e an sgòd a staigh mar 's còir,
 'S gur h-eòlach e mu 'n chuan.

Dhearbh e 'ghniomh 's a thabhbachd dhuinn
 Ri là an ànraidih chruaidh,
 Am bàrr na slaite chìteadh e
 'Se 'glaodhach, "Cumaibh dìreach i
 Le spionnadhl dhòrn 's le innleachdan
 No théid i 'sios 's a' chuan":
 An greim a fhuair e ghléidh se e
 Ged bha e 'n éigin thruaigh.

Bha 'ghaoth gu cruaidh a séideadh oirr'
 'S na speuran làn de ghruaim ;
 Na siùil chaidh uile 'reubadh dhi,
 'S bha 'n fhairge is calg gu léir-sgrios oirr'
 Na teine-sionnachain 'g éiridh uimp'
 Gu ruig a sléisdean suas :—
 An tonn bu lugh a 'bheucadh
 Chluinnt' á Sléit e ann an Cluaidh.

Ged fhuair i mòran allabain
 Le creanachadh a' chuain,
 Ma dh' fhaodar fhathast nìtear i
 Cho dionach, làidir, finealta

Ri bàta 'th 'anns na tirean so,
 Gur fiach i a cur suas.—
 Eadar Cana 's Maol-Chinntire
 Shiùbhladh i ri uair.

A Lachainn òig gu firinneach
 Gur math is fiach thu duais.
 Gu 'n d' rinn thu gniomh 'bha tàbhachdach
 An là a cheap thu 'n tàillear dhuinn ;
 Cha d' leig thu ás do làmhan e
 Ged 'shnàmh e pios de 'n chuan
 Gur finealt' air an t-snàthaid e,
 Tha obair àlainn, buan.

Donald M'Donald, Dòmhnull Mac Iain òig, was a native of Tyree. He lived in Croisigearr. He ranks well as a comic poet. He died a poor man in Barra, about the year 1835. There are eleven of his songs in John M'Lean's M.S.

O R A N

Do MHAC GILLEAIN Dhubhairt, le
 Mur bhi 'n abhainn air fàs oirnn
 'S tuil air éiridh 's na h-aithean
 Bhithinn latha roimh chàch air a chòdhail.
 Mur bhi 'n abhainn, &c.
 Is bochd an eiridinn páisde
 'N uair a bhualil an lot bàis e
 'Bhi gun cheirein,* gun phlasda, gun fheòirnein,

* Cheirein, a poultice.

Is ann de 'n choinnimh a's miosa
 An gàradh-droma air bristeadh
 Mar gu 'm pronnadh sibh sligean le òrdaibh.

Is ann de dh' fhortan na cùise
 Ma 's e 'n torc 'th' oirbh a mùiseag
 Gu 'n téid stopodh na muire * 'n a phòraibh.

Tha sgriob gheur nan peann gearra
 'Cumail dion air Mac-Cailein,
 'S e cho briathrach ri parraid 'n a chòmhradh.

Thug sibh bhuanne le spleadhan
 Eilean Ile għlas, lagħach,
 Is Cinntire le 'mhàghannan gorma.

Għlac an eire greim teanchrach, †
 Air deadh chinneadh mo sheanmhar,
 'S lag an iomairt ge h-ainmeil an seòrs' iad.

Dh' fħalbh 'ur cruadal 's 'ur gaisge
 Le Eachunn Ruadh 's le Sir Lachann,
 'Th' ann 's an uaigh far 'n do phaisgeadh 's an
 t-sròl iad.

'S Lachainn Mòr a fhuair urram,
 'Chaidh a bhualadh 'an Gruineart,
 Cha tugte uachdranachd Mhuile ri 'bheò dheth.

Is math mo bħarail is m' earbs
 Mur-a roghainn gun dearmad
 Nach bu chladhaire clearbach Fear-Bhròlais.

* Muire, the leprosy.

† Teanchaire, a vice.

'N Eaglais I Chaluim-Chille
 Tha suinn chrodha gun tioma
 'Chaisgeadh dòruinn 's gu 'n tilleadh iad tòrachd.
 'S mòr gu 'm b' fheàirde dream fiata
 Nan each seang-fhada fiadhaich,
 Eobhan Abrach, Loch-Iall agus Lòchaidh.

A' MHUSG BHREAC.

Oran le MAC-COINNICH OG, Triath Chloinn Choinnich,
 an déigh bàs 'athar do ghunna 'bh' aige d' am
 b' ainm a Mhusg Bhreac, agus e-féin 's an gunna a
 freagairt a chéile.

MAC-COINNICH.

Gu de mhusg ud air ealachuin ?
 Am ball-airm thu 'm bheil feum ?
 A bheil dòigh air do chàradh ?
 No 'n ann tha thu dol eug ?
 Gu de 'm mulad 'th' air d' inntinn ?
 B' fheàrr dhuit innse do léigh.
 An deach maoile air do chinte,
 No 'n do mhill iad an gleus ?

A MHUSG BHREAC.

'S e bhi 'caoidh 'n fir a thriall bhuainn
 Dh' fhàg mi tiamhaidh gun fheum ;
 'S tric a bha mi 's an t-sliabh leis
 'S sinn ag iarraidh an fhéidh.

Gu 'm b' i mise ga ionndrainn,
 'S air mo shùilean an déur,
 Gus an faigh mi deò chinte
 Gu dé 'n tim an tig e.

MAC COINNICH.

Chailleach dhona gun stà
 A chaill do chlaisneachd 's do mhùirn,
 'N euala tusa gu'n d' eug e ?
 'N tug thu spéis dha bho thùs ?
 'N ciste chumhainn, chaoil, dhionaich,
 Ann an lion-anart ùr
 Tha do mhaighstir an tasgaidh ;
 'Chaoithd cha 'n fhaicear leis thu.

A' MHUSG.

Och is och, is mo léir-chreach,
 'S truagh do sgeula dhomh 'n nochd,
 'N ne nach faic mi an treun-laoch
 Dh 'am bu léir mo chuid lot;
 Làmh a bhuidh'neadh na bein leam
 'Mach air eudan nan cnoc !
 Bidh mi tuillidh fo éislean
 As a dhéigh 's mi gun toirt.

MAC-COINNICH,

Clos, O clos ort, a sheana-bhean,
 'Sguir dhe d' sheanachas gun fheum,
 Gur-a mòr an dith nàire
 Dhuit bhi 'g ràitinn nam breug ;

Chuala mise iad ag innse
 Gu 'n do thill thu air féill,
 Is nach taghadh tu 'n caol-damh
 As an taobh o 'n dubh-réidh.

A' MHUSG.

Uist, a bheadagain dhalm',
 Cha chulaidh-sheanachais leam thu ;
 Bha mi roimhe so ainmeil
 Aig mo mhaighstir math, ùr,
 Aig mo mhaighstir caomh ionmhuinn
 Tha, gun ionradh 's an ùir.
 'S tric a leag mi 'n damh cròice,
 'Deanamh spòrsa do 'n chù.

MAC-COINNICH.

Clos, O, clos ort a sheana-bhean,
 Cha robh d' ainm ach gu h-olc ;
 Dh' éireadh corruiich mhòr, gharg ort
 'N uair a b' fheàrr 'bhiodh do shog.
 'S tu 'n ochd-shlisneach nach diùltadh,
 'S ann bhiodh sùrd ort a lot ;
 Ged bu sgìthear 's an làimh thu,
 Bha thu nàmhaideach, goirt.

A' MHUSG.

Is na 'm faighinn-sa 'n urchair
 'Chur gu cuimseach am bheul,
 Is mi chumail le sealgair
 Nach biodh clearbach gu feum,

Thilginn fada, réidh, dìreach,
 'S chuirinn m' fhìrinn an céill,
 Gu 'n grad leagainn le m' fhuadaig
 'N damh a b' uallaiche ceum.

MAC-COINNICH.

Ceannaichidh mise dhuit fùdar
 Thig á bùth Inbherneis,
 'Bhios cruidh, sgalanta, cinnteach.
 Mar-ri gnìomh duine glic;
 Na biodh tuilleadh ort michion
 Fhad 's a chìtear leat mis';
 Fhad 's a mhaireas geum bà dhomh
 'Chaoi dh cha 'n fhàg mi thu ris.

A' MHUSG.

Och, is och, a Mhic-Coinnich,
 'S trom an eire tha ann;
 Ma 's a mac thu do m' ghràdh-sa
 Cuir am plàsda 'n a àm;
 Aig a' bhàs na dean m' fhàgail,
 Aiseag slàinte do m' chom;
 Bidh mi feumail dhuit fhathast
 'Dhol a thathaich nam beann.

MAC-COINNICH.

Ceannaichidh mise dhuit còta
 'Chumas beò thu gu bràth,
 'Chuireas fuachd as do chnamhaibh,
 'Mheud 's a ghabhas tu e—

Tha mo chion o mo chrìdh' ort,
 'Thaobh nan tìthean a bha;
 Tha thu cumadail cuimir,
 Cuir do mhulad gu làr.

A' MIUSG.

'S deacair dhomhsa 'bhi éibhinn,
 Chaill mi m' eudail ro-luath ;
 'N ti ga 'm b' aithne mo chreuchdan,
 'N Coinneach gleusda 'chaidh bhuainn,—
 B'e mo mhiann ged is sean mi
 'Bhi feedh bheannaibh is bhruach
 'Cur nam fiadh ris an talamh ;
 Och, 's mi 'n amaid bhochd thruagh.

Na féidh bhior-chluasach, uaibhreach,
 Shiùblach, chruaidh-chasach, àrd,
 Rosgach, bhalg-shùileach, fhàili,
 Chutach, làn-mhàsach, dhearg,
 Air strath fhuaran an fhior-uisg',
 Leam bu mhiann 'bhi 'g an sealg ;
 'Bhi 'n am dheann feedh nan gorm-bheann,
 B' anns' na òl air flòn dearg.

AN T-EACH ODHAR.

LE CALUM A' GHLINNE.

Bu Mhac Gilleain a mhuinntir Siorramachd Rois
 Calum a' Ghlinne. Bha e fada anns an arm. Bha
 e anabarrach trom air an òl. Thachair e féin agus
 Dròbhair a mhuinntir Bhaideanaich, uair, air a

chéile ann an taigh-òsda. Reic Calum each glas a bh' aige ris an dròbhair, 's mu 'n dh' fhàg e 'n taigh-òsda dh' òl e-féin 's an dròbhair airgiod an eich. Chaochail e mu 'n bhliahna, 1764.

LUINNEAG.

Sud mar dh' iomair mi 'n t-each odhar,
 Thug mi thun na féile fodham ;
 'N uair a shaoil mi 'chur air theadhair
 'S ann a ghéibhinn dram deth.

Thug mi 'n sgrìob ud do Cheann-Locha
 'Dh' iarraidh gearrain 'dheanadh obair ;
 'S gu de thachair rium gu h-obann,
 Ach stòp laghach, 's dram ann.

Ghabh mi cairtealan an toiseach,
 'S thuirt bean-an-tighe gun doicheall,
 B' fheàird thu rud an dèigh na coiseachd,
 'S thug i deoch is dram dhomh.

Dh' phosgail mi dorus an t-seòmair,
 Bha càirdean ann is luchd-eòlais,
 'S thuirt iadsan le briathran mòra
 Gu 'n òlainn gun taing dhomh.

'S bho na fhuair mi iad cho eridheil
 Ghlaodh mi fhéin air stòp a rithist ;
 'Saol sibh féin nach b' fheàird sinn dithis,
 'S mi 'thighinn cho anmoch,

Shuidh mi gu somalt a'm' chathair,
 'S ghlaodh mi suas ri bean-an-taighe,
 Bho 'n theirig solus an latha
 I 'dh' fhaighinn dhuinn choinnlean.

Thug mise 'n oidhche gu latha
 Ri sìor-òl an uisge-bheatha,
 'S airgiod mo ghearrain ga chrathadh
 Ri aidhearr 's ri dannsa.

'N uair a shaoil mi gu 'm b' e 'n lath' e
 Dh' fhosgail mi dorus a chadha,*
 'S chunnaic mi 'n talamh 's an t-adhar
 'S balla 'n taighe 'dannsa.

Mac-na-bracha chuir air mhisg mi,
 Chaidh e ann am cheann a chlisgeadh,
 'S thug e bhuam mo chainnt a thiotadh
 Le liotaich' mo theanga.

'N uair a dh' éirinn ann am sheasamh
 'S ann a dh' fhalbhainn air mo leth-taobh
 Gu 'n do bhagair e mo leagadh,—
 Cuid de 'n chleas a rinn e.

Cha tug mise bharr na féille
 Airson m' eich a b' àirde leumadh
 Ach da fhacal de dhroch-Bheurla,
 'S bha mi-féin an call deth.

'S e bu chiall daibh thig a nighean
 Dh' fheuch am faigh sinn stòpa rithist ;
 'S gun iomradh air màl an tighearn'
 No air dlighe maighistir.

* Cadha, a porch or entry,

O R A N

Do SHIM DOMHNULLACH, Triath Mhorthir.

Le ALASTAIR MAC-IONMHUINN.

Alexander M'Kinnon was born in Moror in the year 1770. He was a corporal in the 92nd regiment. He was a first-class poet. All his poems should be published. He died at Fort-William in the year 1814. There are seven of his poems in John M'Lean's MS.

Lion a ghloine gu stràic
De dh' fhion mear ás an Spàinn ;
Ged bhiodh galan na clàr
Tionndaidh thairis a sàil
Air an fhear 'théid 's gach spàирn a's cliùitich'.

An triath Morthireach fearail,
Am fior-Dhòmnullach soilleir,
Siol nan connspunn nach tilleadh
An àm dòrtaidh ri teine,
Ard-chraobh chòmhraig nach tiomaich gun diùbhail.

A cheart aindheoin luchd-mìoruin
'Theann ri sgaradh ar dillseachd
'S càirdeas fala ar sinnsireachd ;
Tha 'n t-òg Alastair dileas
Dhuit mar charraig, 's cha dìobair e uair thu.

Tha e daimheil trì-fille
 Dha d' og-baintighearna phrìseil ;
 Ur-ròs mhalda na firinn
 Fo dhriùchd sàmhraidh a's millse ;
 Slios mar eala air bliàrr siòpuinn nan cuantan.

Feucag àlainn de 'n fhine i,
 Seud an gàradh a cinnidh,
 A beus mar sgàthan le gilid,
 Mar ghréin a' deàrrsadhbh air mhire,
 Geug fo bhlàth guna milleadh le fuarachd.

Bho nach bàrd mi no filidh,
 Ach fear-dàna gun sireadh,
 'Mhile pàirt duibh cha 'n innis
 Mi dhe 'tàlantan grinne ;
 'S tim dhomh tàmh agus tilleadh ri 'uaisleachd.

An laoch fearail gun sgàth
 Nach éisdeadh sgainneal no tàir
 A leum mar dhealanach àird,
 Mar bheithir falaisg 's a' bhlàr ;
 Rìgh nan aingeal 's nan gràs 'ga d' stiùradh.

Le d' lainn liomhte ann an tarruing,
 Bu tu 'n saighdear air d' eangaibh ;
 Chìte 'soillse 's a faileas,
 Bualadh phoichdeanan spealtach ;
 Bhiodh luchd-d' fhoille 's allt fala orr' 'brùchdadhbh.

An tràth nochdte do shioda
 Ri crainn snaighe deas, dìreach,
 Chruinnicheadh gaisgich nach strìochdadadh,
 Luchd nan glas-lann chinn-Illich
 Air an fhaiche 's do phìob a' cur sunnd orr'.

Na fir bhagarrach, gharg,
 Shunndach, aigeannach, bhorb',
 'S mairg a sgobadh an calg
 'S am fraoch badanach, gorm,
 Ri brataich bhallach bu stoirmeil dùsgadh.

O R A N

Do dhuin'-uasal àraidh, le a mhnaoi féin.

LUINNEAG.

O ho ma dh' fhan thu bhuainn,
 Ille dhuinn, O, cha mhath leinn e;
 Iain òig a b' ùire beus
 Bu shealgair féidh 's na beannaibh thu.
 O ho ma dh' fhan thu bhuainn.

Tha mi 'm laidhe air pàisde nighinn,
 'S Iain òg gun sùil ri 'thighinn :
 Mo dhùrachd a rùin mo chridhe
 Thu 'bhi leam o thus ad shuidhe.

Gur h-e mise 'tha brònach cràiteach ;
 Och, a righ gur sgìth a tha mi ;
 Fhuair mi thu 's bu chùirteil tlàth thu ;
 Mo sgeul ùr th' air chùl do mhàthar.

Leat bu mhiann 'bhi dìreadh thallad
 Le gunna caol a's cinnteach sealladh,
 Bhiodh do chù air thùs na fala ;
 'S gu 'm biodh gaoir 's an taobh 'g am beanadh.

Leat bu mhiann 'bhi 'm frìth nam fuar-bheann.
 Roinn na gaoth' air aodann Chluainidh,
 'S damh na cròice fhaotuinn uaigneach ;
 Chuirt' bho leum le beum do luaidhe e.

Anns gach àm bu bheusach d' àbhaist
 'S mar-ri chéil thu féin 's do bhràithrean :
 Fiodhull theud gu 'n éisdte 's clàrsach
 'S iomairt dhian bhiodh air an tàileasg.

Gu 'm bu shunndach thu air banais ;
 Bu tu, rùin, an suireach leannan ;
 Slat dheas ùr a coill' na meala,
 Fiodhlair, damhsair, annsachd caraid.

Cha tu chrionach, mhiarach, charrach,
 Slat de 'n fhiùran ùr gun ghaiseadh ;
 'S car thu do dhaoin'-uaisle 'Mharcuis,
 'S do na suinn na Diubhnich neartmhor,
 'S a Mhic-Leòid o'n Dùn 's o'n talla
 Dh' fhalbh thu bhuainn gun luaidh air d' fhearr-
 ann,
 Bhiodh Iain òg ad sheòmar cadail,
 'S b' e do chùirtear mùinte, macant'.

O R A N

Do dhuin'-uasal de Chlann-Ghilleain.

L u i n n e a g .

E ho i o hu o éileadh,
 E ho i o hu orin o ;
 E ho i o hu o éileadh
 Hi ri hu ha hiùrabh o ho.

Gur h-e mise tha ga m' lathadh,
 Tha mo shùil 'na bùrn 's na ceathach
 'S mi gun cheòl gun òl gun aighear,
 Mu 'n dol sios 'th' air siol an taighe.

Mu 'n dol sios 'th' air siol an taighe ;
 Lachann a dh' fhalbh bhuainn mu Fheill-Leath-
 ainn,
 Mo sheachd rùin chaidh bhuainn mu Shamhainn
 'S ceann mo mhùirn an cunnart fhathast.

Ceann mo mhùirn an cunnart fhathast ;—
 Mac e 'n deadh mhnaoi 'chinneadh m' athar ;
 Màthair nam mac min-gheal flathail,
 Nach d' fhuair beum an gleus no 'm faidhir.

Nach d' fhuair beum an gleus no 'm faidhir,
 Am fairge, an doire, no 'n abhainn ;
 Tha 'n dothran fo lorg 'ur n-abhag,
 'S bheir sibh leum air céile 'n aighe.

Gur h-e mise 'fhuair an clisgeadh
 Iad a dh' fhalbh an tùs am pisich ;
 Comunn nan gruag 's nan com slios-gheal
 O'n taigh mhòr 's am biodh am briotal.

O'n tigh mhòr 's am biodh am briotal,
 Toirm air thàileasg, clàir g'am piocadh ;
 Bhiodhte 'g òl gu pòiteil misgeil ;
 'S tu beul an t-sùgraiddh 's a' ghliocais.

Gur h-e mise 'th' air mo chuaradh
 Mo shliochd nam fear o 'n Leth-Uachdraich ;
 Siol Ailein duinn, chòrnaich, chuachaich,
 Bho rugha ciar na h-Airde fuaraidh.

Bho rugha ciar na h-Airde fuaraidh,
 'S bho Chaol-Muile 'n luingeis luainich,
 'Sheòladh gu Dubhaint na stuadha,
 Tùr àrd 's am biodh bàird air bhuannachd.

Gheibht' ann an Dubhaint na stuadha,
 Leathanaich, Camshronaich, Tuathaich,
 Stiùbhartaich bho 'n gheleannan uachdrach,
 'S Mac-Dhùghaill o thùr nan clach uaine.

O R A N

Do DHOTAIR AILEIN MAC-GILLEAIN as an Ros
 Mhuileach. Bha e 'dol air chuairt do'n Eilean
 Sgiathanach, agus chaidh cunnart bàthaidh air.

Le DOMHNULL MAC-GILLEAIN.

L u i n n e a g .

O soraidh slàn do 'n àilleagan
 A ghluais an tùs an ràidhe bhuainn :
 Mo dhùrachd thu 'thighinn sàbhailte
 Gu fàilteachas do dhùthcha.

Tha ionndrainn bluainn 's an àite so,
 Gur fada leinn o 'n dh' fhàg e sinn ;
 'S e Dotair Ruadh nam blàth-shùilean ;
 Tha fiamh is àilleachd Diùc air.

Gur bliadhna leinn gach seachduinn
 Bho na thriall thu bhuainn do Thalasgar :
 Gu 'n tàinig fuachd is gaillionn oirnn ;
 Gur fada leinn an ùine.

Gu 'n d' fhuair sinn sgeul bu duilich leinn,
 An àm bhi fàgail Mhile dhuit,
 Gu 'n d' fhuair thu deuchainn chunnartach,
 'S bu mhuladach sud dhuinne.

B' e sud an sgeula cràiteach dhuinn
 Nan cluinneamaid gu 'n d' bhàthadh thu ;
 Tha m' inntinn air a h-àrdachadh
 Bho 'n thàinig thu gun chunnart.

Gur h-e mo rùn an caiptein
 Air an tig na h-airm gu fasanta ;
 Thig claidheamh caol an tarsuinn ort,
 'S thig gunna glaic nach diùlt duit.

Do chalpanan geal finealta
 Mar bhradan ann am fìor-uisge ;
 Troigh shocrach am bròig dhionaich thu
 A bhiodh an sioda dùnad.

Tha sealladh sèimh na maighdinn ort,
 Tha deanamh cruaidh an t-saighdeir ort,
 'S do chridhe mar an daoimean
 'Deanamh soillse measg gach cùinnidh.

Nam faighinn fhin mar dh' òrdaichinn
 Do rogha céile pòsd' agad
 Le oighreachd fhearaninn shònraighe,
 'S ann dhòmhsa nach biodh cùram.

Bu chinnteach mi á àite dheth
 Nam b' urrainn mi a phàidheadh dhuit ;
 Is ged nach biodh am mál agam
 Gu 'm faighinn dàil is àine.

Is slat de 'n abhall phrìseil thu ;
 Bu dosrach an àm cinntinn i
 Ged 'tha i 'nis air crìonadh ;
 Cha 'n 'eil nì air nach tig mùthadh.

Bu lighiche bha sàr-mhath thu,
 'N uair dh' fheuchadh tu le d' làmhann sinn
 Mar fhiadh a bhiodh air fànas
 Bhiomaid slàn a chum ar tòrna.

Gach greim a bhiodh 's an fhearrann so,
 Gach tìneas cléibh is anshocair
 Gu 'n léighseadh tu le d' cheanaltas
 'N uair 'thigeadh d' anail dlùth dhuinn.

O R A N

Le GILLEASBUG MAC-GILLECHIARAINN, oidhche
 dhoirbh a thachair dha a bhi air a' mhuir.

Gur-a muladach sgìth mi
 'S mi ri siubhal na h-oidhche,
 'S nach h-eil agam ach pios beag dhe 'n t-seòl.

Gu bheil uisge le gaoith ann
 'S sinn a ruith air bheag aodaich,
 'S cha 'n 'eil cala r'a fhaotuinn 'n ar còir.

Cha 'n 'eil againn gu marachd
 Ach da thimchioll de 'n darach,
 'S tha ar gillean ri tarruinn nan ròp.

A Mhaol fhiadhaich Chinntire
 Na an tugadh tu dion dhomh
 'N àile, chuirinn do phrìs ni bu mhò.

Thuirt a' Mhaol 's i toirt cùil rium
 Fuirich bhuam na tig dlùth dhomh,
 Tha cal' eile fo chùrs' do chuid seòl.

A Mhaol shalach, làn iargainn,
 'S fada 'n t-asdar r'a dheanamh ;
 Tha mo leannan donn, ciatach 's an ròd.

Gur h-i Ealasaid chliùiteach
 Ris an éireadh na sùghan ;
 'S math mo bharail nach diùlt thu mi d' chòir.

Ged-a chitheadh tu 'bhranndaidh
 'S i dol seachad na deann-ruith
 'S tu nach iarradh aon dram d'i r'a òl.

Ged is lionmhor do chaoraich
 Seòl cha chuir thu air aodach
 'S cha do chuir thu riamh daors' air a chlòth.

Na biodh m' inntinn fo ghruaman
 Tha ann Ti 'tha na Uachdaran
 Air tuinn ghàireach a' chuain 's air na neòil.

O R A N

Le piuthar do dh' IAIN GARBH MAC-GILLE-CHALUIM agus i air tuiteam le mac Tighearna an Dùine, a thréig i agus a bha 'dol a phòsadh té eile.

Moch 's a' mhaduinn Di-dòmhnaich
 'S mi ri leughadh mo leabhrain
 Fhuair mi sgeul, is bu leòir leam a mhiad,
 Moch 's a' mhaduinn, &c.

A mhic Tighearn' an Dùine
 Ma thug thusa do chùl rium
 Gu 'm bi snighe air mo shùilean ga d' chaoidh.

Och, ma cheangaileadh am pòsadh thu
 Ri nighinn Mhic-an-Tòisich
 Cha tig aighear ri m' bheò gu mo chrìdh'.

'S iomadh oidhche agus latha
 Bha sinn còmhla a' labhairt ;
 'S beag a shaoil mi gu 'n caitheadh tu 'n fhoill.

Ochain, ochain, mo thàmailt,
 Cò a dhiolas mar tha mi ?
 Tha mo bhràthair fo 'n t-sàile gun dion.

Mur bhiodh bristeadh a' bhàta
 Agus esan a bhàthadh
 Gu 'm bu dàna dhuit m' fhàgail 's mi tiom.

B' e sin gaisgeach a' chruadail
 'Dheanadh gniomh anns an tuasaid ;
 B' e a chleachdadadh 'bhi buadhach 's gach stri.

Thigeadh claidheamh math stàilinn
 Ann an deas-làimh mo ghràidh-sa,
 Is sgiath bhreac nam ball geàrrte air 'thaobh
 clì.

'S truagh mi, 'eudail nam fearaibh,
 'S gun thu 'n diugh ann ad bhaile,
 Far am faigheadh luchd ealaidh an diol.

Tha do thighean fuar, falamh,
 'S neul an fheòir air am barraibh ;
 Cha 'n 'eil sunnd ann ad thalla 'g òl fion.

BRUADAR RIGH BHREATUINN.

Chunna Righ Bhreatuinn 'na shuain
 'N aon bhean a b' fheàrr snuadh fo 'n ghréin.
 Chunna Righ Bhreatuinn, &c.

Gu 'm b' fheàrr leis tuiteam fo cion
 Na còmhradh flir mar e-fhéin.

Labhair Sir Bhoilidh gu fial
 Théid mise 'g a h-iarraidh dhuit,
 Mi-fhìn, mo ghille, 's mo chù,
 'N ar triùir a dh' iarraigd na mnà.

Re thrì seachduinn 's thrì mios
 Bha mi sgith ri siubhal cuain.

Mu 'n d' fhuardas ionad no fonn,
 Aite 'n gabhadh mo long tàmh.

'S ann an iomall a' chuain ghairebh
 'Chunnacas talla, tûr-ghlan, gorm.

Uinneagan glaine air a stuaidh,
 'S bu lionmhor ann cuach is còrn.

Latha 's mi seòladh fo 'bhonn
 Chunnacas slabhraidih 'tighinn a nuas.

Rug mi oirre gun fhiamh, gun sgàth
 'S chaidh mi am dheann oirre 'suas.

Chunnacas bean an deud ghil ùir
 'S i 'na suidh' 's an tûr a steach,

Sgàthan glaine air a dà ghlùin,
 'S bheannaich mi-fhin dà gnùis ghil.

Fhir a thàinig thar a' chuain,
 'S truagh do 'bheannachadh do m' thaigh.

Le fear an taighe so fhéin
 Cha'n fhidirear treun no truagh,

Air mo chuire-sa, 'bhean bhlàth
 'S coma leam a ghràdh no fhuath.

Chuir i Sir Bhoilidh fo phreas
 'S thàinig a staigh am fear mòr.

M' eudail is m' aighear, 's mo rùn
 'S mòr an cùram 'th' agam dhiot.

Cuir-sa do cheann air mo ghlùn,
 'S gu 'n seinninn dhuit ciùil is cruit.

Tharruing i 'n claidheamh o 'sgéith
 'S gu 'n thilg i 'n ceann de 'n fhear mhòr.

'G éisdeachd torman 'chailin chiùin
 Dh' éirich an curaidh 'b' fheàrr snuadh ;
 Cruiteireachd na h-ighinne ùir'
 A's guirme sùil 's a's deirge gruaidh.

O R A N G A O I L.

This is a very old love-song. A few verses of it appear in RONALD MACDONALD's collection. It is there called, " Sean oran a rinn Bana-chomhunnach do RAONULL GORM MAC RAONULL MHIC AILEIN, a leannan."

L u i n n e a g .

O bha mo leannan ann ;
 Bha mo leannan bòidheach, barail
 Anns a' bhaile ud thall.

Ged tha mi 'm ònrachd 's na gleannaibh
 Gur beag mo shunnd ris na fearaibh ;
 Thug mi-fhìn mo bhòid 's mo ghealladh
 Nach deanainn mo cheann a cheangular
 Gus am faighinn féin ort sealladh,—
 Mo rùn air sealgair na h-eala.

Gur h-e mo rùn an t-òg uasal,
 'Shiùbhladh an oidhche ga fuairead ;
 Is a dhùisgeadh ás mo shuain mi ;
 Bhiodh do dhagaichean gam fuasgladh
 Is d' adharc fhùdar an taobh shuas diom,
 'S farum a crathadh do ghruaige.

Gur h-e mo rùn an t-òg gasda
 'S cùirteile 'shiùbhladh an fhaiche ;
 Gur-a math thig dhuit 's an fhasan
 Còta is féile air a phleatadh :
 'S tric a bha mi 'n cirb do bhreacain
 'N àite nach biodh càch 'g ar faicinn
 Tha mo chion air seircein saighdeir,
 Gorm-shùil a mhealladh nam maighdean ;
 Cridhe cruaidh air chùl na saighde,
 Làmh dheas a bhualadh nam poichdean ;
 Dheanainn coinneamh riut 's an oidhche,
 'S cha chreidinn gu 'm biodh tu 'm foill dhomh.
 Cha dean mi seudan a ghabhail
 A dh' aindeoin co thig a'm' rathad ;
 Tha mo shùil ri d' làimh-sa fhathast,
 Oganaich a's deise gabhail
 Fo d' ghunna, fo d' sgéith, 's fo d' chlaidheamh :
 'S ùr a' choill an d' fhàs an t-abhall.
 Mo rùn mac na mnatha Sléiteich
 A chumadh 'sa dh' fhuaigheadh an léine,
 'Chuireadh an siod' air a' phearlainn :
 Bu mhòr m' earbs' ás do laimh threubhaich ;
 B' fheàrr leam gu 'n deanainn beairt réidh riut,
 'S cha dean mi sin gu là m' euga.
 'Dhòmhnuill mhiç Néill mhic Iain bhuidhe,
 Chaidh do shaothair ort am mugha ;
 Dh' fhalbh a' ghruagach bhuainn air siubhal
 Le fear àrd na gruaige duibhe
 'Dhìreadh 's a thearnadh am bruthach,
 'S 'dh fhàgadh calp an fhéidh na sprudhar.

Chaidh sibh air choinnimh do dh' Uibhist,
 Slàn gu 'n till sibh as gun phudhar ;
 Càirdeas nam fear òg o 'n Bhudhainn,
 'S an oighre sin o Ghleanna-Cumhann
 A bha uasal mar bu chubhaidh,
 Is Raonuill o Cheapaich nan ubhall.

Gur-a h-e mo cheist an gille,
 Beul meachair nam briathraibh milis ;
 Ghabh mi mo chead dhiot 's an linne,
 'S thug sin air mo shùilean sileadh,
 'S chaidh do chridhe tlàth gu tioma ;
 Gu ma slàn gu 'n dean thu tilleadh.

ESAN GA FREAGAIRT.

Uist a nighean 's tog dhe d' ghòraich ;
 B' fheàrr dhuit giullan bochd a phòsadh
 'Dheanadh mullan coirce 's eòrna,
 Théid do 'n fheannaig 's do 'n pholl-mòine,
 'S a chuireadh gach ni air sheòl dhuit :—
 'S beag a bhuineadh dhuit a mhòr-chuis.

O R A N G A O I L.

FONN,—“ *Freasgair Luain.*”

Ann am chadal chunnacas agam
 Ribhinn ghasda, thlachdmhor, òg ;
 Mur breug m' aisling bha i m' ghlacaibh
 Sìnte seachad gun bhreith sgeòil.
 Ri linn tàimh dhuinn anns an àite
 Fhuair sinn càirdeas le blas phòg ;
 'N àm dhuinn dùsgadh b' aobhar tùrs' e
 Bha mo rùn bhuam fad' air falbh.

Saoil nach teachdair 'bho 'n eug m' aisling
 Mu 'n mhnaoi thaitnich 's blasda pòg ;
 Mar ghath gréine 'n òir nan speur
 Nochd si i fein air ghleus no dhò ;
 'S binne beul leam na guth theudan,
 B' i chùis éibhneis 'bhi ga còir ;
 'S gasd' a ceum air faiche réidh
 Cha lùb am feur fo bhonn a bròig.

Fhuaras eachdraidh air sàr-ghaisgeach ;
 Baintighearn' ghlas e 'n gaol gu leòir ;
 Ise beairteach gun dad airce
 'S esan gasd' air bheagan stòir.
 Phòs fear saibhir i cheart-éiginn,
 'S thréig a h-éibhneas i r'a beò ;
 Bu cheòl cadail d' i gun airce,
 Nigheadh an dearc' air bhrataibh sròil.

Air do 'n òigear dol thar chòrsa
 De cheart-deòin a null do 'n Spàinn
 Cha bu bheò ach mios 'no dhò e,
 Leag am bròn e sios gu lär.
 Thugadh òrdagh leis d' a òglach
 Chridhe mòr a chur 'n a smàl
 'S a thoirt dh' ise am broinn litreach
 Dual mar chriostal, mar mhin bhàin.

Air do 'n òglach tigh'nn gu còrsa
 Rinneadh fòirneart air gu dàn ;
 Gach ni fhuair e thugadh bhuaithie
 Le duin' uaibhreach air bheag bàigh.

'N uair a dh' fheum e dh' aindeoin géilleadh,
 Thuirt e "leubh an litir bhàn ;
 Leubh le tlachd i 's dean mias blasda
 'Bheir thu steach a dh' ionns' do mhnà."

Chaidh am bòrd a chur air dòigh
 'S fhuair a' bhean òg a' mhias a b' fheàrr ;
 Ghabh i sògh dh' i, ghabh i leòir
 'S dh' fhàg i le deòin na lionadh spàinn.
 A fear-pòsda thuirt gu fòil,
 Gabh sin a Mhòr is bidh tu slàn ;
 Cridhe d' eudail ith gu léir e,
 'S leubh an sgeula so bho làimh.

Bha i 'n éiginn 's i a leubhadh,
 'S iomadh deur bha ruith le 'caoidh ;
 Sgian bheag gheur ghabh i dh' i féin
 'S dh' ith i gu léir na bh' air a mheis.
 " Tha mi réidh 's mo ghaol a'm chré,
 An leoghann treubhach," thubhaint i,
 " Biadh no deoch cha téid am chorp
 A chaoi dh' ni lochd os ceann do chrìdh.

O R A N G A O I L

Le fear a bha air ùr-phòsadh, agus aig an robh
 mòran gaoil air a mhlnaoi. Dh' éirich a bhean
 bhuaithe 's an oidhche gun fhios da, agus chaidh i
 am falach air. Shaoil esan gur h-ann a chaidh a
 goid bhuaithe le fear eile, agus thòisich e air an
 òran so a dheanamh. Bha ise g'a éisdeachd agus ag
 ionnsachadh an òrain mar bha esan ga dheanamh.

Chaochail e mu 'n do chuir e crioch air. Tha e air a sheanachas nach robh 'bhean beò ach ùine ghoirid na dhéigh.

Gur bochd am bruadar a dhùisg á suain mi,
 Dh' fhàg m' inntinn luaineach 's a għluais
 dhomh gruaim ;
 Bu bħlath mo shùgradh an àm dhomh dùsgadh,
 Mo ribhinn ûr-ghlan bu chiùine snuadh.
 'N uair phriob mo shùilean dh' fhàs m' inntinn
 dùmhail,
 Gun fhiros a rùin dhomh cia 'n taobh a għluais ;
 Mo chrìdh' tha tħursach le 'bhi ga d' ionndrainn,
 'Se dh' fhàg mi brùite gu bheil thu bħuam.

Ma thug iad bħuam thu 's e fàth mò chruadail
 'Sa liughad buaidh 'th' ort a bhàrr air càch ;
 Tha maise 's uaisle a streup mu d' għuaillean,
 An snaoim nach fuasgailear air mo għrædh.
 A gheug nam buadh 'us nan camag dualach
 Nach gabh thu truas dhiom 's mi cruaidh an càs :
 O thig 's beir bħuam air, 's thoir freagairt luath
 dhomh,
 Mur faigh mi fuasgladh gur duais dhomh 'm bàs.

Ma 's aobhar bàis dhomh na thug mi' għrædh
 dhuit
 Aon nì 'ni stà dhomh cha 'n 'eil aig léigh :
 Ach furtach tràth orm 'us leighis m' fhàilinn
 Bho 'n 's tu a's feàrr leam a tha fo 'n għréin.

Cha 'n 'eil e 'n Albainn de dh' òr no dh' airgiod
 Aon ni 'bheil m' fharmad-sa ach thu féin.
 Na cas am fheirg mi, 's na claoiadh mi 'm earbsa,
 Thig 's caisg an t-sealg s' tha tighinn orm bho 'n
 eug.

O ! saor o 'n eug mi a gheug na ceutachd
 Ga bheil an deud daingeann, caoin, geal, dlùth :
 An òigh a's eutroma 'shiùbhlas feur thu,
 Le do dheadh bheusan a choisinn cliù.
 Do ghruaidh mar dhearcaig air bhàrr na géige
 Fo 'n mhala cheutaich o 'n éireadh sunnd,
 Be 'n t-aobhar éibhneis do chòmhradh réidh rium,
 'S cha b' ann 's an eucoir a chuir mi sùil.

Mo shùil gach ré riut 's tu stòlda, céillidh,
 Thoir géill do reusan 's cha tréig thu mis' ;
 Ur-òigh na féile gu 'n bhuin thu céill dhiom
 'S gu 'n d' fhàg thu creuchdte mo chré gun
 fhios.

Do bhràghad glé-gheal mar chanach sléibhe
 No gathan gréine a tighinn le 'n teas :
 Gur tearc ri fheutainn 'measg iomadh cheudan
 Bean d' fhiamh is d' eugmhais, a réir mo mheas.

Mo mheas an dràsd ort a chlaoidh gu bràth mi,
 A chaoiadh cha 'n fhàg mi 'n cion 'thàir mi ort ;
 Bho 'n dh' fhalbh Diana cha 'n 'eil a làthair
 Té coltais d' ailteachd, 'gheug sheamhaidh, sholt.
 Do làmhan bàna mar lilidh 'Mhàighe,
 Do bhroilleach àlainn air fàs mar chop :
 Gur beag dhe d' ailteachd is eòl dhomh àireamh,
 'S cha leig mo ghràdh dhomh a bhi nam thosd.

'Bhi 'm thosd cha 'n fhaod mi bho 'n ghon do
 ghaol mi,
 Gur h-e do dhraoidheachd a chlaoidh mo neart ;
 Ma chì mi daoine 'ni gean no facilte
 Gu 'm bi mi saoilsinn nach bi iad ceart.
 O ged-a dh' fhaoduinn na th'air an t-saoghal
 De dh' òr 's de dh' aodach a shlaodadh leat
 'S ann bhiodh mo smaointinn air d' fhiamh 's
 air d' aogais :—
 Och 's tric tha m' aodann a caochladh dreach.
 Do dhreach mar fhaoleig no eala thaobh-ghil,
 Gun chron ri fhaotuinn aig aon dha d' mhais'.
 Ged tha thu maoineach gun easbhuidh dhaoine
 Gu 'n tug thu faothachadh dha mo shac.
 Nam biodh do chaoin rium bhiodh m' aigneadh
 aotrom ;
 Cha laidheadh aois air mo ghnùis am feasd'.
 Ged bhiodh an t-aog orm a suiridh daonnan
 Cha bhiodh ann baoghal e thighinn dhomh faisg.
 Dhomh faisg a ghràidh nam biodh tusa 'n dràsta
 Gu 'm fàsadhbh m' àirnean cho slàn ri breac.
 Do d' mheòirean ban-gheal a's grinne air snàthaid
 Gu 'n tig na fàineachan 's dearsaich' clach.
 Ged bhiodh na tàlantan agam 'b àirde
 Bu leòir dhomh àireamh 'n treas pàirt dhe d'
 dhreach ;
 Do dhreach 's do shuairceas 's iad għreas gu
 uaigh mi
 Mar dhuilleig uaine air a buain ri dealt.

There are only five verses of this song in John MacLean's MS. The 5th, 6th, 7th, and 8th verses

I have copied from the Inverness *Highlander*. The song was sent to that paper by the poet of Loch-Aillse. With that writer I have to say, "Cha 'n 'eil fios agam co 'rinn an t-bran so, no cuin, no co dha chaidh a dheanamh." It was an old song when John M'Lean took it down in 1815. He does not say where he got it.

ORAN GAOIL.

Gur h-e mise tha fo mhuilad
 Is cha 'n urrainn mi chaochladh,
 Dh' fhàg thu sachd air mo ghiùlan
 Is cha dùbh dhomh 'bhi aotrom,
 Gur-a cràiteach mo chridhe
 'S càch gun fhios gu de 'n t-aobhar,
 Tha mi cumha mo leannain,
 'S trom 'bha m' anam an gaol air.

'S truagh nach robh mi am leaba
 Ann an greadadh an fhiabhras
 Mu an tug mi 'n cion falaich
 No mu 'm faca mi riamh thu ;
 Fhir bu taitniche mènran,
 'S e do ghràdh rinn mo phianadh :
 'S ged nach innis mi chàch e
 Tha mi 'n dràst leis air liathadh.

Tha mo chion air an fhleasgach
 Chuimir, leadanach, bhòidheach,
 'Tha de 'n fhine nach strìochdadadh
 'Sa tha siobhalt na chòmhradh.
 'S mòr ga 'm b' fheàrr leam do ghliocas
 Is do mhisneach is d' fhòghlum,
 Na làn buaile 'chrodh ballach
 Le dubh-bhalach gun eòlas.

'S mi nach iarradh leat, 'eudail,
 Ach do léine 's do chòta,
 Is do bhreacan 's do ghunna
 'S math a chumar an òrdagh,
 Is do bhoineid le h-itean ;—
 Bhiodh an sud n'a bu leòir leam.
 Leat gu 'n siubhlainn an saoghal,
 Fhiùrain aobhaich a's bòidhche.

'S e mo dhùraichd do m' leannan
 Ged nach faigh mi do phòsadh
 Thu bhi sona gun smalan
 'S a bhi fad' anns an t-seòl sin,
 Le erodh druimionn 's erodh guailionn
 Air do bhuaile mar chòmhlan,
 'S gun do bhean-sa 'gan cuallach
 Ach a furaigheal na seòmar.

O, cha dù dhomh bhi socrach
 'S mi an nochd mar mhnaoi fhuadainn ;
 Air an uirigh ma chaidleas mi
 Bidh ort-sa mo bliruadar,

Fhir a loisgeadh am fùdar
 Air na stùchd-bheannan fuara,—
 Is na misde do phiseach,
 A ghaoil, mise 'chur suarach.

B' e mo mhiann a bhi còmhl' riut
 Fhir a's bòidhche 'measg fhearaibh ;
 'S mi gu 'n earbadh mi fhìn riut
 Dusan mile bho 'n bhaile.
 Mu thrì bliadhna 's coig ràidhean
 Thug mi gràdh dhuit mar leannan ;
 'S beag an t-ioghnadh ged tha mi
 An diugh cràiteach ga d' ghearan.

'S iomadh ni 'bheir an gaol oirnn,
 Tha e caochlaideach carach ;
 Bidh e 'tighinn na lùban
 Mar shruth bùirn leis na beannaibh ;
 'S iomadh té a fhuair aobhar
 A bhi caoineadh 'sa gearan,
 'S fear a gràidh air a fàgail
 Ged bu làidir a ghealladh.

Bheirinn comhairl' air caileig
 Gun bhi amaideach, gòrach,
 Gun i 'chreidsinn a leannain
 Ged-a ghealladh e pòsadh.
 Ged is bòidheach e 'tighinn
 Tha a chridhe fuar reòdhta,
 'S bidh a shùil ás a dheaghainn
 D' fheuch eo roghainn a's bòidhche.

ESAN.

Thug mi 'n raoir ann am dhùsgadh
 'G iarraidh dlùth thun a chala
 Gus an d' ràinig mi 'n t-àite
 Far an d' fhàg mi mo leannan.
 'S ann a fhuair mi thu pòsda
 Ri fear òg air do cheangal
 An snaoim dhaingeann nach fuasgail
 'Dh' fhàgas truagh mi ri m' mhaireann.

'S truagh nach robh mi 's mo leannan
 Ann an gleannan a cheòbain,
 No an ionall na coille
 Far an goireadh an smeòrach ;
 Bhiodh mo làmh a ghaoil tharad
 'S mo cheart air' air do phògadh,
 'S an làmh eile bhiodh sinte
 Fo d' chùl sniomhain, donn, bòidheach.

'Cheist de mhnathaibh an t-saogha'l
 Nach dean thu saod air a thréigsinn ;
 Dean a ghoid do chuid aodaich,
 'S théid mi, ghaoil, leat do dh' Eirinn.
 Théid luath-bhàta nan crannan
 'Chur gu h-ealamh 'na h-éideadh
 'S bidh mi còmhlf' ri mo leannan
 Mar bu mhath leinn le chéile.

C' arson 'chreid thu mo chàirdean
 No luchd-dàinbh 'bha air thalamh
 Gu 'n robh mise am brath pòsadh
 Ri te òig airson earrais ?

Ged-a bha thu gun stòras
 Cha bu deòin leam ri m' mhaireann
 Gu an tugainn mo chùl riut ;—
 Dh' fhàg do shùgradh mi galach.

I S E.

'Cheist de dh' fhearaibh an t-saoghail,
 Tog dhe d' chaoineadh 's dhe d' chumha,
 Seall gu beachdail 's gach àite
 Am faic thu àilleag 'bhos lurach,
 Na h-iarr ormsa gu bràth
 A dhol thar sàile leat tuillidh,
 Ach leig dhomh mar-a tha mi
 Anns an àit' so fo mhulad.

O R A N G A O I L.

L E T E G A L E A N N A N .

Latha dhomh 'bhi 's taigh-òsda,
 Giullan bòidheach bha ann ;
 Gu 'n do dh' òl e mo shlàinte
 'S gu 'n do phàidh e an dram.
 Shuidh e làmh rium a sheanachas,
 'S bu neochearbach a chainnt ;
 Chuir e 'ghradh ann an céill dhomh,
 Sgeul an éibhneis sin leam.
 M' uile chridh' is mo ghealladh
 Thug mi dh' fear a chùil òir ;
 Suil a's miogaiche sealladh
 Is gruaidh thana mar ròs ;

Beul tha briodalach, meachair,
 Deud mar chaile 's e gun spòrs :
 B' e mo mhiann a bhi faisg ort
 Fhir a's blaisd' o 'n tig pòg.

Pòg a's millse na 'n siùcar
 Thig bho 'n fhiùran ùr òg :—
 'N àile, chunnaic mi uair thu,
 'S leat cha b' fluathach 'bhi 'm chòir.—
 Aig a mheud 's thug mi 'ghaol dhuit
 Cha mi fhaod mi bhi beò ;
 Bho na thréig thu do ghealladh
 'S e ni fàbhar dhomh 'n fhòid.

Tha leann-dubh air mo lionadh,
 Tha mo chridh' mar an luaidh' :
 Ciamar bhitheas mi ceart dheth,
 Bho na ghabh thu orm fuath ?
 Och is och, gu de 'n t-aobhar
 Mu 'n do chaochail thu, 'luaidh ?
 'S tn bhi cimteach a'm' neo-chiont,
 'S gur-a droch sgeul a fluair.

C' arson 'chreid thu droch sgeul orm
 'Fhir a's ceutaiche gnùis ?
 Tha thu d' aonar a' faotuinn
 M' uile ghaol-sa, a rùin.
 'S mòr gu 'm b' fheàrr thu a'd léine
 No mar 'dh éireadh tu rùisgt'
 Na ged gheibhinn fear stòrais
 'S gun mi 'n tòir air bho thùs.

Ged-a bhiodh iad mu 'm chomhair
 Fir an domhain gu léir,
 Is gu 'm faighinn mo roghainn
 'S tusa 'thaghainn dhomh féin.—
 'S i do phòg le làn dùrachd,
 Fhir a's rùnaich' fo 'n ghréin,
 'Chuireadh m' éislean air fègradh,
 'Chuireadh bròn bhuam air sgèith.

Ged-a chunnaic mi 'm bàta
 Cha do dh' fhàiltich mi ris :
 Gu 'n robh mise bochd cràiteach
 Agus iadsan air mhisg,
 'S iad ag òl mo dheoch-slàinte
 Ga mo réiteach gun fhios :
 Thug mi dùbhlàan do 'm chàirdean,
 Chaoidh cha talaidh mi ris.

'S e tha 'tighinn air m' aire
 'S ga mo ruighinn gu teann
 Iad 'bhi 'g iarraidh mo phòsadh
 Ri fear-stòras gun taing.
 Cha toir mise gu bràth dha
 Mo dheas-làmh ann am bann ;
 'S ann tha cùmlhnanta m' fhacail
 Ann an Glaschu nan Gall.

Tha mo chion air an fhleasgach
 Innidh, leadanach, ùr.
 'N nair a dh' éireadh tu d' sheasamh
 Gu 'm bu deas thu, bho d' chùl.

Gur-a math thig dhuit deise
 De na bhreacan o'n bhùth ;
 'N uair a thigeadh tu làmh rium
 Chuireadh d' fhàilt' mi gu sunnd.

'Fhir a dhìreas am bealach
 Thoir leat soraidh bhuam féin,
 'S dean a liubhairt do 'n òigear sin
 A's spòrsaille ceum.
 A cheart aindeoin gach gruagaich
 A ni suas riut a'm' dhéigh
 'S tric a bha mi 's tu 'n uaigneas
 Air a' bhuaille leinn fein.

O R A N G A O I L.

Le te ga leannan air dhi fhaicinn 'na cadal agus
 e air seòladh as an rioghachd.

L u i n n e a g .

“ Fhir a bhàta no horo éile,
 Fhir a bhàta no horo éile ;
 Fhir a bhàta no horo éile
 Gu ma slàn dhuit 's gach àit' an téid thu.”

'N raoir ort bhruadair mi fhiùrain rùnaich ;
 Bha sinn còmhla 's sinn sona sunndach ;
 Bha do phòg leam air bhlas an t-siùcair ;
 B' fhada bhuam thu an uair a dhùisg mi.

S bochd dheth 'n neach sin a th' ann 's an t-saoghal

'S e gun airgiod, gun chrodh, gun chaoraich :

'S mòr an dìmeas leam air mo dhaoine

Gu 'n d' leig iad dhiom thu 's meud mo ghaoil ort.

Gur h-e m' athair a rinn an eucoir

Nach do dh' fhuasgail e le 'chuid spréidh thu,

Għlas mo chiabhan le meud mo spéis dhiot,

'S cha toir mi bliadhna beò as d' eughmlais.

'S tric a chaidh mi leat fada, fada

'S shuidh mi comhl' riut le sòlas aignidh ;

Bhiodh do làmh is do bhreacan tharam,

'S bhiodh do phòg leam air bhlas na meala.

'S fada 'n diugh air an fhairge muigh thu ;

'S de ma ni i an stoirm do shlugadh ?

Ma 'se gaol do thé eile 'thug thu

'S truag a tha mi an dēigh na għuil mi.

Och is och ! gur-a fad' air falbh thu

Air luing shiùbħlaich nam bratach deurga :

Gur tric mo shuil-sa ris an fhairge

Dh' fheuch am faicear leam fear do dhealbha.

'N uair 'théid mi mach gu 'm bi mu shùil ort,

'N uair thig mi steach gu 'm bi mo rùn ort :

Cha 'n 'eil thu mionaid as mo chuimhne

Bho 'n thig an là gus an tig an oidhche.

O R A N G A O I L.

Le fear ga leannan agus i air a thréigsinn 's air-falbh le saighdear.

Luinn e ag.

"Tha mi suarach umad an diugh ;
Bha mi uair 's bu tòigh leam do ghuth ;
Tha mi suarach umad an diugh."

'N euala sibh mar 'dhl'éirich dhòmhsha
Is do 'n chaileig 'bha mi 'n tòir oirr' ?
Gu 'n do dhl' fhalbh i leis an òigear :
'S dh' fhaotuinn sgeòil a dheanamh air sud..

Am faca sibh aogasg mo leannain ?
Cha 'n 'eil a leithid ach ainneamh :
A dà ghruaidh mar chaoran meangain,
'S a h-uchd geal mar eal' air an t-sruth.

Gu 'm b'i sin an nionag aobhach,
'S ann de bhroilleach Chloinn-an-t-Saoir i :
Sùil a's guirme chaidh an aodann
'S mala chaol mar ite an lòin-duibh.

Nighean donn a' chuailein chraobhaich,
Is cuimhneach leam uair de m' shaoghal,
'S bu deacair leam tigh'nn as d' aonais :
Rinn sin sgaoileadh, 's chaochail an sruth.

Nighean donn a' chuailein chleachdaich
'S deacair fhaotuinn bean do mhaise :
Sùil a's guirme na na dearcan
Deud mar chaile, is gruaidh mar an subh.

'N uair a bha sinn anns na gleannaibh
 Leigeil a' chruidh laoigh mu 'n mhainnir,
 Shaoil mi nach robh air an talaing
 Fear a mhealladh bean a' chinn duibh.

'N uair a theannadh tu ri òrain
 Mhealladh tu 'm fear nach biodh eòlach ;
 'S binne thu na chubhag 's an smèòrach
 'Maduim cheò air mheòirean an stuib.

'N uair a theannadh tu ri coilleig
 Leigeil a' chruidh laoigh 's an doire
 'S binne thu na guth 'choilich-choille
 Anns an doire 'ghoireadh a muigh.

Ged-a bha thu banail, baindiddh
 Dh' aithnich mi gu 'n robh thu mealta :
 'S gile thu na 'n sneachd air na beanntaibh
 Anns an àm 's am biteadh ga chur.

'Nam faiceadh sibh saill air sean-each
 No puinnsean air dol an glainne,
 Sin agaibh aogasg mo leannain ;
 Mar chop geal air bharraibh an t-sruth.

Ged nach robh mi pait de dh' fheudail
 Sheasainn duine an àm an fheum ;
 Gheibhinn grealach mhic an fhéidh dhuit
 Agus breac na leum leis an t-sruth.

A nis o 'n rinn thu mo thréigsinn
 Cha dean mi tuilleadh mu d' dhéibhinn :
 Gabh thus' air d' aghaidh do dh' Eirinn,
 'S gheibh mis' té bheir dhomh a cuid cruidh.

CAILIN DONN A' CHUAILEIN REIDH.

L u i n n e a g.

'Chailin donn a' chuailein réidh,
 'Nighean donn a' chuailein réidh,
 'Chailin donn 'tha ris an spréidh,
 Gu 'n tug mi spéis do 'n bhanaraich.

Cha 'n e mheud 's a dh'ol mi leann
 Chuir na deòir a ruith o 'in shùil,
 Ach a caoidh na dhealaich rium,
 Ga bheil an giùlan farasda.

Thug mi ceum leat air an t-sräid,
 Shìn mi dhuit gu faoin mo làmh
 'S sinn a dealachadh, a ghräidh,
 'S a Mhàiri, cha bu inhath leam e.

Gur-a math thig do mo rùn
 Aparan geal as a' bhùth ;
 Ged-a bhiodh an t-slat dethi crùn
 Gur math a b' fhiù i 'cheannach d' i.

Do shùil mar dhearcaig an fhraoich,
 Do ghruaidh dearg, 's do mhala caol :—
 'S ann dhuit a 'thug mi mo ghaol
 'N uair 'bha mi aotrom amaideach.

Fios gu caileig tha 's an tìr
 Gun 'bhi ni 's faid' air mo thì ;
 'S coma leam cogadh no sìthi,
 Cha leig mi dhiom a' bhanarach.

Na biodh cùram ort mu d' lòn ;
 Bidh mi 'm sgiobair air luing mhòir ;
 'S 'n uair 'thogas mi rithe seòl
 Am dheòin cha bhi thu 'd bhanaraich.

ISE FREAGAIRT.

Gur-a math 'thig do mo rùn
 Boineid ghorm a chosgas crùn,
 'Slat de ribein dubh 'na cùl,
 'S cha chùbaire 's taigh-leanna thu.

'S iad do chàirdean nach 'eil gann,
 'S iomadh àrd-fhuil tha na d' cheann ;
 'S car thu do Chlaunn-Dùghaill nan lann
 A chuireadh srann á cananaibh.

SUIRIDH A' BHODAICH.

L u i n n e a g .

Teann, teann, teann, a bhodaich,
 Teann, fuirich thall a bhodaich,
 Teann, teann, teann, a bhodaich,
 'S na bi tigh'nn a chogadh oirnn.

AN NIGHEAN OG.

'S a bhodaich na tig ga m' iarraidh,
 'S cinnteach ni nach pòs mi 'm bliadh'n' thu ;
 'S ann a tha do cheann air liathadh ;
 Bu chùis phianaidh dhomh do phòg.

AM BODACH.

Ged-a tha mo cheann air liathadh
 Cha 'n 'eil mi ach leith-cheud bliadhna,
 Gheibh mi caileag òg, ma dh' iarras,
 A bhios riaraichte gu leòir.

ISE.

Ged-a rachadh tu a dh' ionnsaidh
 Na tha chaileagan 's an dùthaich
 Cha 'n 'eil té dhiu a ni sùrd riut ;
 'S ann tha 'n sùil 's na gillean òg'.

ESAN.

Tha na gillean òga sgaomach,
 'N uair a thachras iad 's an fhraoch ruibh
 'S a labhras iad ruibh gu faoilidh
 Saoilidh sibh gu 'm bi sibh pòsd'.

ISE.

Biodh iad suidhichte no sgaomach,
 Tha iad laghach, tha iad aoidheil ;
 'S olc an té nach tugadh gaol dhaibh
 'Us iad daonnan air a tòir.

ESAN.

Ged-a bhiodh gille òg a' d' dhéigh-sa
 'Se 'toirt gheallaidhmean air féin dhuit,
 'S ealamh 'dheanadh e do thréigsinn
 Airson euchdaige bu bhòidhch'.

ISE.

'S e chuir mise 'n diugh fo éislean
 Nach 'eil Aonghas Ruadh, no Seumas
 No Iain donn ag ràdh rium, " Eudail " ;
 'S mòr an t-éibhneas an gill' òg.

E S A N .

A ghaoil, nach dean thu leam lùbadh
 'S pailteas eòrna 's coirc air m' ùrlar :
 Cha bhi d' aran ort mar chùram
 'S cha bhi thu gun leann a' d' stòp.

I S E .

'S bochd an ni dhomh 'bhi mar tha mi,
 'S tha mo mhàthair rium ag ràitinn
 Pòs e 's cha tig dad rì d' là riut ;—
 Se, a ghràidh, mo laumh 's mo phòg

Thig, thig, thig, a bhodaich,
 Thig, thig a nall, a bhodaich,
 Thig, thig, thig, a bhodaich,
 'S e 'chùis shogain a bhi d' chòir.

O R A N G A O I L

Do dhuine-uasal de Chlann Ghriogair, le a
 leannan.

FONN.—“*Cha 'n e tùchan a' chnatain.*”

An raoir bhruadair mi 'n aisling
 'Bhi mu bhruachaibh mu leapa
 Am fear mòr a bha 'n dreap air gu falbh,
 An raoir bliruadair, &c.

Gur h-e 'n Griogarach gasda
 Leis 'm bu mhiannach mar fhasan
 A bhi 'g òl air fion daithte nan còrn.
 Uisge-beatha na braiche
 Bhiodh an cupaichean glasa ;
 'S chuirt' á pioban tombaca leis ceò.

Gu 'm bu taitneach leat agad
 An àm éiridh 's a' mhadninn
 Sàr-ghiomanach dag air ghleus òir.

Leat bu mhiannach coin lìghmhòr
 'Dhol a shiubhlach nan stùc-bheann
 Leis a' għunna nach diùltadh roimh òrd.

'S tu gu 'n loisgeadh am fùdar
 Mach air uilinn nan stùc-bheann
 Ris an eilid 's ri ùdlaiche 'n lòin.

Bhiodh gu lèr an damh cabarach
 A's fiamhaiche 'chaidileas
 'S a b' fhiadhaiche 'chasadh a shròn.

Agus earbag an aonaich
 Bu luath dhìreadh na fraochan ;
 Leat bu mhiannach, a ghaoil 'bhi, ga còir.

'S car do Ghriogair òg ruadh thu,
 'S b'e sin connspunn a' chruadail ;
 Leat gu 'n éireadh Coir-Uanain bho 'n chrò.

Gur-a car thu Mhac-Cailein
 'Us do 'n Iarla bha 'm Bealach
 Gus an trialladh luchd-ealaidh gu leòir.

'S car thu 'Dhòmhnull gorm Sléiteach
 'S do dh' Iarla' Anntrui'm an Eirinn
 Dha 'm bu dual a bhi treubhach ro-mhòr.

Esan ga freagairt.

Mo rùn Mairi Nic-Astair :
 Caomh-shùil ghorm mar an dearcag
 'Us gruaidh mhin-dheas chaoin dhaithte mar ròs.

Gur h-e trom-ghaol na h-ighinne
 Dh' fhàg lom-loisgte mo chridhe s' ;—
 Gur-a binne na 'n fhìodhull do ghlòir.
 Cha leig mise do 'n bhuaile thu
 Leis a' chuman 's le buaraich ;
 'S ann a bhios tu ri fuaigheal le d' mheòir.
 'S ann a théid thu do 'n chlachan
 Latha féille 's an fhasan ;
 Gùn de 'n t-sìoda ort' bhios gasda gu leòir.

O R A N G A O I L.

Le UISDEAN DOMHNULLACH do leannan a bh' aige,
 agus e ga faicinn a dol a phòsadh fir eile.

Gur mis' tha dubhach pràmhail
 Is cràiteach anns an uairs',
 A' faicinn luchd-a'-phòsadh
 'Dol seachad ann an òrdan,
 'S mi 'smaointeachadh fo m' chòt'
 Air an té 'thug dhomhsa fuath ;
 Dh' fhàg i tosdach mi 's làn osnaich
 Lot i mi gu cruaidh.

Bha mi gu h-aotrom, sunndach,
 Gam ghiùlan féin 's gach uair,
 'S mi ann am chridhe cinnteach
 Nach glacte mi gu dìlinn
 Le rìgh nan gaol na liontan
 'S cha b' fhiach leam rium a luaidh ;
 Bha e gleusda 's tric ga m' theumadh,
 Ghlac e greim 's mi m' shuain.

Tha mi nis aige am priosan
 Ga m' chiosnachadh gu cruaidh ;
 Rinn trian de m' anail m' fhàgail
 Mo neart cha 'n 'eil mar b' àbhaist,
 Tha daoine 'g inns' gach là dhomh
 Gu bheil am bàs nam shnuadh.
 'S e mo ghràdh do 'n té 'rinn tàir orm,
 'Thug mo shláinte bhuam.

Gur truagh nach robh mi 'n Eirinn,
 'N Dunéideann, no 's taobh tuath,
 Mu 'n tugadh thugam sgeula
 Mu d' shuiridh is mu d' réiteach
 'S mu d' phòsadh, ainnir cheutach ;—
 M' uil' éibhneas dh' imich bhuam.
 Bha mi cinnteach uair gu 'm biodh tu
 Pòsd' rium-fhìn a luaidh.

Is iomadh olc 'tha 'g éiridh
 O spéis do dh' òr 's do bhuar !
 Reic thusa, 's tu glé-ògail,
 Thu-féin, airson a stòrais
 Ri neach a tha gun eòlas,
 'S làn gròcairèachd is gruaim,
 'N àm tigh'nn dachaidh chì thu gart air
 'S lasair as mar ghual.

Ged rinn thu mise 'thréigsinn
 Cha leum mi riut am fuath ;
 Mo mhile beannachd féin leat
 'S a h-uile h-àit' an téid thu,

'S gu 'n cuir am fortan céil' ort
 Nach beus da bhi air ghruaim ;
 Ach caomh fearail, foinnidh, smearail,
 Ceanalta, le stuaim.

O R A N G A O I L.

Le IAIN MAC-GILLEAIN, ministeir a bh' ann am
 Muile, do dh' Anna Nio-Gilleain, a leannan agus i
 air pòsadh fir eile.

'N aisling chunnaic mi 'm chadal
 B' fheàrr gu 'm faicinn am dhùsgadh,
 Thu 'bhi eadar mo ghlacaibh
 Ga do thatadh gu dlùth rium,
 'N uair a dhùisg mi 's a' mhaduinn
 'Us nach d' thuaras tu agam
 Thàinig deòir air mo rasgaibh,
 Shil orr' frasach 's bu dlùth i.

Shil orr' frasach 's bu dlùth i,
 Mu 'n ghéig ùir a dh' fhàs àlainn ;
 Gur-a guirme do shùilean
 Na an driùchd air bhàrr fàsaich.
 Gu bheil maise ann ad ùrla
 Dh' fhàg mo chridhe-sa brùite
 Gus an d' rinn i a mhùchadh,
 'S trom a dhrùigh i air m' àirnean.

'S trom a dhrùigh i air m' àirnean.
 'S cha 'n 'eil stà ann an léigh dhomh,
 Ged-a chluinn mi guth mànrain
 Cha tig gàire le éibhneas.
 Bho 'n is duine gun àdh mi
 'Chaidh a mhilleadh le d' ghràdh-sa,
 'S e thu féin a bhi làmh rium
 Dheanadh slàn mi o m' chreuchdan.

Gur h-e 'dh 'fhàgadh gun chreuchd mi
 Pòg no dhà o d' bheul cùbhraidh ;
 Gu bheil maise na feuchdaig'
 Ann ad eudan ga giùlan ;
 'S mi nach iarradh do spréidh leat,
 Bhidhinn aighearach, éibhinn
 Ga do ghabhail a'd' léine
 Le toil cléir agus dùthcha."

Cuid de bhudadhan na h-ighinn'
 A bhi binn-fhaclach beul-dhearg :
 Tha do ghruaidh mar *bhermillion*
 Is cha tillear bho 'n fhéill thu.
 Gu 'n do shàraich thu sinne
 Le do bhacharan tioram ;
 'S e do ghràdh 'th' air mo mhilleadh
 'S mi ri sìreadh beachd-sgéil ort.

Ochain, Anna nighean Dòmhnuill,
 'S i do dhòigh tha cur eud orm ;
 Gur-a binne do chòmhradh leam
 Na 'n smèòrach air ghengan.

'S mòr ga 'm b' fheàrr bhi riut pòsda
 Na bhi thall anns an Olaind
 Ged bu leamsa de dh' òr
 Na bha an seòmar Righ Seumas.

'N uair a bha mi 's an Olaind
 Is mi thall ann am shaighdeir
 Gur-a h-iomadh té àlainn
 Le cuid fhàinneachan daoimein
 'Thigeadh ealamh am chòmhail
 Le lan-fhuran a pòige :—
 B' fheàrr leam thusa le còir
 Ged nach bu bheò mi ach oidhche.

O R A N

Do dh' ALASTAIR MAC-GILLEAIN, lighiche ann an 'Langamul, am Muile; le nighinn òig aig an robh gaol air.

L u i n n e a g.

Mo chridhe tha 'n diugh cianail
 Is iargainneach a tha mi ;
 Gu 'n tug mo leannan cùl rium
 'S gur tùrsach rinn e m' fhàgail.

Gur mise tha fo mhulad
 Is cha 'n urrainn mi sin àicheadh
 A' smaointeachadh do bhòicheid
 A fhleasgaich òig nam blàth-shùl.
 Mo chridhe, &c.

'S o 'n thig an gaol gun iarraidh
 'S a bha e riamh mar fhàgail,
 Cha ghearanainn, a luaidh e,
 Mur faighinn fuath 'na àite.

Is mor a tha mi 'n geall ort
 Gu 'n mheall thu mi le d' nàdar ;
 Am fòghlum 's an deadh-chuma
 Fhuair thu 'n t-urram de na Gàidheil.

Is innidh leam a rùin thu
 Ri danns' air ùrlar clàraidh
 Roimh h-aon air a bheil m' eòlas
 Gu 'n deònaichinn mo làmh dhuit.

Ged théid mi measg nan uaislean
 Cha għluais iad mi gu mānran.
 Ciamar 'bhios mi toilichte
 'S nach h-eil mo leannan làmh rium.

Gur h-e mo ghaol an cùirteir'
 Dha 'n tug mi rùn 's mi 'm phàisde :
 'S e dh' fhàg mo chridhe brùite
 Nach dùraichd thu do làmh dhomh.

Gheibh mi an ni tha òrdaicht',
 O biodh mo dhòchas làidir ;
 'Us earbam le làn-dùrachd
 An Righ nan dùl is àirde.

ORAN GAOIL.

L u i n n e a g .

A nighean bhuidh' bhàin a chràidh mo chràidh';
Mo ghaol air an nighinn a's àille 's an tìr.

Theap mise 'bhi bàite
'Dol 'n aghaidh gaoith làidir
'S mi 'g iarraidh gu Màiri,
An àilleag dheas ghrinn.

'N uair thàinig mi làmh-ri,
'S a chuir mi oirr' fàilte,
Ged dh' fhuiling mi ànnradh
Cha 'n fhairdeadh i mi.

Na 'n robh mi aig baile
Re 'gheamhraidh 's an earraich
Cha bhidhinn gun leannan ;
B'e 'n t-amadan mi.

Gur h-iomadh té òg
Tha gu h-amaideach gòrach
Toirt gaoil airson stòrais
'S a' pòsadh an ni.

Ma 's e mo chion stòrais
Thug dhuit gun mo phòsadh
'S ann dhomhsa nach còir
A bhi brònach 'gad chaoiadh

A nighean bhuidh' bhòidheach
'S do ghruaidh mar na ròsan,
Ma ni thu mo phòsadh
Is deònach bhios mi.

Do ghruaidh mar na caoran
 'S do chneas mar an fhaoilinn ;
 A mheud 's thug mi 'ghaol dhuit
 Cha 'n fhaodar leam 'inns'.

A MHAIRI MHIOGACH MHEALL-
 SHUILEACH,

Rinneadh an t-òran gaoil so le AILEAN MAC-AN-LEIGHA, do MHAIRI NIC-GILLEAIN as a Mhiorairne, agus i air dol do dh' America.

L u i n n e a g .

A Mhàiri mhiogach mheall-shùileach
 Cha tréiginn fhìn air cheannach thu ;
 Cha 'n 'eil mi sgith dhe d' leannanachd
 Ge fada fuireach bhuait mi.

Gur fada leam an ràidhe so
 Gun neach 'ni prìs a' ghàire rium
 O'n dhealaich luchd mo mhànrain rium
 'S a dh' fhàg iad thar a' chuain mi.

Mar bhradan bòidheach min-lannach
 'S e 'leum air uisge lìomharra
 Tha Màiri àlainn fhìnealta,
 'S i 'm measg nam miltean gruagach.

Do chùl donn daithte camagach,
 'N uair chìreadh tu 's a' mhaduinn e
 'S a' ghrian ag òradh dhaithean air;
 'S gur fad' e thar do ghualainn.

Do ghruidhean bòidheach min-dhearga
 Mar ròs air chrannaibh fior-mhatla ;
 Sùil chorragh a's glan lionadh,
 'S i fo mhala ghrinn gun ghruaman.

Gur binne guth na h-euchdaige
 Na fiodhall theud 'n 'uair ghleusar i ;
 Mar iobhairi do dheudach
 Is cha 'n eisd thu ri fear-fuadainn.

Troigh gheal mar shneachd' air dlùth-bharrach,
 'S gur socrach am bròig shùmhail i ;
 Is math a thig an gùn dhuit
 Ann am fasan ùr nan gruagach.

Is tu mar eala bhàin, mhaisich
 A bhiodh air loch 's na fàsaichean ;
 Gur fada tilgeadh deàrrsaidh thu
 'S do chruth 'cur àille snuaidh ort.

Is math a thig na làmhainnean
 Air rìbhinn nam bas bàn-gheala,
 Meur grinn thu air an t-snàthaid
 'S tu an seòmar àrd a' fuagheal.

Is tha thu aoibheil, iriosal,
 Cha 'n fhaicear fraoch no frionas ort,
 Do ghaol cha 'n fhàg mo chridhe-sa
 Ge tric a dol thar cuain mi.

Tha fonn neo-throm r'a fhaicinn ort,
 Gur lionmhòr conn an taice riut ;
 Gur h-aoibheil ri luchd-aineoil thu,
 Cha leig thu falamh bhuit iad.

Tha rùn nan ceud gun fhios agad,
 'S cha léir dhuit e ged chithear e ;
 Do bheul cha deanadh miodal rium
 Ged bhiomaid ann an uaigneas.

'S e rìgh nan gaol a thàlaidh mi
 'S a chuir a taobhsainn Màiri mi ;
 'N uair shaoilinn a bhi 'n gràin oirre,
 'S am bhidhinn làn de luaidh oirr'.

O R A N

Le fear ga 'leannan an déigh a bàis.
 Gu 'n do choisich mi 'n oidhche
 Dh' ionns' na maighdein bu bhoidhche.
 Rinn mi corr is ochd mile
 Anns an tìr 's gun mi eòlach.
 'N uair a ràinig mi 'n t-àite
 Cha robh iad mar bu chòir dhaibh.
 Cha robh air' air luchd-gaoil ann,
 'S cha robh saod air luchd-òil ann.
 Cha robh mnathan ri fuaigheal,
 'S gu 'n robh gruagaichean brònach.
 'S ann a fhuair mi 'chraobh fhìnealt'
 Na sìneadh 's an t-seòmar,
 Bha i sìnte ann air déile
 As a léine fuar, reòta.
 Bha i sìnte fo 'n uinneig
 Is cha chluinninn a còmhradh.

Dhomhsa b' aithne do bheusan
 'S tu gun leumraich, gun mhòrchuis.
 Ghlac thu ciall agus gliocas
 Mòran tuigse agus eòlais.
 Ort a dh' fhàs an cùl sniomhain
 Bha mar dhìthein an eòrna.
 'N uair a bhiodh tu ga chìreadh
 'S fada chìte fiamh òir dheth.
 Fhir a chruthaich an saoghal,
 Cum mi saor bho fhàs gòrach.
 Cum rium ciall agus gliocas
 Gus an ruig mi ga d' fheòraich.

 ORAIN A FHUAIR MI AN SUD 'S AN SO.

 O R A N G A O I L

LE DOMHNULL DONN, MAC FIR BHOTH-FHIUNNTAIN.

L u i n n e a g .

Thogainn fonn gun bhi trom
 Air nighinn duinn a bha 'n Cat-thaobh :
 Ghruagach òg a' chùil duinn
 Dh' éireadh sunnd orm ri d' fhaicinn.

Latha dhomh 's mi siubhal bheann
 'Falbh gu teann eadar chreagaibh
 Thachair orm a' chruinneag dhonn
 'M bun nan tom 'buain nan dearcag.
 Thogainn fonn &c.

O nam bithinn-s' air an fhéill
 'S e do bhréid thigeadh dhachaidh,
 Agus ribein maiseach, ùr
 Ged bhiodh crùn air an t-slait dheth.

Ged is greannach leat mo cheann
 'S ged is cam leat mo chasan,
 Thogainn creach bho Thighearna Ghrannd
 'S dh' òlainn dram 's an dol seachad.

Théid mi sios 'us théid mi suas,
 Bheir mi ruaig do Lachaber ;
 'S ged bhiodh Rothaich air a chal
 Bheirinn pàirt de 'n chrodh bhreac bhuap'

Dheanainn banais a bhiodh mòr
 Air 'm biodh geòidh agus cearcan ;
 Bheirinn féidh dhuit as na glinn
 Agus minn as na creagan.

B' fheàrr leam féin na mìle bò
 'S na tha dh' òr aig Righ Shasuinn
 Gu 'm bith'nn féin 'sa' chruinneag dhonn
 'M bun nan tom 'buain nan dearcag.

'S tu mac-samhuil na gil-ghréin'
 Moch ag éiridh 's a' mhaduinn ;
 Nam bu leam-s' thu ann an còir
 Gu 'm bu shòlasach m' aigne.

Mar an t-sirist tha do ghruaidh,
 'S tha mo luaidh air do phearsa ;
 Dh' fhàs do chuailean buidhe-dhonn
 Feadh nan tom 'buain nan dearcag.

'S iongantach leam duine còir
 'S mòran stòrais bhi aige
 Nach d' chuir Beurla ann ad cheann
 Agus danns' ann ad chasan.

Latha dhomh 's mi 'siubhal fraoich
 Fhuair mi 'n fhaodail bha taitneach,
 Nighean donn na mala caoil
 Air a taobh 'buain nan dearcag.

Fhuair mi 'n t-bran so, air latha na bliadhna' ùire,
 1877, bho 'n Taillear Abrach, an Antigonish. " 'S
 mise," ars' an Taillear, " Iain mac Ghilleasbuig,
 mhic Aonghais, mhic Alastair mhòir, mhic Aong-
 hais mhòir, mhic Alastair, mhic Iain Duibh, mhic
 'Ic Raonuill na Ceapaich. B'e Dòmhnull Donn
 agus mo shinn-seanair, Alastair mòr, clann an dà
 bhràthar.

'S ann bho 'n Taillear a fhuair mi cuideachd an
 rann mu dheireadh de 'n ath òran.

O R A N

Le DòMHNULL DONN, Mac Fhir Bhoth-fhiunntain,
 an oidhche mu 'n do chuireadh gu bàs e.

Is truagh, a rìgh, mo nighean donn
 Nach robh mi thall am Muile leat
 Far 'm faighinn iasg is sithean fhiadh,
 'S a chiall, cha bhiodh oirnn uireasbhuidh.
 Far 'm faighinn iasg is sithean fhiadh,
 'S a chiall cha bhiodh oirnn uireasbhuidh,
 Gu 'm marbhainn breac air linne chas
 'S nach deanadh casan grunnachadh.

Gu 'm marbhainn breac air linne chas
 'S nach deanadh casan grunnachadh;
 'S an coileach dubh air luth a sgéith,
 Mu 'n téid 'n a éideadh iomadh fear.

'S an coileach dubh air luth a sgéith,
 Mu 'n téid 'n a éideadh iomadh fear.

'S an earba bheag am bun nam preas
 Ge deas a chi 's a chluinneas i.

'S an earba bheag am bun nam preas,
 Ge deas a chi 's a chluinneas i.—

Ochóin, a Dhia, cum rium mo chiall,
 Cha robh mi riamh cho cunnartach.

Ochóin, a Dhia, cum rium mo chiall,
 Cha robh mi riabh cho cunnartach:
 Chuir iad mi ann an leaba làir,
 'S an seòmar àrd cha chuir iad mi

Chuir iad mi ann an leaba làir,
 'S an seòmar àrd cha chuir iad mi:
 Bidh mi 'màireach air cnoc gun cheann,
 'S cha bhi mo chàirdean furachail.

Bidh mi 'màireach air cnòc gun cheann,
 'S cha bhi mo chàirdean furachail.

A Rìgh nan gràs tog m' anam suas
 Gu bheil an uaigh ga cumadh rium !

A Rìgh nan gràs tog m' anam suas
 Gu bheil an uaigh ga cumadh rium.—
 'S mòr b' anns a crònanaich nam fiadh
 Na Donnachadh liath le dhrumaireachd.

'S mòr b' anns a crònanaich nam fiadh
 Na Donnachadh liath le dhrumaireachd ;
 A sios 's a suas bho shràid gu sràid
 Le bhalgan fàs 's dà bhioran aig'.

Bha Dòmhnull donn na dhuine briadha, na bhàrd math, 's na chreachadair ainmeil. Mharbh e mac Iain Luim ann an còmhraig-deise. Bha meas aig air nighinn Thighearna Ghrannda, agus bha ise toileach a phòsadh. Ghlac a càirdean e le foill agus chuir iad gu bàs e. Tha an t-òran anns a' bheil e 'g innse mu 'ghlacadh ann an leabhar no dhà. Tha e a toiseachadh mar so :—

Mile mallachd do 'n òl ;
 'S maирg a dheanadh dheth pòit ;
 'S e mo mhealladh gu mòr a fhuair mi.

O R A N G A O I L.

Rinneadh an t-òran so le gille-stàbuill a bha aig **UILLEAM ABERARDAIR**. Bha e 'suiridh air nighinn a mhaighstir, agus b' fheudar dha teicheadh. Bhag-air a mhaighstir a shracadh as a chéile eadar dà each.

Fhuair mise an t-òran so bha **EALASAID NIC-AN-TOISICH** bho Thaigh an Fhraoich an Aberardair, a

bha pòsda ri Dòmhnull mac-Coinnich an Tom an t-Sabhal, 's a thàinig do 'n dùthach so 'sa bhliadhna, 1822. Tha cuid deth an leabhar Mhic-an-Tuairneir.

Ochain, ochain, mar tha mi,
 'S mi gach là ga do chumha ;
 'Gheug nam meall-shuilean tlàth,
 Chuir do ghràdh mi an cunnart.
 Cha an urrainn mi d' àicheadh
 Ged-a dh' fhàgainn a' chruinne ;
 'S truagh a rìgh nach bu bhàs dhomh
 Air na tràighibh gun fhuireach.

'S truagh a rìgh nach bu bhàs dhomh
 'N uair bu phàisdean beag òg mi,
 Mu am facas bean t' aogais
 Is nach d' fhaodar do phòsadh.
 Troigh chruinn am bròig chumhainn
 Gun bhi leobhar no dòmhail,
 Fo do chalpanann mìn-gheala
 Nach islich am feòirnein.

'S maирг nach iomraich an copan
 Le làimh shocraich 's e dearlan ;
 Cha 'n e sin a rinn mise,
 'S ann a bhrist mi fein beàrn as.
 Gur h-e 'n t-iomadaidh uaigneas
 'Ni dhe 'n ionracan meirleach ;
 Chuir sud mise gu saothair
 Far nach cluinn mi mo chàirdean.

Ach Uilleam Aberàrdair
 Bu tu 'm bàlidh gun tròcair
 'N uair a dh' iarr thu mo spoltadh
 Le luchd-geard Mhic-an-Tòisich,
 Mo thoirt timchioll a' chabhsair,
 'S gun mo chairdean am chòmhaghail :—
 'S mòr gu 'm b' fheàrr a bhi 'n gainntir
 Na bhi 'n lathair a mhòid ud.

Thig an Samhradh le 'fhlùir,
 'S thig a' chubhag á Eirinn,
 Thig gach eun bhàrr na machrach
 'Chumail caidreimh r'a chéile,
 'S a thoirt ciùil as na crannaibh,
 'S iad air bharraibh nan geugan,—
 'S ann bhios mise 's mo leannan
 A sior-theannadh bho chéile.

ORAN UR AIR SEANN SEIST.

Le LACHAINN MAC-GILLEAIN.

Lachlan MacLean was born in Coll. He was an enthusiastic Gaelic scholar. In his “Adhamh 'us Eubh” he attempts to prove that Gaelic was the language of Paradise. He wrote a learned history

of the Celtic language. He contributed to the *Cuairtear* over the signature of MAC-TALLA. He was in the hosiery-business in Glasgow.

SEIST,—“*Alainn Duinn, nach till thu 'n tùbh so.*”

L u i n n e a g.

'S iad na Gàidheil féin na diù'laich ;
 Ho ho, hi ri il ù oh !
'S iad na Gàidheil féin na diù'laich.

'S iad na Gàidheil féin na gaisgich
'S fad' 's is farsuing a chaidh cliù orr'.

Faigheadh iad cothrom na Féinne
'S co air réi'lean a bheir cùis dhiubh ?

B' éibhinn an sealladh an còmhlan
'N àm togail nan sròl am Müideart.

Dh' éirich an t-àrdan 'n an gruaidhean
'N uair a chual iad fuaim an t-siunsair—

Gach eridhe 'g at, 's lann an dòrn,
A' dol a dh' agar còir a' Phrionnsa !

Bha 'n iolach mar mhile leòghann,
No 'n cuan mòr, an déigh a dhùsgadh !

Chriothnaich na beanntan le uamhas,
'S thàinig gruaman air na dùilean !

Chriothnaich an crùn a bha 'n Lunnainn,
'S cha mhòr gu 'n d' fhuirich ar ciùine.

B' aoibhneach Gleann-Finain an là ud,
'S a mhactall 'gáir le dùrachd.

'Stàilinn air mhire gu còmhrag,
 Gu 'n téid Teàrlach òg a chrùnadh!
 Olamaid uile 'n deoch-slàinte;
 'S balach nach tràigheadh gu grunnd i.

Eilean Chola, 1843.

ORAN DO NA GRÙDAIREAN.

Le DOMHNULL MAC-GILLEAIN.

Donald M'Lean was a brother of John M'Lean the poet. I took down a few of his songs from his daughter Anna in Tyree in 1863. He was by trade a cooper and was commonly called Dòmhnull Cùbair. He died in 1868, in the 98th year of his age.

The occasion of this ditty was as follows:—The cooper was one evening at the brewery, but was not asked in; shortly after he had left, some of the kegs were found to be in a leaky condition, and he was immediately sent for to tighten them.

L u i n n e a g .

'S an fheasgar cha do chuireadh mi ;
 Bha 'n cùbair dubh gun fhuran ris ;
 Ach 'nis gur h-e 'n t-aon duin' agaibh.
 Bho 'n dh' fhàs na buideil ao-dion.

Gur tric mi dol a chùiltearachd
 Le banaraich nan grùdairean ;
 'S 'n uair théid mi tuille 's dlùth oirre
 Bidh 'n cùbair air a ladhran.

Bu bhinn leam féin a gleadhar
 An uair shinte dhomh fo chobhar i ;
 'Se 'n rud a dh' fhàgadh fodha sinn
 An clodha 'chur 'sa' chaochan.

Tha Mor-a'-chadail beadarach
 'S a' bhuaile air an eadaradh ;
 Le uisge beath' nam feadanan
 Gu 'n leigeadh i na daoine.

Cuir fòid a stigh gun dàil foipe,
 Is tarruing caol stuth làidir aisde' ;
 Biodh fios againn ma sgàineas i
 Mu 'n tèid an ceàrd do 'n Chaolas.

Gu fòil thuirt Iain mac Dhùghaill rium
 A ghaoil cha 'n ann ga chaomhn' tha mi
 Ach eagal 's gu 'm bi smùid oirnn
 Is gur ni gun chliù an daorach.

O R A N G A O I L

Air Anna Buchanan, nighean ministair an Sgire
 Nuig 'an Ros, le Seumas Mac-Griogair, 1785.

The reverend James M'Gregor, D.D., the revered apostle of Pictou, was born at St Fillan's at the head of Loch Earn in Perthshire in December 1759. He studied at the university of Edinburgh. He was a minister of the Presbyterian Church. He belonged to the Anti-Burgher branch of the Secession Church. He arrived in Pictou, July 20, 1786,

At the time of Dr M'Gregor's arrival, Pictou was a new settlement, and the people very poor. He travelled about from place to place a great deal. In the winter he had to travel by snow-shoes. His bed was frequently only some straw placed on the floor before the fire, and his food nothing but potatoes and fish. The hardships he endured were very great. He was the only minister in the Eastern part of Nova Scotia for nine years. He died March 3, 1830. His life, by his grandson, the Rev. George Patterson, D.D., is a very interesting work. It is largely autobiographical.

Dr M'Gregor's hymns, *Dàin a chomhnadh cràbhaidh*, are well-known wherever the Gaelic language is spoken. His Gaelic manuscripts include a translation of the Confession of Faith, the Psalms in metre, his hymns, and a few songs. His version of the Psalms is well worth publishing. From his poetic talents and his knowledge of the Hebrew language, he was well qualified to make a good version. As a specimen I give the first Psalm :—

'S e fear an àigh nach gluais an rùn
 Nan aingidh lùbach dàn,
 An slighe pheacach fiar nach seas
 'S nach suidh am feasd le cail
 An cathair luchd na fanaid bhaoth,
 Ach 'g am bheil gaol 'us gràdh
 Do lagh an Tighearna ro naomh
 Ga smaointeach' oidhch' 'us là.

Bidh e mar chraoibh tha suidhicht' dlùth
 Do 'n t-sruth 'théid ciùin a sios ;
 'Bheir meas na h àm am pailteas mòr
 'Sa duille-fòs nach erion ;

Bidh soirbheas aige anns gach nl.—
 Cha bhi mar sin na'daoi :
 Ach mar am moll 'dol h-uig' us uaith,
 Air 'fhuadachadh le gaoith.

'Us uime sin na h-aingidh thruagh,
 Cha seas iad suas 'sa' bhreith ;
 No peacaich an co-thional naomh
 Nam firean caouth gu seth.
 Oir 's fiosrach Tighearna nam feart
 Air slighe cheart nan saoi.
 Ach slighe fliuar nam peacach clì
 Tur sgriosar i a chaoi.

Dr M'Gregor's writings in English were published in 1859. They include a defence of the imprecations in the Psalms, an Essay on the Millenium, and a work on Baptism.

The Rev. Patrick Buchanan was a native of Callander in Perthshire. He was for thirty-eight years minister of the Secession congregation in Nigg. He died in 1802 in the 81st year of his age. His daughter, Anna, the subject of this song married a Mr M'Bean. It seems she was unwilling to come to the wilds of America. She was distinguished for her personal attractions, and was a most amiable and pious woman. She died before her father. She left a young family. The Bard who sang her praise was married twice.

FONN—"Màiri bhàn Og."

Gur mise bheir gràdh gu bràth do 'n chailin
 A dh' fhàg mi' sealan a'm' dhéigh ;
 Tha aice os chàch gach àgh 's gach barrachd
 'Mar àilte gealaich measg reul.

Si sèamh-osag fhann an t-sàmhraidh chaoimhneil
 'Bheir gleann is coille fo bhlà ;
 'S le dui-neoil a' gheamhraidh 's ànnradh gaillinn
 Cha 'n annsa fanail r'a sgà.

Tha d' aghaidh, le fàilt, mar fhàir na maidne ;
 Mar dhealra deàrrsaidh na gréin' ;
 Gu'm bheil thu gu nàrach, màltà, caoimhneil ;
 Gur àluinn, banail do bheus.
 Thàinig gathan o d' shùilibh dù-ghorm, flathail
 A dhùisg dhomh farum mo chléibh,
 'N uair theannain riut dlù bu chùbhraidh' d'anail
 Na ùbhlan abaich air ghéig.

Gruaidh dhearg mar an ròs, is pògan meala ;
 Cùl òr-bhuidh, maiseach nan teud ;
 Beul mceachair, 'sa' cheòl mar smeòraich coille ;
 Geal, bòidheach, daingeann do dheud ;
 Do bhràighe glan caomh mar mhaothan eala
 Air caolas mara a' snàmh ;
 Cneas gràdhach, sèimh, caoin ; is gàirdean canach ;
 Meòir chaol', bas gheal, is mìn làmh.

Calpa cruinn, lùthar, ùr-gheal daingeann ;
 Gur ciùine, farasd do cheum,
 Troigh chuijmìr a shiùbhlas dlù air choiseachd ;
 Cha lùb do chasan am feur.
 Do chumadh o'd' bhàrr gu d' shàil, gun chron air,
 Ach sàr-dheas, cothromach, grinn ;
 Gu meal thu do shláint' le àgh 's le onair,
 Le d' ghràdh ge d' robh mi gu tinn.

'S leat inntinn nam buadh 'dh'fhàs uasal, ceanalt'

'S gach buaidh tha ceangailt ri mnaoi ;

Ge mòr 'tha de dh' uaisl' 'm fuil sluaigh do shloinne,

Cha truaill thu boinne dhi chaoidh.

Do ghliocas gun bheud ; do chéill gun mhearachd;

Is ré do d' aithne gach gniomh ;

Do thugse co gheur ; do reusan barraicht',

Gun éis, gun char ann, gun ghiamh.

'S beag tùirse no gruaim 'tha 'n gruaidh na h-ainnir ;

Is fuath leat sgainneal is beum ;

Is coma leat tuaileas shuas an domhain,

Gach uabhar dona, 's gach beud.

Cha 'n 'eil thu a' d' ghaoithein aotrom caileig ;

Ciall aosd' tha agad le d' òig ;

Gu h-iriosal, aoidheil, faoilidh, farasd ;

Gu gaolach, carthannach, còir.

Gu 'm bheil thu gu cràbhach, gràdhach, cridheil ;

Gu bàigheal cinneadail, caoin ;

Gur fialaidh do làmh, gur blà do chridhe,

Gur pàirteach bhitheadh mu d' mhaoin.

Gu 'n seasadh tu riabh gu fior le d' charaid ;

Rud erion cha 'n abair, 's cha dean ;

Gu piseachail, erionta, gniomhach, rathail ;

Neo-dhiolt do mhath chur am miad.

Gu bheil thu gu teom air fòghlum banail ;

Gu h-òrdail, ealamh, le snà'id ;

Gu'n dealbhadh tu còrr na h-eòin 's na crannaih

Le seòltachd ainneimh do làmh.

Cha tainig riabh ceann air tionnsgna innealt
 Nach ionnsaich ise ri luaths ;
 Gu'n tairneadh do làmhan peann le grinneas ;
 'An cainntean thigeadh leat buaidh.

Cha 'n 'eil, 'ann mo leursainn, té air thalamh
 Is beusaich', glaine na thu ;
 Cha d 'fhàs i fo 'n ghréin a' gheug, no 'n gallan
 Do 'n géilleadh caileag mo rùin ;
 'S tu féin an lùb àluinn ; dh' fhàs thu tlachdmhor,
 'S tu 'n t-àbhal gasd' anns a' choill,
 'S tu 'n ròs anns a' ghàradh, dh 'phas thu
 maiseach ;
 'S tu 'm blàthan, paisgte le sgoinn.

'S tu éiteag nan càrn, 's iad càch na clachan ;
 'S tur sàr-leug thaitneach nam buadh ;
 'S tu fhéin 'n eala bhàn, 's iad càch na lachaibh ;
 'S tu sgàthan maiseach gach uaills' ;
 'S tu 'n cruinneachd glan ùr, 's leat cliù na chin-
 neas ;
 'S tu 'n drùchd a shileas gu caoin ;
 'S tu 'n gallan a lùb fo ùbhlaibh milis ;
 Is tu na shirinn ri m' shaogh'l.

ORAN NAN GAIDHEAL.

Leis a PHIOBAIRE MAC-GILLEBHRATH. Air do dh' fhear de chuid mac diùltadh deise thartain a cheannach.

L u i n n e a g.

Soraidh bhuam thar chuain air astar
 Gu fir shuaicheanta nam breacan
 'Chumadh suas gu buan an cleachdad
 Anns an reachd ba dual dhaibh.

'S iad na Gàidheil féin na gaisgich,
 Na suinn chruadha, chuanta, sgairteil ;
 Bhiodh an t-éile grinn 's an gartan
 Anns gach baiteal buadhach,
 Soraidh bhuam, &c.

Ciod i 'n tìr anns an Ròinn-Eòrpa
 Nach do chiosnaich feachd na Ròimhe
 Ach sliochd dìleas *Chaledonia*
 Chum an còir le 'n cruadal ?

'S ged bha Lochlanaich nam feachdaibh
 'G iarraidh an dùthaich a chreachadh,
 Thill iad na dh' fhan beò dhiubh dhachaidh
 Sia no seachd de dh' uairean

'S ged bu dianmhor gaisgich Shasuinn
 'S lionmhor sliabh 's an deach an sgapadh ;
 Riamh bho dheuchainn Allt-nam-Breacag
 Sheachainn iad na Tuathaich.

'S lionmhor sluagh dha 'n tug iad greadan,
 Ach co chuala riamh mu 'n eagal !
 Na fir uaibhreach 'théid gu beadradh
 'Cluinntinn feed na luaidhe.

'N uair a dh' éireadh meamna nan spiorad
 Bhiodh na garbh-bhuillich gun ghiorag
 Mar choin gharg an sealg a' mhillidh
 Ann am mire an fhuathais.

Bonn cha tais iad ri uchd stàilinn
 Dol a chasgairt leis na claidhean ;
 Beothail ladurn' agus làidir,
 Builleach, sàitheach, ruaineach.

'S ged bu bheag orr' aon uair Deòrsa
 'S iad gun chaoinh aca r'a sheòrsa,
 Nise bho na fhuair e 'n eòlas
 'S iad a chòta cruadhach.

B' eòlach *Bonipart* 's na Frangaich
 Air an spealtaireachd 's na campan ;
 'S tric a rinn iad 'àrach fann
 'S a dh' fhàg iad gann de shluagh e.

Cha robh streup 's an robh chuid armait
 Eadar an Eiphit is a' Ghearmait
 Nach robh lodhainn treun na h-Alba
 Le 'n cuid calg 'ga bhualadh.

'N *Waterloo* bha 'n tùrn ro-shoilleir,
 Fhuair iad cliù bho 'n Diùchd mar thoilleadh ;
 Choisinn iad gach cùis mu dheireadh
 'S luchd na foille fhuadach.

Nise cha 'n 'eil ceàrn 's an t-saoghal
 'S nach h-'eil meas orra mar dhaoine ;
 'S balla làidir do 'n luchd-gaoil iad,
 'S aognaicht' le 'n luchd-fuath' iad.

'S ged tha mise 'n dràst'an taobh so
 Tha'n teud nàdarra na dùsgadh ;
 Dh' olainn 'ur slàinte le dùrachd
 Ged b' e bùrn an fhuarain.

John M'Gillivray was born in Muideart. He was piper to Macdonald of Glenaladail. He lived during the latter part of his life at Malignant Brook, Gulf Shore, Antigonish, Nova Scotia. He kept school for several years. He was a fair Gaelic scholar. He wrote down his poems. His house took fire a few years before his death and his manuscripts perished. He died in the Spring of 1862. He was about 70 years of age.

I have two of the Piper's songs in manuscript. I took them down from the recitation of his son, John, in the summer of 1875. They are the following :—

“Cumha do dh' Fhear Ghlinn-Alladail.” and
 “Cumha an déigh bàis triùir mhac da.”

Two of his songs are in TURNER'S COLLECTION ; “*Stric mi tionndadh am leaba*,” and “*Thug mi 'n oidhche 'n raoir 's an airidh*,” the latter being well-known. A hymn by him, “*Fulangas an t-Slànnigheir*,” will be found in the Appendix to John M'Lean's Hymns.

M'Gillivray is the piper referred to in the famous Dubh-Ghleannach :—

“Dh' aithnich mi meòir ghrinn a' Bhràghaich.”

He was a good poet. I would like to see every thing he wrote in print.

AN DUBH-LUIDEACH

'N cuala sibh mu 'n bhargain
 'Rinn Aonghas is Dòmhnull
 'N uair fhuair iad a chearbach
 A cheannachadh le sòlas ;
 Tha farmad 's cha 'n neònach
 Air mòran is stuirt.
 'N uair théid a cur suas
 Airson cuain an deadh-òrdagh
 Le aodach math ùr,
 'S i fo chùram fir eòlach,
 Ged shéideadh na neòil
 Ni i seòladh 'chum puirt.
 Mu 'n Mhaoil air a' chladach
 Gu 'm b' fhad i na breochaid,
 Gun ràmh, gun bhall acfhuinn
 Gun acair, gun sròn-thaod'.
 Chaidh 'm Piobair' ga calcadh
 'S ga ceartachadh foipe ;
 'S 'n uair sgriob e 'n taoblh steach dhi
 Bho chlachaibh 's bho òtrach
 Cha rachadh neach còir
 Air a tòir gu taigh-mhuc.

An deireadh a' Mhàirt
 Théid an sàile fo 'n t-sròin aic'
 Is tàirnear do 'n chamus
 "Tha thall ud le ròp i ;
 Ni 'n Rideach a bòrdadh,
 'S théid còt' oirre muigh.
 Gun sòradh air cosgais
 Théid *copar* ga còmhdaich ;
 Théid croinn de dh' fhiodh gasd' innt'
 Le slatan gun fhòtus :—
 Gach ni bidh mar 's còir
 Mu 'n téid gorag bharr stuic.
 'S i-féin a bhios àluinn
 Air sàile fo cleòchda
 A falbh thun an iasgaich
 'S fir iasgaidh ga seòladh.
 Fo làimh a luchd-riaghlaidh
 Bidh biadh de gach seòrsa :
 Bheir Aonghas an t-àrmunn
 Leis càis is min eòrna,
 'S bidh Moipein aig Dòmhnull
 Gu feòil agus Brusg.

De 'm fàth bhi ga sheanachas,
 Bidh ainm oirr' 's na crìochan !
 'N uair théid i gu fairg'
 Cha bhi ainbhfhiach gun dioladh ;
 'S e 'n sealbh a thug sios iad
 'Ga h-iarraidh chum puirt,
 Nam bitheadh fir sgairteil
 Bhiodh tapaidh gu gniomh ac',

Ri fairg' air an cleachdad
 'S gun ghealtachd gun fhiamh annt',
 Cha sìneadh r'a cliathaich
 Na dh' fheuchadh a chruit.
 Na fir tha mu 'n chladach,
 Am prasgan, cha 'n fhiach iad ;
 'S ann 'sgriobhas sinn dachaidh,
 'S thig caipein á Grianaig,
 A sheòlas le chait
 Ged is farsuinn i, 'chriosdachd ;
 Ni eòlas le beachd
 Air gach acarsaidd thiorail ;
 'S cha 'n fhaicear am bliadh'n' iad
 Ag iasgach an truisg.

O'n fhuair iad deadh-bhàt'
 'S iomadh àit' am bi 'n eòlas ;
 'S ann 'dh' eirich an nàdar,
 An àrdan, 's am mòrchuis ;
 Gur stràiceil air bòrd iad,
 Tha 'n stòras 's a' mhuir !
 O'n Fhraing bheir iad branndaidh
 An nall dhuinn le 'n geòla
 Is *gin* a bhios blasda
 O bhailtean na h-Olaint ;
 Bidh pailteas r'a òl
 De gach seòrsa de stuth.
 Gu cùlthaobh na gréine
 Le eud théid na h-òigfhìr
 A dh' iarraidh luchd sheudan
 'Bhios feumail ri 'm beò dhaibh.

'N uair thig iad air ais
 Ni iad beairteach an seòrsa ;
 Théid cunntas do Shasunn
 Air gaisge nan connspunn ;
 Bidh ionradh gu leòir diubh
 'S gur leòmach an guth.

Bha meat agus caiptein
 Ac' maduinn Diciadaoin ;
 Gu ghrad rinn iad deas
 Gu bhi mach aig an iasgach
 A ghaoth bha o'n Iar,
 'S i ro chiatach gu ruith.
 Chaidh 'h-aodach a sgaoileadh,
 'S bha saothair 's a ghniomh sin,
 Ri iùbhrach an àidh,
 'Dhol a shnàmh nan tonn iargalt':—
 Bha craobh air an iarmait,
 'S e spionadh a chith.
 Aig bun Allt' a' Bhorbhain
 Bha 'n soirbheas a séideadh,
 'S 'n uair dh'éirich an fhairge
 Chaidh Aonghas gu éigheach,
 'S bha Dòmhnull na shìneadh
 'S e diobhuit na léine.
 'S e 'm meat bha 's a chàs
 'S a chuid làmh air a thréigsinn,
 'S an caiptein a speuradh
 Am Beurla, *Come, Reef.*

A mach 's an lòn mhòr
 'S ann a thòisich muir-bàite ;
 Le aineas a' chuain
 Chuir e 'n uachdar an làthach,
 'S bha uamhunn a' bhàis
 Ann an càileachd gach fir.
 Bha aon diù a chualas
 'S an uair sin ag ràitinn :—
 So 'n turas gun bhuaidh,
 Och, mo thruaighe mar tha mi,
 Ged 's luaineach air snàmh mi,
 'S beag stà tha nam sgil.
 Ma thàinig mo chrìoch
 'S iomadh nionag 'bhios cràiteach,
 Bhios gal-shùileach, deurach,
 Mu sgeula mo bhàthaidh ;
 Ach 's comha gu léir iad
 Seach m' eudail mo mhàthair ;
 Nach mi bha fo sgéith
 Anns an éiginn so 'n dràsta ;
 Ged bhuaileadh i stràc
 Gheibhinn blàths mar bu tric'.

Bha 'n fhairg' air a maistreadh
 Tiugh lachdunn mar ruaimle ;
 Bha maorach a' chladaich
 Ga shladadh mu 'n cluasan ;
 Clach-shneachda 's gaoth tuath
 Bha tighinn cruaidh air gach pluic.

Tha 'n t-aodach air sracadh
 'S na slatan air fuasgladh ;
 Tha gaoir aig gach aisne
 An slachdraich an fhuathais ;
 'S mu 'n easan tha 'gluasad
 Sruth uaine air mhisg.
 Tha 'm *Pump* air a thacadh
 'S gun sgairt gu cur bhuaithe ;
 'S an stiuir tha na sgealban
 'S an fhaирge mu 'n cuairt dhaibh.—
 O'n mheat thàinig ràn,
 Ged bu dàn e an cruadal :
 An crann tha le 'acfhuinn
 A mach thar a guallainn ;
 Roimh chairteal na h-uarach
 'S i 's uaigh dhaibh an t-uisg'.

Gun dàil thàinig fèith,
 'S 'nuair bu léir dhaibh, 's a sheall iad,
 De 'chunnaic iad faisg orr'
 Ach *maise* na banntraich ;
 'S bha aoibhneas do-labhradh
 'S an àm sin nam measg.
 Gu luath bha 'n Dubh-Luideach
 Aig slugan an dàim ac',
 Is dh 'fhàg iad aig port i
 Aig drochaid a' mhuilleir ;
 'S bu lag chuisseach fann iad,
 'S gach ball diubh air chrith.

Le colg thuirt an Caiptein
 'S i m' carail-sa tràth dhuibh
 Gu 'n ionnsaich sibh marachd
 Mu 'n ceannaich sibh bàta,
 'S gun sùil thoirt air creuthaich
 Bhios feumach air càradh."—
 Thuirt iadsan le chéile
 "Cha bhreug tha thu 'g ràitinn,
 Cha téid sinn gu bràth
 Ann am bàta 's am bith."

Two of the Piper's sons, Angus and Donald went to see a boat with the intention of buying it. Their brother, Alexander was at the time going to college, studying for the priesthood. They were teasing him and telling him when they would get their boat they would engage him as their cook. Their father went to see the boat and condemned it as utterly worthless. Upon coming home he said to Alexander, "Coma leat s', Alastair, am inagadh aig Aonghas is Dòmhnull; bheir mise orra 's gu 'm bi ceannach ac' air a' bhata." He then composed this song. "Moipein" and "Brusg" were two little pigs.

E A S N I A G A R A .

Rannan a sgriobhadh aig Niagara an Canada 's a' bhliadhna 1848, leis an Urramach D. B. Blàr.

The Rev. D. B. Blair, minister of Barney's River and Blue Mountain, was born in Strachur in Cowal, Argyleshire, July 1st, 1815. His father

was Thomas Blair, son of John Blair of Glendaruel. His mother was Catherine M'Gregor, daughter of Ewen M'Gregor of Strachur. His father was a shepherd, and was employed as manager of the sheep farm of Glenaladale near Lochsheel in Moydart from 1815 till 1823. In the latter year he removed with his family to Ardgour. He lived for two years at Inverscadle. Here the author of "Eas Niagara" went to school for the first time. In 1825 Thomas Blair removed to the farm of Gallovie, near Ardverikie in the parish of Laggan, Badenoch,—the year in which Dr. Mackintosh Mackay became minister of the parish.

In 1828 Duncan Black Blair entered the school taught by Mr John Finlayson at Shiramore. He had to travel three miles and a half to school. He continued under the tuition of Mr Finlayson till 1833. In May 1833, Mr Finlayson removed to Strontian in Suanart where he taught the parish school. In November of the same year, D. B. Blair became assistant teacher under him. In this situation he continued for six months. In the sessions of 1834-35-36-37-38, he attended the university of Edinburgh ; studying Latin under Prof. Pillans ; Greek, under Prof. George Dunbar ; Logic, under Dr. John Ritchie ; Moral Philosophy, under John Wilson, the celebrated Christopher North, and Natural Philosophy, under Prof. James D. Forbes. In April, 1838, he went to the Isle of Skye, as tutor to the children of Malcolm Nicholson, Esq. of Ullinish, in the Parish of Bracadale. In this place he had an attack of typhus fever which confined him to bed for ten weeks, and rendered him so feeble that he was unable to prosecute his studies at the university for two years. During these two years he remained at home with his father at Lublia,

in Laggan. Much of this time he spent studying and writing Gaelic poetry. In November 1840 he entered the Divinity Hall in Edinburgh. Here he studied for four sessions under Dr. Chalmers, Prof. Welsh, and Dr. Brunton. On the 1st of May, 1844, he was licensed to preach the Gospel, at Fort William, by the Presbytery of Abertarff.

Mr Blair was employed by the Presbytery of Abernethy to supply the Free Church Congregations in the parishes of Lagan and Alvie in Badenoch for six months. He spent the greater part of the year 1845 in the Isle of Mull. On the 2nd of April, 1846, he sailed for Pictou, Nova Scotia, where he arrived on the 10th of May. He laboured in the Presbytery of Pictou for twelve months. In May, 1847, he sailed for Quebec. He arrived at Ottawa about the beginning of June. Thence he went to the township of Breckwith, where he preached to a congregation of Perthshire Highlanders for twelve months. In June 1848 he went to the Presbytery of London, and remained in the townships of Aldborough and Dunwich till the month of September. It was during this period he visited the Falls of Niagara and composed the poem on that tremendous waterfall. On the 15th of October, 1848, having returned from Ontario, he preached at Barney's River, and on the following Sabbath at Blue Mountain. Of the people of these two places he has been the pastor ever since.

In 1850 Mr Blair visited Scotland and in August, 1851, was married to Miss Mary Sibella, daughter of Captain H. H. M'Lean of Brolas, in Mull.

Mr Blair is a first-class Gaelic scholar. He has written several poems. He has translated the Psalms of David into Gaelic metre. He has ready for the press an excellent Gaelic Grammar. It is

to be hoped that both works may soon be published. He is an able and evangelical preacher. He is a man of thorough excellence of character, and is highly esteemed by all his ministerial brethren in the Synod to which he belongs.

A Thi mhòir a chruthaich na Dùilean,
 'S a shocruich 'an cruinne
 Le d' ghàirdean cumhachdach, neartmhòr
 Air a bhunait ;
 Is glòrmhòr an obair a rinn thu,
 Niagara ainmeil,
 An t-Eas mòr a rinn thu chumadh
 'S an t-seann aimsir.
 Sud an t-Eas iongantach, lòghmhòr,
 Eas mòr na gàrraich,
 Eas ceòthranach, liaghlas na smùidrich,
 'S na bùirich ghàbhaidh ;
 Eas fuaimearra, labhar na beucail
 A' leum 'na steallaibh
 Thar bhile nan creagan aosmhòr
 Na chaoiribh geala,
 Gu srideagach, sradagach, sneachd-gheal,
 'S a dhreach soilleir ;
 A' teàrnadh o 'bhràighe gu iochdar
 Le dian bhoile ;
 Sruth uaine briseadh m' a mhullach,
 'S e ruith na dheannaibh
 Thar bhearradh nan stacan àrda,
 Le gàir mhaireann :
 Le slachdraich ghaibhich a' tuiteam
 An slugan domhain,

Gu linnneachaibh dù-ghorm doilleir
A' goil mar choire.

An t-aigeal 'ga thionndadh o'n iochdar
Le fior ainneart,

'S an glas uisge brùchdadadh an uachdar
Le luathas saighde;

An linne 'ga sloistreadh 's 'ga maistreadh
Tromhe chéile,

'S i fosgladh a broillich ghlás-duibh,
Ris na speuraibh.

B' iongantach an sealladh bhi faicinn
Deataich lia-ghlais

Ag éirigh an àird anns an athar
Ri latha grianach;

'N uair shealladh tu fad air astar
Air an iognadh

'S e theireadh tu gur bàta-toite
A' bh' ann le smùidrich:

Ach 'n uair thigeadh tu 'm fagus da
Ghabhail beachd air,

Throm-fhliuchadh an cathadh caoir-gheal
Le braonaibh dealt thu;

'S chitheadh tu 'm bogha froise
Le dhathaibh sgiamhach,

Ged bhiodh side thioram sheasgair,
Anns an iarmait.

Am mìn-uisge tuiteam mu 'n cuairt duit
Air an àilean

'S an fhaiche gu h-ùrrail uaine
Mar a b' àill leat:

Na craobhan a' cinntinn dosrach
 'S lusan ùr-ghorm

A' fàs le feartaibh na gréine
 Gu réidh fo 'n driùchd ud.

Na liosan a tha mu d' thimchioll
 Cha-n iarr uisge,

Cha-n aithne dhoibh idir tiormachd
 Ri aimsir loisgich.

Cha tuigear leò ciod a's ciall
 Do bhi gun fhliche,

Ged theannaicheadh gach àit mun cuairt daibh
 Mar chruas cloiche.

Tha 'n t-athar gun ghoinne gun chaomhnadh
 A' taomadh fheartan

A stòras do-thraoghadh na h-aimhne,
 Gu saoibhir, beartach :

Dh' fhàg sud aghaidh an fhuinn ud
 A dh-oidhche 's a latha

Gu h-ùrail uaine-fheurach àluinn
 A' fàs gu fallain.

'N uair théirneadh tu sios do'n t-slugan
 Gu oir an uisge,

Bhódhradh an tormanaich uamhaidh
 Do chluasan buileach.

N uair shealladh tu 'n sin mu 'n cuairt duit
 Air a' chas-shruth,

Chuireadh e do cheann 'na thuaineal
 'S tu 'nad bhreislich ;

'S an uair a thigeadh tu 'm fagus do 'n
 Phlaide lia-ghlais

Tha 'n crochadh ri h-aghaidh na creige,
 Bhiodh geilt us fiamh ort ;
 'N uair shéideadh a' ghaoth gu làidir,
 'S an t-uisge frasach
 'Ga chathadh gu fiadhaich a d' aodunn,
 Gach taobh g' an teich thu.
 Mar latha gailbheach 's an fhaoilteach
 Le gaoth us uisge
 A fhliuchadh am prioba na sùl' _ thu,
 'S a dhrùigheadh tur ort.
 Mar osaig o inneal-séididh
 Fùirneis iarruinn,
 'S amhluidh ghaoth sgalanta chruaidh ud
 Thig le dian-neart
 Eadar a' charruig 's an steall a tha
 Nuas a' tuiteam ;
 An còmhdaich a th' air do cheann
 Is gann gum fuirich.
 Shaoileadh tu gu 'n d'éirich doinionn
 Anns an iarmailt,
 Ged tha 'n t-side ciùin mar bhà i,
 Dèarsach, grianach.

Ach trian cha-n urrainn mi aithris
 De gach ioghnadh
 A tha ri fhaicinn air an Eas ud
 An t-Eas cliùiteach ;
 Bu inhòralach greadhnach an sealladh
 E gun teagamh ;
 Ma tha iongantais air an t-saoghal
 Is aon diubh esan.

Miltean tunna gach mionaid
 A' tuiteam còmhla
 Thar bhile na creige do 'n linne
 'Na aon mhòr-shruth ;

'Us dlùth air ochd fichead throidhean
 Anns an leum ud,
 O bhràighe gu iochdar na creige
 'Na seasamh dìreach ;

'S a' chreag ud gu h-àrd aig a mullach
 Air chumadh leth-chruinn,
 Cosmhuil ri crudha an eich charbaid
 No leth eearcail.

An t-uisge 'ga spùtadh na steallaibh
 A mach gu fada,
 O bhonn na creige, 'san linne
 Fichead slat uaip ;

Chluinneadh tu thorman seachd mile
 Uaith air astar,
 Mar thàirneanach anns na speuraibh
 Ri beucaich neartmhoir.

'S 'nuair bhiodh tu 'nad sheasamh làimh ris
 B' amhluidh thartar
 'Us mile carbad air cabhsair
 Nan deann dol seachad.

Gu'n critheadh an t-athar mu 'n cuairt duit
 Leis na buillibh
 Tha 'n t-uisge trom a' siorbhualadh
 Air o'n mhullach ;

Us maoth-chrith air an talamh throm
 Fo bhonn do chasan,

Mar mhothaichear latha stoirmeil
 Tigh 'ga chrathadh.
 Ach ged bhiodh mile teang' am bheul
 Cha-n innsinn uile
 Na h-iongantais a th' air an Eas ud
 Mar sin sguiream.

M A R B H - R A N N
 Do 'n BHARD MAC-GILLEAIN
 LE IAIN CAMSHRON.

John Cameron was born in Dochanassie, Lochaber. He came to this country, with his parents, Alexander and Ann Cameron, in 1817. He was for many years a merchant at Addington Forks, Antigonish. He was intimately acquainted with the poet, and speaks of him in the following verses as he knew him. He died, November 16, 1858.

Ann an deireadh a' Gheamhraig
 Thug am bàs ort grad-ionnsaidh
 'S dh 'fhàg e sinte gun chainnt thu,
 'S dubhach sinne ga d' ionndrainn,
 Tha sinn uil' ann an teanntachd
 Bho na chaill sinn an ceannard ;
 'S mòr an diobhail do bhàs a thigh'nn òirnn.
 Gu 'm b' e 'n teachdaire dàm
 A thug an sgobadh gun fhàbhar ;
 Cha robh mionaid de dhàil ann,
 Ged bha càirdean a làthair
 Guth cha d' fhuair e a ràdh riu ;
 Dh' fhàg e sinne ro-chràiteach
 'Bhi ga d' righeadh 's ga d' chàradh air bòrd.

Leam cha 'n iognadh do chéile
 A bhi túrsach mu d' dhéibhinn ;
 Bha aic' aobhar air deuraibh
 'N uair a chual i an sgeula
 Thu bhi 'd shìneadh air déilidh
 Is gun sùil ri thu dh' éiridh ;
 Dh' fhag sin ise ann an éislean r'a beò.

Gur h-e deireadh gach duine
 A bhi falbh air an turas
 Dheth nach till iad ruinn tuilleadh,
 Cha 'n 'eil aon a ni fuireach :—
 Gur h-e aobhar mo chunha
 Mac-Gilleain bho Dhubhairt
 A bhi bhuainn an àm suidhe mu 'n bhòrd.

Có a nis 'bheir dhuinn eachdraidh
 Mu gach fine 's ceann-feachda
 'S tric a dhearbh ann am baiteil
 A bhi cruadalach sgairteil ?
 Dh' fhalbh a' Ghàidhlig ghrinn, bhlasda,
 Dh' fhalbh a' bhàrdachd dheas-fhaclach
 Bho 'n là chàireadh thu 'd laidhe fo 'n fhòid.

Anns an tung, dubhach, sàmhach
 'Rinn na càirdean do chàradh
 'Fhir a dheanadh na dànaibh
 'Dh 'fheuchadh modhalachd nàdair ;
 'S nach biodh clearbach le failinn ;
 'N diugh cha 'n 'eil am measg Ghàidheal
 Bàrd le d' chomasan àrda-sa beò.

'S mòr am beud thu bhi bhuainn
 An àm suidhe nan uaislean ;
 'S tu gu h-ealamh a dh' fhuasgaileadh
 Dhuinn na ceistean bu chruaidhe ;
 Bha do sheanachas ro-luachmhor
 'S tu gun àrdan ad għluasad ;
 Bu cheann-uidhe thu bha uasal mu d' bhòrd.

Bhiodh luchd-turais 'gad iarruidh
 'Shàr-chinn-uibhe na biatachd ;
 'S ged-a ruigeadh na ciadan
 Rachadh aoidheachd dhaibh fhiachainn.
 Bu tu eridhe na fialachd ;
 'S gheibht' bhuait eachdraidhean ciatach ;
 'S tric a dh' éisd mi deas-bhriathran do bheòil.

Bu tu 'n riaraiche dibhe
 'N uair 'bhiodh d' aoidhean nan suidhe ;
 'S gheibht' na h-ðrain bu ghrinne
 Gu ro-phongail bho d' bhilibh ;
 Bha thu cliūiteach mar fhilidh
 Measg nan Gàidheal 's gach ionad ;
 Dh' fhàg do bhàs iomad eridhe fo bhròn.

Bha thu eòlach 's a' Bhiobul
 Thug thu tlachd bho do chrìdh' dha
 'S iomadh laoidh 'rinn thu 'sgriobhadh
 Ann am briathraibh ro-bhrìoghaill,
 Gu ar stiùireadh 's an t-sligh' sin
 A chaidh fosladh le Iosa
 Le 'fhuil luachmhoir, do rioghachd na glòir'.

Tha mo thuireadh neo fheumail
 Is nach till thu 'gu m' éisdeachd ;
 Ruigidh mise 's gach creutair
 'N uair a nitear ar n-eubhach,
 Tha an tìm air a seuladh,
 'S còir an fhirinn a leughadh
 'S a bhi 'gluasad 'na ceumaibh gach lò.

Tha na miltean ag ionndrainn
 Gu 'n do chàireadh 's an ùir thu ;
 Cha 'n 'eil neach anns an dùthach
 A bha riamh ann an diomb rint ;
 Cha robh smal air do bhiùthas ;
 'S fhad' an ùin' a bhios cuimhn' ort ;
 Bha thu d' dhuine bha cliùiteach 's gach dòigh.

Gu 'n robh islean is uaislean
 Uile measail mu d' bhuadhan.
 B'e do chleachdadadh an stuamachd,
 Bha thu iriosal, trucant',
 'S tu 's a' cheartas a' gluasad :
 'S do gach nàbaidh mu 'n cuairt duit
 Bha do chomhairlean luachmhor mar òr.

Do chuid tälantan àrda,
 Is na subhailcean àlainn
 A bha fight' ann ad nàdar
 Dhomhs' cha chomasach àireamh ;—
 'S truagh nach robh ann neach àraidh
 A thoirt sgéil mar a b' àill leam
 Ann am marbh-ramm mu 'n bhàs thàinig òirnn.

MARBH-RANN DO 'N BHARD MAC-GILLEAIN.

Le ALASTAIR MAC-DHOMHNUILL.

Alexander M'Donald is a native of Moidart. He resides in Keppoch, Antigonish. He has composed several songs.

Feadh na dùthcha tha sgeula
 'Rùisg mo theudan gu carachadh ;
 Mheudaich m' airsneal is m' éislean
 Bho 'n là thréig ar ceann-ealaidh sinn.
 Air an rathad gu d' chéile
 Bhuail an t-eug a gheur-shaighead ort ;
 Mionaid dalach cha d' fhuair thu
 Thug e bhuainn gu ro-ealamh thu.
 Bha thu furanach, càirdeil
 Ris gach Gàidheal 'fhuair sealladh ort ;
 Mu 'n do ghluais thu thar sàile
 Fhuair thu tälantan 's lean iad riut.
 Cha b' e 'm fuidheall bho 'n d' fhàs thu
 Ach an t-sàr-fhuilt ghlan Leathanach;
 Dream a sheasadh an làrach
 Mar àrd-ghàradh, gun taiseachadh.
 Bu leat toiseach a chòmhraidih
 Anns gach còmhdhail 's an tachradh tu ;
 B' ullamh deas bha dhuit briathran,
 'S tu nach iarradh r'an ceannach iad :
 Oilbheum ealamh cha b' fhiach leat
 Ged-a b' easgaidh do theanga dhuit ;
 Bàigheil caoimhneil, mar 'dh' iarrteadh
 Bha thu riamh ris gach aineolach.

B' i sud oidhche na dòruinn
 'S goirt a leòn do luchd-taigheadais ;
 Rinn thu 'm fàgail ad shlàinte
 'S e na cùirdean 'thug dhachaidh thu.—
 Chuireadh dàin ann an clò leat,
 'S tha roinn mhòr gun dol fhathast ann
 'Bhios nan cuimhneachain bròin daibh
 Fhad 's is beò air an talamh iad.

Bha thu barraicht' an eòlas
 Anns gach seòl anns an gabhainn thu,
 Mu do bluadhannan òirdheirc
 Bhiodh luchd-còmhraidh a labhairt rium.
 Beul thu 'dheanadh na h-òrain
 A bhiodh òrdail neòmhearachdach ;
 Seanachaidh aineachail, eòlach,
 B'e chùis-shòlais 'bhi maille riut.

'N vair a shuidheadh na h-uaislean,
 'S tric a fluair do dheas-labhairt dhuit
 Iad 'bhi mùirneach mu 'n cuairt dhuit ;
 'S bha do għluasad gun mhearachd ann.
 B' e caoin-stuamachd bu għnàs leat
 'Nàm 'bhi tràghadh nan searragan
 Anns gach cuideachd 's am biodh tu,
 Bhiodh toil-inntinn is carthannachd.

Cha robh dlùth dhuit ni suarach,
 Bha thu uasal ro-cheanalta ;
 Bha thu measail mu 'n għluais thu
 Far na bhuaineadh ad leanabh thu ;

Cha robh duine 'thug fuath dhuit
 Fhad 's a chualas 's an fhearrann so ;
 D' uile-dhòighean bha fiughail
 'S bha gach shìl a toirt aire dhaibh.

Gur-a carach thu 'shaoghail,
 Cha'n fhaigh daoin' achi geàrr-shealladh dhiot ;
 'N uair nach bi sinn 'ga shaoilsinn
 Thig an t-aog oirnn mar dhealanach.—

Biomaid daonnaid ag imeachd
 Leis an Ti sin a cheannaich sinn,
 A toirt ìmhìlachd d'a àintean
 'S a toirt gràidh le ar n-anam dha.

O R A N G A O I L.

Le TEARLACH MAC-GILLEAIN.

Charles M'Lean* was the eldest son of John M'Lean, the Poet. He was a man of intelligence, good sense, and Christian principles ; and was held in the highest esteem by those who knew him. He was kind-hearted, and ever ready to sacrifice himself for the good of others. He inherited some of his father's poetic talents. He was an elder in the Rev. D. B. Blair's congregation. When this work went to press I cherished the hope that the best friend I ever knew would derive some pleasure from reading it. It was not however half through the press when death laid its cold hand upon him.

He died June 27, 1880. He was born in Tiree, July 24, 1813. He was never married. He lived in Glenbard.

Gur h-e mis' tha fo éislean
 'S neo-éibhinn mo shunnd,
 A' smaointinn mu d' dhéibhinn-sa
 'Euchdag għlan, ȫr.
 Le do bhòidhcheid 's le d' bhriodal
 Mo chriðh' bhuaam shlad thu,
 Anns gach àite bidh d' iomhaigh
 'Na m' iuntinn, a rùin.

Gur h-e cumha do ghaoil
 A dh' fhàg aognaidh mo shnuadh ;
 'Se a dh' fhàg mi fo mhì-ghean
 Mo mhìn-mhal' 'bhi bhuaam.
 Tha leann-dubh air mo lionadh
 'S tha n' iuntinn fo għruaim
 'S e bhi tuireadh mu d' dhéibhinn
 A léir mi cho truagh.

'S beag an t-ioghnadh dhomh 'n tràth so
 'Bhi stràchdte fo sprochd ;
 Tha mo smaointinnean cianail,
 'S gur piantach mo lot.
 Mur-a till thu an gràdh rium
 "Thé 's álaiume dreach
 Bidh mi tuilleadh fo phràmh
 'S mi gun sláinte, gun neart.
 Cha 'n 'eil iocshlaint' aig léigh
 'Dheanadh feum do mo lot
 'S ann tha saighdean a ghaoil
 Anns gach taobh dhiom gu goirt,

Gur h-e 'leigh'seadh gach creuchd
 S' thogadh m' éislean gu gean,
 Mi 'gad fhaotuinn air làimh
 An còir theann mar mo bhean.

'S ann a thug mi 'n eion-falaich
 Do 'n ainnir ghloin òig;
 Té nam miog-shuilean meallach
 Fo 'n mhala a's bòidhch'.
 Tha do ghruidh mar na caoran
 'S tearc aogasg na h-òigh';
 Tha i finealta, suairce,
 Ciùin, stuama, gun phròis.

Tha i banail 'na beus.
 Tha i céillidh na cainnt;
 Tha i uasal na gnàths,
 Tha i màranach grinn;
 Tha i furanach caoimhneil,
 Gur h-aoibheil a gnùis;
 Tha gach buaidh oirre dh' iarrainn,
 Oigh chiatach mo rùin.

O R A N G A O I L .

LE TEARLACH MAC-GILLEAIN.

FO NN.—“*Iain Ghleann-Cuaich.*”

Thoir an t-soraidh so bhuan
 'S dean a h-aiseag gu luath gu m' ghràdh;
 Thoir i null thar a' chaoil,
 Agus innis do m' ghaol mar tha.

Gu bheil aiceid a'm' chré
 'S nach dean lighich' dhomh feum no stà;
 Mur-a faigh mi i-féin
 Tha mi 'n eunnart dol eug gun dàil.

'S ann tha 'm fiabhras a'm' cheann ;
 Tha mi iargaineach fann gun fheum
 Le bhi 'smaointinn 's gach àm
 Mu 'n òg-ainnir a's anns' fo 'n ghréin,
 'S truagh nach faighinn air làimh thu
 'An ceanglaichean teanu bho 'n chléir ;
 Rachadh m' airsneal gu lär,
 'S bhithinn aighearach, slàn gun éis.

B' fhaoin leam airgiod no òr
 B' fhaoin leam bailtean an còir le 'n nì
 Seach a' mhaighdean għlan òg s',
 'S i mo roghainn thar òigh 's an tìr ;
 'S i an simaoin tha 'gam chràdh
 'S a' cur eagail a għnà nam chħidh
 Gur h-e fuath airson grāidh
 A għeibh mise bho m' Mħàiri bhinn.

'S ann thug mise mo għaol
 Do na chailin a's aoidheil' gnūis ;
 Gorm-shùil mheallach, chiùin, thlàth
 Tha fo mhala chaoil mhàld' mo rùin.
 Gruaidhean dearg mar an ròs,
 Beul tana, deud còmhnard, dlùth,
 Anail chubhraidh mar fhion,
 Th' aig an ainnir a's fior-mhath clìu.

Tha i cuimir gun sgòd
 Bho a mullach gu bròig a sios ;—
 Uchd glan, liontach gu leòir,
 'S geal mar shneachda 's e oirnn a tigh'nn.
 Seang-chneas fallain gun ghaoid,
 Calpa finealt', troidh aotrom chruinn ;
 Basan réidhe nach cruaidh,
 Is meòir chaola 'ni 'm fuaigheal grinn.

Gur h-e mise tha fo bhròn,
 'S tric a snigheadh mo dheòir gu làr
 Le 'bhi 'smaintinn mu 'n òigh,
 Finne mhaiseach a' chòmhraidh thlàith.—
 Mur-a faigh mi còir bhuan
 Ort an ceanglaichean cruaidh, le d' ghràdh
 'S e 'bhi 'cumha mo cheòl,
 'S bidh mi tuilleadh ri m' bheò fo phràmh.
 'Ainnir thaitneach nam buadh,
 O nach gabh thu dhiom truas 's mi 'u èas ;
 Gur h-e fiabhras do ghaoil
 Tha 'gam fhàgail cho faoin gach là,
 'S ga mo ghreasad an aois,
 'S geur an t-saighead tha 'm thaobh an sàs,—
 Gu bheil mise 'dol eug,
 Airson gaol 'thoirt do m' euchdaig bhàin.

MOLADH AN EICH GHЛАIS.

This song was composed by the Editor of this work, when a youth going to college. It was written for amusement and as a means of thanking the owner of the horse for having kindly given him

to the writer to go from Lochaber to Sherbrooke, a distance of about twenty-four miles. It was published in the Antigonish Casket in April 1862. "Grey Bill" belonged to Angus Stewart, Lochaber, Antigonish, and was really an excellent horse.

FONN,—“*So 'n aimsir 's an dearbhar.*”

Aig Aonghas mac Sheumais
 Tha 'n steud-each 's feàrr dealbh ;
 Gu 'm foghnadh e 'n t-sàr *
 Ann an Càrs a fhuair ainm.
 Is bòidheach a għluasad,
 'S e crualalach, calm' ;
 'S gur mise bha éibhinn
 An dé leis air falbh.
 'Na chom tha deadh nàdar
 A' tàmh, agus ciall ;
 Cha bhreab e, cha ghreim e,
 Cha leum e le fiamh ;
 Cha teich e ma dli' fhàgar
 Na àrd-cheann an t-srian ;
 'S cha diùlt e an t-amull
 A tharruing gu dian.
 'N uair 'bhios e na mhaise
 Gu bras ainsn an réis
 Bidh tein' as na clachan
 Mu 'chasan a' leum ;
 Bidh saibhlean a' freagairt
 Gu spreigeil d'a cheum,
 Gu h-ealamh le farum
 'Cur talaimh na dhéigh.

* General Williams, a native of Nova Scotia.

Biodh Aonghas 's an diollaid
 'Us diar math na cheann
 'S théid "Uilleam" cho luath.—
 Ri gaoith chruaidh thar nam beann.—
 A mhaighstir bidh éibhinn
 Ag éiridh am fonn,
 Gun eagal roimh thuill air
 Gun suim aige 'n pholl.

Is ainneamh r'a fhaicinn
 'S na bailtean a's mò
 Each réise cho cuimir
 Ri "Uilleam" 's gach dòigh.
 Aig *Landseer* nam biodh e,
 'S gach tìr 's an Roinn-Eòrp',
 Bhiodh pris air a dhealbh
 'Us i ainmeil le còir.

Bras tha e mar bha
 Na h-eich àrd-cheannach threun'
 A theich le fuaim anabarraich
 Ghailbheich troimh 'n speur,
 'Cur bheanntaichean casa
 Nan lasair mar chéir
 'S a sgealbadh deadh charbad
 Mor dealrach na gréin'.

'S math 'fhreagradh e'n eachraidh,
 Cha 'n fhaicteadh na b' fheàrr ;
 O, seall air 's e 'gluasad
 Gu buadhach do 'n bhliàr :

Mar bhogh' anns na speuran
 Tha threun-amhach àrd ;
 'S mar dhealanach ealamh
 Tha shealladh gum bhàigh.

Mar chreig dhainginn àird
 Tha uchd' làn, leathan, mòr ;
 Mar thàirneanaich bheucaich
 Tha séideadh a shròin' ;
 'S a mhuing fhada sgaoilte
 'S na gaoithibh mar cheò
 'S a' mhaduinn a' gluasad
 Air uachdar an fheòir.

'N uair 'bhios e troimh 'n bhaile
 Gu h-arronta 'gluas'd
 Bidh daoine 's gach uinneig
 Le sulas 's le fuaim,
 A moladh a bhriadhachd
 A sgiamhachd 's a luaiths :
 'Se féin an teach ceutach
 'Se 'ceunadh 'na uaill.

Leam b' ait, 'us òg-ghruagach
 Ri m' ghuallainn 's an t-sléigh,
 'Bhi 'n déigh an eich uasail
 'S e 'gluasad gu réidh
 Troimh ghleann a bhiodh blà
 Le coill' àird nan dlù-gheug,
 'S na cluig a' cur sòlais
 Am òg-chridh' air leum.

Ged bhiodh tu air thuras
 Le " Uillleam " fad mhios'
 Cha 'n fhaiceadh tu fallus
 Le mhala ruith sios.
 Na chom cha 'n 'eil galair,
 Gu 'm b' fhallain e riamh ;
 'S tha bhrògan cruaidh, làdir,
 Gun fhàilinn, gun ghiamh.

Fhad 's a bhios grian air na speuraibh
 No gealach ag éiridh 's an oidhche,
 No gaoth a séideadh 's na h-àirdibh
 Bidh cliù nan Gàidheal air chuimhne.

AM BARD MAC-GILLEAIN.

A' CHIRIOCH.

2

